ہیر رانجھا

PDFBOOKSFREE.ORG

سیّد وارث شاہ

فہرست

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

حمد

نعت پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

در مناقب امامین رضی اللہ تعالے عنہما گوئید

مدح حضرت فرید الدین گنج شکر رحمتہ اللہ

فرمائش یاراں در عشق مجازی گوئید

در بیان تعریف تخت ہزارہ

در بیان صفت موجو چوہدری

در بیان فوت شدن موجو چوہدری پدر رانجھا

در بیان طلبیدن برادران رانجھا قاضی را برائے تقسیم زمین

در بیان طعنہ کردن برادران رانجھا را

در بیان کار کشت کردن رانجھا گوئید

شروع نمودن قلبہ رانی میاں رانجھا

در بیان غصہ شدن رانجھا ہمراہ ینگہ

مسخری کردن ینگہ با رانجھا

دربیان جواب دہی کردن رانجھا بابینگہ

سخت جواب کردن بینگہ صاحبہ بارانجھا

جواب دادن رانجھا بینگہ صاحبہ را

جواب رانجھا بابینگہ

جواب بینگہ برانجھا

ازردہ شدن رانجھا ازبینگہ خود

جواب دادن بینگہ صاحباں رانجھا دھیدورا

جواب کردن رانجھا ہمراہ بینگہ صاحبہ

روانہ شدن رانجھا ازتخت ہزارہ

خبر شدن برادران ازرفتن رانجھا

کلام دھیدو

منت کردن رانجھا پیش بینگہ صاحبان

تعریف مسجد

کتاب بہائے فارسی نظم ونثر

اشیاء مکتب کودکاں

کلام ملاں بارانجھا

جواب رانجھا باملاں

خوشامد رانجھا پیش ملا

جواب ملا

سوال رانجھا

جواب ملا

طعنہ زدن رانجھا ملارا

جواب ملا

مقولہ شاعر

روانہ شدن رانجھا از مسجد

منت رانجھا پیش ملا حال

جواب ملاح با رانجھا

آرزدہ شدن رانجھا

شناوری کردن رانجھا در دریا

در دریا رفتن رانجھا

نشانیدن رانجھا در کشتی

پرسیدن رانجھا حقیقت پلنگ

مقولہ شاعر

پرسیدن مرداں از رانجھا

جواب رانجھا

خبر کردن شباناں در شہر جھنگ

در تعریف دختراں

آمدن ہیر

وصف جمال ہیر

در تعریف ہیر

در بیان آمدن دختران بر دریائے چناب

آمدن ہیر نزد پلنگ و خشم گرفتن بر ملاح

رنجیدہ شدن بیوی ہیر

کلام کردن ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر سیال

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر

کلام رانجھا

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا

قسم خوردن ہیر پیش رانجھا

جواب رانجھا

جواب ہیر با رانجھا

تعریف کردن ہیر خاصیت رانجھا پیش پدر

پرسیدن چوچک از ہیر خاصیت رانجھا

کلام چوچک

جواب ہیر با پدر خود چوچک

باز جواب دادن پدر ہیرا

جواب ہیر و مقولہ شاعر

منظور کردن پدر ہیر شابانی رانجھا

آمدن ہیر پیش مادر مہربان

باز آمدن ہیر پیش رانجھا

مقولہ قسم ہائے گیاہ

رفتن رانجھا برائے چرانیدن گاؤمیشان

در تعریف گاؤ میشاں

آمدن ہیر نزد رانجھا

آمدن ہیر نزد رانجھا در چراگاہ

جواب رانجھا با ہیر

جواب ہیر با رانجھا

نصیحت کردن ہیر میاں رانجھا

جواب نوشتن مہر چوچک برادران رانجھا

خط ینگہ صاحبہ بطرف ہیر

آمدن خط نزد ہیر

شکایت رانجھا از برادران

جواب خط ہذا

نامہ نوشتن ہیر

جواب خط ہیر از طرف ینگہ بطرف ہیر

جواب ہیر

مشغول شدن ہیر در عشق رانجھا

رسوا شدن ہیر در خلقت

جواب ہیر با مادر

جواب مادر با ہیر

گاہ گاہ آمدن ہیر نزد رانجھا

سوال کیدو پیش رانجھا

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر

جواب ہیر با رانجھا

ترسانیدن کیدو را

گریختہ شدن کیدو پیش مہر چوچک

انکار کردن چوچک پیش کیدو

طعنہ زدن زناں مادر ہیر را

غمازی کیدو پیش مادر ہیر

غصہ ملکی مادر ہیر با ہیر

جواب ہیر!

کلام مادر ہیر

جواب ہیر

سرزنش کردن مادر ہیر

جواب ہیر

شکوہ کردن ملکی پیش مہر چوچک

غصہ شدن مہر چوچک

جواب رانجھا

رفتن رانجھا از خانہ مہر چوچک

حیرانگی رانجھا

بیان کلام کردن ہیر با مادر خود از اندوہ

جواب چوچک با مادر ہیر

پرسیدن ملکی رانجھا را

دلاسہ دادن ملکی رانجھا را

در بیان کلام رانجھا با ہیر سیال گوئید

منظور کردن رانجھا حکم ملکی

پند دادن پیران ہیر و رانجھا را

آمدن قاضی برائے فہمائیش ہیر

جواب ہیر با پدر خود

کلام چوچک با ملکی مادر ہیر

جواب ملکی مادر ہیر

کلام ہیر با پدر و مادر و قاضی

کلام قاضی شمس الدین با ہیر پر تدبیر

جواب ہیر با قاضی!

جواب قاضی با ہیر

جواب ہیر با مادر و قاضی

کلام مادر با ہیر و قاضی

فہمائیش سلطان برادر ہیر

جواب ہیر با برادر

کلام قاضی با ہیر

کلام ہیر با قاضی

نا امید شدن قاضی از ہیر

مقولہ شاعر

جلیس فرستادن ہیر نزد رانجھا

رسیدن پیغام ہیر نزد رانجھا

یاد کردن پیران رامیاں رانجھا

خوش شدن پیران بر رانجھا

دعاء پیران در حق رانجھا

دریافت نمودن رانجھا حقیقت عشق از مٹھی حجام زادی

احوال عاشقاں سلف

تجویز نمودن در خانہ مٹھی

نشان دادن خانہ حجاماں

شناوی کردن ہیر ورانجھا معہ جلیساں در دریائے چناب

نمازی کردن کیدو نزد ملکی

جواب ملکی با کیدو شیطان

رفتن مردمان بطلب ہیر

آمدن ہیر نزد مادر

عذر بیوی ہیر

جواب ہیر

خاموش شدن ملکی

مخاطب شدن کیدو با سیالاں

باز کلام کیدو

خبر یافتن ہیر از شکایت کیدو

تجویز نمودن ہیر با ہمنشینان

کلام ہیر با ہمنشینان

گرفتن جلیسان ہیر کیدو را

زدوکوب کردن جلیسان کیدو را

ویران کردن دختران خانہ کیدو را

گریہ زاری کردن کیدو

زجر دادن چوچک کیدورا

جواب کیدو پیش چوچک

کلام چوچک با کیدو

فریاد کردن کیدو پیش برادران

پرسیدن رئیسان از جلیسان هیر

جواب دختران پیش رئیسان

فریاد کیدو بار دوم پیش آنها

جواب هیر و جلیسان او با پدر هیر

فریاد کردن کیدو بار سوم

تشفی دادن رئیسان کیدورا

تنبیه دادن مهر چوچک کیدورا

آمدن کیدو نزد هیر

مقوله شاعر

کلام هیر با کیدو

جواب کیدو

کلام کیدو

جستجو کردن کیدو هیرورانجها

باهم خفتن هیر و رانجها در چراگاه

رفتن چوک در چراگاه و دیدن هیر و رانجها

دیدن مهر چوچک هیرورانجها

عذر کردن هیر پیش پدر

مصلحت نمودن چوچک با برادران

جواب دادن برادران

مجلس آراستہ کردن چوچک برائے شادی ہیر

غصہ شدن ہیر با مادر خود

صلاح نمودن ہیر با رانجھا

جواب رانجھا

تیاری کردن مہر چوچک

جواب رانجھا با ہیر

آمدن جلیسان نزد ہیر

جواب دادن ہیر

آوردن دختران رانجھا را نزد ہیر

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر

جواب ہیر با رانجھا

جواب رانجھا با ہیر

جواب ہیر با رانجھا

مقرر کردن روز شادی

بیان نخستن طعام

مقولہ شاعر

اقسام برنجہا

تعریف زیورت

شمار پارچات جہیز ہیر

ایضاً

شمار ظروف ہائے جہیز

آمدن مردمان بر شادی کتخدائی ہیر

متفق شدن مردمان ہر جنسہر شادی ہیر

آمدن برات

دشنام دادن دختر اں مردمان برات

آمدن بران وغمگین شدن رانجھا

آمدن برات در جھنگ

ملاقی شدن سیالان با کھیڑیاں

ایضاً

روشن شدن آتشبازی برات

کلام تمسخر نمودن مطربانی!

گفتگو کردن خسر اچیاں با سیدا پسر اجو

کلام سیدا

در بیان تشریف آوری قاضی شمس الدین برائے نکاح ہیر

کلام ہیر با قاضی صاحب

رنجیدہ شدن ہیر

کلام قاضی با ہیر

کلام ہیر با قاضی شمس الدین صاحب

جواب قاضی صاحب با ہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام قاضی باہیر

کلام قاضی باہیر بے نظیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

ایضاً

کلام ہیر با قاضی

کلام ہیر با قاصی

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام قاضی باہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

ایضاً

کلام چوچک با قاضی

کلام قاضی باچوچک

IqbalCyberLibrary.Net
All rights reserved.

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باچوچک

کلام ہیر با قاضی

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باہیر

کلام ہیر با قاضی

کلام قاضی باچوچک

جواب ہیر

مقولہ شاعر

آرام کردن برات درراہ

ملاقی شدن ہیر رانجھا درقافہ

باز گفتگو کردن

روانہ شدن برات کھیڑا ں

ایضاً

جواب ہیر بارانجھا

کلام رانجھا

مقولہ شاعر

گفتگوئے قاضی بامہر چوچک

جواب نوشتن رانجھا!

خط رانجھا بطرف بنگہا

صلاح کردن خسر اچیاں ہیر

گرفتار شدن ہیر بخانہ خسر اچیان

دیگر

کلام ہیر باسہتی

رفتن سید ابر چارپائی ہری

غسل کردن ہیر

احوال دوازدہ ماہ (بیان ماہ ساون)

ماہ بھادوں

ماہ اسوج

ماہ کتک

ماہ مگھر

ماہ پوہ

ماہ مانگھ

ماہ پھاگن

ماہ چیت

ماہ بیساکھ

ماہ جیٹھ

ماہ ہاڑ

پیغام دادن ہیر

پیغام دادن بسمت رانجھا

آمدن عروس درخانہ خسر اچیاں بہ جھنگ

جواب دختر اں ہمراہ او گوید

آمدن دختر ان نزد رانجھا

آمدن رانجھا پیس ملا

مضمون خط

جواب خط روانہ کردن ہیر بطرف رانجھا

مقولہ شاعر

نامہ نوشتن ہیر بطرف رانجھا

رسیدن خط ہیر نزد رانجھا دہیرو

پیغام دادن ہیر قاصد را

رسیدن خط ہیر نزد رانجھا

خواندن خط ہیر میاں رانجھا

خط رانجھا بجواب خط ہیر!

مضمون خط میاں رانجھا

صلاح کردن رانجھا بدل خود بہت دیدار ہیر

ایضاً

روانہ شدن رانجھا بخدمت بالناتھ

صدائے نمودن را نجھا برائے فقیر شدن

ملاقی شدن را نجھا با بالنا تھ

عرض را نجھا بخدمت بالنا تھ

ایضاً

جواب بالنا تھ

کلام را نجھا با بالنا تھ

کلام نا تھ

کلام نا تھ بارا نجھا

کلام را نجھا با بالنا تھ

کلام نا تھ

ایضاً

ایضاً

کلام را نجھا با بالنا تھ

کلام بالنا تھ

کلام را نجھا با نا تھ

کلام بالنا تھ

کلام را نجھا

کلام نا تھ بارا نجھا

ایضاً

ایضاً

مقولہ شاعر

کلام را نجھا بامر یدان بالنا تھ

www.IqbalCyberLibrary.Net
All rights reserved.

کلام مریدان با رانجھا

کلام رانجھا با ناتھ و مریدان او

مقولہ شاعر

کلام رانجھا با مریدان ناتھ

کلام بالناتھ با خادمان خود

قبول کردن مریدان فرمان ناتھ

جوگی شدن رانجھا

حاضر شدن رانجھا بخدمت بالناتھ

نصیحت کردن بالناتھ رانجھا را

کلام رانجھا با بالناتھ

باز نصیحت کردن بالناتھ رانجھا را

کلام رانجھا با بالناتھ

کلام ناتھ

ایضاً

کلام رانجھا با جوگی

کلام ناتھ با رانجھا

کلام رانجھا با ناتھ

کلام ناتھ با رانجھا

کلام رانجھا

ایضاً

مژدہ دادن بالناتھ رانجھا را

تیار شدن رانجھا بطرف رنگپور از خدمت بالناتھ

حسد بردن مریدان بر جوگ رانجھا

کلام مریدان ناتھ بارانجھا

مقولہ شاعر

روان شدن رانجھا بطرف رنگپور

کلام ایضاً

تبدیل کردن رانجھا لباس خود

آمدن رانجھا درحد بست رنگپور

کلام چوپان بارانجھا

کلام رانجھا باچوپان

کلام چوپان بارانجھا جوگ

کلام رانجھا باچوپان

کلام رانجھا

کلام چوپان بہ منت پیش رانجھا جوگی

کلام رانجھا باچوپان وتعریف سگان او

تواضع نمودن چوپان بارانجھا

مقولہ شاعر

کلام چوپان

کلام رانجھا باچوپان

کلام چوپان بارانجھا

منع کردن رانجھا چوپان را از گفتگو

کلام چوپان

ایضاً

اطلاع نمودن چوپان میاں رانجھا را

مقولہ شاعر

کلام چوپان با رانجھا

داخل شدن رانجھا در شہر کھیڑیاں

مقولہ شاعر

بیان کردن خواہر سیدا پیش ہیر از حال جوگی

زاری کردن ہیر از شنیدن خبر رانجھا را

افسوس کردن ہیر از جوگی شدن رانجھا پیش دختران

گفتن ہیر دختراں را کہ بکسے حیلہ جوگی را بیارید

رفتن دختراں برائے آوردن جوگ بطرف ہیر

افسوس کردن دختران بر احوال جوگی

ایضاً

عاجزی کردن دختران نزد جوگی

کلام جوگی بزبان فخریہ در لباس خود

مقولہ شاعر

تعریف جوگ بزبان دختران

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاوتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام تائیں قاصد وی سردار املاک کیتا
نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلڑا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا ائے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہورناں دھرت معراج ہوئے حضرت وچ معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچی ناہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب بنی نوں چاہو شناک کیتا

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاوتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام تائیں قاصد وی سردار املاک کیتا

نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلڑا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا اے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہوراں دھرت معراج ہوئے حضرت ونج معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچی نا ہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب نبی نوں چاہو شناک کیتا

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام تائیں قاصد وچی سردار املاک کیتا
نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلڑا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا اے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہوراں دھرت معراج ہوئے حضرت ونج معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچی نا ہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا

وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب بنی نوں چاہو شناک کیتا

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاوتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام تائیں قاصد وحی سردار املاک کیتا
نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلڑا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا اے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہوراں دھرت معراج ہوئے حضرت وچ معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچی ناہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب بنی نوں چاہو شناک کیتا

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاوتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا

تے سلام پیغام تائیں قاصد وچی سردار املاک کیتا
نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلوا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا ائے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہوراں دھرت معراج ہوئے حضرت وچ معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچی ناہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب بنی نوں چاہو شناک کیتا

نعت پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لولاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ ڈاتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہوکے انبیاں اولیاں وال اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے امتی روز محشر خوشی چھڈے کے جیو غمناک کیتا
ہو یاحق نوں شوق جد ملن سنداڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام تائیں قاصد وچی سردار املاک کیتا
نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلوا ساک کیتا
شافعی عاصیاں دا حامی مجرماں دا اتے محرماں دادرد ناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیرواں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا ائے نال انگلی چن دوپھاک کیتا
معراج رسول دا حق ہے جی جوڑا الوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہوراں دھرت معراج ہوئے حضرت وچ معراج لولاک کیتا

جتھے وہم ادراک دی پہنچی نا ہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب بنی نوں چاہو شناک کیتا

IqbalCyberLibrary.Net
All rights reserved.

حمد

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ ط

اول حمد خدا داورد کیجے عشق کیتا سو جگ داموں میاں
پہلاں آپ ہی رب نے عشق کیتا معشوق ہے نبی رسول میاں
عشق فعل ہے رب دی ذات فاعل عاشق اوسدے سبھ مفعول میاں
ایسی عشق ظہور ہے عشق سارا عشق ہوسیا سدا معمول میاں
عشق پیر فقیر دا مرتبای مرد عشق دا بھلا رنجول میاں
عشق واسطے رب حبیب اُتے کیتا آپ فرقان نزول میاں
پڑھ پڑھ علم قضا پئے کرن قاضی باجہ عشقدے رہن مہول میاں
پڑھیاں علم نہ رب دی تم ہووے اکو عشق دا حرف معقول میاں
درجہ عشق ہے عاشقاں صاد قاندا کردے عشق نی مرد قبول میاں
منزل عشق دی وچہ مقصود ملدا جھیڑے ہورنی طول فضول میاں
بھاویں زہد عبادتاں لکھ ہوون عشق باجہ نجات نہ مول میاں
عاشق سدا زندہ خوشیاں نال رہندے کدی ہو نہ بہن ملوں میاں
عشق عاشقاں دا سردار ہے جی عاشق عشق نوں کرن قبول میاں
خاطر عشق دی زمیں اسمان بنیاں لوح قلم دا عشق اصول میاں
کھلے تنہا ندے باغ قلوب اندر جنہاں کیتا ہے عشق قبول میاں
وارث عاشقاں تے کرم رب دائے جنہاں کیتا ہے عشق حصول میاں

بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ الحمدللہ رب العالمین یاد رہے کہ اللہ جلشانہ فرماتا ہے کہ فاذا اقرات القرآن فاستعذ باللہ من الشیطن الرجیم یعنی سب سے اول شیطان مردود سے بچنے کیلئے خداوند تعالی کی پناہ لی جائے پھر قرآن شریف جو کہ کلام الٰہی ہے پڑھا جاوے اور چونکہ حدیث شریف میں آیا ہے کل امر ذی بال لم یبد ابسم اللہ فہو ابتر یعنی

اگر کوئی عمدہ کام بسم اللہ پڑھ کر شروع نہ کیا جاوے تو وہ ناقص اور ردی ہو جاتا ہے اسلئے اول اعوذ باللہ پھر بسم اللہ پڑھ کر کتاب یا کام شروع کیا جاوے تو خداوند تعالی اس کام کو ٹھیک اور درست کریگا اسلئے شاہ صاحب نے اول حمد خدا اور دیکھئے سی کتاب شروع کی ہے انسان کا فرض ہے کہ الحمد اللہ رب العالمین ہر وقت زبان پر جاری رکھے عشق یعنی محبت شوق یا پیار کو جگ یعنی جہان کاموں یعنی اصل کیا ہے چونکہ عشق ہر ایک چیز کا اصل ہے اسلئے خداوند تعالی نے اپنا معشوق محمد رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کو پیدا کیا۔ اور اسی سبب سے اپنے حبیب پاک پر قرآن مجید نازل کیا اور پ ۴ ع میں فرمایا ہے لقد من اللہ علے المومنین از بعث فیہم رسولا من انفسہم الی لایہ۔ یعنی اللہ تعالی نے مومنوں پر احسان کیا جو اس نے اُن میں سے ان میں رسول بھیجا جو ان پر ان کی آئتیں پڑھتا ہے اور انکو سنوارتا ہے اور کتاب اور حکمت سکھاتا ہے اگر چہ وہ پہلے صریح گمراہی میں ہے کسی نے کیا اچھا شعر کہا ہے شعر

ہزار سال عبادت کند نمازی نیست
کسیکہ عشق ندارد خدائے راضی نیست

یعنی حدیث قدسی کی طرف اشارہ ہے لولاک لما خلقت الافلاک یا رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم اگر آپ نہ ہوتے تو میں زمین و آسمان پیدا نہ کرتا۔

نعت پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم

دوئی نعت رسول مقبول والی جیندے حق نزول لو لاک کیتا
خاکی آکھ کے مرتبہ وڈا دتہ سبھ خلق دے عیب تھیں پاک کیتا
سرور ہو کے انبیاں اولیاں دا اگے حقدے آپ نوں خاک کیتا
کرے اُمتی روز محشر خوشی چھڈ کے جیو غمناک کیتا
ہویا حق نوں شوق جد ملن سندا ڈھویا نذر براق چالاک کیتا
تے سلام پیغام پہنچان تائیں قاصد وحی سردار املاک کیتا

نبی اہل قریش وچہ جرم پایا خوشی خویش قبیلڑا ساک کیتا
شافعی عاصیاں داحامی مجرماں دا اتے محرماں دا دردناک کیتا
مکے نور رسول دے چمک ماری قلعہ محل نوشیروں چاک کیتا
ایہ بھی معجزہ نبی کریم دا اے نال انگلی چن دو پھاک کیتا
معراج رسولؐ دا حق ہے جی جوڑا نوردا پہن پوشاک کیتا
نبیاں ہو رناں دھرت معراج ہوئے حضرت ونج معراج لولاک کیتا
جتھے وہم ادراک دی پہنچ ناہیں نبی صاحب واقف اوتھوں تاک کیتا
وارث شاہ سبھ سرخزانیاں دے رب نبی نوں چاہو شناک کیتا

مناقب چہار یار کبار رضی اللہ عنہم

چارے یار رسول دے چار گوہر سبھے اک تھیں اک چڑھندڑے نی
ابوبکرؓ تے عمرؓ عثمان علیؓ آپو اپنے گنیں سو ہندڑے نی
جنہاں صدق یقین تحقیق کیتا راہ رب دے سیس وکندڑے نی
ذوق چھڈ کے جنہاں نے زہد کیتا واہ واہ اوہ رب دے بندڑے نی
صوبے چارنی شرع محمدی دے ملک دین اندر نبی اندڑے نی
پائی فتح کرکے جنگ کافراں تے کیتے تم کنار دے دھندڑے نی
نگہبان ہوئے سر امتاں دے جھولن نبی کریم دے جھنڈ ڑے نی
بازوبند رسولؐ دے ڈلک مارن سچے چار موتی لڑی گندڑے نی
جنہاں فرق انہاں وچہ کیہہ جاتا اوہ دھروں حضور دے گندڑے نی
وارثشاہ مدد چار یاردی جی ربا رکھ لیں فعل جو مندڑے نی

در مناقب امامین رضی اللہ تعالےٰ عنہما گوئید

حضرت حسن حسینؓ دی ذات عالی شیر خدادے شیر دونویں
لخت جگر رسولؐ تبوّل جائے عاشق ربدے مرد دلیر دونویں

دوہترواں حبیب خدا دے نی اچی جد دے وڈوڈیر دونوں
رب پاک آیت قدسی بھیجدتی ہوئے شرک توں پرے پر پر دونویں
جنہاں کدی سوال نہ ردکیتا وکے راہ مولے کئی ویر دونویں
منزل عشق دی جنہاں ثبوت کیتی مڑے ذرہ نا ہیں قدم پھیر دونویں
تیغ عشق دی نال شہید ہوئے کٹھے ظالماں موذیاں گھیر دونویں
گنج ظاہری باطنی دولتاں دے ہوئے وچہ میدان دے ڈھیر دونویں
درجے پاک شہادت دے رب بخشے عالی قدرتے چنگ چنگیر دونویں
روز حشر دے امتی عاصیاں دی بخش واسطے ہون اگیر دونویں
مہربان تمامیاں مومناں دے مددگار نے سنج سویر دونویں
حل مشکلاں وارثا کل کردے ہتھوہتھ نہ لا وندے دیر دونویں

مدح پیران محبوب رب قدیر محی الدین قدس اللہ سرہ

مدح پیر دی حب دے نال کیجے جیندے خادماں دیوچہ پیر یا نئی
باجہ اوس جناب دے پار نا ہیں لکھاں ڈھوندے پھرن فقیر یا نئی
جیہڑے پیر دی نظر منظور ہوئے گھریں تنہاندے پیریاں میر یا نئی
روز حشر دے پیر دیاں طالباں نوں ہتھ سجڑے ملن گیاں چیر یا نئی
کھیتی نبی دی غفلتاں نال اٹی مڑکے اگیاں دین پنیریاں نی
بنے لاوندے ڈبیاں بیڑیاں نوں کرامات دے نال زنجیر یا نئی
مہربان ہو کے چور قطب کیتا بخش دتیاں ملک جاگیر یاں نی
کاہندے کل اقطاب دے قدم دھریا پایاں قرب حضوروڈیریاں نی
اوہ تاں خاص محبوب اللہ دائے قلماں لکھیاں جس لکیریاں نی
وارث محی الدین ہے پیر ساڈا سوہنے نام دیاں سانوں دھیریاں نی

مدح حضرت فرید الدین گنج شکر رحمتہ اللہ

مودودوالا ڈلا پیر چشتی شکر گنج مسعود بھر پور ہے جی
بایاں قطباں دے وچہ ہے پیر کامل جیندی عاجزی زہد منظور ہے جی
خاندان وچہ چشت دے قابلیت شہر فقرہ دا پٹن معمور ہے جی
شکر گنج نے آن مکان کیتا دکھ درد پنجاب دا دور ہے جی
سوٹا صبر دا ماریا نفس موذی بر بھن کیتا چکنا چور ہے جی
نال شوق خدادے شمع جاگی دین دنی اندر نورونور ہے جی
گنج کھولکے دولتاں ونڈیاں نے فیض آپ دا فیض گنجور ہے جی
نال اک نگاہ دے خادماں نوں ہو یا ترت لقا حضور ہے جی
زہدالانبیا ء نام دھرایا سو آپ صابری وچہ صبور ہے جی
وارشاہ فریدالدین اتے رحم رب دا فضل وفور ہے جی

چیریاں چھٹیاں بمعنی اعمال نامے بمعنی گرد آلود کھیتی جو کہ زیادہ ہونیسے رک جاوے یا ایسی کوئی صورت کہ جس سے اسکی حالت تغیر ہوجاوے پنیریاں بمعنی پودے اشارہ بطرف پیر صاحب ہونہار پودا ہوا یعنی بحر سلوک کو تیر کر کنارہ پر پہنچنا بغیر امداد حضرت قدس اللہ سرہ کے مشکل ہے وڈیریاں بزرگیاں دھیریاں بمعنی امید ظاہر وباطنی خواجہ مودود ایک چشتی بزرگ کا نام ہے جو کہ باوا صاحب کے سلسلہ کے فقیر ہیں۔

فرمائش یاراں در عشق مجازی گوئید

جدوں عشقدے کم نوں ہتھ لائیے پہلاں ربدا نام دھیائے جی
پھیر نبی رسول پیغمبراں نوں دم دم درود پہنچائیے جی
یاراں اساں نوں آن سوال کیتا قصہ ہیر دا نواں بنائیے جی
ایس پریم دی جھوکدا سبھ قصہ جیہہ سو ہنی نال سنائیے جی
حرص توڑ کے بودنا بودوالی وچہ آپ فناہ دا پائیے جی

تدوں شعر دی شاعری ول ہووے جدوں اذن حضور توں پائیے جی
پلے دولتاں ہون تے ونڈ دیئے گنڈھی چھوڑیئے نہ سدائیے جی
بلبل ہوکے چہکئے باغ اندر سخن رمز دے نال آلائیے جی
کانواں وانگ اڈار جیریاں دی اینویں کوڑ نہ مغز کھپائیے جی
کرکے کالیاں بگیاں کاغذاں نوں ایویں شعر نوں لیک نہ لائیے جی
لکھدار رنگیلڑا شعر کرکے چیتک عام تے خاص نوں لائیے جی
رمزاں معنیاں وچہ خوشبو ہووے عشق مشک نوں کھول وکھائیے جی
نال عجب بہار دے شعر کرکے رانجھے ہیر دا میل ملائیے جی
یاراں نال مجالساں وچہ بہکے مزہ ہیر دے عشقدا پائیے جی
رانجھے ہیر دے عشق دی گل سنی نویں سرے توں پھیر جگائیے جی
وارثشاہ رل نال پیاریاں دے نویں عشقدی گل ہلائیے جی

دربیان قبول کردن فرمائش یاراں یکدل
حکم منکے سجناں پیاردیاں قصہ عجب بہار دا جوڑ یائی
فقرہ جوڑ کے خوب درست کیتا نواں پھل گلاب دا توڑ یائی
بہت جیودے وچہ تدبیر کرکے فرہاد پہاڑنوں پھوڑ یائی
سجا دین کے زیب بنا دتا جیہا عطر گلاب نچوڑ یائی
ڈبہ ایس وجود قلوب والا اساں لاہ سر پوش اکھوڑیائی
کوئی دغا نا ہیں کیتا وانگ چوراں دن دیویاں جندڑا توڑیائی
تازی طبع تے عشق اسوار کرکے کبھی چاہڑ میدانوچہ چھوڑیائی
وارثشاہ فرما یا پیاریاں دا اساں منیامول نہ موڑیائی

یعنی پیغمبر زاہدان اشارہ بطرف بابا فرید شکر گنج مصرعہ ترجمہ بسم اللہ ول بمعنی ٹھیک درست اس شعر کا مطلب یہی ہے کہ جسطرح کوا بیگانہ چیزوں کو دیکھ کر دیواروں پر

اڑتا اور بولتا ہے اسی طرح چور شاعر کا حال ہے کہ دوسروں کے شعر پر جھپٹنا اور چھین لے جانے کا حیلہ کرتا ہے مگر بیگانی چیز آخر بیگانی ہے مراد حکایت حکایت خفتہ را بیدار کردن یعنی گذشتہ بات کو از سر نو بیان کرنا شعر کا ملکہ اور لیاقت ندادا دو ہو تو شاعر بنکر تصنیف بنانا مناسب ہے ورنہ بیکار مضامین اور اشعار کی چوری کرنا ایسا ہے جیسے لوگوں کی گرہ کاٹکر بدنام ہونا۔

دربیان تعریف تخت ہزارہ

اک تخت ہزاریوں گل کچے جتھے رانجھیاں رنگ مچایائی
چھیل گبھرو مست اربیلڑیئے سندراک تھیں اک سوایائی
والے کو کلے مندرے مجھ لنگی نواں ٹھاٹھ تے ٹھاٹھ چڑھایائی
کوئی حسندی کان گمان سندراک دوجے دانت نہ آیائی
پھل ڈال تے باغ بہار نہراں چھانواں ٹھنڈیاں ناں نال سہایائی
عقلمند تے لوک سلوک والے راٹھ جگ دے وچہ سدایائی
ایس ندی چناب دے ملک اندر تخت نگر دا نام دھرایائی
وارث گی ہزارے صفت آکھاں گو یا بہشت زمیں تے آیائی

دربیان صفت موجو چوہدری

موجو چوہدری پنڈدی پانڈوالا چنگا بھایاں دا سردار آہا
اٹھ پتر دو بیٹیاں تسدیاں سن وڈا ہراتے پروار آہا
بھلے بھائیاں وچہ پرتیت اوہدی نیاں چوہدری وچہ سرکار آہا
دولت مال دینال خوشحال وسے ہور مجلساں وچہ اعتبار آہا
حکم وچہ شریک سبھ اوسدے سن عذر کسے نہ کیہا انکار آہا
وارثشاہ ایہ قدرتاں ربدیاں نی دھمیدو نال اس بہت پیار آہا

دربیان عداوت کردن برادران رانجھا

باپ کرے پیار تے ویر بھائی ڈر باپ دے تھیں پئے سنگدینی
گھیے مہنے مار کے سپ وانگوں اوہدے کالجے نوں پئے ڈنگدینی
کوئی وس نہ لگنے کڈھ چھڈن دیندے مہنے رنگ برنگدینی
کائی گل کرہے جے وچہ بھایاں اوہدی گل نوں چالنگدینی
پاء تیوڑیاں متھے تے گل کردے بولن بول او لڑے جنگدینی
وارشاہ ایہ غرض ہے بہت پیاری ہور ساک نہ سین نہ انگیدینی

دربیان فوت شدن موجو چوہدری پدر رانجھا

تقدیر سیتی موجو فوت ہویا بھائی رانجھے دینال کھہیڑ دینی
کھائیں رجکے گھوردا پھریں نال کڈھ رکتاں دھید نوں چھیڑ دینی
نت سجرا گھا کلیجے دا اگلاں تر کھیاں نال اوچیڑ دے نی
بھائی بھابیاں ویر دیاں گردن گلاں نت جھنجٹ ایہ نبیڑ دے نی
منہ جوڑ کے نت گرمتے کردے بول بولدے اڈنکھیڑ دے نی
دیکھو چال دمانے دی الٹ گئی سکے سکیاں ویر سہیڑ دے نی
گلاں سچیاں جھوٹھیاں میلکے تے دامن پاک آلودلویڑ دے نی
وارشاہ جہان تے غرض مٹھی آپو اپنی جوگ نوں گیڑ دے نی

اولنگ بمعنی کسی چیز کے اوپر سے گذرنا اسجگہ مراد ناچیز سمجھنا ہے یعنی اونچی قوم والا ابنا ہے کھہیڑ دے یعنی اسکو دکھ پہنچانے کی کوشش کرتے ہیں

دربیان طلبیدن برادران رانجھا قاضی رابرائے تقسیم زمین

حضرت قاضی تے پنچ سدا سارے بھایاں نوں زمیں نوں کچھ پوایائی
وڈھی دیکے زمیں دے بنے وارث بنجر زمین رانجھیئے نوں آئیائی
کچھاں مار شریک مزاخ کردے بھائیاں رانجھنے دے باب بنائیائی
گل بھایاں ایہ بنا چھڈی مگر جٹ دے پھکڑی لائیائی

سدھا کرناٹیں ایس اچکڑے نوں جھنڈی نت توں نت سو اٹیائی
وارشاہ جے نفس دے کہے لگوں ایویں رائیگاں عمر گوائیائی

دربیان طعنہ کردن برادران رانجھارا

پنڈ اچھنڈ کے آرسی نال ویکھن تنہاں ڈھنگ کیہا ہل واہنائی
تن پالکے چوپڑے پٹے جنہاں کسے رن کی انہانتوں چاہنائی
کتے آپ منہ ہاریاں نکلجاسی موہوں آکھنا نہیں اکھا ہنائی
کوئی ڈنگ لنگھالے پنڈ ساڈے گلوں اساں بھی کویں چالاہنائی
ہن بھوئیں دے جھگڑے کرے منڈا اوس توڑ نہ مول نباہنائی
دینہہ وچھلی واہے تے رات گاویں اساں ایہ نہ مول ویا ہنائی
کم واہی دے وچہ نہ ذرا ویہلک دارے بیٹھیاں ایس دن لاہنائی
دنیا داریاں دے جھیڑے عمر دے نی دن چار نہ ایس نباہنائی
اوہنوں ویلیاں بہن دی پئی وادی چت کم نوں ایس نہ ڈاہنائی
گلیاں ویہڑیاں دیوچہ لٹ بھوندا کسے ورجنا نہیں ترابنائی
غصے ہو یاں نوں مول نہ جان دائے نہ ایہ پیار دے نال وساہنائی
وارشاہ کی جانیے ایہ نڈہا کسے روز دا ایہ پراہنائی

دربیان کارکشت کردن رانجھا گوئید

کرلئی ہر نالی سی رانجھنے نے ہل واہن نوں ترت تیار ہویا
وچہ زمیں دے جاکے ہل جتانال دھپ دے بہت لاچار ہویا
رورو ماں تے باپ نوں یاد کرداہل واہن تھیں بڑا بیزار ہویا
خوشی نال سی کھیڈ دادنے راتیں پھرے دائریاں وچہ بیکار ہویا
پیگئے ہن ریشمے گلیں سارے دکھ رووٹے وچہ درکار ہویا
وارث ماں تے باپ دینال خوشی رل بھایاں دے نال خوار ہویا

اڈ۔یعنی علیحدہ کرنا چاہیے نی قلوبہم مرض فزادہم اللہ مرضا ولہم عذاب الیم کسی کے باب بنانا کسی کو مصیبت میں ڈالنا ظلم کرنا۔ مارنا پنڈا چھنڈ کے ابدن صاف کر کے یعنی جو لوگ بانکپن میں رہتے ہیں ان سے محنت کا کام نہیں ہوسکتا منہ بارا۔ بدلگام۔ آزاد۔ کسی کی نصیحت نہ ماننے والا ایک وقت کے کھانے کو ڈنگ کہتے ہیں۔ ڈنگ لنگھانا یعنی چند روز گذارا کرنا بری عادت کو وادی کہتے ہیں

شروع نمودن قلبہ رانی میاں رانجھا

رانجھا جو تراواہ کے تھک رہیا لاہ ارلیاں چھاں نوں آوندائی
بھتا آنکے بھابی نے کول وسیا حال اپنا ووکھا وندائی
چھالے پئے تے ہتھ پیر پھٹے سانوں واہی داکم نہ آوندائی
بھابھی آکھیا لا ڈلا باپ اسیں اتے کھرا پیار ڑا ماؤندائی
راتیں دکھاں دینال نہ نیند پوندی دن رووے وچہ وہاوندائی
وارثشاہ میاں فعل بند یاندے رب قدر تاں نال ازماؤندائی

دربیان غصہ شدن رانجھا ہمراہ بنگہ

رانجھا آکھدا بھابیو ویرو نوں نی تساں بھایا نالوں چھوڑیا جے
خوشی روح نوں بہت دلگیر کر کے تساں پھل گلا بداتوڑیا جے
سکیاں بھایاں نالوں وچھوڑ مینوں کنڈا وچہ کلیجے دے پوڑیا جے
بھائی جگر تے جان ساں اسیں اٹھے دکھووکھ ہی چار چھوڑیا جے
تساں فکر کیتا ساڈے کڈھنے دا بھایا نالوں وچھوڑ کے موڑیا جے
نال قہر دے اکھیاں کڈھ بھابی ویکھو مہنا ہور کی جوڑیا جے
دن رات ساں مست میں وچہ یاراں بولی مار کے چار اجوڑیا جے
جدوں صفاں ہوئرن گیاں طرف جنت وارثشاہ دی واگ نہ موڑیا جے

مسخری کردن بہ رانجھا

کریں کھا کے آکڑاں دودھ چاول ایہ رجکے کھان دیاں مستیاں نی
آکھن دیوراں نال نہال ہویاں سانوں سبھ شریکناں ہسدیا نی
یہ رانجھے دے نال نے گھیو شکر پر جیودا بھیت نہ وسدیاں نی
رناں ڈگدیاں نی ویکھ چھیل منڈا جویں شہد وچہ مکھیاں پھسدیا نی
اک توں کو لنک ہیں اساں لگا ہور سب سوکھالیاں وسدیاں نی
گھروں نکلیں تے پیا مریں بھکھا سجے بل جانیں خرمستیانی
ہتھ پکڑ کر کمان طوفان والی تیر مہنیاں دے سانوں کسدیاں نی
وچہ ویہڑ یاں بہندیاں ڈا چرخے نت ساڈیاں گلانتوں ہسدیانی
من بھاوندا کھایئے جگ آکھے گلاں ملک نوں بھاندیاں رسدیانی
وارث جہا نتوں عادتاں بھیڑ یا نی سبھ خلقتاں اوستوں نسدیانی

یعنی ناجائز تعلق کی بدنامی دینی بدنامی کا داغ یہ کہاوت ہے من بھاوندا کھایئے تے جگ بھوندا ہنڈایئے۔ یعنی کھانا تو وہ کھاؤ جو دل چاہے اور لوگوں کی رسوم کے موافق عملدارآمد کرنا چاہیے جیسے لباس رسوم وغیرہ

دربیان جواب دہی کردن رانجھا بہ ینگہ

تساں چھتر ے مردبنا دتے سپ ر سیاں دے کروڈار یونی
راجے بھوج دے مکھ لگام دیکے چڑھ دوڑیاں ہو ٹونے ہار یونی
کیرو پانڈواں دی صفا گال سٹی ذرا گل دے نال ہر یار یونی
راون لنک لٹائیکے گرد ہو یا کارن تساندے ای ہتھیار یونی
تساں پیرولی غوث قطب مارے مکراں نال سبھے بریار یونی
وارث رن دی ذات بیوفا ہوندی پوری نال نہ کسے اتار یونی

سخت جواب کردن ینگہ صاحبہ بارانجھا

بھابی آکھدی گنڈیا منڈیاوے ساڈینال کی رکتاں چایانی
اسیں شرم دیاں ماریاں ڈب مریئے ساڈے بھاتوں کہیاں بنایانی
ولی جیٹھ تے جنہا ندے فتو دیور ڈب مویاں اوہ بھر جایاں نی
لکندڑا ویہڑیاں وچہ پھر دارناں پنڈدیاں تدھ بھرمایاں نی
گھر وگھری وچاردے لوک سارے سانوں کیہاں چھاہیاں پایاں نی
سانوں چھڈیا کسے نہ لو جو گالیکاں پچکے اساں نوں لایاں نی
تیری گل نہ بنے گی نال ساڈے پر ناہ لیا سیا لاندیاں جایاں نی
وارشاہ انموڑاں نوں موڑ ناہیں جنہاں وادیاں توڑ نباہیاں نی

جواب دادن رانجھا ینگہ صاحبہ را

منہ براد سیندڑا بھائیے نی سڑے ہوئے پتنگ کیوں ساڑنی ئیں
ترے گوچراکم کی پیا میرا سانوں بولیاں نال کیوں مارنی ئیں
اتے چاہڑ کے پوڑیاں لاہ لویں کیہے گلاندے محل اسارنی ئیں
اساں نال کی معاملہ پیا تیرا پرپیکیاں ولوں گورانی ئیں
اینویں غیب دیاں تہمتاں جوڑ کے تے کجہ سچ نہ جھوٹھ نتارنی ئیں
وارشاہ بیفائدہ عمر بازی جا کے روز قیامتے ہارنی ئیں

غصہ شدن ینگہ صاحبہ بارانجھا

سدھا ہو کے روٹیاں کھا جٹا آکاہے نوں ایڈیاں چایاں نی
تیری پنگھاندے اوتے گل ہووے دھماں وچہ ترنجناں پایانی
وہیں رات خراب اوہ مگر تیرے ایس عشق نے بہت اکایانی
گھر بارو سارخوار ہویاں جھوکاں پر یمدیاں جنہاں نوں لایانی
زلفاں کالیاں کنڈیاں ہو منگو جھوکاں بک تے آن بہایاں نی

وارثشاہ یہ جنہاں واچند دیور ڈب مویاں اوہ بھرجایاں نی
بدنام کرنیکی باتیں سر پر مصیبت لانا جو روکنے سے نہیں رکتے انکو روکنا نہ
چاہیے جنہوں نے بری عادتکو اخیر تک پہنچانا ہے۔ گوچرا۔ اختیار کا کام جو
سوائے اسکے دوسرا نہ کر سکے کلو او اشربوا (ترجمہ) کھاؤ اور پیو روزی اللہ کی
اور پھرو ملک میں فساد مچاتے یعنے پانی کے گھاٹوں پر شہرت اور عورتوں کے
کاتنے کی جگہوں پر مشہوری

جواب رانجھا با۔ ننگہ

رانجھے آکھیا بھابیو ویرنوں نی بولو سخن حیا شرم دے نی
دنیا خواب خیال دی بات ساری کچھ نہیں وساہ ایس دم دے نی
جھوٹھ غیبتاں وچہ غلطان رہو حکم نہیں ہوئے ایس کم دے نی
وارث فعلاں دے نال خوار ہوندے بندے پاک گناہ تھیں جم دے نی

جواب۔ ننگہ برا نجھا

اٹھکھیلیا اہل دیوانیاں دے تھکاں موہڈ ہیاندے اتوں سٹنا ئیں
چیرا بنھ کے بھڑے وال چوپڑ وچہ ترنجناں پھیر یاں گھتنا ئیں
روٹی کھاندیاں لون جے پوے تھوڑا چا اانگنے وچہ پلٹنا ئیں
کریں کم نا ہیں اچھا کھائیں پہنیں جڑھ اپنے آپ دی پٹنا ئیں
وانگ آہدیاں ڈیا سنالا بہیں کچھ کم نہ کاج نہ کھٹنا ئیں
وارث غفلتاں وچہ نابود جیہڑے تنہاں آکھ کی کھٹنا ڈنا ئیں

از ردہ شدن رانجھا از۔ ننگہ خود

بھل گئے ہاں وڑے ہاں آن ویڑے سانوں بخش لئے ڈرائیے واسطائی
ہتھوں تیریوں دیس میں چھڈ جاساں رکھ لے ہنساء یئے واسطائی

دن رات توں ظلم تے لک بدہامڑیں روپ سنگاریئے واسطائی
نال حسن دے پھریں گمان لدی سمجھ مست ہنکاریئے واسطائی
کدی کسید نال گل کریں کبروالئے ماریئے واسطائی
وارثشاہ نوں مارنہ بھاگ بھریئے انی منسدی پیاریئے واسطائی

جواب دادن ہنگہ صاحباں رانجھا دھیدورا

ساڈا حسن پسند نہ لیا ونائیں جاہیر سیال ویاہ لیاویں
واہ وبھلی پریم دی گھت جالی کائی نڈھی سیالاں دی پھاہ لیاویں
وہیں رات پھریں اوہدے مگر لگا جویں دا لگاتویں الیاویں
تیتھے ول ہے رناں ولادنے دارانی کو کلاں محل توں لاہ لیاویں
دنے بوہیوں کڈھنی ملے ناہیں راتیں کندھ پچھواڑیوں ڈہالیاویں
وارثشاہ نوں نال لے جائیکے تے کوئی دم دے کھسکالیاویں
تیری زلفیں بھینسوں کے عملہ کی طرح سینہ پر آن چڑھیں قل ان اللہ تو کہہ اللہ حکم نہیں کرتا غیب کے کام کیوں جھوٹ بولتے ہیں اللہ پر جو علم نہیں رکھتے بگڑی ہوئی طبیعت والے کو کہتے ہیں عورتونکے ورغلانے کا طریقہ تجھے خوب یاد ہے گردن کو نکالنے کا موقعہ نہ ملے

جواب کردن رانجھا ہمراہ ہنگہ صاحبہ

نڈھی سیالاں دی ویاہ کے لیا وساں میں کریں بولیاں تے اٹھولیا نی
بہے گھت پہیڑا وانگ مہر یاندے اگے تساں جیہاں ہون گولیا نی
مجوداہ وچہ بوڑیئے بھابیاں نوں ہون تساں جیہاں بڑبولیاں نی
بس کرو بھابی اسی رج رہے بھر دتیاں جے سانوں جھولیاں نی
نقلاں نت کرو وچہ ویہڑیاندے بھنڈاں کنجراندیاں جویں ٹولیا نی
وارث عاقبت تنہاں توں اجر ملسی پورے پاولے جنہاں تولیا نی

کیہا بھیڑ مچایائی کچیاوے متھا ڈاہیائی سوکناں وانگ کیہا
چاہ سجراکم گواناہیں ہو جا سیا جوبناں پھر جیہا
رانجھے کھا غصہ سر دھول مارسی کیہی چڑی ان نوں جویں لیہا
تسیں دیس رکھو اسیں چھڈ چلے لاہ جھگڑا بھا پئے گل ایہا
رانجھا ہو غصے اٹھ رواں ہو یا بھابی رکھ رہی اوہ تاں ناں رہیا
ہتھ پگڑ کے جتیاں مال بکل رانجھا ہوڑ یا وارشاہ جیہا

روانہ شدن رانجھا از تخت ہزارہ

روح چھڈ قلبوت جوں وداع ہوندا تویں ایہ درویش بسد ہار یائی
ان پانی ہزارے دا قسم کرکے قصد جھنگ سیالاں دا دہار یائی
کیتا رزق نے آن اور داس رانجھا چلو چل ای جیو پکار یائی
کچھے ونجلی مار کے رواں ہو یا وارث دیس تے وطن وساریائی

خبر شدن برادران از رفتن رانجھا

خبر لوکاں نے بھایاں نوں جا دتی دھیدو رس ہزاریوں چلیا جے
ہل واہنا اوس تھیں ہووے ناہیں مار بولیاں بھابیاں گھلیا جے
پگڑ راہ ٹریا ہنجوں نین روون جویں ندی دا نیر اچھلیا جے
دھیدو کھو بجیا نال بھر جایا ندے اوہدا کسے نہ جی تسلیا جے
اگوں ویر دے واسطے بھایاں نے ادھ وٹیوں راہ آمایا جے
وارث حق دے نوں جدوں رنج کریئے تدوں عرش اللہ دا ہلیا جے

کلام دھیدو

رانجھے آکھیا اٹھیا رزق میرا میتھوں بھائیو تسیں کی منگدے او

ونڈلیا جے باپ دا ملک سارا تسیں ساک نہ سین وانگدے او
وچوں خوشی ہووساڈے نکلنے تے گل آکھدے موہوں نہ سنگدے او
وس لگے تے منصور وانگوں مینوں چا سولی اتے ٹنگدے او
بھلے کم دیوچہ نیت تساں رواوار لڑائی تے جنگدے او
وارشاہ ہن اسیں او داس ہوئے تسیں خوشی وسو نال رنگدے او

ٹھٹھے بازی پشم کو کھانے وال کپڑا جب حقدار کو حق سے محروم کر کے ناراض
کیا جائے تو اللہ کا عرش کا ہوتا ہے
منت زاری کردن برادران پیش رانجھا

آکھ رانجھیا بھاء کی بنی تیرے دیس اپنا چھڈ سدھار ناہیں
ویرا انبڑی جایا جاہ ناہیں سانوں نال فراق دے مارنا ہیں
ایہہ باندیاں اسیں غلام تیرے کوئی ہو روچار وچار ناہیں
بخش ایہ گناہ توں بھائیاں نوں کون جمیا جو گنہگار ناہیں
بھایاں باجہ نہ مجلساں سوہندیاں نی بھائیاں باجہ کچھ بھرم سوتے بھاء ناہیں
لکھ اوٹ ہے کوں وسندیاندی بھایاں گیاں جیڈی کوئی ہار ناہیں
بھائی ڈہاوندے بھائی اساردے نی بھایان باجہ باہاں بلکار ناہیں
بھائی مرن تے پوندیاں بجج باہاں نباں بھایاں بھرے پرواز ناہیں
طالعمند دیا لکھ خوشامداں نی اتے غریب دا کوئی بھی یار ناہیں
باہاں والیاں دی لوگ کرن منت بناں باہاں دے کوئی سردار ناہیں
باہاں کلیاں نوں لوک مارداجے باہاں والیاں نوں کوئی سار ناہیں

نام لینا میں جدوں توں جاویندا اسیں ہنجو ورتدیاں رونیاں ہاں
جان وچہ النبیاں آ گئی تے تیرے درد فراق چا بھنیاں ہاں
جان مال قربان ہے تدھ اتوں اتے آپ بھی چھوکھنے ہنیاں ہاں
سانوں صبر قرار آرام ہیں جس ویلوے تیتوں وچھنیاں ہاں
وارشاہ کہیا من ولی دیوار اسیں سبھ مراد تے پنیاں ہاں

منت کردن رانجھا پیش۔ننگہ صاحبان

بھابی رزق اداس جان ہو ٹریا ہن کاسنوں گھیر کے ٹھگدیاں ہو
پہلے ساڑ کے جیو نما نڑے نوں پچھوں بھلیاں لاؤ نے لگدیاں ہو
بھائی ساک سن سو تساں وکھ کیتے تسیں ساک کی ساڈیاں لگدیاں ہو
اسیں وانگ سواہ دے ہور ہے تسیں کولیاں دے وانگ وگدیاں ہو
اسیں کوہجڑے روپ کروپ والے جو بنے دیاں نئیں وگدیاں ہو
اساں آپ تے معلوم کیتا تسیں ٹھگنیاں ای سارے جگدیاں ہو
کھری مت دی گل کھلار کے تے پھیر پھوسیاں مار کے ہگدیاں ہو
وچہ شرع نہ عقل نہ قول تساں قاضی مفتیاں نال کیوں لگدیاں ہو
اسی نس آئے تسیں مگر پیاں پچھا چھڈو ساڈا تائیں وگدیاں ہو
وارشاہ اکلڑے کی کرناں تسیں ست اکھیاں وگدیاں ہو

بھائی ہماری والدہ کا جنا ہوا پاس رہنے والوں کا لاکھ پردہ اور بڑی امید ہوتی ہے جسطرح بازوؤں کی مدد سے کام کیا جاتا ہے اسی طرح بھائی بھی کام کرتے ہیں۔

روانہ شدن رانجھا از برادران

واہ لارہے بھائی بھابیاں بھی رانجھا رس ہزاریوں دہایائی
بھکھ ننگ نوں جھاگ کے پندھ کرکے راتیں وچہ مسیت دے آیائی

ہتھ وچھلی پکڑ کے رات ادھی رانجھے مزہ بھی خوب بنایائی
اک ہوبے سرت بیہوش گئے اکناں اگ اتے چت لایائی
رن مرد نہ پنڈوچہ رہیا کوئی سب گرد میت دے آیائی
وارثشاہ میاں پنڈ جھگڑیاں دی پچھوں ملاں میت دا آیائی

تعریف مسجد

مسجد بیت العتیق مثال آہی خانہ کعبیوں ڈول اتاریانے
گویا اقصے دے نال دی بھین دوئی شاید صندلی نوراسماریانے
معمار اصول تے فقہ والے تھم دین دے نال کھلھاریانے
ثابت نفس حدیث دے نال کرکے چھت کعبہ دی خوب اتاریانے
پڑھن فاضل درس درویش مفتی خوب کڈھ الحان پکاریانے
مہرے داردستاراں تے ہتھ ماصے کدی جھوٹھ لاف نہ ماریانے
وچہ فقہ اصول دے خوب کامل نال علم دے عمر گزاریانے
وارثشاہ اصیل استاد لڑکے خو علم دی کدی نہ ہاریانے
نام کتاب حاصے علم عربی فقہ و اصول
تعلیل میزان نے صرف بہائی صرف میری یاد پکاریانے
قاضی قطب نے کنزانواع باراں مسعودیاں جلد سوار یانے
خانی نال مجمومہ سلطانیا دے اتے حیرت الفقہ نواریانے
معارج النبوت خلاصیاں نوں روضہ نال اخلاص پیار یانے
زرادیاں دے نال شرح ملاں زنجانیاں نحونتاریانے
فتاوی بر ہنہ منظوم شاہاں نال زبدیاں حفظ قرار یانے
کرن حفظ قرآن تفسیر دوراں غیر شرح نوں دریاں ماریانے
حزب البحر تے حزریمانیاں دے دوراں وچہ دن رات گزرایانے

اٹھے پہر گرداناں داوارد کردے علم عربی دی عمر سوار یانے
وارشاہ سب علم دے وچہ کامل جو کچھ پڑھے سو سبھ نتاریانے

کتاب بہائے فارسی نظم ونثر

اک نظم دے درس ہرکرن پڑھ دے نام حق تے خالق بادیانی
گلستان بوستان نال بہار دانش طوطی نامہ تے رزاق بادیانی
منشیاب نصاب تے ابوالفضلاں شاہنامیوں واحد باریاں نی
قران السعدین دیوان حافظ شیریں خسرواں لکھ سواریاں نی
بہاردانشاں اتے محمود نامہ کشف اللغات بھی کھول اکھاڑیانی
بدرچاچ کریماتے پندنامہ آمد نامیاں تے اللہ باریاں نی
درمجالس پڑھدے نالے جنگنا مہ نان حلواتے شیخ عطاریاں نی
نجات المومنین تے اروشندل پڑھدے چار چمن بھی خوب پکاریانی
طب اکبر تے یوسفی پڑھن لڑکے قصہ یوسف دا کڈھ ہکاریاں نی
زلیخا نال بلند آواز پڑھدے خلدمن تے اعظم باریاں نی
ہدایہ کلی قرابا دین پڑھدے نافع انسان نہ منوں وساریاں نی
تعویزات سیفی نال فال نامہ تے نگار دانش لکھاں تاریاں نی
سکندر نامہ تے نال انوار سہیلی حاتم نامہ تے صادق باریانی
آئین اکبر اتے نگارنامہ وارث ہور متفرقہ ساریاں نی

اشیاء مکتب کودکاں

قلمدان دوات دفتین پٹی نانویں ایملی ویکھ دے لڑکیاں دے
لکھن نال مسودے سیاق خسرے سیاہی اور جے لکھ دے ورقیاں دے
اک بھل کے عین دا عین چن ملاں جندکڈھن نال کڑکیاں دے
اک آوندے شوق جزدان لیکے وچہ مکتباں دے نال تڑکیاں دے

اک نال بھر بات دے آجاندے مارے خوف دریڑیاں ڈرکیاں دے
وارشاہ دھن بھاگ سہاگ تنہاں جھلے دکھ استاد اندے پھڑکیاں دے

کلام ملاں بارانجھا

ملاں آکھیا چونڈیاں ویکھدیاں ای غیر شرع تو کون ہیں دور ہواوئے
اتھے لچیاں دی کائی تھان ناہیں پئے دور کر حق منظور ہواوئے
کوئی بدعتی توں نظر آونائیں ایسے وقت ہی دور ضرور ہواوئے
خراباتیاں دی نہیں جاگھ اتھے یاد رب دی نت مذکور ہواوئے
انالحق کہا ونا کھر اوکھا اوڑک مریں گا وانگ منصور ہو اوئے
وارشاہ نہ ہنگدی باس چھپے بھانویں رکھئے وچہ کافور ہواوئے

جواب رانجھا باملاں

واہڑی شیخ دی عمل شیطان والے کیہا رانیوں جاندیاں رسیاں نوں
اگے کڈھ قرآن تے بہیں منبر کہیا اڈیو مگر دیاں بھاہیاں نوں
اس پلید تے پاک وارکرو واقف اسی جان دے شرح گواہیاں نوں
جیہڑی تھا ناپاک ہے وچہ وڑیوں شکر ربدیاں بے پرواہیاں نوں
کیہا حرص دا جال کھلاریائی ڈھونڈیں اڈیاں چھڈ کے پھاہیاں نوں
نائب پاک رسولؐ دے تسیں ہو جی واقف کرو چاراہ گمراہیاں نوں
اساں جیہے فقیر تے مہر کیجے کرو دعا چاپا ہندیاں راہیاں نوں
کھوتی بھیڈ بلی کتی ضرب کڈ ہو چھڈ وکواریاں نہ ویاہیاں نوں
جیہڑا نور متے دار محرب میاں توں تاں لگنا میں چاندیاں راہیاں نوں
لسیں رشوتاں رب توں ڈریں نائیں اگے اجلدے کریں اکڑاہیاں نوں
تسی کرو تقصیر معاف میری کیوں پیا میئیں عیب بریائیاں نوں
وارشاہ وچہ حجریاں فعل کردے ملاں جوترے لامندے واہیاں نوں

ومن اظلم (ترجمہ) اس سے ظالم کون ہے جس نے منع کیا اللہ کی مسجدوں میں کہ پڑھے وہاں نام اسکا اور دوڑانے اجاڑے کو ایسوں کو نہیں پہنچتا کہ بیٹھیں ان میں مگر ڈرتے ہوئے کیا حکم کرتے ہو لوگوں کو نیک کام اور بھولتے ہو آپ کو اور تم پڑھتے ہو کتاب پھر کیا نہیں سوچتے ترجمہ آیت اتامرون الناس وہی ہے ہے جس نے بنایا تم کو خاک سے پھر پانی کی ایک بوند سے پھر لہو جمے ہوئے سے پھر تم کو نکالتا ہے لڑکے پھر جب تک پہنچو اپنی جوانی کو پھر جب تک ہو جاؤ تم بوڑھے پھنسی ہوئی کو چھوڑ کر اڑتے ہوئے کے پیچھے جاتے ہو یعنے حرص ۱۲۔

خوشامد را نجھا پیش ملا

وچہ مسجداں بیٹھ کے صبح ویلے تسیں ذکر تے شغل کماوندے او
جیکر عاصی تسا ڈڑی کرے زیارت عیب اوسدے چاونجاوندے او
غیر شرع تے ہو رجا خوراں نال دریاں چا کو ہاوندے او
شرع بڑا سر پوش بنایا جے تسیں شرع دے لوک کہاوندے او
رات اساں گذارنی وچہ مسجد جیکر تسی بھی روا رکھاوندے او
وارشاہ فقیر تے مہر کر یو تسی سچ دی بات پچھاوندے او

جواب ملا

گھر رب دے مسجداں ہوندیاں نے تیتھے غیر شرح نہیں واڑیئے اوئے
پابند ہو صلوۃ دا پئے رکھے لباں والیاں مار پچھاڑیئے اوئے
نیواں کپڑا ہووے تاں پاڑیئے لباں ہون دراز تے ساڑیئے اوئے
جیہڑا کھائے حرام تے جھوٹھ بولے کافر اوس نوں آپکاریئے اوئے
کرے جتاں آنکے نال ساڈے اوہنوں مار کے چا اجاڑیئے اوئے
کتا اتے فقیر پلید ہووے نال دریاں نہ کے ماریئے اوئے

جیہڑا فقہ دے عمل دا نہیں واقف اوہنوں چاسولی اتے چاہڑیئے اوئے
وارثشاہ خدا دے دشمناں نوں دوروں کتیاں وانگ دراڑیئے اوئے

سوال رانجھا

سانوں دس نماز ہے کاسدی جی کاس نال بنا کے ساریانے
کن نک نماز دے ہین کتنے متھے کنہاندے دھروں ایہ ماریانے
لمبے قد چوڑی کس ہان ہوندی کس چیز دے نال سواریانے
وارث کلیاں کتیاں ایس دیاں نی جس نال ایہ بنھ کھلاریانے

جواب ملا

اساں فقہ اصول صحیح کیتا غیر شرع مردودنوں مارنائیں
اساں دسنے کم عبادتاں دے پل صراط توں پاراتارنائیں
فرض سنتاں واجباں نفل وتراں نال جائزاں سچ نتارنائیں
وارثشاہ نماز دے تارکاں تازیانیاں دریاں مارنائیں

طعنہ زدن رانجھا ملارا

تسیں وچہ خدا دے خانیاں دے ڈھلی چھڈ کے گوز کیوں ماردے او
جھوٹھ غیبتاں اتے حرام کرناں بدظنی دے کم کیوں ساردے او
اٹھے پہر مسیت وچہ بیٹھ کے تے پے برے خیال چتاردے او
انھے کوہڑیاں لوہلیاں وانگ بیٹھے قرعہ مرن جہان دی دھاردے او
بانس حلویاں دی خبر مردیاں دی جیوندے نال دعایاں دے ماردے او
شرع چاسرپوش بنایا جے رواوار وڈے گنہگاردے او
پچھلی رات جان بھکھ دا وقت ہوندا اٹھ حال ای حال پکاردے او
وارثشاہ مسافر آیاں نوں چلو چل ای پئے ونگاردے او

جواب ملا

ملاں آکھیانا معقول جٹا فرض کج کے رات گذار جائیں
فجر ہوئی توں اگے ہی اٹھ ایتھوں سر کج کے مسجدوں نکل جائیں
صبح وقت جے وچہ مسیت ڈٹھوں چار سد چوبر تیرے مگر لائیں
توں تاں بیوقوف مجہول جٹارل چگیوں ڈنگراں وچہ گائیں
گھر رب دے نال نہ بنھ جھیڑا زغیب دیاں محبتاں چھیڑنا ہیں
وارثشاہ خدا دے خانیاں نوں ایہ ملاں تے چڑے ہین بلائیں

مقولہ شاعر

رانجھے لڑدیاں بھڑدیاں رات کئی فجر ہوئی تاں اٹھ کے دہلایائی
کویں ہیر دا جادیدار پائی نے دل وچہ ایہ متا پکایائی
بھلیاں بولیاں مارکے کڈھ دتا اساں دیس تے وطن بھلایائی
وارث رب ہے بے پرواہ ڈاہڈا جس عاجزاں نوں وخت پایائی

روانہ شدن رانجھا از مسجد

چڑی چوہکدی نال جاں ٹرے پاندھی پیاں دودھ دے وچہ مدہانیاں نے
صبح صادق ہوئی جدوں آن روشن تدوں لالیاں آن چچلنیاں نے
اکناں اٹھ کے ریڑ کا پادتا اک ڈھونڈدیاں پھرن ودہانیاں نے
اک اٹھ کے ہلیں تیار ہوئے اک ڈھونڈدے پھرن پرانیاں نے
لیاں کڈھ ہرنالیاں ہالیاں نے سنیاں بھوئیں نوجہانے لائیاں نے
گھر بارنال چکیاں جھوتیاں نی جنہاں تاؤنال گنھ پکانیاں نے
کاروبار وچہ رجھا جہان سارا چرخے کتدیاں اٹھ سوانیاں نے
اٹھ غسل دیواسطے جان دوڑے سیجاں جنہانے رات نوں مانیاں نے

رانجھے کوچ کیتا آیاندی اتے ساتھ لدیاپار مہانیاں نے
وارشاہ میاں لٹن وڈاکپن کیا شہد بھریا جویں بانیاں نے

تازیانہ اور درے سے مارینگے مقعد سے ہوا نکالتے ہو۔ (پنجابی پد) اپنا مقولہ شاہ صاحب کہتے ہیں کہ مسجدوں کو ملا لوگ بلائیں لگی ہیں۔ ترجمہ آیت اور کھاتے ہو مرد کا مال سمیٹ کر اور محبت کرتے ہو مال کو جی بھر کر

منت رانجھا پیش ملاحال

رانجھے آکھیا پار لنگھا ابا مینوں چاہڑلے ربدے واسطے تے
تسی چاہڑ لو مینوں وچہ بیڑی چپا دھکساں ربدے واسطے تے
ہتھ جوڑکے منتاں کرے رانجھا ترلہ کراں جھبدے واسطے تے
وراث رس آیانال بھایا ندے منت کراں سبب دے واسطے تے

جواب ملاح با رانجھا

لبھ واسطے بیڑی دیوچہ بیٹھے پئے پارہی پار پکارنے ہاں
چوردہاڑ وی آنکے لبھ دیوے پردہ اوسداناہ اکھاڑنے ہاں
پیسہ کھولکے تلی تے دھرے جیہڑا گودی چاکے پار اتارنے ہاں
اتے ڈھیکیا مفت جے کن کھائیں چاہیڑیوں زمیں تے مارنے ہاں
جیہڑا کپڑا دے تے نقد سانوں سبھو اوسدا کم سوارنے ہاں
زوراوری جے آنکے چڑھے بیڑی ادھ وانڑے ڈوب کے مارنے ہاں
ڈوماں اتے فقیراں تے مفت خوراں دوروں کیتیا نوانگ درکارنے ہاں
وارشاہ جیہاں پیرزادیاں نوں مڈھوں بیڑی دیوچہ نہ واڑنے ہاں

آرزدہ شدن رانجھا

رانجھا منتاں کرکے تھک رہیا انت ہار کنڈھے اپر جا بیٹھا

چھڈا گ بیگانڑی ہو گوشے پریم ڈھانڈڑی وکھ جگا بیٹھا
گانویں سد فراق دینال روے اتے وجھلی شبدو جا بیٹھا
جو کوئی آدمی تریمتاں مرد ہلسین پتن چھڈ سبھ اوس تے آ بیٹھا
رانجھن جھبیل دیاں بھرن مٹھیں پیر دوہاں دیوچہ ٹکا بیٹھا
غصہ کھایکے لئے جھبیل جھیاں اتے دوہانوں ہاک بلا بیٹھا
پنڈا باہوریں جٹ لیجاگ رناں کیہا شغل ہے آن مچا بیٹھا
وارثشاہ اس موہے نے مردناں نہیں جاندے کون بلا بیٹھا

شناوری کردن رانجھا در دریا

رانجھا رہے نہ ورجیا کسے حیلے وچہ ندی دے جاکے پیر پائے
لوک آکھ رہے میاں ٹھل ناہیں تیری جان جائے جویں سر جائے
رناں لڈن جھبیلدیاں پگڑ رہیاں رانجھا رہے نہ ورجیا پیر پائے
لوکاں آکھیا مور کھا ڈب مرسیں جند ویکھ جھناں دی لہر جائے
رانجھا آکھدا دکھی نوں مرن بھلا سکھی کون جیہڑا چھڈ شہر جائے
حیلے رزق بہانڑے موت ہوندی گھر بیٹھیاں نوں کیہڑا خیر پائے
پیا وخت جاں ماں تے باپ ہو یا یوسف وانگ بھراواں نے ویر پائے
وارثشاہ نوں آسرا رب دائے بندہ کت ول اوس بغیر جائے

جو عورتوں سے ہم صحبت ہوئے ملاح کا نام اور کپن بڑے پیٹ والے کو کہتے ہیں اس کی تمثیل آگے دیتا ہے ادھ واٹرے نصف دریا یعنی منجدہار کے اندر گاؤں والو مدد کو پہنچو جاٹ عورتوں کو نکال لے جائے گا ورغلائے ہیں۔

در دریا رفتن رانجھا

رانجھا بنھ کے واہل تیار ہو یا کیتا پاردا چا سامان میاں

خضر پیر تے اللہ نوں یاد کرکے چھڈ خوشی تے شان گمان میاں
ڈرموت داموں نہ عاشقاں نوں نہ کجھ اپنا شوق تے شان میاں
وارث سبھ دنیا دغے باز ہے جی رکھ ربدی طرف دھیان میاں

منع کردن رانجھا ازعبوردریا

لوکاں دوڑکے رانجھے نوں پگڑ آندا نہ کرزورتوں ٹھل نہ سجناو
منتاں کردیاں تے پریں پوندیاں نوں جائیں سٹ کے گل نہ سجنا او
سیں ونجیں جھناں دا انت ناہیں ڈب مریں گا ٹھل نہ سجنا او
چاہڑ موہڈیاں تے تینوں اسیں ٹھلاں کوئی جان توں ڈھل نہ سجنا او
ساڈا عقل شعور توں کھس لتا رہیا کو کھڑا بل نہ سجنا او
ہتھ بدھیاں اسیں غلام تیرے بھاویں وچ پر ٹھل نہ سجنا او
ساڈیاں اکھیاں دیوچہ ونگ دھیری ڈیرا گھت بھوہل نہ سجنا او
وارشاہ میاں تیرے چوکھنے ہاں ساڈا کالجہ سل نہ سجنا او

نشانیدن رانجھا در کشتی

دوہاں باہاں تو پگڑ رانجھیڑ ینوں مڑآن بیڑی وچہ چا ہڑیانے
تقصیر معاف کر آدمی دی نویں سرے بہشت وچہ واڑیانے
گویا خواب دیوچہ عزازیل ڈھا اوہنوں پھیر مڑعرش تے چاہڑیانے
وارشاہ ترت نوہایکے تے بیوی ہیر دے پلنگ تے چاہڑیانے

پرسیدن رانجھا حقیقت پلنگ

یارو پلنگ کہیا سنے تیج ایتھے لوکاں آکھیا اک جٹیڑی دا
ایہ اوسدی ہے آرام گاہا عشق مشک دے بستر ہے لیٹڑی دا
شاہ پری پناہ نت لئے جستوں ایہ تھاں ہے مشک لپیٹڑی دا
بادشاہ سیالاں دے ترنجناں دی مہر چوچک خان دی بیٹڑی دا

اوہنوں وچہ جہان نہ ملے ڈھونڈی جیہڑا ماریا اوسدی پھیڑی دا
قسمت والڑا روح ہے جھنگ اندر کل تارسیال ندی نھیڑی دا
ایہ وسدی سیر دا تھاں بنیاں ذوق شوق دے وچہ سمیڑی دا
اک حکم سہیلیاں وچہ ہویا اوس نڈڑی عشق سمیڑی دا
بگیاڑ دا خوف بکری نوں توں لڈن نوں خوف چکیڑی دا
اسیں سبھ جھیل تے گھاٹ پتن سبھو حکم ہے ایس سلیڑی دا
سیرنال سہیلیاں نت کردی باپ مند اہکم مہیڑی دا
وارثشاہ میاں جگ جاندائے نام ہیر ہے حسن ولہیڑی دا
اگر اللہ تم کو مدد کریگا تو کوئی تم پر غالب نہ ہوگا اور جو وہ تم کو چھوڑ دیگا تو وہ کون ہے کہ تمہاری مدد کریگا اس کے بعد اور اللہ پر بھروسہ چاہیے مسلمانوں کو۔

مقولہ شاعر

بیڑی نہیں ایہہ جنج دی بنی بیٹھک جو کوئی آوے سو سد بہاوندائے
نڈھا وڈلا میر فقیر بیٹھے کون پچھدائے کیہڑی تھاؤندائے
جویں شمع تے ڈگن پتنگ دھڑ دھڑ لنگھ نہیں مہائن آوندائے
گویا خضر دا بالکا آن لتھا جناں کھنا شیر مینیاں لیاؤندائے
لڈن نہ لنگھیا پائے پار اسنوں اس ویلوے نوں پچھوں تاؤندائے
یار جھوٹھ نہ کرے خدا سچا رناں میریاں ایہ کھسکا وندائے
جنے کھنے نوں لڈن ایہ آکھدائے کویں لاہو اسنوں میلا آؤندائے

پرسیدن مردماں از رانجھا

لوکاں پچھیاں میاں توں کون ہونائیں ان کسے نہ آن کھوالیائی
تیری صورت بہت ملوک دسے ایڈا جفاتوں کاسنوں جالیائی
انگ ساک کیوں چھڈ کے نس آیوں بڈھی ماں تے باپ نوں گالیائی
اوہلے اکھیاں دے تینوں کویں کیتا کنہاں دوتیاں دا قول پالیائی
اکے اینویں ہی رات گذار یائی کسے دوھ نہ گھٹ پوالیائی
وارث حال کیکول ہوگ ماپیاں دا جنہاں نہ فرزند سمہا لیا ئی

جواب رانجھا

رانجھے کھولکے حال احوال سارا اوہنا لوکاں نوں چاسنایائی
گھر ماپیاں دے رہیا لاڈلا میں ویکھو سائیں نے کھیل وکھایائی
موئے ماں تے باپ تاں وخت پیا بھایاں وطن تھیں چاترا ہیائی
وارث ربدے باجہ نہ تاہنگ کوئی باناں فقرداساں وٹایائی

مراد مورث اعلیٰ قوم سیال کی عورت نکال لے جاتا ہے ملاح کو پٹواتا ہے

جفا جاناں۔ تکلیف برداشت کرنا
آرام کردن رانجھا

ہس کھیڈ کے رات گذاریا سو صبح اٹھ کے جیو اداس کیتا
راہ جاندڑیوں جھگی نظر آئی ڈیرا جاملا حاں دے پاس کیتا
اگے پلنگ بیڑی وچہ وچھیاسی اتے خوب وچھاؤنا راس کیتا
بیڑی وچہ وجا کے وجھلی نوں چاپلنگ اتے عام خاص کیتا

خبر کردن شباناں در شہر جھنگ

جاماہیاں پنڈوچہ گل کیتی اک سگو بیڑی وچہ گاؤندائے

اوہدے بولیاں مکھ توں پھل کردے لکھ لکھ واسداوہ لاؤندائے
سنے لڈن جھبیل دیاں دونویں رناں تیج ہیر دی دے رنگ لاؤندائے
وارشاہ کواریاں آفتاں نی ویکھ کیہا فتورہن آؤندائے

درتعریف دختراں

کیہی صفت سہیلیاں کرے شاعرا کدوجی لوں نیناں دے وانگ بن دے
اک بھاریاں گوریاں حسن روشن عاشق ویکھ چراغ پتنگ بن دے
سرمہ کجلا کٹک قند ہاردائے ہن ویکھ محبوباندے جنگ بن دے
ایس سجر جھناں دے نازنیارے پر اصل سالاندے جھنگ بن دے
ابروواںگ کمان لاہور دسن کول پکاندے جنگ بن دے
جیہڑے نقش بنی سچے وچہ سیالاں ایسے نقش نہ چین فرنگ بندے
کڑلگی پائیکے لکدی چال چلن عاشق مارنیارے پئے ڈھنگ بن دے
زلفاں کالیاں ناکنان مکھڑیتے خاطر عاشقاندی پئے ڈنگ بن دے
پنج تولیاں جھمیاں مکھڑیتے ہتھیں سو بندے کنگن تے ونگ بن دے
متھے مسجداں دے محراب سوہن صفاں چوندیاندے کول سنگ بن دے
گھر بار وسار اجاڑڑیاں سڑے چر کھڑے کول چورنگ بن دے
وارشاہ جنہاں شوق رانجھے دا گل گنت دے وچہ اک انگ بن دے

آمدن ہیر

لیکے سٹھ سہیلیاں نال آئی ہیر متڑی روپ گمان دی جی
بک موتیاں دے کنیں جھمکدیسن کوئی حور تے پری دے شان دی جی
کڑتی سوہے دی بک دے نال پھبی ہوش رہی نہ زمیں آسمان دی جی
اہدے نک بلاق جیون قطب تارا جویں بھنڑی قہر طوفان دی جی
آبندیاں والئے ٹلیں موئیے اگے گئی کیتی تنبوتان دی جی

وارثشاہ میاں جٹی لو ہڑ لئی بھری کبر ہنکارتے مان دی جی
عام خاص مراد مستعمل کردیا جس پر کوئی بیٹھا نہ تھا۔ رانجھے نے اس کو عام
کردیا لاکھ روپیہ کا ایک سخن کرتا ہے صاحبان عمل اور باوقار باعزت
کڑنگی۔ ہاتھ میں ہاتھ ڈال کر چلنا حسن کے غرور پرست جوبن۔ جوانی کی
خوبصورتی۔ مطلب یہ کہ حسن کے طوفان میں ڈوبی ہوئی تھی۔ قہر اور غضب
کا لفظ مبالغہ کے طور پر آتا ہے غضب کا حسن یعنی بے حد خوبصورت۔

وصف جمال ہیر

کیہی ہیر دی کرے تعریف شاعر متھے چمکدا حسن مہتاب دا جی
خونی چونڈیاں رات جوں چن دوالے سرخ رنگ جوں رنگ شہاب دا جی
سیال نال لکدی آوندیئے جویں جھولدا پرعقاب دا جی
نین نرگسی مرگ مموڑے دے گلہاں ٹہکیاں پھل گلاب دا جی
بھواں وانگ کمان لاہور دسن کوئی حسن نہ انت حساب دا جی
سرمہ نیناں دی دھار وچہ پھب رہیا چڑھیا ہندتے کٹک پنجاب دا جی
کھلی وچہ ترنجناں لکدیئے ہاتھ پھرے جیوں مست نواب دا جی
جیہڑے ویکھنے دے ریجھوان آہے وڈا وعدا تہاندے باب دا جی
چہرے سوہنے تے خط خال سوہندے خوشخط کیوں حرف کتاب دا جی
چلو لیلۃ القدری کروزیارت وارثشاہ ایہ کم ثواب دا جی

در تعریف ہیر

ہونٹھ سرخ یاقوت جوں لعل چمکن ٹھوڈی سیب ولائیتی سار وچوں
دندچنبے دی لڑی کہ ہنس موتی دانے نکلے حسن انار وچوں
نک الف حسینی دا پیالئے زلف ناگ خزانے دی بار وچوں
لکھی چین کشمیر تصویر جٹی قد سرو بہشت گلزار وچوں

گردن کونجدی انگلیاں رواباں پھلیاں ہتھ کولڑے برگ چناروچوں
چھاتی ٹھاٹھدی ابھرے پٹ کھیون سیوبلخدے چنے انبار وچوں
دھنی حوض بہشت دا مشک قبہ پیڈومخملی خاص سرکار وچوں
کافور شہنا سر ین بانکے حسن ساق ستون مینار وچوں
سرخی ہوٹھا دی لومبڑ دنداسڑ یداہوجے کھتری قتل بازار وچوں
باہاں ویلنے ویلیاں گنھ مکھن چھاتی سنگ مرمر گنگ دھار وچوں
شاہ پر دی بھین پنج پھول رانی گجھی رہے نہ ہیر ہزار وچوں
سیاں نال لکدی مان متی جویں ہرنیاں ترٹھیاں بار وچوں
لنکا باغ دی پری کہ اندر انی حور نکلی چن انوار وچوں
پتلی پکینی دے نقش روم والے لد ہاپری نے چن اجاڑ وچوں
اپراہدتے اوندولٹ مصر چمک نکلے میان دی دھار وچوں
جو کوئی ویکھدا اوسدے حسن تائیں زخم لگدا اوس تلوار وچوں
متھے آن لگن جیہڑے بھور عاشق نکل جان تلواردی دھاروچوں
عشق بولداندھی دا تھاؤں تائیں راگ نکلدا ذیلدی تاروچوں
پھرے چھنکدی چار دینال جٹی چڑھیا غضب دا کٹک قندھار وچوں
کی کچھ دیکھیے رب وکھاوندائے انہاں کو اریاندے الوکاروچوں
قزلباش جلاد سوارخونی نکل دوڑیا اڑدبزار وچوں
وارشاہ جاں نیناں دادا لگے کوئی بچے نہ جوئے دی ہاروچوں

غضب کوہمراہ لئے ہوئے نین نرگسی جوہرن کے آنکھ سے مشابہ اور ممولے کی طرح شوخ خط وخال یعنی زیب وطلار ہے اور پھب رہے تھے۔
یعنی مکھن کو گوندھ کر جیسے غضب کی تلوار میان سے باہر آتی ہے الوکار فوج کا جمگھٹا جو مقابل فوج کے مقابلہ پر ہوتا ہے۔

در بیان آمدن دختران بر دریائے چناب

آیاں نال اشتاب اتاولے دے لیکے پریاں دیوانگ اڈاریاں نی
اک دوئی نوں آکھدی چلو اڑیو کر وہیر دے نال تیاریاں نی
چلو ہیر دے نال اٹھ چلئے نی لئے وچہ دریا دے تاریاں نی
جیہڑا ہیر دی بیچ تے نظر آوے اوہنوں مار کریئے رکھے ساریاں نی
نگاہ ٹیہڈی ویکھ کے پھٹ سٹن نین لکھڑے تیز کٹاریاں نی
اکو جیڈیاں حسن گمان سندروچہ عمر دے خاص عیاریاں نی
نین شربتی کاتیاں سوئن چڑیاں عطر بھنیاں پریم سپاریاں نی
پنچھی ڈھیین آسمانڈی زمین اتے سنکے جھانجھراں دیاں چھنکاریاں نی
ہتھیں پکڑ کے کانیاں شاہ پریاں دوروں کردیاں نے ماروماریاں نی
نیڑے آنکے کڑکیاں وانگ بدلی نیڑے آن ہویاں ٹونے ہاریانی
مکھ کھوں وکھائیکے پٹ سٹن لہوپیندیاں پریم پیاریاں نی
وارشاہ جھبیل تے گڑاوٹھا ہتھیں جابکاں دیاں ہتھیاریاں نی

پرسیدن ہیر لڈن ملاح راکہ پلنگ کے خراب کرد
دس لڈنا کالیا کڑھنادے ساڈے پلنگ نوں کنہیں خراب کیتا
ساڈی بیچ تے کون سوالیوئی میر کچھ نہ ادب آداب کیتا
کجھ خوف خدا نہ مول کیتا میری جان تے تدھ عذاب کیتا
تیرینال کرساں سارا ملک جانے جیہا پلنگ نوں تدھ بے آب کیتا
امان زیان نہ کسے کریئے پاک لوکاں نے بیٹھ حساب کیتا
وارث کسے دا ناہ زیان کریئے رب حکم قرآن کتاب کیتا

آمدن ہیر نزد پلنگ و خشم گرفتن بر ملاح

طرف بیڑی دی سبھے سن دوڑآیاں ول پلنگے انہاں دھیان کیتے

ڈٹھا سوہنا اک جوان ستا اتے لال دوشالیاں تان کے تے
آپ پلنگ تے کون سوالیا جے میرے ویر دے تساں سامان کیتے
پکڑے جھبیل تے بنھ مشکاں مار چھمکاں لہولہان کیتے
کڑیئے مارو نہ اساں بیدوسیاں نوں کوئی اساں نہ ایہ مہمان کیتے
ایہ آن بیٹھا بولے راگ سوہنے سر لوکاندے ایس احسان کیتے
زلیخا وانگ جدوں ثابت رہینگی نی تاہیں جن ساں تدوں دھیان کیتے
چنجر ہاریئے رہتوں ڈریں مویئے اگے کسے نہ ایڈ طوفان کیتے
کیہی کیتوئی اساں دے نال ہیرے تیری مارنے چاچیران کیتے
تیرے جیہاں صورتاں کئی ہویاں اوہناں حسندے نہ گمان کیتے
اسیں بہت بیدوس بے عذرہاں تیرے عشق نے چاہے شان کیتے
ایس عشق دے نشے نے نڈھیئے نی وارثشاہ ہوری پریشان کیتے

چھاؤنی کا بازار جوئے کا وار۔ اکثر ایک نہ ایک تو ہار جاتا ہے۔ کبھی کبھی برابر بھی رہ سکتا ہے لیکن شاعر مصرو میں یہ ظاہر کرتا ہے کہ عشق کے جوئے میں دونوں میں سے کوئی بھی نہیں جیتتا اور آنکھوں کا داؤ لگانیکے لئے ہار تسلیم شدہ امر ہے اڑنے والے پرندے پرندے گرجاویں کانیاں درختوں کی سبز لکڑیاں جن کو چھمک بھی کہتے ہیں اولوں کی بارش ہوئی یعنی غضب بھڑکا مانت میں خیانت نہ کرنا چاہیئے۔

رنجیدہ شدن بیوی ہیر

جوانی کملی راج ہے چوچکیدا آوے کسے دی کی پرواہ مینوں
میں تے دھروہ کے پلنگ توں چاساں آیا کدھرواں ایہ بادشاہ مینوں
ناہیں پلنگ تے ایسنوں ٹکن دینا لارہیگا لکھ جے واہ مینوں
ناڈو شاہ دا پت کہ شیر ہاتھی پاس ڈھکیاں لیگا ڈھاہ مینوں

لہدے جیہے ہزار غلام میتھے اتے ایسدی نہیں جے چاہ مینوں
ایہ بولا پیر بغداد گگا میلے آن بیٹھا وارثشاہ مینوں

کلام کردن ہیر با رانجھا

انھیں ستیا سیج اسا ڈڑی توں اماں سری وانگ کی پیاہیں وے
سکھیں لدھیا مینڈڑی سیج اتے توں تان کون کوئی آن پیاہیں وے
میں تاں سٹھ سہیلیاں نال کھڑی مینوں پہر ہویا گذر گیاہیں وے
آوے اٹھ کے دیہ جواب مینوں کیہا نگھڑا بوڑ ہوگیا ہیں وے
برے دناں دیاں تیریاں پھیریاں نی وس سوٹیاں دے پے گیاہیں وے
کوئی الم اپندھ ہے تدھ کیتا پینڈے مڑدیاں ای تھک گیاہیں وے
راتیں کتے اونیندر اکیو ئی ایڈی نیند والا ولڑھ گیا ہیں وے
منجی ویکھ نخصمڑی سیج میری اتے آہلکی آن ڈھیہ پیا ہیں وے
اکے تاپ چڑھیا جن بھوت لگوا کے ڈائن کسے بھک لیا ہیں وے
وارثشاہ توں جیوندگھوک ستوں اکے موت آئی مرگیا ہیں وے

مہربان شدن ہیر

کوکے مارہی مارتے پگڑ چھمک پری آدمی تے قہروان ہوئی
رانجھے اٹھ کے آکھیا واہ جن ہیر ہسکے تے مہربان ہوئی
کچھے وچھلی کن دے وچہ والے زلف مکھڑیتے پریشان ہوئی
بھنے وال چمبے بنی چند رانجھے نین کجلے دی گھمسان ہوئی
صورت یوسفدی ویکھ ٹیموس بیٹی سنے مالکے بہت حیران ہوئی
نین مست کلیجڑے وچہ دھانے ہیر گھول گھتی قربان ہوئی
اہنوں ویکھدیاں ہیر جو خوشی ہوئی عقل بھل گئی پریشان ہوئی
روپ جٹھ اویکھ کے جاگ لدھی ہیر وار گھتی سر گردان ہوئی

بھلا ہویا میں تینوں نہ مار بیٹھی کائی نہیں سی گل بیشان ہوئی
وارشاہ نہ تھاں دم ماریندی چار چشم دی جدوں گھمسان ہوئی
جب ہوش میں رہیگی تب ہی جائینگے کسی فخر والے کا بیٹا یعنی کیا ہے یہ
وارشاہ ہے یا پیر بودلایا پیر بغداد ہے جو میرے پاس میلا لیکر آیا ہے

جواب رانجھا با ہیر سیال

رانجھا آکھدا ایہ جہان سفنہ مرجاونائیں متوالیئے نی
تساں جیہاں پیاریاں ایہ لازم آئے گئے مسافراں پالیئے نی
ایڈا حسن دانہ گمان کیجے ایہہ لے پلنگ تے سنے نہالئے نی
اساں ربدا آسرا رکھیائی اٹھ جاونائیں نیناں والئے نی
عجز نال مسافراں گل کیجے کہ دلبری ساتھ نوالئے نی
وارشاہ دے مگر نہ پویں مویئے ایس جھڑندی گل نوں ٹالئے نی

جواب ہیر با رانجھا

اولے پلنگ تے ہیر سبھ تھاں تیری گھول گھتیاں جیوڑا واریائی
نابیں گال کڈھی ہتھ جوڑنی ہاں ہتھ لانا ہیں تینوں ماریائی
اساں ہسکے آن سلام کیتا آکھ کاہنوں مکر پسار یائی
اسیں منتاں کراں تے پیر پگڑاں تیھتوں گھولیا کوڑماں ساریائی
سنجیں پھراں ترنجیں چین نہیں سی اللہ والیاں نے سانوں تاریائی
وارشاہ ہے کون شریک اسدا جس دارب نے کم سواریائی

ایہ جوبناں ٹھگ بازار دائے ٹونے ہاریئے رنگ رنگیلیے نی
تیرے پلنگ دا رنگ نہ روپ گھٹیا نہ کر شہد یاں نال نجیلیے نی
اسیں تساں نوں ویکھ کے مست ہوئے تسیں ہوگئے وانگ تھیلیے نی
وارشاہ بن کاردوں ذبح کریئے بول نال زبان رسلیے نی

جواب ہیر بارانجھا

گھول گھول گھتی تینڈی واٹ اتوں بیلی وس ویکھا کش آونائیں
کسے مان متی گھروں کڈھیائیں جس واسطے پھیریاں پاونائیں
کی نام تے ذات دا کون ہیں توں اتے کس دا پت کہا ونائیں
کون چھڈ آیوں پچھے مہر والی جس واسطے توں پچھتاونائیں
تیری صورت بہت پسند آوے سانوں جیوڈیو چہ توں بھاونائیں
نین مست تے بھولڑا مکھ تیرا گلاں مٹھیاں نال ہساونائیں
کیہڑا وطن تے نام کی سایاں دا تے جدا گون سداونائیں
تیرے وارنے وارنے چوکھنے ہاں منگو بابلا چارلیاونائیں
منگو بابلیدا تے توں چاک میرا یہ فند لگے جیتوں لاونائیں
وارشاہ چھیک جے نویں چوپیں سبھے بھل جانیں جہڑیاں گاونائیں
جو تیری شان کے لائق نہ ہو تنبیہ اور شوخی کی بات الآیہ اور دنیا کی زندگی کی پونجی تو یہی ہے دنیا کی جنس سے محبت کرنا محصول لینے والا بدلحاظ

جواب رانجھا با ہیر

رانجھا ذات دا جٹ ہاں نڈیئے نی پنڈ تخت ہزارہ ہزاریئے نی
موجو چوہدری دا پت لاڈلا ساں پیا وخت تقدیر جان ہاریئے نی
بھایاں زمیں مینوں اوہ ونڈ دتی پئی پانی دی بوند نہ کھاریئے نی
طعنے دین شریک تے لوک سبھے جلے گون ایڈی شرمساریئے نی

کلام رانجھا

تساں جیہے معشوق جے تھین راضی منگو نیناں دی دھار وچہ چاہیئے نی
نیناں تیریاں دے اسیں چاک ہوئے جویں جیو منے تویں ساریئے نی
خوشی نال گمان نہ رجھ رہیئے کیتے قول نہ مول وساریئے نی
کتھوں گل کچے نت نال تساں کوئی بیٹھ وچار وچاریئے نی
گل گھت جنجال کنگال ماریں جا ترنجنیں وڑیں کواریئے نی
وارثشاہ اس جگ توں اٹھ جاناں دلوں کبر ہنکارنوں ماریئے نی

جواب ہیر بارانجھا

ہتھ بدھڑی رہاں غلام تیری سنے ترنجنیں نال سہیلیاں دے
ہوسن نت بہار تے رنگ گھنے وچہ بیلیاں دے نال بیلیاں دے
سانوں رب نے چاک بلا دتا بھل گئے نے پیارا رہیلیاں دے
ونجھ بیلیاں دے وچہ کراں موجاں راتیں کھیڈ ساں وچہ حویلیاں دے
اساں سکدیاں نوں رب جگ دتا نروا ں پھٹیاں اساں اکیلیاں دے
اساں شوق پیار دیدار وائے ہور شوق نہ رنگ ہتھیلیاں دے
خوش پوش ہوشناک گواندھ ہووے کس کم گواندھ پڑتیلیاں دے
وارثشاہ میاں اللہ مہر کیتی اساں کہہ لئے ہٹ پھیلیاں دے

یہ ایک کھیل ہے جس میں چار گنے مٹھا بنا کر دونوں ہاتھوں سے پکڑ کر اور مروڑ کر دوسرے کے منہ میں سانچوڑ کر ڈالی جاتی ہے۔ اور بار کے گاؤں میں جوان لڑکے اور لڑکیاں عام طور پر کھیلتے ہیں یعنی بھائیوں نے ایسی بنجر زمین مجھے دی تھی جس پر بارش ہونے پر بھی پانی نہ چڑھتا تھا بلکل بیکار تھی نیناں دے دھار۔ آنکھوں کے ڈوروں میں گاؤمیشوں کا گلہ چراؤں یعنی جیسا تمہاری مرضی ہو اس قول کو پورا کرو اور مکمل کر ڈالو مجھ کو عشق کی

مصیبت میں ڈال کر تو اپنی سہیلیوں میں جا گھستے جنگل میں دوستوں کے
ساتھ جگ موقعہ اور اتفاق۔

جواب رانجھا

نال نڈھیاں گھن کے چرکھڑینوں تساں بیٹھنا وچہ بھنڈار ہیرے
اسیں آن کے راہاں گے وچہ ویہڑے ساڈی کوئی نہ لے گا سار ہیرے
ٹکی دیکے ویہڑیوں کڈھ چھڈیں سانوں ٹھگ کے مول نہ مار ہیرے
اساں نال جے توڑ نبا ہونی ایں سچا دیہہ کھاں قول قرار ہیرے
آدر دیکے آئے غریب تائیں پھیر مول نہ کریں وگاڑ ہیرے
وارثشاہ دورکن ایمان دے نی منیں قول زبان اقرار ہیرے

قسم خوردن ہیر پیش رانجھا

مینوں بابلے دی قسم رانجھیا دے مرے ماں جے تدھ تمہیں مکھ موڑاں
تیرے باجھ طعام حرام مینوں تدھ باجھ نہ نین نہ انگ جوڑاں
خواجہ خضر تے بیٹھ کے قسم کھاہدی تدیوں خوار جے پریت دی ریت توڑاں
کوہڑی ہوئیکے نین پران جوان تیرے باجھ میں کونت جے ہورٹوراں
ایہ قول نہ توڑ ساں ماہیا وے وچہ دوزخاں دے بھاویں جان ہوڑاں
مدد نال خدائے دے میاں وارث دلوں غیر دلیلاں نوں چاہوڑاں

جواب رانجھا

چیتا معاملے پین تے نس جائیں عشق جالنا کھڑا دوہیلوائی
سچ آکھنائیں ہنیں آکھ مینوں ایہو سچ تے جھوٹھ دا ویلوائی
دہشت عشق دی بری ہے تیغ کولوں برچھی سالک تے سپ جوشیلوائی
ایتھوں چھڈ ایمان جے نس جائیں انت روز قیامت نوں میلوائی

تاب عشقدی جھلنی بری اوکھی عشق گوروے جگ سبھ چیلوائی
وارثشاہ دی آس تدھوئی پوری ملے ہیر تاں کم سو ہیلوائی

جواب ہیر با رانجھا

تیرے نام توں ہیر قربان کیتی ماں جال جان تیرے اتوں واریائی
پاساجاندا سیس میں لا بازی تساں جتیاتے اساں ہار یائی
رانجھا جیو دیوچہ یقین کرکے مہر چوچک دے پاس سدہاریائی
اگے مچھچی ہو کے ہیر چلی کول رانجھے نوں آن کھلا ریائی
کرکے قسم سوگنداقرار سچا ایہو قول زبان پکاریائی
وارثشاہ ہن ویکھ لے ہیر جٹی کیہا عشق دا مکر پساریائی
چرخہ کاتنے کی جگہ ظاہری خوشامد اور چاپلوسی پنج کی مونت

تعریف کردن ہیر خاصیت رانجھا پیش پدر

ہیر آکھ دی جائیکے بابلاوے تیرے نام توں گھول گھمایاں میں
جس اپنے راج دے حکم اندر ساندل باردے وچہ کھڈایاں میں
لاساں پھدیاں پائیکے باغ کالے پینگاں شوق دینال پنگھایاں میں
جیتاں نازدے نال میں نیند کیتی تاں بھی کسے نہ مول جگایاں میں
میری جان بابل جویں ڈھول رلیہ ماہی مہیں واڈھونڈلیایاں میں
وارثشاہ پیار ڑاسوہدآنداگلاں تھوڑیاں چا مکایاں میں

پرسیدن چوچک از ہیر خاصیت رانجھا

باپ ہس کے پچھدا کون ہندا ایہ منڈڑاکت سرکادائے
ہتھ لایاں پنڈے تے داغ پیندا ایہ مہیں دے نہیں درکاردائے
سگو چتر تے عقل دا کوٹ نڈھا مہیں بہت سمہال کے چاردائے

کے نال پیار دے ہونگ دے کے سونا سنگ تے موں نہ مار دائے
مال اپنا جان کے سانبھ لیاوے کوئی کم نہ کرے وگاڑ دائے
وسے نور اللہ وکھڑ یتے پیار رب ہی رب چتا ردائے
وچہ کار ہوشیار دن رات رہندا رہی گئی نہ مول وسادائے
سجار ہیاں رونیاں کھیاں نوں کڈھ کھوہیوں پھیر مڑ تار دائے
نالے صورت دا بہت ملوک دسے نالے بہت ہی عقل وچار دائے
وارث جنہاں نوں ہور نہ تاہنگ کوئی کم تنہاں دے آپ سوار دائے

کلام چوچک

کیہڑے چوہدری دا پت کون ذاتوں کیہا عقل شعور کوٹ ہے نی
کیکوں رزق نے آن اوداس کیتا اوہنوں کیڑے پیر دی اوٹ ہے نی
فوجدار وانگوں کرکے کوچ دہانا جویں مار نقارے دی چوٹ ہے نی
کنہاں جٹاں دا پتر ہے کون کوئی کیہڑی گل دی ایس نوں تروٹ ہے نی
وطن ایس دا ذات تحقیق کرنی ایہ گل نہ سنی سوٹ ہے نی
سیرت شکل فرشتیاں وانگ ایہدی منڈا جاپدائے عمر چھوٹ ہے نی
طبع ایس دی بہت حلیم دسے نیناں نال کردا لوٹ پوٹ ہے نی
وس پاس چنگی اجے ہے جانک منڈا جاپدا ہوگ گھبروٹ ہے نی
ماں باپ بھراواں دے نال اسدا کیہڑی گل توں پے گیا پھوٹ ہے نی
وارثشاہ کیوں چھڈ یا دیس اس نے کیہا جیو وچہ ایس دے کھوٹ ہے نی

ثابت قدم اور برد بادگاؤمیشوں کو چرانے والا ڈھونڈ لائی ہوں ہاتھ لگانے سے اسکے جسم پر داغ پڑتا ہے یعنی نازک بدن بیگار کی طرح کام وکرے کا۔ تمام گمشدہ گاؤمیشوں کو کیچڑ سے نکال کر وہ پس لاوے گا اس بات کو ضائع نہ کرنا شکل صورت اچھی ہے۔ ابھی تو لڑکا ہے۔

جواب ہیر با پدر خود چوچک

پتر تخت ہزاریدے چوہدری دا رانجھا ذات دا جٹ اصیل ہے جی
ایہدا بو پڑا مکھ تے نین نمھے وڈی سوہنی ایس دی ڈیل ہے جی
متھا ایس دا چمک دا نور بھر یا سخی جیوڈا نہیں بخیل ہے جی
گل سوہنی پر ہیدی وچہ کردا کھوج لائے تے نیاؤں وکیل ہے جی
جیکر وچہ مقدمے جاہے نال عقل دے کرے سبیل ہے جی
لکھا جھگڑیاں دی ایہ تاں الکھ لاہے ساؤ ذات دا نہیں ردیل ہے جی
ستیں پیئر میں ایہ طالع مند رانجھا اصل نسل تھیں حسب دلیل ہے جی
وارثشاہ چہ مجلسیاں سوہندائی عقل بخت دی نری تمثیل ہے جی

باز جواب دادن پدر ہیرا

کئی ڈوگراں جٹاں دی نیاؤں جانے پرھے وچہ دلاوی لایاں دے
پاڑچیر کر جان دا کڈھ دیسوں لڑیا کاسنوں نال ایہ بھایاں دے
ہیرے بس نہ ایس توں نفع کوئی جس ویرپایا نال بھایا دے
ایس لڑکے دی عقل ہے بہت چنگی کیکوں چھڈ آیا وگ گایاں دے
کس گل نوں رس کے اٹھ آیا اڑیا کاسنوں نال بھر جایاں دے
وارثشاہ دانا ہے بہت وسدا قصے جوڑ دا گلاں سنایاں دے

جواب ہیر و مقولہ شاعر

لائی ہوئیکے معاملے دس دیندا منصف ہووڈے پھیڑ یاں دے
واہوں کڈھ کے کنڈ ہے دے پارلائے ستھوں کڈھ دا کھوج چھیڑیاں
دے
مہر مہر دی دہار دیواوندائے ٹھنڈ پاؤندا وچہ بکھیڑیاں دے

سجھارہی روٹی نوں سانبھ لیاوے اکھیں وچہ رکھے وانگ ڈھیریاں دے
سنیاں جواناں دا بھلا ہے چاک رانجھا جتھے نت پوندے لکھ پھیریاں دے
وچہ مال دے رہے دلیر کھڑا پہلوان جیوں وچہ اکھیریاں دے
سانوں رب نے آن ملایائے میں تاں پارکھاں وچہ ڈھیریاں دے
وچہ کم دے بہت ہشیار رہندا اکھیں میٹ دانہ وانگ ہیریاں دے
ہن خوشی دے نال توں آکھنی نیں انت ویکھسیں ساک سہیڑیاں دے
وارشاہ ہے شیر جوان رانجھا پچھے پوندائے دہاڑیاں پیڑیاں دے
مصیبت اور بلا دور کرتا ہے سات پشتوں سے بخت والا داؤ پیچ اچھے جانتا
ہے دریا سے نکال کر کنارے پر لے آتا ہے مقدمات کے کھوج کھروں
سے نکال دیتا ہے کشتی لڑنے کی جگہ۔

منظور کردن پدر ہیر شبانی رانجھا

تیرا آکھناں اساں منظور کیتا مجھیں دیہ سمہال کے ساریاں نی
خبر دار رہے مجھیں وچہ کھڑا بیلے وچہ مصیبتاں بھاریاں نی
رلاکرے نہیں وچہ کھنڈیاندے ایس کدی نہیں مجھیں چاریاں نی
متے کھیڈ رجھے کھڑیاں جان مجھیں ہون پنڈ دیوچہ خواریاں نی
ایہ طبع وا بہت ملوک چنچل مہینوال ہونا گلاں بھارماں نی
دینہہ رات پھرنا وچہ بیلیاں دے مگر مجھیاں بہت خواریاں نی
تیرے کہے ہیرے کا ماں رکھیائے جیوں کریں توں منتاں ناریاں نی
وارث نیک نصیب عاشقاں دے گلاں وگڑیاں رب سواریاں نی

آمدن ہیر پیش مادر مہربان

پاس ماں دے ہیر نے گل کیتی ماہی مہیں دا آن کے چھیڑیا میں
نت پنڈ دے وچہ وچار پوندی ایہ جھگڑا جانیڑیا میں!

سنجاں نت رلے منگو وچہ بیلے ماہی سگوی آن سہیڑیا میں
مائے کرم جاگے ساڈے منگواں دے ساؤاصل جٹیڑا گھیر یامیں
پہلوں دے دلاسڑا پچھیاسی گلاں مٹھیاں نال کھہیڑیا میں
اوہدی ذات صفات تحقیق کرکے رانجھا ذات دا فرق نکھیڑیا میں
شیریں نال کلام حکایتاں دے اوہدا جیوڑا پگڑ لویڑیا میں
وارثشاہ ہن رب نے مہر کیتی بوٹا دکھ دا پگڑا وکھیڑیا میں

باز آمدن ہیر پیش رانجھا

پھیر ہیر رانجھیئے دے کول آئی ہوئی بہت اوہین دلاسڑے تے
مکھن کنڈ پر اوٹھے کھا میاں مجھیں چھیڑ دے رب دے آسرے تے
ہسن گھبرو رانجھیا جال بھائی گزر آوسی دودھ دے کاسڑے تے
ہیر آکھیا رب رزاق تیرا میاں جائیں نہ لوکاں دے ہاسڑے تے
میں تاں سٹھ سہیلیاں نال لیکے کیڑ رکھساں ساہ ابھاسڑے تے
تیرے نال رفیق شفیق ہو کے نظر پاوساں کھوج دے گھاسڑے تے
مجھیں چھیڑ دے جھل دیوچہ دلبر آپ ہوبہیں اک پاسڑے تے
وارث رب نے کم بنادتا پر عمر ہے نقش پتاسڑے تے

آلودہ کیا بمعنے محبت سے تیرے حال کی خبر دمبدم رکھوں گی یعنے جہاں جہاں تو جائے گا تیرے قدموں کے نشان دیکھتی ہوئی تجھے ملوں گی۔ یعنی جسطرں پتا شہ ٹوٹ کرنا بود ہوجاتا ہے

مقولہ قسم ہائے گیاہ

رب کرم کیتا وسی بار ساری ہویا گھاہ پٹھارماں ماریارو
پنھی کھوئی کھنی ڈیلا مرک جھانبڑ دھامن کھبلاں باجہ شاریارو
للھی کھیری مرالاتے گربھ سیر ڈنل سیر کاہی وچہ باریارو

ڈھڈن گھویں دہرانی چرال مونک تھر مارجمیں اکاکاریارو
گرنڈ بانا لنہاک سوانک پلواھ دبھ سرکڑے بروہزاریارو
آہر اپنے نال رنجھیڑے نے پنڈوں بکیاں مہیں پچکاریارو
ٹریاں ہواگڑ پچھڑ ٹینڈ بھدی دوروں دسدیاں جیوں کالی دھاریارو
وارشاہ ہزارے دے چوہدری نے کا مکتی دی چک لئی کاریارو

رفتن رانجھا برائے چرانیدن گاؤمیشان

بیلے رب دانام لے جاوڑیا ہویا دھپ دے نال ظہیر میاں
اوہدی نیک ساعت رجوع آن ہوئی آ ملے جاندے بنج پیر میاں
رانجھا دیکھ کے طبع فرشتیاندی پنجاں پیراندی پکڑ اودھیر میاں
بچہ کھا چوری چومجھ ولوری جی وچہ نہ ہو دلگیر میاں
رب کاج سوار سی آپ تیرے کوئی تدھ نہ ہو وسی بھیڑ میاں
تساں ترٹھیاں کل جہان تردا میرے تسیں ہو دستگیر میاں
آکھے نڈیڑی سوہنی کرو بخشش نال رب دے تساں ہے سیر میاں
کیتی عرض پھر ست سلام کرکے مینوں چونپ ہے وچہ شریر میاں
حاصل ہو وسن سبھ مقصود تیرے پوسی ٹھیک نشانے تے تیر میاں
بیڑا پار تھیسی فضل رب کرسی کیوں ہونائیں ایڈ ظہیر میاں
چھاویں رکھ دے بیٹھ کے شوق سیتی سدلاؤندا وانگ فقیر میاں
مینوں ہیر دا عشق ہے ہیر بخشو اوس رب دے تسیں امیر میاں
بخشی ہیر درگاتھیں تدھ تائیں سانوں یاد کریں پوئے بھیڑ میاں
مہر نال پنجاں پیراں بخش دتی خادم ہوگئی جٹی ہیر میاں
تیرے ڈٹھیاں باجہ نہ پلک رہسی آسی جھل بیلا ڈھی چیر میاں
وارشاہ جاں نیک نصیب ہوون مدد پیر فقیر امیر میاں

نا مہائے پران و عنایت کردن اشیار

خواجہ خضر تے شکر گنج نور گوہری ملتان داذکر یا پیر نوری

ہورسید جلال بخار یاسی اتے لال شہباز بہشت خوری

طرہ خضرو مال شکر گنج دتا اتے مندر لال شہباز پوری

خنجر سید جلال بخاری دتا کھونڈی ذکریئے پیر تے اک بھوری

مہربان ہوکے کرن بہت شفقت کوئی کرے نہ تدھ تے مول زوری

مالک منگوں دا کیتارب تینوں دودھ پی بچہ جو مجھ بوری

تینوں بھیڑ پوے کریں یاد جٹا ناہیں جانتا اساں پلک دوری

وارشاہ جدوں سانوں یاد کرسیں اسیں آوانگے چھڈ کے ترت حضوری

(ترجمہ) اورتو دیکھتا ہے زمیں دبی پڑی پھر جہاں ہم نے اتارا اس پر پانی تازی ہوئی اور ابھری اور اگائیں ہر بھانت بھانت رونق کی چیزیں تمہارے مہربان ہونے سے تمام جہان کامیاب ہوجاتا ہے۔

درتعریف گاؤمیشاں

بیلا باغ سہایا مجھیاں نے رنگا رنگ دیاں رنگ رنگیلیاں نی

ڈاراں کونجاں دے وانگ وچہ پھرن بیلے اک دوجی دی سنگ سنگیلیاں نی

اک ڈھیلیاں مومیاں بوڑیاں سن اک کیلیاں تے اک نیلیاں نی

اک کنڈھیاں سنگ ولدار سوہن اک دودھاں دے مٹ مٹیلیاں نی

اک لنڈیاں برڑیاں بلیاں سن اک مٹھیاں اک کرمیلیاں نی

اک گھیپلاں اک کھریڑ کھلاں اک مینیاں سنگ سہیلیاں نی

اک ہروہاریاں سوں پھراں اک سنڈھ تے موٹیاں ڈیلیاں نی

سجر سوتے گھبناں کھانگڑاں نے اک ڈوکلاں اک ہتھیلیاں نی

بوری مارکے اک اڈار ہویاں اک نال پیار سہیلیاں نی

اک وانگ مرغابیاں چال چلن اک بولیاں چھیل چھبیلیاں نی
اک کرن اگالیاں وچہ ڈمہاں اک ڈھڈلاں اک پتیلیاں نی
اک ڈردیاں سدرانجھیڑے توں اک ہوک رانجھیڑیدی کیلیاں نی
اک رجکے کھائیکے مست ہویاں آپو ڑمے دیوچہ وسیلیاں نی
اک کرن اگالیاں مست ہوکے مرکان کھائیکے ساویاں پیلیاں نی
اک المبقاں سیاہ سفید سوہن پوچھل چوڑیاں بلیاں پیلیاں نی
وارث ماہی دی سد نہ سنی جنہاں سک تیلیاں تے برے حیلیاں نی

دیگر

مال وچہ جو ہیردے آن چھڑیا مہر دوگولیاں نال خوشحالیاں نی
ساہن ماربڑہکاں گائیں مگر لگے دھنیاں جھوٹیاں سنڈیاں بالیاں نی
گائیں نہیں ولائیکے میں رانجھے ہتھ پھیر پیار سمہیا لیاں نی
دم دم رانجھیے دی کیڑ رکھن جویں نال محبتاں پالیاں نی
رانجھا ہیر دا تے ہیر رانجھنے دی مجھیں ہیر دیاں سہیاں والیاں نی
وارث تخت ہزار نوں چھڈ آیا پچھے ہیر دے ترٹیاں گالیاں نی

دیگر شمار گاؤ میشاں وماده گاواں

رانجھے پگڑ کھونڈی منگو ہوک دتا مجھیں جھل دیوچہ چاواڑیاں نی
کٹے کٹیاں ہوردھنا پناں نی وچھے وچھیاں دین کداڑیاں نی
وگ گائیاں تے ویہڑیاں ویہڑیاندے اک لانبھ کرکے رانجھے تاڑیاں نی
ہونڈریل تے اسراں دودھ لیڑاں تنہاں منہ کنڈالیاں چاہڑیاں نی
اک بھجدیاں رنگدیاں کھان موڑے اک وہندیاں چاہتھاڑیاں نی
اک سنجیاں پھردیاں دین چاہنگا اک جوڑیاں پنگھڑاں ناڑیاں نی
اک شوہ دریا وچہ لین لیالاں اک چکڑیں پھاتیاں ماڑیاں نی

اک موندڑے منہ موندھاڑ پیاں رانجھے کڈھ کے کھوبیوں تاڑیاں نی
کھرک ماریاں تے سڑن والیاں نی کچھ موہکھراں نال دباڑیاں نی
پچڑ کھادیاں انھیاں کھڈے رلیاں رانجھے گھیر کے چھیڑیں داڑیاں نی
اک رہٹ تے ہلال دیاں ماریاں نی پڑے پئے تے کنہہ متراڑیاں نی
اک اچیاں لمیاں ویلدیاں نی ولہا ہنڈراں اک گواڑیاں نی
اک لیہڑ کے تے نکا نک ہویاں اکناں ہاڑیا پیا بھکھیاڑیاں نی
اک ڈگدیاں ڈھیندیاں وگ رلیاں اک واہوے کاوانتے پاڑیاں نی
اک مار دوڑنگیاں ملہے پٹن اک کہندیاں بھندیاں جھاڑیاں نی
نیلی نین دیاں مہیں سن نائیاں دیاں مٹھی دسکے اڈنکھاڑیاں نی
کیاں موہراں دامنگووچہ سیالاں رانجھے پکڑ کھونڈی سبھے چاریان نی
وارشاہ رانجھیڑے ہیر پچھے چوہدرایاں سبھ اجاڑماں نی

آمدن ہیر نزد رانجھا

ٹری جھنگ سیال توں ہیر جٹی آیا روح قلبوت جگا دنے نوں
چڑھیا خلدتوں حسن دارابر رحمت ساندل بار دا ملک وساونے نوں
رانجھے یار دے دا چاچڑ ہیاں آئی ہیروں دی ڈنجھ لاونے نوں
وارشاہ جیوں وچہ جہان بندے آون نیک اعمال کماونے نوں

آمدن ہیر نزد رانجھا در چراگاہ

ہیر چابھتا کھنڈکھیر مکھن مئیں رانجھے دے پاس لیاؤ ندیئے
تیرے واسطے جوہ میں بھال تھکی بہہ کے اپنا حال سناؤ ندیئے
ڈھونڈھ نبھال کے جوہ سبھ جھل بیلا بندی پاس رانجھیئے دے آوندیئے
ہتھیں اپنے رانجھے نوں ہیر جٹی چوری مہر دے نال کھواوندیئے
خدمتگاری پیار دے نال کردی ادب اک نہ مول بھلاوندیئے

وارثشاہ جو حال احوال سارا کل پڑتے کھول وکھاوندیئے

جواب رانجھا ہیر

شرع وچہ منظور نہ قول رناں رانجھا ہیر نوں آکھ سناوندائے
مکرن دے جیڈ نہ مگر کوئی رب وچہ قرآن فرماوندائے
مرشد جن تے رن دا پچھ شیطان جیہڑا افترا مگر پڑھاوندائے
رناں سچیاں نوں کرن چاجھوٹے مردآن دے وچہ سماندائے
رناں منڈیاں پوستیاں بھنگیاندا اعتبار زبان نہ آوندائے
وارثشاہ جے قول تے دین پہرہ پت مہر دا چاک سداوندائے

پیٹھ کورگڑ کر پودوں کوخراب کرتی تھیں دل کا ارمان نکالنے کوکھان اٹھا کر لائی سورہ مائدہ اے ایمان والو پورا کرو اقرار

جواب ہیر بارانجھا

ہیر آکھدی رناں نوں نند ناہیں رن چنگ تے آپ نوں جالدی اے
رن جیڈ نہ کسے ہے ہٹھ کرنا رن ماں تے ملک نہ بھالدی اے
لیلی مجنوں دے تن وچہ دبھ اگی سوہنی اپنے آپ نوں گالدی اے
زلیخا چھڈ سرداریاں ہوئی عاجز جھگی پائیکے ہٹھ سمہالدی اے
پیکے ساہورے سکیاں دین چھپا ہکھی کرن نہ دولتاں مالدی اے
سسی ہوشہید وچہ تھلاں موئی شیریں سمجھ لے اوسدے نالدی اے
ولی غوث ایہ رناں تھیں ہوئے پیدا حوا سمجھ لے آدم دے نالدی اے
ہٹھ رنا دے جیڈ نہ مرو کردار وارثشاہ نوں خبر اس حالدی اے

ایضاً

اللہ سچ تے نبی برحق میاں میں تاں اپنا دیاں اقرار تینوں
تیری بندی ہاں بچر ہے جان میری کھڑو سچ لے ہٹ بازار مینوں

میتھوں بھلیاں نی ہور سبھ گلاں تیرے دردی بس ہے کار مینوں
تیرے دامن میں لگڑی رہاں میاں جویں جانتا ئیں پار اتار مینوں
تیرے نام دا ذکر دن رات ہے جی دیہہ مہر دے نال دیدار مینوں
آپ کشاں جویں جو ہوگ لکھی توں تاں دلوں نہ مول وسار مینوں
تیرے نام دا ذکر دن رات ہے جی دیہہ مہر دے نال دیدار مینوں
آپ کشاں جویں جو ہوگ لکھی توں تاں دلوں نہ مول وسار مینوں
تیرے نال ہی قول نباہو جاہیں ھاویں جیت آوے بھاویں ہار مینوں
ہن جیوندی مکھ نہ موڑساں میں وارشاہ دینال اقرار مینوں

نصیحت کردن ہیر میاں رانجھا

ہیر کرے تسلیاں رانجھنے دیاں میری گل دیول دھیان کرناں
دوتی دشمناں وچہ ہے واس ساڈا صابر ہوئیکے دکھاں نوں چاجرناں
ایس عشقدے بحر دے لہر مار واکے ترجاسی اکے ڈب مرناں
دوجا کیدو ہے شکل شیطان دی جی چارہ ہندیاں اوس نہ فرق کرناں
بیڑ عاشقاں وانت پار لگسی سچ ٹا بتی واتساں قدم دھرناں
ایس عشقدے کھیت دی کارایہانال تہمتاں معاملہ پیا دھرناں
خلقت جگ الاہمڑے بہت دیسی نہیں احمقاں تھیں کجھ ہورسرناں
دنیا جانکے سیس وچہ اکھلی دے اتے دھسکلاں توں پھر کی دوڑناں
میاں رانجھنا کوڑایہ دور ہوسی انت سچ دا سچ ای آرتڑناں
جاں سوئی محبوب توں فدا ہوئے نہیں عاقبت نوں اک روز مرناں
جاہل عاشقاں نوں اینویں طعنے جویں کلب کملے لگے مگر ہرناں
وارشاہ اک ربدی مہر باجھوں نہیں عاشقاں آسرا ہورپرناں

(ترجمہ) اور پورا کرو اقرار اللہ کا جب آپس میں اقرار دو اور نہ توڑو قسمیں

پکی پیچھے اور کر کے اللہ کو اپنا ضامن کہاوت مشہور ہے کہ اوکھلی میں سر دیا تو دھمکیاں کیا ڈر کتے۔

نامہ نوشتن برادران بطرف رانجھا

جدوں رانجھنا جا کے چاک لگا مہیں سانبھیاں چوچک سیالدیاں نی
لوکاں تخت ہزار یوچہ جا کہیا کھونیاں اوس اگے بڑے مالداں نی
بھایاں رانجھیدیاں سیالاں نوں ایہ لکھیا ذاتاں محرم ذات دے حالدیاں نی
موجو چوہدری دا پت چاک لائیو ایہ بھی قدرتاں ذوالجلال دیاں نی
ساتھوں رس آیا تسیں موڑ گھلو اوہنوں واہراں راتدں بھالدیانی
جنہاں بھوئیں توں رس کے اٹھ آیا کیاریاں بنیاں اس لالدیاں نی
ساتھیوں واہیاں بچیاں لے دانے اتے مانیاں پچھلے سالدیاں نی
ساتھوں گھڑی نہ وسرے ویر پیارا وون بھابیاں ایسدے نالدیاں نی
ساڈے آکھیاں جے تسیں گل دیہو ایہ تاں خوبیاں نیک خصالدیاں نی
مہیں چار کے وڈھیو سونک ساڈا ساتھے کھونیاں ایسدے مالدیاں نی
مہیں کٹک نوں دیکے کھسک جاسی ساڈا نہیں ذمہ پھر وبھالدیاں نی
ایہ صورتاں تھگ جو ویکھدے ہووا رثشاہ فقیر دے نالدیاں نی

ایضاً

تسیں گل دیہوتاں احسان ہووے نہیں چل میلا اسیں آونے ہاں
گل پلوڑاپا کے ویر سبھے اسیں رٹھڑا ویر مناونے ہاں
ماں باپ جایا ویر رس آیا اگے تساں دے منصفی پاونے ہاں
ساڈینال ٹورو انصاف کر کے عرض عاجزی نال سناونے ہاں
اساں آیاں نوں تسیں جے نہ موڑو بڑے پئے پکا پکاونے ہاں
نال بھایاں پنڈ دے پنچ سارے وارثشاہ نوں نال لے آونے ہاں

جواب نوشتن مہر چوچک برادران رانجھا

چوچک سیال نے لکھیا رانجھیاں نوں نڈھی ہیر دا چاک اوہ ہنڈرا جے
اساں جٹ ہے جانکے چاک لایا دیئے تراہ جے جانئے گنڈرا جے
سارا پنڈ ڈرے اوس چاک کولوں سر ماہیاندے اوہدکنڈرا جے
ایڈا گھبروگھروں کیوں کڈھیا جے لنگانہیں کم چور نہ ٹنڈرا جے
سرسوہندیاں بودیاں نڈے ہڑ دے کنیں لاڈلے دے بنے بندرا جے
وارشاہ نہ کسے نوں جاندائے پاس ہیر دے راتدن ہندرا جے

ایضاً

گھر آیاں دولتاں کون دیندا کسے بنھ پنڈوں نہیں ٹور یائی
اساں جیوندیاں ہیں جواب دینا ساڈا رب نے جوڑنا جوڑیائی
کسے چٹھیاں خط سنیہاں تے مال لٹیانا ہیوں موڑ یائی
جائے بھائیاں تے بھابیاں پاس جم جم کسے ہمکیا تے نہیں ہوڑیائی
وچلے حال دی کچھ نہیں خبر ساناں کیہڑی گل توں رسا دوڑیائی
منگو نال پیار دے سانبھ وائے اساں ڈھونڈ کے چاک ایہ لوڑیائی
ساڈینال رہے دنے رات ہسد اک گھڑی نہ اساں وچھوڑیائی
وارشاہ ہزارے دے باغ وچوں اساں پھل گلاب دا توڑیائی

خط ینگہ صاحبہ بطرف ہیر

بھر جایاں رانجھیدیاں تنگ ہوکے خط ہیر سیال نوں لکھیائی
ساتھوں چھیل سوا دھ ونڈالئے لوک یاریاں کدھروں سکھایائی
دیورچند ساڈا ساتھوں رس آیا بول بول کے گھراں تھیں سکھیائی
ساڈالال موڑو ساناں خیر پاؤجانوں گملیاں نوں پایا بھکھیائی
جھٹ کیتیاں لال نہ ہتھ آون سوئی ملے جوتوڑ دا لکھیائی

کوئی ڈھونڈ وڈیراگم جو گا اجے ایہ نہ یاریاں سکھیائی
کڑیئے سانبھ نہ مال توں رانجھیاں دا کرسا داویدڑا تکھیائی
وارشاہ لے چھٹیاں دوڑیائی کم قاصداں دا امیاں سکھیائی

آمدن خط نز دہیر

جدوں خط دتا لیا قاصدے نے نڈہی ہیر نے ترت پڑھایائی
سارے معاملے اتے وجھاب جیہڑے گلہ لکھیا واچ سنایائی
اٹھو پہر روون سبھو ویر اوہدے ایہ لکھیا چابتایائی
گھلو موڑ کے دیوار ساڈڑینوں منڈارس ہزاریوں آیائی
ہیر سد کے رانجھنے یار تائیں سارا معاملہ کھول سنایائی
وارشاہ رانجھے سنی گل ساری کہیا بھائیاں جھگڑا ایائی

شکایت رانجھا از برادران

بھایاں بھابیاں چا جواب دتا مینوں وطن تھیں چاترا ہیو جے
بھوئیں کھوہ کے باپ والیا ورثہ مینوں اپنے گلوں چالا ہیوجے
مینوں مارکے بولیاں بھابیاں نے کوئی سچدا قول نہ بھایو جے
گجھے دے طعنے میرا ساڑ اندر اتے کالجہ چاتپائیو جے
مینوں دے جواب کڈھیو جے ہل جو کیارڑاواہیوجے
رل رن خصماں مینوں ٹھیٹھ کیتا میراعرش دا کنگرہ ڈھائیو جے
نت بولیاں ماردیاں جاہ سیالیں میر کڈھنادیس تھیں چا ہیو جے
اسیں ہیر سیالدے چاک لگے جٹی مہر دے نال چاچا ہیوں جے

اللہ پر مطلع اور دے ڈالو یتیموں کو مال انکے اور بدل نہ لو گندا ستھرے سے اور نہ کھاؤ انکا مال اپنے مالوں کے ساتھ یہ بڑا وبال یعنی بھائیو نے میری زمین اور باپ کا تمام ورثہ لے لیا اور مجھ کو گھر سے نکالدیا یتیموں کا مال کھانیوالے آگ کھاتے ہیں میرے ساتھ ٹہلنی کر کے مجھے ذلیل کیا۔ جس سے میرے دل کو سخت صدمہ ہوا اور لاچار ہو کر گھر سے نکل گیا محبت کے ساتھ دل پھنسالیا

جواب خط ہذا

ہیر پچھ کے ماہیڑے اپنے نوں لکھوا جواب چاٹوریائی
تساں لکھیا تے اساں واچیائی سانوں واچدیاں ای لگا جھوریائی
اساں دہیدونوں چا مہنیوال کیتا کدی ٹورنا تے نہیں ٹوریائی
کدی پان نہ دل تے پھیر پہنچے شیشہ چور ہو یا کس جوڑیائی
گنگا ہڈیاں گیاں نہ مڑدیاں نی گئے وقت نوں کسے نہ موڑیائی
ہتھوں چھڑے واہڑے نہیں وارث چھڈناں تے نہیں چھوڑمائی
جواب نوشتن ینگہ صاحبہ رانجھا بطرف ہیر
جے توں سوہنی ہو کے پوئیں سوکن اسیں اک تھیں اک چڑھیندیاں ہاں
رب جاندائے بھیناں عمر ساری اسیں ایس محبوب دیاں بندیاں ہاں
اوہ اساں دینال ہے چند بندا اسیں کھیتیاں نال سو ہنیدیاں ہاں
اوہ ماردا گالیاں دے سانوں اسیں پھیر مڑ چوکھنے ہندیاں ہاں
اسیں ایس دے مگر دیوانیاں ہاں بھاویں چنگیاں تے بھاویں مندیاں ہاں
جس ویلوے دا ساتھوں رس آیا اسیں ہجڑ ورت دیاں رونیاں ہاں
جے توں ایسدے کھاہڑیوں لہیں موئیے ساری عمر دے لاوناں ہندیاں
ہاں

وارث بہت لاچار خوار ہویاں رانجھا نظر آوے اسیں جیندیاں ہاں

دیگر

بھر جایاں رانجھے دیاں پھیر لکھیا ہیرے تیریاں مہنیاں مہنیاں ہاں
ایہ اساں دینال تاں سوہندائے بھاویں جھیل ہاں تے بھاویں کھونیاں ہاں
اہدی تھاں غلام ہورلیو ساتھوں مھنون احسان دیاں ہنیاں ہاں
رانجھے یار باہجوں اسیں خوار ہویاں کونجاں ڈار تھیں اسیں وچھنیاں ہاں
جوگی لوکاں نوں منکے کرن چیلے اسیں ایسدے عشق نے منیا ہاں
وارثشاہ رنجھے اگے ہتھ جوڑیں تیرے پریمدی اگ نے بھنیاں ہاں

نامہ نوشتن ہیر

چوچک سیال توں لکھ کے نال چوری ہیر سیالنی کہے چٹیت ہے نی
ساڈی خیر ہے چاہندی خیر تساں جیہی خط دے لکھندی ریت ہے نی
ہوررانجھے دی بات جو لکھیا جے ایہ تاں گل بڑی انانیت ہے نی
وکھیا چا قرآن مصحف ایسنوں قسم کھا کے وچہ مسیت ہے نی
تسیں مگر کیوں ایسدی اٹھ پیو اہدی اساں دینال پریت ہے نی
اساں جاتر نجناں وچہ بہنا سانوں گا ونا ایس دا گیت ہے نی
وہیں چھیڑ مجھے وچہ بیلے ایس منڈڑے دی ایہاریت ہے نی
راتیں لا اللہ توں یاد کرو وارثشاہ دے نال مسیت ہے نی

تو اگر اس کا پیچھا چھوڑ دے اس کی جگہ اور غلام لوتو ہم احسان مند رہیں گی

ایضاً

نی میں گھول گھتی اوہدے مکھڑے توں پا دودھ چوری اوہدا قوت ہے نی
الااللہ دیان جلیاں پاواندائے ذکر حتی تے لایموت ہے نی
نہیں بھابیاں تے کر توت کائی سبھے لڑن نوں ہو مظبوط ہے نی

سونپ پیراں نوں جھل وچہ چھیڑ نی ہاں اوہدی مدد نوں خضر تے لوط ہے نی
ماریا تساں دیاں مہنیاں گالیاں دا ایہ تاں سک کے ہویا تابوت ہے نی
جدوں تسانتے سی گالیں دیندیاں سا ہوا یہ اتاں اوتنی دا کوئی اوت ہے نی
رانجھا بخشیا رب بہشت میوہ رس بھرا جویں شہتوت ہے نی
بیلے وچہ مجھیں نت چاردائے رانجھے یار دا تھاں لاہوت ہے نی
جس وقت آوے مینوں چن چڑھدا رانجھا وسدا وانگ ملکوت ہے نی
وارثشاہ پھراں اوہدے مگر لگی اجے تیک اوہ رہیا انچھوت ہے نی

جواب خط ہیر از طرف رنگہ بطرف ہیر

ساڈا مال سی سو تیرا ہوگیا ذرا ویکھناں براخدایاں دا
توہیں جمیاں تے توہیں پالیائی نہ ایہ باپ دا تے نہ ایہ بھایاں دا
شاہوکار ہو بیٹھی ئیں مار تھیلی کھوہ لیائی مال توں سایاں دا
گنڈا ہتھ آیا تساں گنڈیاندے انھا چوہا جیوں تھوتھیاں دھایاں دا
اگ لین آئی گھر سانبھیونی ایہ تیراسی ویر نہ بھایاں دا
وارثشاہ دی مارہی وگی ہیرے جیہا کھوہیونی دیور بھرجایاں دا

جواب ہیر

تسیں ایسدے خیال نہ پوواڑیو نہیں کھٹ کچھ ایس پیار اتوں
نی میں جیوندی ایس بن رہاں کیکول گھول گھتی رانجھے یار اتوں
میں تے ایہ ویا بجھ ویا بجھ لیا سودا کیتا ہے اڑ دبازار اتوں
میرے آکھنے تے مہیں چاردائے لوک کھدے کسب روزگار اتوں
جھلاں بیلیا نوچہ ایہ پھرے بھوندا سر وچدا میں گنہگار اتوں
میرے واسطے کار کماوندائے میری جند گھولی اہدی کار اتوں
تدوں بھابیاں ساک نہ بندیاں سن جدوں سٹیا پگڑ پہاڑ اتوں

گھروں بھایاں چاجواب دتا لینہا بھوئیں دے پئیاں چار اتوں
نا امید ہو وطن نوں چھڈ ٹریا موتی ٹرے جوں پٹ دی تار اتوں
ایہ اکھدا میں نہیں جاونا جے بھاویں لا لوزور سرکار اتوں
بناں محبتاں گدیاں لکھ پھیر و نہیں مورچا جائے تلوار راتوں
ایہ مہنا لہیگا کدی ناہیں ایس سیالندے سب سردار اتوں
نڈھی آ کھسن جھگڑ دی لوکاں اوس سوہنے جٹڑے یار اتوں
وارشاہ سمجھا دیو بھائیاں نوں ہن مڑے نہ لکھ ہزار اتوں

(ترجمہ) وہ یقین لائے اور چین پکڑتے ہیں ان کے دل اللہ کی یاد سے کہاوت ہے جب کسی کے مال کو کوئی جبراً چھین لیتا ہے تو کہتے ہیں میرا مال تیر ہو گیا اب براہ خدا دکھلاتو سہی اس پیار سے کچھ سود نہیں

مشغول شدن ہیر در عشق رانجھا

چھنا چوری دا کٹ کے ہیر جٹی منیں رانجھے نوں ترت پہنچاوندی سی
کر کے قسم سوگند تے قول سچا مڑ کے گھر اندے ول اوہ آوندی سی
کتن تمن چھڈیا سارا ہیر جٹی ہر وقت رانجھیئے تے جاوندی سی
لوئی شرم دی لاہ کے سٹے سیاں نال شوقدے گلے لگاوندی سی
خلق ویکھ کے اوسدی چال بھیڑی پنجے انگلیاں منہ وچہ پاوندی سی
وارشاہ وچہ دوزخاں سا ڑینگے برے عملاں توں شرع فرماوندی سی

رسوا شدن ہیر در خاقت

نشر ہوئی ایہ گل وچہ جھنگ سارے ہیر دوستی چاک دے نال لائی
بیلے ونجدی یار ہنڈاونے نوں موہوں شرم حیا دی لج لاہی
گھر آوندی رانجھے توں وداع ہو کے ماں آ کھدی کریں حیا کائی
مینوں ساڑیا لوکاندے طبعنیانے برے لیکھ نوں گھر ساڈے ہیر جائی

مار ڈکرے کر نگے وڈھ تیرے چوچک باپ سلطان تے سکا بھائی
آڈاریئے چنیچر ہاریئے نی سر ساڈڑے وچہ تیں خاک پائی
مڑ جاہ رانجھیئے توں ڈاریئے نی ٹل جاہ آکھے میرے لگ جائی
پئی ماں سمجھاوندی ہیر تائیں کیوں چاک دینال پریت لائی
ساڈی گل دی لوک وچار کردے وچہ جھنگ سیال تے بھین بھائی
وارثشاہ تنہاں پوری نہ پیا جنہاں ماپیاندی جندجان تائی

جواب ہیر با مادر

سن ملکئے انبڑیئے میریئے نی بچر جان رانجھیئے توں نہ ٹلساں
بھاویں وڈھ کے ڈکرے کرن میرے ونج کر بلا ہو شہید مرساں
عاشق ہوئے جو عشقدے وچہ ثابت جیکر رب میلے انہاں نال ملساں
وارثشاہ جے جیوندی مرانگی میں لیلی مجنوں دینال میں جارلساں

جواب مادر با ہیر

ملکی آکھدی بھیڑیئے تیئے نی گلاں چھڈا یہ بھیڑیاں واردیاں نی
کتن تمن دا انہیں ہے چا تینوں اساں پکیاں تے تساں کھادیاں نی
چوری کٹ کے اٹھ کے نس بیلے جاویں رانجھید ے پاس جوادیاں نی
دھیان ہون نہ جہڑیاں لگن آکھے جانوں دھیان نہ اوہ مالزادیاں نی
پھل بچیاسی کنڈے آگ ہے واہ واہ ایہ قسمتاں ساڈیاں نی
وارثشاہ نہ اچھیاں لگدیاں نی سانوں ایہ جو تیریاں وادیاں نی

(ترجمہ) تو نہ سمجھ کہ لوگ خوش ہوتے ہیں اپنے کئے پر اور تعریف چاہتے ہیں اپنے کئے پر سو نہ جان کہ وہ خلاص میں عذاب سے اور ان کی دکھ کی مار ہے والدین کو ناراض کر کے غضب کی آگ میں جلانا یعنی غضب ایک آگ ہوتی ہے جو دل کو ناراض کرنے سے پیدا ہوتی ہے۔

گاہ گاہ آمدن ہیر نزد رانجھا

چوری ماں توں اٹھ کے کسے ویلے ہیر رانجھیدے پاس بھی آوندی اے
کسے وقت بیوقت بھی ہری جٹی چھنا چور دا کٹ لیجاوندی اے
رہناں قول اقرار تے تساں ثابت نال عاجزی آکھ سناوندی اے
وارثشاہ میاں جیہڑا قول کیتو اوہوں گل سانوں بھلی بھاوندی اے

دیگر

کیدو لنگاں چاچا جیہڑا ہیر سنداادہدا طور برادسیاؤندائے
داء تکدا کھڑا اوہ ویکھدا لے وانگ سوہیاں پھیریاں پاؤندائے
چوچک ہلکی نوں رات دن مت دیندانڈھی مار کے نہی سمجھاؤندائے
نڈھی نال رانجھے پھرے وچہ بیلے کیدو سرومر پیا کرلاؤندائے
کرگ وچہ سنسار خوار سارے ماہی مہیں دامول نہ بھاؤندائے
مقصود درآیائی میاں وارث جیہڑی گل نوں نت چھپاؤندائے

ایضاً

کیدو ڈھونڈ واکھوجنوں پھرے بھوندا بانس چوریدی بیلیوں آؤندی اے
مگر لگ کے ہیر دے اٹھ ٹریا جس راہ رانجھیے دے آؤندی اے
سب پھب گئی گل لنگڑیدی جس بات نوں ہیر کر لاؤندی اے
مقصود ہویا کیدو لنگڑے دا جیندی گل نوں ہیر پر تاؤندی اے
ہیر کول نہیں رانجھا ہے بیٹھا ٹنگ کیدو دی تیز ہوجاؤندی اے
سوال پایکے منگدا چنک چوری جدوں ہیرندی ول آؤندی اے
رانجھا آکھدا آؤ فقیر سائیں تہاڈی طبع سوہنی دس آؤندی اے
وارثشاہ رانجھیے نوں ہیر جٹی سبھ نعمتاں روز کھواؤندی اے

سوال کیدو پیش رانجھا

کیدو سہیلیاں ٹوپیاں پاگلوچہ وانگ فقر دے رنگ وٹاوندائے
اسیں بھکھ نے مار حیران کیتے آن سوال خدائیدا پاوندااے
ہیر گئی جاں ندی ول لین پانی کیدو آن کے مکھ دکھا وندااے
رانجھا ویکھ صورت اوسدی نوں مہر بانگی نال بولا وندائے
کیدوسن احوال خوشحال ہویا طرف رانجھے دی دوڑیا آوندااے
تھے خیر دیویں اگے ملک تینوں کیدو ایہ سوال سنا وندااے
ٹوپی پہنکے شیخدی بنے صورت ابلیس دے مکر بناؤندائے
حاضر پچھیا حب توفیق مولا رنگ رنگدیاں سداں سناوندائے
رانجھے رگ بھر کے چوری جادتی لیکے ترت اوہ پنڈول دباؤندائے
ہیر پچھدی آنکے رانجھنے نوں ادھی چوری نوں کون لیجاوندائے
رانجھا آکھدا ہک فقیر عاجز آن واسطہ رب دا پاؤندائے
دتی رب دے نام تے چاچوری کوئی بہت مجذوب سناؤندااے
رانجھے پچھیا ہیر نوں ایہ لنگا ہیرے کون فقیر کس تھاؤندااے
ہیر آکھدی میرا چنڈال چاچا تھیں لاؤندا پیریں بجھاوندااے
تیویں مردوچہ رانجھیا پائے پاڑے ماواں دھیاں نوں پاڑو کھاؤندااے
لہنوں ذراتوں خیر نہ پاوناسی لکھ وارسوال جے پاؤندااے
ایہ برا بخیل بداصل فاسق کوئی ایسنوں بھلانہ بھاؤندااے
دوئی تھان شیطان ایہ جھنگ اندر کھنڈامردا یہ وڈا سداؤندائے
واتکدا کھلاڈیکداسی وانگ سوہیاں پھیریاں پاؤندااے
ایہا گل جٹیٹی نوں کھاگیا جویں زخم تلوار دا کھاؤندا ائے
پنجیں کپڑیں ہیر نوں اگ لگی جدوں رانجھنا سخن الاؤندااے
جویں زخم تائیں پھیر پچھ کے تے کوئی اوسنوں لونچالاؤندائے

ہیر بولدی کیتوئی برا ماہیا تیری مت نوں کون لیجاؤندائے
دیسی ستیاں گلاں جگا لنگاں اک دودھ دیوچہ چواؤندائے
سخن چین جہاں دا چغل لنگاں مانوں دھیاں دے ویر پواؤندائے
وارثشاہ میاں ویکھ ٹنگ لنگی ایہ شیطان دی کلا جگاؤندائے

(ترجمہ) اور چھوڑ دو کھلا گناہ اور چھپا اور جو لوگ گناہ کرتے ہیں سزا پاویں گے اپنے کئے کی اور جو لوگ برائیوں میں ہیں انکو سخت مار ہے (ترجمہ) وہ دغاباز تحقیق شیطان تمہارا دشمن ہے چنک مخفف چنگی یعنی تھوڑی سی چوری مجھے دے کیونکہ میں بہت بھوکا ہوں اور جو آگے بھیجو گے اپنے واسطے کوئی نیکی اس کو پاؤ گے اللہ کے پاس پھر اور ثواب زیادہ

جواب ہیر با رانجھا

ہیر آکھدی رانجھیا برا کیتو تیں تاں پچھنا سی ٹھیرائیکے تے
میرے آونے تیک اڈیکنا سی گامیں لائیکے کوئیں اڑائیکے تے
ایہ تاں وچہ سنسار خوار کرسی ساڈے سچ نوں کوڑ بنائیکے تے
میں تاں جاندا نہیں ساں ایہ سوہیاں خیر منگیو سو میتھوں آئیکے تے
خیر لیندائی پچھاں نوں ترت نٹھا اٹھ وگیا کنڈ وکھائیکے تے
نیڑے جاندائی نڈھیے جاہل نی جاہ پچھ لے گل سمجھائیکے تے
ہیر مگر نٹھی جا کھلا کیتا اوہنوں نال آواز بولائیکے تے
وارثشاہ میاں ستھوں گل پچھی دوتن اڈیاں ہک وچہ لائیکے تے

جواب رانجھا با ہیر

ہیرے عاشقاں لکھ ملامتاں نینال صبر دے وشکر گذاردے نی
سخی سائلاں مول نہ رد کردے خیر دیوندے نال پیار دے نی
شیطان بخیل مکار کتا جیہڑا کردائے کم بیگار دے نی

دنیا داراں تے فاضلاں ٹھگ لیندا عاشق صالح چادر کار دے نی
ایہ ویلائی اج سمہال ہیرے ہوویں خوار نہ وچہ سنسار دے نی
وارثشاہ میاں کم سوئی کریئے ہوئے حکم جو پروردگار دے نی

(ترجمہ) شیطان وعدہ دیتا ہے تم کو ننگی کا اور حکم کرتا ہے بیحیائی کا اور اللہ وعدہ دیتا ہے اپنی بخشش کا اور فضل کا اللہ کشائیش والا ہے سب جانتا ہے (ترجمہ) اے رب جیسا تو نے مجھ کو کھویا میں انکو بہاریں نہ دیکھاؤنگا زمین اور راہ سے کھوؤں گا ان سب کو مگر جو تیرے بندے ہیں۔

جواب ہیر بارانجھا

ہیر آکھدی رانجھیا براکیتو ساڈا کم سی نال ویرایاں دے
ساڈے کھوج نوں تک کے کرے چغلی دن رات ہے وچہ بریایاں دے
ملے سراں نوں ایہ وچھوڑ دیندا بھنگ گھت دا وچہ کڑمایاں دے
بابل انبڑی جا کے ٹھٹھ کرسی اتے آکھسی پاس بھرجایاں دے
جھوٹھیاں سچیاں گلاں نوں میلدائے وانگ لاگیاں کوڑیاں نایاں دے
دولت دین تے دھرم ایمان سبھے وارثشاہ ہے نال کمایاں دے

گرفتن ہیر کیدورا

ملی راہ وچہ دوڑ کے جانڈھی پہلے نال فریب دے چٹیا سو
نیڑے آنکے شیہنی دے وانگ گجی اکھیں رہدا نیر پلٹیا سو
سروں لاہ ٹوپی گلوں توڑ سہلی لکوں چائیکے زمیں تے سٹیا سو
پھیر زمیں تے ماریا نال غصے دھوبی پڑے تے کھیس نوں چھٹیا سو
کیدو لنگے نوں پکڑ کے چورواگوں مار مار کے تے چاپھٹیا سو
وارثشاہ فرشتیاں عرش اتوں شیطان نوں نہیں تے سٹیا سو

ترسانیدن کیدورا

ہیر ڈھاکے آکھیا میاں چاچا چوری دیہ جے جیونا لوڑنائیں
نہیں تے مارکے جند گوادیساں مینوں کسے نہ ہٹکنا ہوڑنائیں
بنھ ہتھ تے پیر لکادیساں لڑ لڑکیاں نال کی جوڑنائیں
چوری دیہ کھاں نال حیا آپے کاہ اساں دے نال اجوڑنائیں
واہڑی پٹ کے دبروچہ دیونگی میں کیوں شرم دی لج نوں توڑنائیں
وارشاہ گناہ دی ندی اندر اینویں رائیگاں عمر نوں بوڑنائیں

گریختہ شدن کیدو پیش مہر چوچک

ادھی دلھ پئی آدھی کھو ہ لئی چن میلکے پرھے لیاوندائے
کہیا مندا نہیں ساؤ مول میرا چوری پلیوں کھول نہ دکھاوندائے
نہیں چوچکے نوں کوئی مت دیندانڈھی مار کے نہیں سمجھیا وندائے
چاک نال اکلڑی جائے بیلے اج کل کوئی لیک لاوندائے
ایہ گل جہان جے کھنڈ جاسی ڈھونڈھے ویلڑینوں پچھوں تاؤندائے
گل آکھنی سی سوئی آکھ چھڈی ڈھول نوں جویں وجاؤندائے
جسویلوے مہر نے چاک رکھیا اس ویلوے نوں پچھوتاؤندائے
نڈھی ہیر نوں نہیں سمجھیاؤندائے اتے چاک نوں نہیں ترابھو ندائے
اج اڈگئی مت جے چوچکے دی جیہڑا چاک نوں نہیں ہٹاؤندائے
وارشاہ جو عیب نہ کجدائے رب اوسدا نہیں چھپاؤندائے

انکار کردن چوچک پیش کیدو

چوچک آکھدا کوڑیاں کریں گلاں ہیر کھیڈدی وچہ سہیلیاں ندے
پینگاں پائیکے سیال دے نال جھوٹے ترنجن جوڑدی وچہ حویلیا ندے
ایہ چغل جہان دا مگر لگا فقر جان دے ہونال سہیلیاں ندے
کدی نال مداریاں بھنگ گھوٹے کدی جانچے نال چیلیاندے

نہیں چوہڑے دا پت ہووے سید گھوڑے ہون نہیں وپت لیلیاندے
وارشاہ فقیر نہ ہون ہرگز پتر جٹاں تے موچیاں تیلیاندے

طعنہ زدن زناں مادر ہیر را

ماں ہیر دی تے لوک کرن چغلی تیری ملکیئے دھی خراب ہے نی
اسیں مامیاں پھوپھیاں لج مویاں ساڈا اندروں جی کباب ہے نی
ایہ تاں ندی جھناں تے نشر ہوئی ایس دکھ دا اساں عذاب ہے نی
اسیں منع کریئے سگوں شوخ ہوندی دیندی ٹھوک کے روک جواب ہے نی
دھیاں ساڈیاں دا سانوں فکر ہویا تیری دھی دا ہور خطاب ہے نی
نال چاک دے نیہوں لگایا سو اٹھے پہر ہی رہے غرقاب ہے نی
بیلے جاندی مسیت دا نام لیکے کچھے مار قرآن کتاب ہے نی
لوکاں بھانے مسیت دے وچہ پڑھدی اوہدے سبق دا اوکھڑ اباب ہے نی
چاک نال اکلیاں جائے بیلے ہویا ماپیاں دھروں جواب ہے نی
شمس الدین قاضی نت کرے مسئلے شوخ دھی دا ویاہ ثواب ہے نی
تیری کڑی دا مغز ہے بیگماں دا ویکھو چاک جیوں پھرے نواب ہے نی
وارشاہ انگلیاں لوک گھتن چڑھی ہیر نوں لوہڑیدی آب ہے نی

غمازی کیدو پیش مادر ہیر

کیدو آکھدا دھی دیاہ ملی دھروئی رب دی من لے ڈائینے نی
اکے مار کے وڈھ کے کریں بیرے منہ سر بھن چووان نال سائنے نی
ویکھ دھی دے لاڈ کی وند کڈھیں انت جھورسیں برن فضائنے نی
اکے بنھ کے تے بھورے چاگھتو لب وانگ بھڑ دلے دے آئنے نی
غصے نال ملکی تپ لال ہوئی جھب دوڑتوں مٹھے نائینے نی
سدلیاں توں ہیر نوں ڈھونڈ کے تے تینوں ماں سدیندیئے ڈائنے نی

کھڑ دنجے موہنیے پاہڑیئے نی مشتندیئے یار دی واہنے نی
وارشاہ وانگوں کتے ڈب موئیں گھر آسیا پے دی اے نائنے نی

بھیڑ کا بچہ گھوڑا نہیں بن جاتا۔ اسی طرح کیدو مکار ولی نہیں بن سکتا۔ ہار سے مرگئی شوخی سے نقد جواب دیتی ہے غضب کی آگ گویا ہیر ایک تلوار ہے اور اس کو آب دی گئی ہے۔ جو شرم وحیا کو کاٹتی چلی جاتی ہے۔ اسکے ٹکڑے کر ڈال۔ اور منہ سر اس کا جلتی ہوئی لکڑیوں سے توڑ کیونکہ تو اسکی مالکہ ہے عقل دور ہوگئی۔ مت بمعنی نصیحت۔

غصہ ملکی مادر ہیر باہیر

ہیر آکھدی آئیکے ہسکے تے انی جھات نی انبڑیئے میریئے نی
تینوں ڈوہنگوے کھوہ وچہ چابوڑاں کل پٹیوئی بچنے میریئے نی
غصے نال آکھے ملکی ہیر تائیں سانوں پٹیائی چاکدیئے چیریئے نی
دھی جوان جے نکلے گھروں باہر لگے وسیں تاں کھوہ نگھیری اے نی
کوتل وانگ کھلی پھریں وچہ بیلے آٹھہر جاکدو وچھیری اے نی
جیوں ورجیا تیوں سرے چڑسیں ہتھوں ہوئیں شوخ ودھیریئے نی
دھی جوان جے کسیدی بری ہووے چپ کیتڑی چانبیڑی اے نی
تینوں وڈا اماڑا جاگیائے تیرے واسطے منس کسنبیڑی اے نی
لوکانوچہ پوشاک توں پاک رکھیں دامن نال آلودلویڑا اے نی
وارث جیوندے ہون جے جھین بھائی چاک چوبراں نہ سہیڑی اے نی

جواب ہیر!

ہیر کڑک کے آکھدی ماں تائیں مینوں شوق نہ چاء ویاہ دے نی
رانجھے نال ہوئی جند جان اکو لکھے لیکھ ایہ دھروں درگاہ دے نی
دل وجان تھیں میں حاضر گوڑی ہاں اگے مئیں رانجھے بادشاہ دے نی

چاک میرا تے میں بندی چاکدی ہاں وعدے حشر دے توڑ نباہ دے نی
سچ آکھنو ذران سنگنا ئیں بھاویں ڈرپاؤ مارپھاہ دے نی
صدی تیرہویں وانگ نہ پکڑی ہاں نال حکم رسول اللہ دے نی
منہ جھوٹھیاں تے جیٹھ لوٹھیاندی قول نہیں اعتبار وساہ دے نی
حکم رب دے توں کرسن سخن سچے جیہڑے نویں وارث اگے شاہ دے نی

اس کے لاڈو یکھ کر کیوں ہنستی ہے آخر غم کرے گی او ظالم عورت یا بند کر کے غلہ ڈالنے والے بھڑولی میں بند کردو۔ اور اس کا دروازہ لیپ دو زبردست نیل گائے۔ جنگلی مینڈھے کی مادہ۔ یاد کی خبر گیر اور اس پر مست شدہ اس مصرعہ میں شاعر نے کمال کردیا ہے فضاحت ٹپکتی ہے تو اسطرح گھر سے گم ہوگئی۔ اور گھر نہیں آتی۔ جس طرح ماتم والے گھر جا کر حجام عورت واپس نہیں آتی اور اسی جگہ رات دن رہتی ہے کیونکہ اس نے وہاں کھانا پکانا اور مہمانوں کی خبر گیری کرنی ہوتی ہے۔ مقولہ۔ مادر ہیر۔ یعنے تجھے عمیق کنوئیں میں غرق کروں۔ کیونکہ تو نے ہماری جڑ اکھاڑ دی تو نے ہم کو برباد کردیا۔ چاک کی کنیزک۔ یعنی رانجھے کی غلام کوتل گھوڑے کی طرح مت پھر بڑی اہم بات تیرے دل میں اٹھی اب تیرے واسطے خاوند تلاش کرنا ضروری ہے وارث جنہوں نے بادشاہ کے آکے سر جھکایا

کلام مادر ہیر

ملکی ہیر نوں آکھدی سمجھہ کڑیئے گلاں کرنیں ز وردھگانیاں نی
کرن ماپیاں نال جواب ساہویں دھیان ہون نہ اوہ سیانیاں نی
ساؤزادیاں دا چالا پکڑ دھیا توبہ کرن تیتھوں کمن آنیاں نی
ہیرے سمجھہ نہ ہونا دان بچی لجال ساڈیاں رکھ وکھانیاں نی
شرع نبی رسول دا ویکھ مسئلہ عاقاں دوزخاں وچہ جھلکانیاں نی
کریں نت مطالعہ علم داتوں گلاں جاہلاں نوں سمجھانیاں نی

تیرے طور وچوں ایہو وسدائے لیکاں جھنگ سیاں نوں لانیاں نی
متیں دتیاں باز نہ آوندیاں نے وارشاہ نے جیہڑیاں رانیاں نی

جواب ہیر

پہلو رب نوں یار داشوق ہو یا نبیؐ پاک دا کرن جمال مائے
آیا وحی لیکے ہو یا ترت حاضر لیا یار نے یار نوں بھال مائے
آہمنوں ساہمنا رج کے ویکھیو نے گلاں کیتیاں فرق نہ وال مائے
ہوردلاں دیاں لیاں تے دتیو نے ذات اک ہوئی ذات نال مائے
توں تخت ہزاریوں ٹورانجھا رب میلیا جھنگ سیال مائے
پنجاں پیراں دتا رانجھا رب کولوں جھولی ہیر پایا خوشی نال مائے
سدا یار دا خاص معراج میرا بیلے وچہ ہوندا چاک نال مائے
بیلے جاؤنوں مول نہ مڑانگی میں توڑے کھوہ اندر گھت گال مائے
حج کعبے دا کرن نوں جانیاں میں میرے مڑن دی نہیں مجال مائے
رب اوارنی تدوں حکم کیتا جد ہویاسی شوق کمال مائے
میل یار دانام معراج ہویا کھول دیکھ قرآن دی فال مائے
رانجھے ہیر دیوچہ نہیں وتھ کوئی ایس گلاں سوچ سمہال مائے
رخ یار وآئیت تظہیر دسدا کراں دیتے ہوواں نہال مائے
رب ذوق تے شوق دی چاہ دیوے لہن غماندے دلوجنجال مائے
پچھے چاک دے مرن قبول کرساں کراں ہو رنہ غیر خیال مائے
تاہیں جگ تے وارثا سیدمانگی رانجھے یار دی ہیر سیال مائے

سرزنش کردن مادر ہیر

تیرے ویر سلطان نوں خبر ہووے فکر کرے اوہ تیرے مکاؤ نیندا
چوچک باپ دے راج نوں لیک لائیا کیہافائدہ ماپیاں تاؤیندا

نک وڈھ کے کوڑماں گالیوئی ہو یافائدہ لاڈلڈاؤنیدا
راتیں چاک نوں چا جواب دیساں نہیں شوق ہے مہیں چراؤنیدا
تیرا خیال کو پتے نت ایہو ماں باپ نوں سدا ستاؤنیدا
زانی دوزخاں دیوچہ ساڑنی گے بدلہ عاقبت عمل کماویدا
آمٹھیے لاہ لے سبھ ٹونباں کہیا فائد گہنیاں پاویدا
وارثشاہ میاں ایس چھو ہری واجی ہویائی لنگ کٹاویدا
انمایریداللہ (الایہ) بحق ابلیت آنحضرت والدین کورنجیدہ کرنے سے کیا
فائدہ

جواب ہیر

مائے رب نے چاک گھر گھلیا سی تیرے ہون نصیب جے دھروں چنگے
ایہو جیہے جے آدمی ہتھ آون سار ملک ای رب توں دعامنگے
جیہڑے رب کیتے کم ہورہے سانوں ماں کیوں غیب دے دے پنگے
کل سیانیاں ملک نوں مت تی تیج مہریاں عشق نہ کرو منگے
نہ چھیڑیئے رب دیاں پوریاں نوں جنہاں کپڑے خاک دے وچہ رنگے
جنہاں عشقدے معاملے سریں چائے وارثشاہ نہ کسے توں رہن سنگے

شکوہ کردن ملکی پیش مہر چوچک

ملکی ویکھ کے ہیر دا شوخ دیدہ چا مہر تے حال اظہار کیتا
اتے آکھدی چوچکابنی اوکھی سانوں ہیر دیاں مہنیاں خوار کیتا
طعنہ دہن شریک تے لوک سارے چوطرفیوں خوار سنسار کیتا

کڈھ چاک نوں کھو ہ لے مہیں سبھے اساں چاک توں جیو بیزار کیتا
اکے دھی نوں چاگڑھے ڈوب کریئے جانوں رب نے چاگھنگار کیتا
جھب ویاہ کے دھی نوں کڈھ دیسوں سانوں ٹھٹھ ہے ایس مردار کیتا
وارشاہ نوں ہیر خوار کیتا ماہی رب صاحب سردار کیتا

غصہ شدن مہر چوچک

راتیں رانجھے نے مہیں جاں آنڈھویاں چوچک سیال متھے وٹ پایائی
مہیں رانجھے نوں پاس بولا یائی سارا شہر برا کہن دھایائی
بھائی چھڈ مہیں اُٹھ جاہ گھریں تیرا طور نہ اساں نوں بھایائی
سیالو کہو بھائی ساڈے کم ناہیں جائے اودھرے جدھروں آیائی
ٹھٹھے نال لوکاں سانوں ٹھٹھ کیتا اتے مہنیاں بہت اکایائی
سانوں مہناں ایس دا آیائی ٹھٹھے نال جہان نے تایائی
جیا جھورداسی وس ویلڑے نوں کا ماں رکھ کے تے پچھو تایائی
بھلا کیتا سی ہن مند اپیش آیا کیتا اپنا ئی اسا ں پایائی
اساں ساہن نہ رکھیا ایہ نڈھا دھیان چارناں نہیں بنایائی
اتقوامن مواقع التہم وارشاہ ایہ دھروں لکھایائی
(ترجمہ) اور تم کو پورے بدلے ملیں گے دن قیامت کے

جواب رانجھا

ولوبسط اللہ الرزق بعبادہ رزق کھاکے مستیاں چایاں نی
کلواواشربوا رب نے حکم کیتا لاتسرفوم منع فرمایاں نی
اچھا کھایئے پہنئے جگ بھناں نہیں خواریاں کرنیاں آیاں نی
کتھو پچن لہناں مشٹنڈیاں نوں جنہاں کھاہدیاں دودھ ملایاں نی
الا علی اللہ رزقہا ایہ لے سانبھ مجھیں گھریں آیاں نی

سچا رب ہے رزق دے دین ہار اوارثشاہ گلاں سچیایاں نی

رفتن رانجھا از خانہ مہر چوچک

رانجھا سٹ کھونڈی اتوں لاہ بھورا چھڈ چلیا سبھ منگواڑمیاں
جیہا چورنوں کھر ی کا کھڑک پہنچے چھڈ ٹردائے سنہر دا پاڑمیاں
دل چایا دیس تے ملک اتوں اوہدے بھاردابولیا ہاڑمیاں
تیریاں کھولیاں چوراں دے ملن کھڑے کئیانوں کائی دھاڑمیاں
تیری دھی نوں اسیں کی جانئے ہاں تینوں آوندی نظر بہاڑمیاں
مینوں مہیں دی کجھ پرواہ نہیں نڈہی پئی سی ایس رہاڑمیاں
منگو مگر میرے ہتھوں آوندائے مہیں پنیاں مہر جی تاڑمیاں
تیریاں مجھیں دے کارنے رات اڈھی پھران بندا قہر دے جھاڑمیاں
گھٹ بہویں چایاں ماہیاں دیاں صحی کیتائی کوئی کراڑمیاں
مہیں چاردیاں نوں برس گئے باراں اج اٹھیو اندرون رازمیاں
ویہی کھتری دی رہی کھتری تے لیکھیا گیا ہے ہو پہاڑ میاں
تیری دھی رہی تیرے گھر بیٹھی جھاڑا مفت والیائی جھاڑ میاں
ہٹ بھرے بھکنے نوں سانبھ لیوگڈھ چھڈ یونگ کراڑ میاں
وارثشاہ میاں پوری ناہ پیا پچھوں آیا سیں ٹرپتنے پاڑ میاں

حیرانگی رانجھا

رانجھا ہو دلگیر حیران بیٹھا ملیا صاف جواب جاں کاردائی
کھجل رات دن ہویائے برسن ماراں وچہ بیلیاندے مجھیں چاردائی
پکے انب انار تے دھک ملیار اکھارہیا جو باغ بہار دائی
کیتی کتری کار برباد ہوئی دکھ محنت نوں مارے خاردائی
جٹ دے پیار تے ٹھگ لیا طمع دیکے ساک دی لاردائی

لوک آکھ رہے چاکا الو آلوئے مہر مفت پیاڈھوئی ماردائی
ایس نفس شیطان مردود پچھے جان کے حق وساردائی
وارشاہ جمس دنیا دیاں لالچاں داجویں کتیاں ہلک مرداردائی

یعنی تہمتوں کی جگہ سے بچو اور نہ ایسے کام کرو کہ جس سے بدنام ہو جاؤ جو لوگ دنیا میں برے خیالوں سے بچتے ہیں وہی اللہ تعالیٰ کے نیک بندے کہلاتے ہیں اور اس کے مقرب ہوتے ہیں اور بدنام آدمی ہمیشہ دنیا میں ذلیل وخوار اور لے اعتبار اور کبیرہ گناہوں پر اعتبار کرنیسے کافر ہو کر داخل فی النار ہوتے ہیں۔

یناعذاب النار چرواہوں کی اجرت ہضم کربا ہم کوکوئی پرواہ نہیں کیا ہم نقال ہیں کہ حساب بھی نکالینگے دوکام بھرا ہوا مال کا صحیح واسالم تو نے قبضہ کرلیا اور دوکاندار کو گھر سے نکال یعنی لوگ رانجھے کو کہہ رہے تھے۔ کہ چوہدری تم سے مفت کام لیتا ہے امید نہیں کچھ دے یا تمہاری امید کو پورا کرے مگر اسے عشق میں سرگردان ہو کر کسی کی کچھ پرواہ نہ کی اور کام کرتا رہا

بیان افسوس خوردن چوچک ازرفتن رانجھا

مہیں چھڑن نہ باجہ رنجھیڑ یدے ماہی ہور بھے جھکھ ماررہے
کائی گھس جائے کائی ڈب جائے کائی شیہر پاڑے کائی پار رہے
کائی رلے پھرے وچہ جھل بیلے کائی چھپکے اندر ے واررہے
مہیں فردیاں باجھ نہ رانجھے دے کرلوک بتیڑا پیار رہے
سیال پکڑ ہتھیار تے ہو کر ہماں مگر لگ کے کھولیاں چاررہے
وارشاہ چوچک پچھوں تاؤندائے منگونہ چھڑے اسیں ہاررہے

آکھن رانیاں ماہی نوں ڈھونڈ ملکی خاک اڈسی دھی جے نسی اونی
مہیں پھرن خراب وچہ بیلیاندے اندر کھوہیاں دے پھسا پھسی اونی
ماہی منسی تاں گل بھلی تدیسی سیناں ہیر اوہدے پچھے رسی اونی
وارثشاہ اولاد نہ مال رہسی اوہدا صبر جدھی محنت کھسی اونی

حمات کردن ملکی پیش چوچک برائے آوردن رانجھا

ملکی گل سناؤندی چوچکے نوں لوک بہت دیندے بددعا میاں
باراں برس مہیں اوس چاریاں نی کیتی نہیں سوچوں چرامیاں
حق کھوہ کے جاجواب دتا مہیں چھڈ کے گھراں نوں جامیاں
لیکھا منگدا اپنی چاکری دا تھیلی داماں دی دیونی آمیاں
پیریں لگ کے جامناسنوں آہ فقر دی بری پے جامیاں
جویں جانسیں تویں لیا اسنوں آکھیں ہیر دا ہو خیر خواہ میاں
آکھیں ہیر تیرے بن رہے ناہیں جویں جانسیں تویں لیا میاں
وارثشاہ فقیر نے چپ کیتی اوہدی چپ ہی دیگ رڑامیاں

جواب چوچک باما درہیر

چوچک آکھیا جاہ منا اسنوں ویاہ تیک تاں مہیں چرائی اے
اج روز دا کجھ وساہ ناہیں خوشی دے وقت لنگھائی اے
مکھن دہیں دیہو اوہدے چونڈیاں نوں اتے کھونڈی شام چڑھائی اے
پٹکا چکن دوزی ہتھ چھیل چھلے نال وچھلی رنگ لگائی اے
ایس جگ مکار دا کم ایہو کوئی مکر فریب بنائی اے
ساڈی دھی دا کچھ نہ لاہ لیندا سب ٹہل ٹکور کرائی اے
جدوں ہیر ڈولی یاٹور دیئے رس پئے جواب سنائی اے
وارثشاہ اسیں جٹ سدا کھوٹے اک جٹکا فند بھی لائی اے

اگر وہ اجرت مانگتا تو بہت رقم دینی پڑتی زلفوں کے واسطے مکھن دہی اور اسکے عطا کو خوبصورت بنوا دینا کپڑا ہاتھ میں چھلے بانسری رنگ دار مطلب یہ کہ خوشامد سے

پرسیدن ملکی رانجھا را

ملکی جاویڑے وچہ پچھدیئے جیہڑا ویڑاسی بھابیاں بھاویاں دا
ساڈے ماہی دی خبر ہے کتے اڑیو کدہر ماریا گیا پچھوں تادیاں دا
ذرا ہیر کوڑی اوہنوں سدیئے رنگ دھودے پلنگ دیاں پاویاں دا
ملکی نال نہ بولیا میاں رانجھا جویں چور نوں خوف کڑاریاں دا
رانجھا بولیا ستھروں بھن آکڑایہ بیٹھا اے سردار نتھاویاں دا
کھیت والیاں کھیت سمہال لیا کی زور ہے کیریاں لاویاں دا
سر پٹے صفار کر ہورہیا جیہا بلکانیاں باویاں دا
وارشاہ جوں چور نوں ملے واہراو بھے ساہ لیندا مارے ہاویاں دا

دلاسہ دادن ملکی رانجھا را

ملکی آکھدی لڑیوں جے نال چوچک کوئی سخن نہ جیوتے لاونائیں
کیہا ماچیاں پتراں لڑن ہوندا تسا کھٹنا تے اساں کھاونائیں
چھڑ مال دے نال میں گھول گھتی مال سانبھ راتیں گھریں آونائیں
توہیں چوئیکے دودھ جماؤ ناہیں توہیں ہیر دا پلنگ وچھاونائیں
کڑی کل دی تیرے توں رس بیٹھی توہیں اوسنوں آمناؤ نائیں
منگو ماں سیال تے ہیر تیری نالے گھورنا تے نالے کھاونائیں
گھتھا ٹولنا کس ولاونائیں منجی ڈھاک نوں کس رلاونائیں
مئیں رانجھے نوں عرض سنائیکے جی داغ ہجر دا چاگواؤ نائیں
تیرے نام توں ہیر قربان کیتی منگو سانبھ کے چار لیاونائیں

منگو چھیڑے جھل وچہ میاں وارث اساں تخت ہزارے نوں جاونائیں

دربیان کلام رانجھا با ہیر سیال گوئید

رانجھا ہیر نوں آکھ داماں تیری پھر مڑات چڑی اے
میاں من لے اوسدے آکھنے نوں تیری ہیر پیاری دے امڑی اے
چھڑ مال دینال میں ہیر صدقے رسن عاشقاں گل نکڑی اے
ہسن کھیڈ نیدا ایہو وقت ساڈا جے عمر نہیں کوئی لمڑی اے
نسبت کرندی کتے صلاح کائی میرے ماپیاں نہیں ارمڑی اے
گھوڑے دا لاندے انت منہ زور ہوندے وس شوقدی واگ کس تھمڑی اے
قصے ہون جہان تے عاشقاندے گلاں سندیاں دی جند کمڑی اے
کوئی سارنا ہیں دکھاں کھڑیاں نوں گھر ماپیاں دے ہیر جمڑی اے
کی جانئے اٹھ کس کڑی یہسی اجے ویاہ دی بات تے لمڑی اے
وارثشاہ اس عشقدے ونج وچوں کسے پلے نہ بدھڑی دمڑی اے

منظور کردن رانجھا حکم ملکی

رانجھا ہیر دی ماں دے لگ آکھے چھیڑ مجھیاں جھلوں آؤندا اے
منگو واڑدتا وچہ جھانگڑی دے آپ نہائیکے رب دھیاؤندا اے
بخشنہار ستا ہے نام تیرا بخش ہیر ایہ شغل کماؤندا اے
صورت وچہ محبوب دے مہر ہو کے اگے نظر دے آن بہاؤندا اے
ہیر ستواں دا مگر گھول چھناں ویکھو رزق رانجھیے دا آؤندا اے
گل پاپلہ پیریں جاپوندی منیں رانجھے نوں عشق مناؤندا اے
میرا مرن جیون تیرے نال میاں سنجا لوک پیا بھس پاؤندا اے
پیر اپنے یاد کرایس ویلے سانوں آسر جنہا ندے ناؤندا اے
رانجھا جیو دے وچہ دلگیر ہو کے پنجاں پیراں دا نام دھیاؤندا اے

پنجاں پیراں دی آمدن ترت ہوئی ہتھ جھر کے سیس نواؤندا اے
رانجھا ہیر دونویں ہوئے آن حاضر اگوں پیر ہن ایہ فرماؤندا اے
وارشاہ میاں تساں دوہاں تائیں پیر ثابتی نال بولاؤندا اے

پند دادن پیران ہیر ورانجھارا

بچہ دوہاں نے رب نوں یاد کرنا نہیں عشق نوں مہناں لاؤنا ایں
رانجھا ہیر تیری تے توں ہیر دا ہیں ایس عشق اکھاڑرا پاؤنا ایں
اٹھے پہر خدادی یاد اندر تساں ذکر تے خیر کماؤنا ایں
توہانوں مہنا جگ نے لاؤنا ایں پر عشق تھیں نس نہ جاؤنا ایں
رانجھے ہیر دوہاں رل عرض کیتی اگوں پیراں دا ایہ فرماؤنا ایں
ایس عشق دا ونج بیوپارایہو جیو جان تے سیس گواؤنا ایں
رانجھا ہیر دونویں رہسن خوشی موتی لعل دینال پراؤنا ایں
وارشاہ پنجاں پیراں حکم کیتا بچہ عشق نوں نہیں ڈولاؤ نا ایں

آمدن قاضی برائے فہمائیش ہیر

ہیر وتکے بیلیوں گھریں آئی ماں باپ قاضی سدلیاؤندے نی
دونویں آپ بیٹھے اتے وچہ قاضی اتے سامنے ہیر بہاؤندے نی
بچہ ہیر تینوں اسیں مت دیندے مٹھی نال زبان سمجھاؤندے نی
چاک چوبراں نال نہ گل کچے ایہ مختی کیہڑے تھاؤندے نی
ترنجن جوڑ کے اپنی گھریں بہیے سگو گاؤنکے جی پرچاؤندے نی
لال چرکھڑا اڈاہ کے چوپ مایئے کہیے سوہنے گیت جھناؤندے نی
نیویں نظر حیادے نال رہیے تینوں سب سیانے فرماوندے نی
چوچک سیال ہوری ہیرے جانی میں سردار تے پنچ گراؤندے نی
شرم ماپیاں دیول دھیان کچے شاندار ایہ جٹ سداؤندے نی

باہر پھرن سوہندا کواریاں نوں اج کل لاگی گھر آوندے نی
تھے ویاہ دے سبھ سامان ہوئے کھیڑے ئیے بنابناوندے نی
وارثشاہ میاں چندروز اندر کھیڑے جوڑ کے جنج لیاوندے نی
اونٹ کس کروٹ بیٹھے گا۔ یعنی خدا جانے انجام کیا ہوگا شادی کا عرصہ
لمبا ہے عشق کے بیوپار میں کسی نے کچھ کمایا نہیں۔
ہمیشہ نقصان ہی ہوتا ہے ہاں اللہ تعالی اوراس کے رسول صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم کی محبت میں کبھی نقصان نہیں ہوتا۔ فائدہ ہوتا ہے بڑے لوگ بے
فائدہ کوشش کرتے ہیں۔

جواب ہیر با پدر خود

ہیر آکھدی بابلا عملیاں توں نہیں عمل ہٹایا جامیاں
جیہڑیاں وادیاں عادتاں جان نا ہیں رانجھے چاک توں رہیا نہ جامیاں
شینہہ چترے رہن نہ مان باجھوں جھٹ نال ایہ رزق کمامیاں
داغ انب دی رسادا لہے نا ہیں داغ عشقدا ابھی نہیں جامیاں
ہورسبھ گلاں منظور کراں اک چاک توں نہ ہٹا میاں
جتھے قلم تقدیر دی وگ چکی کون جمیادے ہٹا میاں
ایس عشق دے روگ دی گل اینوں سر جائے تے ایہ نہ جا میاں
وارثشاہ میاں جویں گنج سردا باران برس پٹن نہیں جامیاں

کلام چوچک با ملکی مادر ہیر

جیہی دھی تدھ لاڈلی پالیائی کیہا فائدہ ایس توں لوڑیئے نی
اہدے وڈھ لڑکے کھوہ جنڈیاں نوں گل گھٹکے ڈوہنگوے بوڑیئے نی
سچی چاک توں ایہ نہ مڑے مولے اسیں درجیے تے نت موڑیئے نی
اوہدے جیوتے اک نہ آوندیئے بھاویں لکھ نصیحتاں لوڑیئے نی

ابداواتری نال چاڈھڈ پاڑوسوئے اکھیاں دیوچہ پوڑیئے نی
سربھن سونال مدہانیاں دے ڈھوئی نال گھڑتھنی توڑیئے نی
ایس چاک توں ایہ سنڑے مولے اسیں نت بہتیر ڈاموڑیئے نی
وارثشاہ پھٹے دل نہیں ملدے ٹھا موتی تے کچدا جوڑیئے نی

جواب ملکی مادر ہیر

ملکی آکھدی مہر جی سنوں میتھوں حق امردا ساں وچاریائی
حکم وچہ قرآن دے خون مندا اللہ پاک تے نبیؐ پکاریائی
چوچک آکھدا ملکئے جمدی نوں گل گھٹ کے پھاہ نہ مارمائی
گڑھتی زہر دی گھول نہ دیتوئی اوہ دا اج ثواب نتاریائی
کرکے لاڈا نو کھڑے پالکے تے کواری دھی دا چج سواریائی
مجھو ڈوہنگوے نڈھی نہ روہڑیو ئی ماسہ زہردادے نہ ماریائی
لیہوں کتے نہ ڈوہنگڑے بوڑ یوئی ویہن لوہڑ کے مارنہ ڈاریائی
وارثشاہ خدا دا خوف کیتو قاروں وانگ نہ زمیں نگھاریائی

(ترجمہ) قرار پکڑو اپنے گھروں میں اور دکھاتے نہ پھرو جیسے دکھانا دستور تھا پہلے پہل وقت نادانی کے لاگی بمعنے مستحق۔ یہ لفظ ان اشخاص کے واسطے منسوب کیا گیا ہے جو گھر کے معتبر خدمتگار ہوں اور خاص شخصوں پر محاورہ زیادہ استعمال کیا جاتا ہے جیسے میراثی۔ برہمن۔ نائی۔ یہ تین قوم کے آدمی زمینداروں میں بیٹی اور بیٹے کا رشتہ کرنے کا حق رکھتے ہیں۔ چنانچہ زمانہ حال میں یہ رسوم اکثر کم ہوتی جاتی ہیں ڈھوئی۔ کمر۔ لک

کلام ہیر با پدر و مادر و قاضی

بنی کٹنی بندیاں سمجھ مائے لگی دردجوایس وجود ہے نی
جنہاں گلاں داتو ہیں نام لیندی انہیں گلیں نہ کچھ بہبود ہے نی

رانجھے نال ہے قول قرار میرا قولوں پھراں تے ہووان مردود ہے نی
ہیر کھو کے رانجھے توں وئیں کھیڑے سنے قاضی دے توں خوشنود ہے نی
میں تاں رانجھے نوں چھڈاں نہ مول مامے جگر تن وچہ جان موجود ہے
وچہ دوزخاں پائیکے ساڑیائی اوہ تاں کافر وڈا یہود ہے نی
دعوے انال خدا دے بندھ اسی اوپر بندگی دے نمرود ہے نی
جنہاں قول تے دھرم ایمان چھڈے وارثشاہ وچہ حشر نابود ہے نی

کلام قاضی شمس الدین باہیر پر تدبیر

قاضی آکھدا چھڈ تے ستی چڑھدے کیا کسے نہ من دے مول میاں
ایس مرن تے لک ہے بنھ لیا سولی سار فرہاد قول میاں
سوہنی وچہ دریا دے ڈب موئی جدوں لگو سو عشق دا سول میاں
روڑہ وڈھ کے ڈکرئی وہڑدتا ایس عشق دا ایڈا دھمول میاں
سسی تھلاں دے وچہ شہید ہوئی جان کیتی سو عشق رنجوں میاں
وارثشاہ جے جان گواونی آں کریں عشق دا صرف قول میاں

جواب ہیر با قاضی!

ناہ مڑاں میں قول زباندے تھیں بھاویں دے نصیحتاں لکھ واری
مسئلے جا سناتوں اُنہاں تائیں جیہڑیاں سندیاں نی تیری گل واری
جیہڑی لکھی رضا سو نہیں مڑدی کون جمیا میٹ دا ہونہاری
وارثشاہ میا ہن حاصیا نتے فضل رب باجوں کون کرے کاری

جواب قاضی باہیر

جویں عمر خطابؓ نے عدل کیتا نوشیرواں پت کہاوندے نی
نہ رکھنے کدی اولاد ایہی جس توں روزالا ہیڑے آندے نی

سر بیٹیاندے چاجدا کردے باپ غصیاں تے جدوں آوندے نی
سروڈھ کے نیں وچہ روہڑ دیندے اس کاں کتے بلے کھاؤندے نی
سی جام جلالی نے روہڑ دتی کئی ڈوڈھ حاڈی پئے گاؤندے نی
اولاد جیہڑی کہے نہ لگے ماپے اوس نوں مارمکاوندے نی
جدوں قہر تے آوندے باپ ظالم بنھ بیٹیاں بھورڑے پاوندے نی
جس وقت اسی موہوں آکھ دیئے او سے وقت تینوں مار چاؤندے نی
ایس کم تھیں جیکر مڑیں ناہیں تیری گردنوں خون کڈھاوندے نی
وارثشاہ جے ماریئے بداں تائیں ذمے خو نہ دیونے آؤ ندے نی
جو درد آدمی پر آتا ہے اُسے کاٹنا ہی پڑتا ہے تقدیر کون مٹا سکتا ہے

جواب ہیر با مادر وقاضی

پوے ہتیا قوم اوہ نشٹ ہووے دھیاں ماریاں خون گواہ میاں
منداگھت اولاد دینال کرناں لاتقتلو حکم اللہ میاں
جنہاں بیٹیاں ماریاں روز قیامت سر تنہاندے وڈاگناہ میاں
ملن کھانیاں تنہاں پہاڑ کر کے جویں مایاں جے تویں کھاہ میاں
کہے ماں تے باپ دے اساں منے گل پلڑا تے منہ گھاہ میاں
اک چاک دی گل نہ کرو مولے اوہداہیر دے نال نباہ میاں
جیکر خوشی جہان دے چاہوندے ہو دیہو رانجھے نوں ہیر ویاہ میاں
اساں عشقدے معاملے چک لئے رب چاہے تے توڑ نباہ میاں
گلاں کرنیاں بہت سوکھالیاں نی اوکھا عشقدے چلان راہ میاں
وارثشاہ رب ذوق تے شوق دیوے جیہی ہیر نوں چاکدی چاہ میاں

کلام مادر باہیر وقاضی

ہیرے مہنا لوک شریک دیندے تیرا ویکھ کے مندڑا راہ دھیا

کیلے مڈھ کریرداوس جیہا مینوں ساڑیا ایسدے واہ وھیا
بیٹھی رات دن کتڑے وانگ بھونکیں منہ مندڑا مڈھ سیاں وھیا
قربان کردی اوہدے نام اتوں کل خویش قبیلڑا جاہ وھیا
سانوں مہنے لوک شریک ویندے ویکھ مڈھ دا مندڑا راہ وھیا
میں تان بول نہ سکدی نال تیرے لوئی شرم دی لئی آلاہ وھیا
اک چاک دا رات دن ذکر رکھیں منگیں رب توں سنج صباہ وھیا
کہے دل نہ مڑن انموڑ ہرگز بھاویں ندی گھتو بھادین چاہ وھیا
موہوں بول تر کھڑے بول کے تے کیتا ماپیاں وانگ سواہ وھیا
وارثشاہ نوں چھڈ لے دکھ ساڈے باجہ رب دے نہیں پناہ وھیا

فہمائش سلطان برادر ہیر

سلطان بھائی آیا ہیر سندا آکھے ماں نوں ہیر نوں تاڑاماں
جیکر چھیر میں باہر ایہ ڈٹھیائی چھیراں ایسدی دھون تلوار اماں
اسدے گھیاں مہنیاں ڈوب دتا اسیں جگ سنسار خوار اماں
ایڈی وھی بریا ر نہ رکھ مائے موہرا دیکے ایسنوں مار اماں
تیرے آکھیاں سر چے نہ بیٹھی ساں ایس نوں جان تھیں مار اماں
چاک وڑے نا ہیں ساڈے وچہ ویڑے نہیں ڈکرے کرانگا چار اماں
جیکر وھی نہ حکم وچہ رکھیائی سبھ ساڑ ساں گھر بار اماں
وارثشاہ جیکر وھی بری ہووے دیئے روہڑ سمندروں پار اماں

بدنام کرکے قتل کا قصاص نہیں ہوتا۔

بدی لکھی ہے ایہ نصیب میرے بھاویں وڈھ توں نال تلواریاں وے
اول روز دا لکھیا آن ملیا ہیر گھو گھتی وارووواریاں وے
لہو کیونکر نکلے نہ بھا جتھے لگیاں تیز کٹاریاں وے
سر دتیاں باجھ نہ عشق پکے ایہ نہیں سوکھالیاں یاریاں وے
لوح قلم پئی سجدے عشق اگے بندی ہیر میں کون وچاریاں وے
رانجھے چاک توں جھنگ سیال دیاں گھول گھتیاں جٹیاں ساریاں وے
ویرا منگ دعاتوں رب اگے بی بی ہیر جیہاں ہون کواریاں وے
کریں کوڑ نہ تیتھوں میں تھیں گھولی گلاں سچیاں ہون کراریاں وے
خوشیاں نال قربان کر عشق اتوں بھیناں ہون جے لکھ ہزاریاں وے
لکھاں داواں نال نہ ہون چنگے جنہاں لگیں عشق بیماریاں وے
لگے دست اکوار نہ بند کیجن ویدلکھدے ویدگیاں ساریاں وے
وارثشاہ میاں بھائی ورجدے نی ویکھو عشق بنایاں خواریاں وے

کلام قاضی باہیر

قاضی آکھدا خوف خدائیدا کرمارے ضد چڑھے چامارنیں گے
تیریوں کیاڑیوں جیہہ کڈھا سٹن مارے شرعدے خون گزارنیں گے
زوراوراں دے نال نہ ضد چلدی تیرے چاک چور برسبھ مارنیں گے
قلعی قدر قضادی روز قیامت تیریاں اکھیاں وچہ پگھارنیں گے
منکر ہون جوپیر استاد کولوں اوہنوں ڈوہنگوے کھوہ نگھارنیں گے
ماں باپ دے کہے توں عاق جیہڑے اوہ تاں کروز قیامتے ہانیں گے
جس وقت دتا اساں چاقتوی اوسے وقت ہی ماراتارنیں گے
تیری ذرہ نہ ہوندی اے نظر نیویں وانگ بازدے اکھیاں پارنیں گے
ماں آکھدی لوہڑ خداد جے تکھے شوخ دیدے تیرے پاڑنیں گے

وارثشاہ توں چھڈ بریایاں نوں نہیں اگ دیوچہ پاساڑنیں گے
خون کس طرح باہر نہ آوے جس جگہ تیز چھریاں چل جاویں لاکھ دوا کرو
اچھے نہیں ہوتا گہرے کنوئیں میں ڈبو دیں (ترجمہ) مرد کو مارو ایک ایک کو
دونوں میں سے سوسو چوٹ پچھی کی اور نہ آوے تم کو ان پر ترس اللہ کے حکم
چلانے میں اگر تم یقین رکھتے ہو (ترجمہ) کہہ دے ایمان والوں کو نیچے
رکھیں اپنی آنکھیں۔

کلام ہیر با قاضی

قاضی عاشقاں سراں توں پنڈ ستی میں تاں شرمدی بھار نہ لدمانگی
کھیڑیں جان نہ کدی قبول کرساں توڑے مارسے سنگل بدھیان گی
بھل جاں جے دلوں رانجھیڑے نوں کتے ڈھونڈ ڑے آپ نہ لدھیانگی
اج مکھ موڑاں بھلکے حشر نوں میں صف عاشقاں دی وچوں ردیانگی
شہرت جگ جہان دی خوش مینوں جتیاں رانجھے دے عشقوں ودیانگی
مجلس فاطمہؓ دے وچہ میاں وارث رانجھے چاک والی ہیر سدیانگی

نا امید شدن قاضی از ہیر

قاضی دے جواب ایہ اٹھ ٹریا کھہڑے پونا ہیں کارے ہارنی دے
ماں باپ قاضی سبھ زورلاون پچ مگر اوہدے لوہڑے مارنی دے
جھب ایس نوں کتے پرناہ دیہو ویکھو کم ایس بہوں گوارنی دے
ابدا مغز نہ پایا جاوندائے بیٹھی پلنگ تے وانگ شکدارنی دے
ماں کہے ہنیر خدا دا جے ویکھو برے چالے ایس یار نیدے
وارثشاہ سبھے اٹھ گھریں گئے قصے سن سن خون گزارنی دے

مقولہ شاعر

مستاں کن سرودستان کیہا توئیں شرع تے عشق تمثیل یارو
عشق بادشاہی اگے شرع ہوئی تھانہ کوتوالی جیوں تحصیل یارو
عاشق عشق دے جا حضور ہوئے جھیڑے چھڈ کے طول طویل یارو
لنگھے مار چھالیں جدوں پار ہوئے کوٹ ٹپ گئے جاناں حیل یارو
سر تے سولیاں جھلیاں عشق پچھے چڑھے پچھ تے نبی خلیلؑ یارو
عاشق کھڑے نی کاتی عشقدی نے ہوئے ذبح حضرت اسمعیلؑ یارو
کیتی شرع ثبوت عاشقاں نے قاضی غفلتاں وچہ ذلیل یارو
عاشق باز نہ آؤندے عشق دلوں بھاویں ہووے قال وقیل یارو
کارن یار دے پاک دیدر پچھے منگ کھاوندے پکڑ زنبیل یارو
وقت نزع دے بھی عاشق دید منگن کڈھے جان جدوں عزرائیل یارو
روز حشر نوں بھی اوسے حال اٹھن جدوں پور پھوکے اسرافیل یارو
وارث پنتھ نیا رڑا عاشاں دا قائم جنہاندی ٹھیک دلیل یارو

جلیس فرستادن ہیر نزد رانجھا

ہیر سد کے اک سہیلڑی نوں مئیں رانجھے تے ترت پہنچاوندی اے
میرے ماہی نوں آکھنا جا اڑیئے تینوں ہیر ایہ عرض سناؤندا اے
ماں باپ قاضی سانوں تنگ کیتا جان وچہ شکنجیاں آؤندی اے
تسیں بیٹھے ہو خوشی دے نال ماہیا فوج غماندی اسانتے دہاؤندی اے
کائی کرو دعا جناب اندر جیہڑی دکھ تے درد ہٹاؤندی اے
وارشاہ دی عرض قبول ہووے جان تلخیوں پئی گھراوندی اے
بدفعل آدمی کے پیچھے مت پڑو جلدی شادی کردو اسکی مغروری حد سے زیادہ ہے یار والی عورت جانوں ہاتھ دھو کر

رسیدن پیغام ہیر نزد رانجھا

کڑی سمجھ کے ہیر دی بات ساری رانجھے یار نوں چاسنایا سو
تیری ہیر نوں لوک خراب کر دے چا اگ پریم دی لایاسو
رانجھا سندیاں بہت دلگیر ہویا پیر سد نے دی نیت چایاسو
وارشاہ دریا وچہ نہائیکے تے شد و نجھلی چا وجایا سو

یاد کردن پیران رامیاں رانجھا

پنجاں پیراں نوں رانجھے نے یاد کیتا جدوں ہیر سنیہوڑا گھلیا اے
ماں باپ قاضی سبھ گرد ہوئے گلہ ساریاں دا اساں جھلیا اے
پنجاں پیراں اگے ہتھ جوڑ کھلا نیر روندیاں مول نہ ٹھلیا اے
بچہ کون مصیبتاں پیش آیاں وچوں جی ساڈا تھر تھلیا اے
میری ہیر نوں ویر حیران کیتا قاضی ماں تے باپ پتھلیا اے
مدد کرو خدا دا واسطا جے میرا عشق خراب ہوچلیا اے
پنج پیر شتاب ہو آن پہنچے جدوں رانجھیدا جیوڑ اہلیا اے
اساں وچہ مراقبے جا ڈٹھا تیر عشق میدان کرملیا اے
تیرا درد مصیبتاں ویکھ کے تے ساڈا شوق توں جیوانتھلیا اے
خورش روح دی راگ یہ کہن عاشق روح راگ قلبوت وچہ سلیاے
بہت پیار دلاسڑے نال پیراں منیں رانجھے دا جیو تسلیاے
تیری ہیر دی مدد تے میاں رانجھا مخدوم جہانیاں گھلیا اے
دوتن سدسنا کھال نجھلی دے ساڈا گاونے تے چپ چلیا اے
پنجاں پیراں اگے جٹ گاؤندا اے دیکھو راگ سنکے جیو ہلیا اے

آہا جٹ دھولے سلان والا حضرت عشق استاد دکھاؤندا اے
سر تے پیراں دا حکم پروان کر کے رانجھا راگ وے چت لاؤندا اے
ستیں سریں لائیکے وچھلی نوں انگل پورگرام تے لاؤندا اے
کھرج رکھب کنڈھاڑتے مدھم پنجم ہیوت اتے نکھا ہدا لاؤندا اے
اوڑب کھڑب شنپورتے تیوراں نوں آپو اپنی پنتھ تے لاؤندا اے
ڈھنگ سوہدکے تے ماجاں پتراں داوکھو دکھ کر شکل دکھا ؤندا اے
بڑہت لگت سمہال الاپ کرے ودھ گھٹ نہ ماترے لاؤندا اے
ڈھاڈوں گھورو چہ توڑیاں نال چلے نگہ تال تے خوب لگاؤندا اے
چنچل تال دھمار قوال ڈھیا گدھی دنب دی چال دکھاؤندا اے
تان لے وچہ آوندا محوہوکے کرکے واضح سم سمجھاؤندا اے
تان سین بھی آن سلام کیتا بیجو باورا سیس نواؤندا اے
بین کار بھی ویکھ الاپ چارے ہتھ چم قربان ہوجاؤندا اے
جلت رنگدا کدی آواز کرے کدی لہر سر بین دی چاؤندا اے
قفقس سندیاں سوزگراز ہویا عاشق راگ دا انگ چلاؤندا اے
شوق نال وجائیکے وچھلی نوں پنجاں پیراں اگے گھڑا گاؤندا اے
کدی اوہدلے کاہن تے بشن پدے کدی مجھ پہاڑی تے لاؤندا اے
کدی ڈھول تے مارون چھوہدیندا کدی بونیناں چاسناؤندا اے
ملکی نال جلالی دے خوب گانویں وچہ جھیوری تے کلی چالاؤندا اے
کدی سوہنی تے مہینوال والے نال شوق دے سندسناؤندا اے
کدی دھر بتاں نال کبت گانویں کدی سوہلے نال رلاؤندا اے
سارنگ نال تلنگ شہانیاندے راگ سوہیندا بھوگ پاؤندا اے
سورٹھ گجریاں پوربی للت بھروں دیپک راگ دی ذیل بناؤندا اے

گاویں بھیر دی نال دھنا سری دے روپ جوگ دے وچہ الاؤندا اے
مالکونس دیوچہ پھر گیت چھوہے کدی وچہ آساوری آؤندا اے
ٹوڈی میگھ ملہار تے گوندلائے سری چیت ہی نال رلاؤندا اے
مالسری تے برج داراگ بولے اتے تاوڑاوچہ وجاؤندا اے
کدارا تے بہاگ وا راگ مارونا لے کانہڑے دی سرلاوندا اے
بھیرو نال بلاسیاں بھیم بولے اتے جنگلا پیا سناوندا اے
کلیان دے نال بڑہنس بولے نت راگ دی ذیل بتاؤندا اے
بروے نال پہاڑی جھنجھوٹیاندے ہوری نال آسا کھڑا گاؤندا اے
راگ بسنت ہنڈول تے رام کلیاں بدلونے دیاں سراں لاؤندا اے
پلاسیاں نال ترانیاں دے وارثشاہ نوں کھڑا سناؤندا اے

خوش شدن پیران بر رانجھا

راضی ہو پنجاں پیراں حکم کیتا بچہ منگ دعا جو منگنی اے
اج ہیر جئی مینوں بخش اُٹھورنگن شوقدینال جے رنگنی اے
مینوں کرو ملنگ بھبوت لاؤ بچہ اوہ بھی تیری ملنگی اے
نہ سویں نہ چھڈا اُدھال جاویں گھر ماپیاندے نہیں منگنی اے
جیہے نال رلئے تیہے ہو جائیے نگاں نال رلئے اوہ بھی ننگنی اے
وارث رانجھنے تے مہربان ہوئے پیراں آکھیا نہیں ایہ سنگنی اے

دعاء پیران درحق رانجھا

رانجھے پیراں نوں بہت خوشحال کیتا دعا دیتو نے جا ہیر تیری
تیرے سبھ مقصود ہورہے حاصل مدد ہوگے نیچے پیر تیری
جتھے بنے بھاری کریں یاد سانوں مشکل ہوگ آسان اخیر تیری
ہور غیر توں جی اٹھا لینا ہوسی ہیر دے سنگ کھلیر تیری

جاہ گونج توں وچہ منگواڑ بیٹا بخش لئی ہے سبھ تقصیر تیری
وارشاہ میاں پیراں کاملاں نے کرچھڈی ہے نیک تدبیر تیری
جیسے کے ساتھ ملیں ویسے ہو جائیں یعنے جیسے دوسرا آدمی سلوک کرے اسکے
ساتھ ویسا ہی کرنا چاہیے

دریافت نمودن رانجھا حقیقت عشق از مٹھی حجام زادی

رانجھا پچھدا آیکے نائنے نی دسیں ول کوئی عشقدے گھات وانی
مٹھا پھل بہشت دیاں میویاں دا مزااڈہے یار دے وات وانی
بحر عشق دیوچہ غرقاب ہویا ہور خوف نہ رنج آفات وانی
عشق ہیر دیوچہ میں رجھ رہیا اٹھے پہر جھورا بھات بھات وانی
نال عقل و چار وچار کے تے دسیں ذات صفات عورات وانی
نالے آل تے نسل شریف ہووے کیہڑا چنگا ہے صفت صفات وانی
گھر دس توں مٹھیے نیک بختے جتھے واس ہووے دن رات وانی
کتے جاگھ نویکلی کنج گوشے قطع وقت ہووے ملاقات وانی
نیک بخت جیہی نظر آونی میں مینوں دس کوئی راہ نجات وانی
وارشاہ پچھا نکے دس جائیں عشق چنگا ہے کیہڑی ذات وانی

جواب مٹھی نائن میاں رانجھا را

مٹھی بولدی جیوتدبیر کرکے تینوں دسیاں رانجھنا چھوہراوے
حال عشقدا اکھول سناونی ہاں جیہڑا ورتیا بھورا بھوراوے
پندھ عشقدا چلنا بہت اوکھا راہ عشقدا اوہر سوہر اوے
مزہ عشقدی کوڑآئے زہروانگوں تلی گھت کے چکنا موہر اوے
کالے عشقدے حرف جیوں نانگ بیٹھے کنڈل گھت کے تہیر اچوہراوے
بھیت عشقدے نوں سوئی جاندائے مرد رند جو عقلدا گوہراوے

اینویں عشق غذا گھمیاریا ندا اگے تین دا کھڑا انموہراوے
کچا عشق جولاہیا ندا پان وانگوں پچھے رہیا لوہاری تے تھوہراوے
چڑھیا عشق مجھیانی نوں چھک وا گاں نہیں نہوں لیند اچنگا کھوہراوے
عشق ترق بگھیاڑ عیا لیاند شیخڑا دیاں دازوز وہراوے
اُڈچھڑے عشق روں پنجنداجویں پچھیا دیوچہ گوہڑاوے
دہا یاما جھیوں عشق سی سکھنی دا اوہنوں پیا جھناں دا روہڑاوے
لٹ پٹا ہے عشق بنگالناں دا ہندو ستاننا ندا چھنچوہراوے
عشق باروچہ گجیا شیروانگوں بھرڑی ڈرپ دا کیرتے کو ہراوے
توڑے کسدا عشق کواریاں دا دیندا سجر انت نہوہراوے
گیا ٹھٹھ چماؤ ویاہیاں دا ساری عمر والائیکے جھوہراوے
ڈھوں مارکے تے ڈہاناں جھنگ اتے نہیوں ہعدا ہاٹھا موہراوے
بھنگ گھوٹواں عشق سندھیاں دا دیندا عمل سوایا دوہراوے
بھات بھات دا دنیاں عشق تینوں جیہڑا ہووے اکہیر اتے دوہراوے
وارشاہ رانجھیے نوں عشق دساں عشق جویں نتھو ردا پھوڑاوے

مویشیوں کے بیٹھنے کی جگہ

باز کیفیت نمودن از عشق مٹھی پیش رانجھا

تینوں ہور بھی کھولکے دسی آں سب ذات کذات دا عشق بھائی
مستحب سی عشق درویشی دادڑیا ڈومنی دے اگے پچھ پائی
گڑھتی وانگ گھلیا عشق دائیا ندامنہ لگدیائیں ہڈیں رچ جائی
متھے نج لگے عشق خانگی دا جویں پھٹک حضور دی گجائی
نیڑے ڈھکدا عشق نہ کنجر یاندے اگے مہیو نیا ندا کھڑا جال پائی
بہاری ہو بخواں عشق ماہتما نیاندا وچہ چنگڑی دا گھت گوجائی

چلے چڑھیا سی عشق کمگرانیاں واسطی گریندا پھرے تلوار چائی
تنگ پھرے جے عشق کلالنی دا بھٹھ جھیوریارے بھلی جوگ لائی
عشق دا تری واہڈواں چوہڑیاندا اگے خوجیاندے کھڑا ہنجائی
سولی چڑھیا سی عشق جوگیا نیاں دا جنہوں قہر سیال دی رات آئی
قزلباش ہے عشق سی پیر نی دا چڑھیا غضبدا لٹک تے فوج دہائی
کنڈل ماریا عشق سپاہ ناندے گھتے شوکراں تے مارے ڈانگ چائی
پیرزادیاں دا عشق سرس ہوندا ہتیا نیا ندا پچھ تجھ جائی
صاف عشق ہے راجناں ڈیلناں دا گھر وٹیا ندا مچھی وانگ بھائی
کھلا عشق توں ویکھ پہاڑناں دا اتے پشور ناندا پردے وچہ پائی
راگ سندربولدا کھیو ڑیدا اگے بھٹنی دا کھلا گیت گائی
لہنگا پایا ای عشق ونجاریاں دے تے مہانیاں دا پھرے نقش لائی
نفع منگدا عشق دلالنی دا اگے کھلا محصولن دا سول پائی
وضو سازیا عشق سید زادیاں دے اگے کھڑا ارائن دا پھل چائی
دھرتھ منگدا عشق دھڑوائنا ندا اگے کھڑا اتیتن دا نفس چائی
لوہڑے مار دا عشق منہار یاندا چوڑی گرنی دا چھڈے نہ سدھ کائی
کھنڈبوریاں عشق اروڑیا ندا لفنے واسطے بیٹھا سی ہٹ پائی
رام جنی دے عشق دی گل کریئے پت لاہ کے سٹیا وچہ کھائی
کتراں کیہاں کتر دا درزنی دا اگے گنڈیاں دا کھڑا گنڈلائی
کولا پٹ ہے عشق پھولنا ندا لچھے ریشمی وانگ نہ گنجھ کائی!
ککے زائناں دا عشق عمر ساری اینویں لڑدیاں بھڑدیاں بیت جائی
رولے وانگ ہے عشق پٹ پھیر یاندا جس نے وچہ دریا تھرتھل پائی
گارے ڈھونواں ہے عشق بدانیاں دا سر تے ٹوکری تے پھرے گند چائی

بے تھوا عشق پکھی وارناں دا پنڈینڈ بھا جڑ سرتے پھرے چائی
عشق ہتیار اچڑی مارنداراہ جاندیاں نوں مارے گھت جائی
لچی وانگ ہے عشق کتھرا نیاندا اگے بھمنی دا کھڑا کھیر کھائی
لڑ جوڑواں عشق پروتنی دا اگے نٹنی دا آوے سانگ چائی
اوسیاں پاوندا عشق ستھو نیاندا اگے کھڑا دھرو ٹیندا خرچ کھائی
عشق سانبسیا نیاندا دے گھٹ کالی اگے کہے بھروین دا دھاڑ آئی
نسن سبھناں سی عشق لبا نیا ننوں اگے کہے بھڑ بھونیدا موئے بھائی
چھپ پیاسی عشق کشمیر نیدا اگے پہاڑ نی دابروے قید لائی
بدبو کیتی سی عشق سراجنی دے اگے کجری دے سی بھلی بانجھ پائی
چھٹا ہیراں دا عشق پھڑ مارو انگو مہانیاں ویکھ کے ڈنڈ پائی
رنگ رتا سی عشق لیلا رناں دا پھٹے گریندی مٹھی سی چاٹ لائی
ٹھورو پکڑ یا عشق سریسنا ندے چمیارنی دے نال بانجھ پائی
عاجز عشق رناں پنڈاں والیاں دا سدھ پدھڑ اچادرنہ چکڑ کائی
چکسے خور ہے شہرناں قہرناں وانٹھی ٹوکری توں بن ڈول جائی
پکڑ لئے ڈھانگے عشق مہیاں دے اگے سنگدا آوندا ڈانگ چائی
کھسا کھس ہے ماردا گگو یاندا اگے مورنی دے کھڑی رکھ پائی
لتھا پار سمندروں سمیاں دا مارے بٹیاں تے کھڑا ہاتھ لائی
آتش عشق ہے آتشبازناں دا کرے خون جیندے مگر لگ جائی
تارکشتی دا پیاسی کربلا جویں گھت مہم سرکار آئی
پڑ ماریا عشق ارچارناں دے جیہڑا تتڑ اوہان کودہان کھائی
سینتی مناں سی عشق صارفنی دا جتے مہر محمد شاہ لائی
چڑھ اوٹھ تے عشق بلوچنیاندا مارے پاسنی تے پھرے سانگ لائی

کونج وانگ کر لاوے سپاہنی دا جنہاں کونت پردیس نہ خبر کائی
بدل وانگ گجے بھرانیاں دا اکول بیٹھیا ندا پیکن کھائی
حکم کرے تے عشق بروالیاں دا منجی چالیندے جتھے ویر پائی
پاپڑ وانگ جے عشق کمونیا ندا اینیوں لیسن جوماہاں دی داں بھائی
چڑھیا کھمب تے عشق جو دھوبناں دا کھڑا پڑے یاندا تے سک جائی
اگے عشق توں ویکھ قصا ئنا ندا یاری لاکے ماسنوں وڈھ کھائی
وٹنے پھیر دائے رسی وٹنیاں دا ڈبگرنیاں دا چم گال جائی
چاول وانگ چھڑ دا جندر کٹنا ندا چھج چھانٹی گھت کے چھٹ جائی
تلے وانگ جے بھڑک موچانیا ندادے دب دبیردی کھل جائی
تارے توڑ دا عشق سنیاریاندا اتوں صاف تے اندروں دھوسائی
کلے ٹھوکواں عشق ترکھانیاں دا اگے ماشکن دا کھڑا مشک چائی
عشق استرے وانگ سی نائناں دا ملوانیا ندا بیٹھا ستر لائی
عشق سگھڑ تے چتر ہے پارمنی دا عزت آبرودی جس خبر پائی
ماکھور ہے ستنی سنکھنی دا چک مار کے گاھ تے وند لائی!
سانگ پھڑی سی عشق مہر سیٹیاندے اگے کھڑا فنگدا تیغ جائی
ترے ۳۶۰ سے سٹھ سہیلی دا عشق ترٹھارلی اکدینال نہ اک کائی
تینوں وساں میں عشق کی رانجھیاوے نا ہیں بھٹ بھمن نہ ایہ ڈوم نائی
عشق سر ہے قدر بدی دا جیندے لیکھ لکھیا جھولی ونج پائی
عشق جمیاں وطن سیالیاں دے جھنگ باپ تے ند جھناں مائی
پڑیلیا عشق سلیٹیاں دے کھڑ اوچہ میدان دے تنبو لائی
اتے محل تے ماڑیاں گھت رہیا باہر جھونپڑی رانجھنے آن لائی
وارثشاہ بختاور گھرا یہوہور نہیں رانجھیٹیا جا کائی

پشاور کی عورتیں اوڈانک ایک جنگلی قوم ہے اور بروے قید کے معنی جنگل کی قید

احوال عاشقاں سلف

حال ویکھ توں عاشقاں ساریاں دا رب نبیؐ دا عشق چتار یائی
آدم حوا بہشت تھیں کڈھ یا ہروڈا قہر تے خون گذاریائی
بھل ذکریئے لئی پناہ ہیزم آری نال اوہ چیر کے پھاڑیائی
اسمعیل نوں باپ نے ذبح کیتا چھ چا خلیل نوں چاہڑیائی
سلیمان تے پلکو چہ قہر ہو یا سٹ تخت توں چا اجاڑیائی
مارے حسنؓ حسینؓ یزیدیاں نے اگے رب دے حال پکار یائی
دنیا داراں دے عشق دا حال دساں مرزا گھت کلھا نوچہ ساڈیائی
چندربدن معیار فرہاد شیریں جدوں ہوئے تاں شکر گذار یائی
کامروپ تے دوسری کام لٹاں گوراں جام دا عشق نتاریائی
روڑاوڈھ کے ڈکرے ندی پایا سولی جامنصورنوں چاہڑیائی
سسی پنوں سنے زمیں غرق ہوئی وچہ تھلاندے خون گذرایائی
لیلی مجنوں دے تن وچہ دبھ سوئی قارون بیٹھ زمین نگہاریائی
شمس ڈھول جھلکے بھاڑمان چھیاندے بائی سنے مصر پکڑماریائی
سوہنی ڈب موئی مہینوال بچھے یوسف کھوہ دیوچہ اتادیائی
حضرت شیخ صنعان نے عشق بچھے سانبسیانیاندے سوراتوں چاریائی
عشق بائی امیر دا خوب ہو یا دوہاں کھلیا، ای، دم گذاریائی

رانجھے آکھیا آکھاں بیٹھ ہیرے کوئی ہورتدبیر بنائیے نی
تیری ماں تے باپ دلگیر ہوندے کویں انہا نتوں بات چھپائیے نی
مٹھی نائن نوں سد کے گل کیجے جیتوں کہیں تیرے گھر آئیے نی
میں سیالاندے ویہڑے وزاں نا ہیں میتھے ہیر توں نت پہنچائیے نی
من میری توں ایہ صلاح کیجے ساڈا دوہاں دا بھیت چھپائیے نی
ہیر پنج مہراں ہتھ دتیاں نی کویں مٹھیے ڈول بنائیے نی
کڑیاں پاس نہ کھولنا بھیت مولے سجا جیو دیوچہ لوکائیے نی
وارثشاہ چھپا ئیے خل۔ کولوں بھاویں اپنائی گڑکھائیے نی

اے یہاں سے معلوم ہوتا ہے کہ اس کتاب کی تصنیف کے وقت محمد شاہ دہلی کا بادشاہ تھا گوشت نوچ لیتا ہے رخسار ونکو دانت سے کاٹ لیتی ہے مستنی اور سکھنی عورتونکے نام ہیں

تجویز نمودن درخانہ مٹھی

مایا دیکھ کے مٹھی نوں شرم آئی خوشی ہوئی سو بہت دھیان میاں
مایا عیب چھاوندی ناقصا ندے مایا لاج رکھے ہر تھا میاں
مایا ہیہہ نہ کوئی ہے باہہ بیلی مایا باہجہ نہ پنڈ گراں میاں
مایا واردی آور کرے خلقت مایا باہجہ نہ لیندائی ناں میاں
مایا باہجہ ڈبے عقل ہوش سبھے کسے فکر نہ رہے اوسان میاں
مایا واسطے دین ایمان ڈوبن نجہاں احمقاں نہ کوئی آن میاں
دانشمند تے عقلدے کوٹ پورے مایا باہجہ اوہ ہون حیران میاں
وارثشاہ جے ذکر توں کریں خالق جو کجہ لکھیا دیکھ دیوان میاں

اے کہاوت ہے۔ کہ راز کو پوشیدہ رکھنا بہتر ہے

نشان دادن خانہ حجاماں

پھلے کوئی منگو جتھے بیٹھدا سی اوتھے کون ہیسی گھرنایاں دا
مٹھی نائن گھراندی خصمنی سی نائی کم کردے پھرن سایاں دا
گھرنایاں دے حکم سی رانجھنے دا جیہا ساہورے قدم جوایاں دا
چاں بھاں مٹھی پردن والیاں دی جارا کھلد الیف تلایاں دا
مٹھی تیج وچھائیکے پھل پورے اتے آوندا قدم خدایاں دا
دونویں ہیر رانجھا اتے کرن موجاں کھڑیاں کھان مجھیں سایاں دا
گھڑی رات رہندی گھر ہیر جائے رانجھا وگ چھیڑے مجھیں گایاں دا
وارث اپنے کار وچہ جار جھن بوہا پھیر نہ ویکھدے نایاں دا

شناوی کردن ہیر و رانجھا معہ حلیساں در دریائے چناب

دہیں ہووے دوپہر تے آوے رانجھا اتے اوہدروں ہیر بھی آؤندی اے
ایہ مہیں لیا بہاوندائے اوہ نال سہیلیاں دھاؤندی اے
پچ نہاوندا کرکے روز جٹی نت ول جھناندے آؤندی اے
رانجھے نال سہیلیاں ہیر نڈھی مزہ عشقدا خوب دکھاؤندی اے
اتے آدریا جھناں دے تیرل ہو گھڑی نہاؤندی اے
نالے نہاؤندی تے نالے کرے خوشیاں دنرات ایہ کھیڈ مچاوندی اے
اوہ نجھلی نال سرور کرداوہ نال سہیلیاں گاؤندی اے
کائی زلف نچوڑی رانجھنے تے کائی آن گلے نال لاؤندی اے
کائی چھڑی لک نوں مشک بوری کائی مکھ نوں مکھ چوہاؤندی اے
کائی میریان آکھ کے بھج جاندی مگر پوے تے ٹہیاں لاؤندی اے
کائی آکھدی ماہیا ماہیا وے تری مجھ کئی کٹا جاوندی اے
کائی مامزیدے خربوزیاں نوں کوڑے بلکے جابناؤندی اے
کائی آکھدی ایدے ہورانجھیا وے ماباہولی پار نوں دہاوندی اے

مردے تاریاں ترن چواکرکے اک چھال گھڑم دی لاؤندی اے
کتے تاریاں ترن چواکرکے اک نوں نسل رہڑ دی آؤندی اے
اک وانگ ککوہیاں سنگھ کڈھن اک اوگت وانگ بلاوندی اے
اک ڈھینگ بنے اک بنے بگلہ اک سنگھ جل کاؤنی آؤندی اے
اک دے پسلیاں ہوبلہن مشک وانگراں ڈھڈ پھکاؤندی اے
ہیر تری چوطرف ہی رانجھنے دے موری مچھلی بن بن آؤندی اے
آپ مچھلی نال چاوڑاندے مئیں رانجھے نوں کول بناؤندی اے
اوس تخت ہزارے دے ڈنبھرے نوں رنگ رنگیدیاں چالیاں پاؤندی
اے
وارشاہ جئی نازنیاز کرکے نث یارداجی پر چاوندی اے

غمازی کردن کیدو نزد ملکی

ویکھ ماہیاں پالیاں حال اوہناں کیدو لنگے نوں جاسنا یائی
کیدو سندای گل نوں بھاں واسی موہڈے پامر گانڑی آیائی
کیدو آکھا ملکئے بھیڑیئے نی تیری دھی وڈا چنچر چایائی
جانیں تے چاکدینال گھلدی ایس ملک دا رتھ گوائیائی
ماں باپ قاضی سبھ ہارتھکے ایس اک نہ جی تے لایائی
منہ گھٹ رہے وال پٹ رہے لنگ جٹ رہے لکائیائی
سنگھ گھٹ رہے جٹاں پٹ رہے انت ہٹ رہے مینوں تایائی
مہڈیاں پٹ رہے تے نکھٹ رہے انت ہٹ رہے غیب چاریائی
متیں دے رہے دل بھورہے پیر سئیوں رہے لوہڑا آئیائی
وارشاہ میاں تے معاملے نوں لنگے رچھ نے آن جگایائی

جواب ملکی با کیدو شیطان

ملکی آکھدی سدتوں ہیر تائیں جھب ہوتوں اولیا نائیاوے
الفو موچیا موجیا دا گیاوے ڈھڈو ماچھیا بھج توں بھائیا وے
نتھو چھینبیار لدو اپنیاوے کھری کرو بوالیا گاہیا وے
صدتی پاؤلیا لکھنی تیلیاوے بہلی ڈھولیار لک توں ماہیا وے
ویکھو نڈھڑی وڈھ کے کڈھڑینوں میں تاں آک کے گال سنایا وے
لائیق ایس اولاد میں کجھ نہاں دھی آتشی تہمتاں لائیا وے
جمن نج ایہو جیہاں گھریں دھیاں جنہاں نے جگدی ریت بھلائیاوے
دھیاں ہوندیاں آیانے ملک اتے ہیر لیک سیالانوں لائیاوے
پچھے چاک دے آپ رولاک ہوئی سرماپیاندے کھیہہ پائیاوے
مہنے مارشریک تے نک وڈھن میری جھوریاں مت گوائیاوے
اچھل جاوندی میں جمن ویراہدے کسے گھڑی تنی ہیر جائیا وے
بیلے وگدیئے نت چاک پچھے گھر باردی ہوش بھلائیا وے
کھیڈن گئی مہانجلے گھروں نکلی نماں شام پئی نہیں آئیاوے
وارشاہ ماہی ہیر نہیں آئی مہر منگواں دی گھریں آئیاوے

رفتن مردمان بطلب ہیر

جھکھڑ ڈوم تے جتو کلال دوڑے بیلہ چوہڑا اتے جھنڈو چاک میاں
جاہیر اگے دھم گھتیا نے بچہ یکیہی اڈآئی آخاک میاں
تیری ماں تیرے اتے بہت غصے جانواں ماردیسی چوچک راک میاں
رانجھا جاہ تیرے سر آبنی نالے آکھدی مارینے چاک میاں
طوطا انب دی ڈالی تے کرے موجاں تے گولیلوا پوس پٹاک میاں
چاہیں سالاینے اج نہ اگ گھتی سارا کوڑماں بہت غمناک میاں
سیالاں فکر کتیا تیرے مارنے دا گئے آپنوں بہت چالاک میاں

وارثشاہ یتیم دے مارنے نون جوڑی سب جھنا دی ڈھاک میاں جگدی ریت بھوائی یعنی جہان کی رسم یعنی شرم وحیا جو کنواری عورتوں کو ہونا چاہیئے اسکو بدل ڈالا اور برخلاف اسکے کام کیا اندیشوں نے میرا عقل کم کردیا ہے یعنی تیرا باپ بھینسوں کے چرواہے یعنے رانجھے کو جان سے مارڈالے گا۔

آمدن ہیر نزد مادر

ہیر ماں نوں آن سلام کیتا ماں آکھدی آنی نہری اے نی
اڑ دیکنے تے مالزادی اے نی غصے ماری اے زہر دی اے زہری اے نی
ہر بولی اے گولی سے ابے حیائے گھنڈوئی اے گل دوپہری اے نی
ادھلا گئے ٹنبنی ایں گڑھنی ایں نی چھیل چھدرے چھنی ایں چھہریئے نی
توں اکایکے ساڑ کے لوہڑ دتا لنگ گھڑونگی نال مطہری اے نی
ہن آکھنی اوں ٹل جا ساتھوں مہر رانجھے دے نال دی اے مہری اے نی
چاک نال جاکے بیلے پھسیں کنڈھیں مشک گھتی اے کتی اے واہری اے نی
جھکھڑ جھلی اے تے گھرک بلی اے نی گلوں ساڈیوں لہو گھڑی اے نی
موت پئی اے تے سندھریئی اے نی مونہہ پائی اے تے ماساں چیری اے نی
یاراں والی اے لنڈی اے گنڈی اے نی آسامنے چاک کھریڑی اے نی
نی ممولی اے شوخ چنولی اے نی عشق بازنے خانگی اے شہری اے نی
ان نتھی اے وگدی اے موہری اے نی ٹھگ ٹہلی اے ہوتی اے ٹھہری اے نی
کوڑ گندنے زہر دی اے رنگنے نی ویہڑ کھوڑی اے کٹک کرہری اے نی
بھڑ بوتھی اے تے کوہڑ کرلی اے نی سر بھنساں نال کوٹہری اے نی

کپتی اے خوار سنسار ہوئی این ناہ توں شرم حیاتے ٹھہری اے نی
چونگھ ڈھابدی آڈ جھلاردی اے گھرل واہن دی ڈونگھی اے لہری اے نی
ساہناں نال رہیں دن رات کھہندی آ ٹلیں کپتی اے اوہری اے نی
اج رات تینوں مجھو واہڈو واں تیری ساعت پئی آؤندی قہری اے نی
ایس کم تھیں باز جے نہ آیوں تیری شامت آوسی کہری اے نی
وارشاہ جدوں کپڑ دھڑی ہوسی ویکھیں نیل ڈانٹا اتے لہری اے نی

غدر بیوی ہیر

گندا بہت ملوک منہ جھوٹھری دا ایڈ جھوٹھ پہاڑ کیوں تولنی ئیں
اماں چاک بیلے اسیں پینگھ جھوٹاں ہے غیبدے طوطے بولنی ئیں
شعلہ نال گلاب تیار کیتا وچہ پیاز کیوں جھوٹھا گھولنی ئیں
گداں کسیدی نہیں چرا آندی دانی ہوئیکے غیب کیوں تولنی ئیں
ان سنیاں نوں چاسنایائی موئے نانگ وانگوں وس گھولنی ئیں
وارشاہ گناہ کی اساں کیتا ایڈے غیبدے کوڑ کیوں تولنی ئیں

غیر دنکے ساتھ جانیوالی حملدار ہونے والی کتی کی طرح جماع کی خواہشمند موٹے چتڑ والی۔ نوعمر گائے آنکھوں سے گھورنے والی موٹے رخسار چاک کھدیڑی۔ ملازم کی رگڑی ہوئی نوعمر گائے میش جو سانڈ کے نیچے ٹھیر جائے بدکار بدنام گھرل واہن جس جگہ سے پانی زور سے پڑتا ہے آگے سے زمین کی مٹی اڑ جاتی ہے سانڈو کے ساتھ رات دن۔

کلام مادر ہیر

سڑے لیکھ ساڈے لج پئی تینوں ڈی سوہنی دھی نوں لیک لگی
نت کریں یاری نت کریں توبہ نت کریں پکھنڈ تے وڈی ٹھگی
اسیں منع کررہے ہاں مڑیں ناہیں تینوں کسے فقیر دی کیہی وگی

وارثشاہ ایہ کھنڈ تے دودھ کھاندی ماری پھنکدی گئی جے ہوبگی

جواب ہیر

اماں بس کر گالیاں دے نا ہیں گالیں دیتاں وڈا سراپ آ وے
بنار بدی پٹنی بہت اوکھی دھیاں ماریاں وڈڑا پاپ آوے
لے جائے میں بھیڑا پٹنی نوں کوئی غیب تے سول داتاپ آ وے
وارثشاہ نہ مڑانگی رانجھنے توں بھاویں باپدے باپدا باپ آوے

خاموش شدن ملکی

ملکی ویکھ کے ہیر دا شوخ دیدہ چپ کرہی مونہوں نہ بولدی اے
سبھو خویش قبیلوے اپنے نوں رانجھے یار دے نام توں گھولدی اے
دم مارنیدی جا گہہ رہے نا ہیں اوہ تاں وڈے پہاڑنوں تولدی اے
لک بدہاسو آپ تے مرن اتے وارثشاہ دیوانگ نہ ڈولدی اے

مخاطب شدن کیدو با سیالاں

کیدو آنکے آ کھدا سو ہریو اوئے میتھوں کون چنگا مت دیسیا اوئے
مہیں مٹھیاں تے نال سیال مٹھے آجکل وگاڑ کریسیا اوئے
ایہ نت دا پڑا نہ جائے خالی بنج گڈدا پاس نہ ویسیا اوئے
ہتھوں مارسیالاں نے گل ٹالی پرہاں چھڈ جھیڑا بہو بھیسیا اوئے
اک رگ ودھیک ہے لنگیاندی رکت گھن فرفیج ملکھیسیا اوئے
وارثشاہ ایہ لچ مشٹنڈڑاے اکھیں میٹ بنے چیسیا اوئے

باز کلام کیدو

کسے روزنوں ملک مشہور ہوسی چوری یاری جو عیب کواریاں نوں
جنہاں مان ہے نچنے کد نے داکون رکھے رناں ہریاریاں نوں

دن رات خراب وچہ بیلیاں دے رانجھے نال ہے۔ جنہ دھاریاں نوں
اوس پا بھلاڈرے ٹھگیائے کم پہنچیا بہت خواریاں نوں
جدوں چاک ادھال لے جاگ نڈھی تدوں جھورسو بازیاں ہاریاں نوں
وارشاہ میاں جنہاں لایاں نی سوئی جاندے یاریاں واریاں نوں

نہ سننے والوں کو سنا دیا مرے ہوئے سانپ کی طرح زہر گھولتی ہے کسی ولی کی بد دعا نے تاثیر کی لعنت کی ماری ہوئی سفید رنگ یعنی لاغر بے رونق چہرہ والی ہوگئی بھائی کے ماتم پر پیٹنے والی یہ اپنے آپ کو بد دعا ہے جو عورتیں غصے میں اپنے حق میں کہتی ہیں مجھے غیب سے درود الاتپ چڑھے اگر چہ دادے کا باپ نصیحت کرنے کو آئے بڑے پہاڑ کا وزن کرنا ناممکن کام کا امادہ سوہر اخسر کو کہتے ہیں اور بطور دشنام بھی بولا جاتا ہے بھلی کا پہیہ پاس سے نہ گذارا جائیگا یعنے تمہارے سر پر سے گذر کر چور کریگا۔ مطلب یہ کہ ایک بھاری نقصان ہونے والا ہے

خبر یافتن ہیر از شکایت کیدو

قصہ ہیر نوں ترت سہیلیاں نے جاکن دے وچہ سنایائی
تینوں مہنا چاک دا دے کیدو اس پرھے وچہ شور مچایائی
ڈھول وانگ حرام شیطان دے جی ڈنکا وچہ باز ار دے لایائی
ایہ گل جے جاوسی اج خالی توں ہیر کیوں نام دھرایائی
کرچھڈنی ایس دینال ایسی سنے دیس جو کیتڑا پایائی
وارشاہ اپڑا ہدیاں رہن ناہیں لنگے رچھ نے معاملہ چایائی

تجویز نمودن ہیر با ہمنشینان

رلو ملو کھاں تسیں سہیلیونی لنگے لچ دی بھگت سواریئے نی
مارکنکے کڈھن ماچھیاندے اینویں جان تھیں چاگذاریئے نی

نال مکیاں ہوریاں کھل گھتو مار مار کے زمیں پٹکاریئے نی
ہولاں گجھیاں پھراں دیوچہ مارو تالو جتیاں نال ابھاریئے نی
اینویں مار کے چلئے پرھے اندر چلو حال ہی حال پکاریئے نی
وارثشاہ سہیلیاں آہندیاں نی ایہ چال توں سکھ لے ڈاریئے نی

کلام ہیر با ہمنشینان

ہیر آکھیاواڑ کے پھلے اندر گل پار سہ منہ گھٹ گھتو
لیکے کڈھن تے کتکے ماچھیاندے دھڑا دھڑ ہی مار کے کٹ گھتو
سنگھوں پکڑ کھسیٹ کے پاچھی کسے ٹوڑے دیوچہ سٹ گھتو
مارو ایس نوں لاکے اگ جھگی ساڑبال کے چیز سبھ لٹ گھتو
نال جتیاں دے کر وخوب جھاڑا لنگ پیر سبھ اوسدے جٹ گھتو
وارثشاہ میاں داہڑی بھنڑی دا جو کوئی وال وے سبھ پٹ گھتو

گرفتن جلیسان ہیر کیدورا

سیال نال ملکے ہیر متا کیتا کھنڈ پھٹ کے گلیاں مایاں نی
کیدو آن وڑیا جدوں پھلے اندر خبراں ترت دے ہیر نوں گھلیاں نی
ہتھیں پکڑ کے کانیاں شاہ پریاں غصہ کھائیکے ساریاں چلیاں نی
کیدو کھیر جیوں گدھا گھمیار پکڑے لاہ سہیلیاں پکڑ تھیلیاں نی
گھاڑ گھڑن ٹھٹھیار جوں پون دھمکاں دیاہیں چھیڑ دیاں مہلیا چلیاں نی
وارثشاہ وادان لوہار پوندے دھمکاں نال جویں بھوئیں ہلیاں نی

بڑی بات کے افواہ پھیلانیوالے آدمی کے بارعین اللہ صاحب نے فرمایا کہ جوتہمت لگادے (ترجمہ) پھنکارے ہوئے جہاں ہے پکڑو اور مار کے ٹکڑے

زدوکوب کردن جلیسان کیدرا

گل پاکے سہیلیاں لاہ ٹوپی پکڑ جلیوں سنگھ نوں گھٹیا نے
بھن دورتے گتکے چھڑن لتیں روہڑ وچہ کھڑل دے سٹیانے
جھنجھو ڑکے کتکے توڑ موڈھاانگڑ پاڑ دھڑا دھڑ کٹیانے
مچھاں پٹ کے تے نالے پٹ داہڑے مار مار کے تے چاسٹیا نے
نالے مار کے مکیاں چور کیتا وانگ اوٹھ دے ڈھاہ کے جٹیا نے
وارشاہ میا کھچی پاڑ انگڑ ایہ تاں بڑا کھترا کھٹیانے

ایضاً

اک مارلتاں دوئی مار چھمک تریئی نال چٹا کیاں ماردی اے
کوئی اٹ نہ جتی ڈھیم پتھر کوئی پکڑ کے دھون بڈھماردی اے
کائی ہسکے چھبیاں دے گلہیں کائی پٹ پٹے اگ ساڑ دی اے
رورو عاجزی کرے تے پوے پیریں کھاوے قسم جبار قہاردی اے
کوئی پٹ داہڑی دبروچہ دیندی کوئی ڈنڈ کا وچہ گذاردی اے
کائی گھول کا لکھ منہ سر کرے کالا پیا وانگ میت گہنگاردی اے
اوتھے کوک فریاد نہ سنے کوئی رہی واہ نہ حال پکاردی اے
چور ماری دا ویکھن چلو ساہدو وارشاہ ایہ ضبط سرکاردی اے

ایضاً

کیدو وکھائیکے مار آپچایے گھر کے کلے تے ماندرسٹ خوروانگوں
نالے مارکھائے نالے مارے اوہناں سٹاں جھکدائے گڈو کوروانگوں
پاڑ چنیاں ستھناں کڑتیاں نوں چک وڈھ کے چیکداچور وانگوں
دتے پھرن پروار جیوں دوالے گردپائلان پاندیاں موروانگوں
ساہو کاردامال جیوں وچہ کوٹاں دوالے چوکیاں پھرن لہور وانگوں

وارثشاہ انگیار یان کھکھدیاں نی اہدی پریت جے چند کوروانگوں

ویران کردن دختر ان خانہ کیدورا

اوہ پھاٹکے کٹ چکچور کیتا سیالیں لائیکے پاسناں دھایاں نی
ہتھیں بال موانڑے کاہ کانی وڈے بھانبڑبال لے آیاں نی
جھگی ساڑے بھانڈڑے بھن سارے ککڑکتیاں چاجھایاں نی
جل پاڑکے ساڑ کے فتح پائی لگیاں ہیر نوں ملن ودھایاں نی!
کی لڑکیاں دی کرتوں وساں گلاں اک تھین اک سوایاں نی!
فوجاں شاہ دیاں وارثا مار متھرا مڑ پھیر لاہور تے آیاں نی!

زلفیں اکھاڑ جلاتی ہے یعنی مارنے کیلئے تیار ہوا ربندر مار کھانیوالے کی طرح گیدڑ کی طرح دانتوں سے کاٹتا اور شور کرتا کوٹ کر چکنا چور کیا ہوا۔

گریہ زاری کردن کیدو

کیدو لتھڑا پتھڑا خون ویہندے کوکے باہوڑی تے فریاد میاں
مینوں مار کے ہیر نے خوار کیتا پنجو پنڈ دیودیہو کھاں داد میاں
کفنی پاڑ پادشاہ تے جا کوکاں میں تاں پٹ سٹاں بنیاد میاں
مینوں بولنوں مار یا سچ پچھے شیریں مار یا جویں فرہاد میاں
چلو جھگڑیئے چلکے پاس قاضی ایہ گل نہ جائے برباد میاں
وارث احمقاں نوں بناں پھاٹ کھادے نہیں آؤندا عشق سواد میاں

زجر دادن چوچک کیدورا

چوچک آکھیا لنگیا جاہ ساتھوں تینوں وِل ہے جھگڑیاں جھیڑیاں
سردار ہیں چوراں اچکیاں دا شوہا بیٹھا ہیں ساہویاں پیڑماں دا
تیرے وسب معلوم ہیں سب سانوں لاہڑی وڈاہیں لگ لویڑیاں دا

آپ چور تے آپ مرکھت ہووین کھوج تاڑ نائیں دور تے نیڑیاں دا
تینوں صلح سلوک داول ناہیں ول آوندا دکھ نکھیڑیاں دا
کھوہ کل کہان سبھ راس گیڑے تینوں ول ہے الٹیا گیڑیاں دا
آپ چھیڑ کے تے پچھوں پھیریں بھوندا ایہو نچ اے ماہنواں بھیڑیاں دا
تینو دیر ہے نال ایانیاں دے اتے اول ہے دب دریڑیاں دا
پھریں چھیڑدا کڑیاں ایانیاں نوں اتے رونائیں روکھیڑیاں دا
پہلو چھیڑ کے اپنی وارفتار کم بھیڑیاں جد کھدیڑیاں دا
ملے سراں نوں چاوچھوڑ نائیں تینوں مان ہے پان دوپھیڑیاں دا
وارشاہ ابلیس دی شکل کیدو ایہو مول ہے سبھ بکھیڑیاں دا

جواب کیدو پیش چو چک

مینوں مار کے ادھلاں منج کیتا جھگی لامواڑ ساڑیا نے
ککڑ کتیاں بھنگ افیم لٹی میری باؤلی چا اجاڑیا نے
بھنگ گھوٹنے دور سبھ سٹے نالے باگھ بلی چامار یا نے
دور بھنکے کتکے چھڑن لتیں پیوند جلیاں پھول کے پاڑیانے
دھڑ ویل دھاڑے ملک مال لٹے میرا دیس تے دیس چاہاریانے
دھروئی رب دی چو چکا عشق پچھے میں غریب نوں بنھ کے ماریانے
ماراڈیاں جتیاں ڈھیم پتھر نال چھمکاں دے چم اتاریانے
وارشاہ غریب دا غضب پوسی دین دنی دا خوف وساریانے

رہنے کی جگہ جو کانوں کے چھیرونکی بنی ہوتی ہے ارشاد سلطان محمود غزنوی جلدی جلدی بیحواس ہو کر کوٹنے کے سوا عشق کا مزہ نہیں آتا سو ہان جاسوس پیڑے مقابل فوج کے گولے اور تجھے الٹا جلانے کا طریقہ یاد ہے اور بعض آدمی ہے کہ خوش آوے تم کو بات اس کی دنیا کی زندگی میں اور گواہ پکڑتا

ہے اللہ کو اپنے دل کی اس پر وہ سخت جھگڑا رہے یاروں کے ساتھ نکل جانے
والی عورتوں نے۔

کلام چوچک با کیدو

جھوٹھیاں سچیاں چغلیاں میلکے تے گھروگھر توں لوتیاں لاؤنا ہیں
پیو پتراں نوں یاریارکولوں ماواں دھیاں نوں پاڑوکھاؤنائیں
تینوں مان ہے برا کماونیدا اینویں ٹکراں پیا لڑاونائیں
پرہان جاہ جٹا پچھا جھڈ ساڈا سانوں کاسنوں پیا اکاؤنائیں
چالاں بھیڑیاں تیریا لنگیا اوئے محل چاہڑکے پوڑیاں چاؤنائیں
وارشاہ کم چھڈ بریایاں دے جتیاں ذات سادات سداؤنائیں

فریاد کردن کیدو پیش برادران

دھروئی رب دی نیا وں کماپنجو بھرے دیس وچہ پھاٹیا کنیا ہاں
مرشد بخشیا ٹھوٹھ بھنیا نے دھروں جڑہاں تھیں لامیں پٹیا ہاں
میں ماریا ویکھد نے ملک سارے دھروہ کرنگم موئے وانگ سٹیا ہاں
ہڈ گوڈڑے بھن کے چور کیتے اڑی ارگدوں وانگ کنیا ہاں
میری مارکے کڑیاں مجھ کڈھی کتے ہلکے دیوانگ میں ہٹیاہاں
وارشاہ میاں وڈا غضب ہو یارمروکے بہت نکھٹیا ہاں

پرسیدن رئیسان از جلیسان ہیر

کڑیاں سد کے پنچاں نے پچھ کیتی لنگا کاسنوں ڈھاکے ماریاجے

ایہ ریچھ فقیر کیوں چھیڑ یا جے اوس پرھے وچہ شور کھلاریا جے
ساتھے سچ بولو کیہڑی گل پچھے کرننگ فقیر کھلاریا جے
لہو و کون فقیر تقصیر فقیر اندر پھڑ چورواگوں کٹ ماریا جے
پرھے وچہ میاں پچھوچھوہریاں نوں اگ لا فقیر کیوں ساڑیا جے
کیدو آکھدا دھیاں دی رو کرکے دلوں رب تے نبیؐ وساریا جے
وارشاہ فقیر غریب کیدو کتے وانگ کیوں ماردرکاریا جے

پچھلے ہوس کا پچھلا حصہ جسکو فارسی میں پاشنہ کہتے ہیں اور پاپوش یعنی جوتی اور کلوخ یعنی ڈھیلا اور پتھر اور لاٹھی سے مجھ کو سخت مارا اور چمڑا اتار ڈالا

جواب دختراں پیش رئیساں

منہ انگلاں گھن کے کہن سبھو کارے کرن تھیں ایہ نہ سنگدائے
ساڈیاں ہکاں دیول دھیان کردا پچھوں ہوئیکے ستھناں سنگھدا اے
سانوں کٹیا کرے تے آپ پچھوں ہوئیکے ٹپدار نگدا اے
نالے کھولکے جوگ جو دیندا گناں بنھ کے کھچدا ٹنگدا اے
تیڑوں لاہ گھائی دوالے پھرے بھوندا بھوں بھوں کے مورتدا رنگدا اے
وارشاہ اجاڑوچہ جائیکے تے پھل کناں اساڈیاں سنگھدا اے

فریاد کیدو بار دوم پیش آنہا

اوہ آکھدا مار گوادتا ہڈ گوڈرے بھن کے چور کیتے
جھگی ساڑ بھانڈے بھن کھوہ داہڑی لاہ بھاگ پئے پٹ دور کیتے
نادر شاہ پنجاب فتور پائے میرے باب دے انہاں فتور کیتے
میری حال پکار نہ سنی کوئی شاہد حال دے اہل قبور کیتے
سنگھوں پگڑ گھسیٹ کی وچہ کھائی لتاں مار کے خلق حضور کیتے
وارشاہ گناہ تھیں پگڑ کا فرہڈ پیر ملانکاں چور کیتے!

جواب ہیر وجلیساں او با پدر ہیر

وار گھتیاں کون بلاکتا درکار کے پھاں نہ مار دے ہو
اساں بھیا پٹیاں نہیں ہتھ لایا تسیں اینی گل نہ سار دے ہو
اساں نیاؤں تساں ڈڑاڈھونڈھ لدھا دھیان سد کے پرھے کھلہار دے ہو
بھولو باندرے وانگ کو پترے نوں مار چنگیاں تے پچکار دے ہو
فرفٹیاں مکریاں ٹھگیریاں نوں منہ لاکے چادگاڑدے ہو
مٹھی مٹھی ہاں ایڈا پراہد پیندا دھیان سد کے پرھے وچہ ماردے ہو
ایہ لیچ مشٹنڈڑا اسیں کڑیاں اجے بچ تے جھوٹھ نتاردے ہو
پرس ہو کے نڈھیاں نال گھلدا تسیں گل کی چانکھاردے ہو
پہلے ماردانال وکاڑ کردا تسیں دے پیار سوار دے ہوا
وارشاہ میاں مرد سدا جھوٹے رناں سچیاں سچ نتار دے ہو

فریاد کردن کیدو با رسوم

کید باہوڑی تے فریاد کوکے دھیاں والیوں کرونیاں میاں
میرا ہٹ پیاری الٹیا اے گول ویکھدا پنڈگراں میاں
میرا بھنگ فیم تے پوست سڑیا ہور نعمتاں دا کیہاناں میاں
طوطے باغ اجاڑدے میویاندے اتے پھاہ لیاوندے کاں میاں
مینوں تساں تے برا بنادتا ہن سچ میں کیہا سناں میاں
کی کہاں میرے حق بری ہوئی میرے ہی حق ایناں میاں
میری تساں دینال نہ سانجھ کائی پن ٹکڑے پنڈ دے کھاں میاں
کئی دولتاں نے وڈے مال لٹے کہڑی کہڑی دالواں میں ناں میاں
پرھے وچہ میں آن پکار کیتی دسو باجہ پنچاں کدھر جاں میاں
وارشاہ نہ دسے مول اوتھے جتھے ہون اپدھرے تھاں میاں

دختروں کے ساتھ کشتی کرتا ہے۔تم بات ڈبو دیتے ہو۔یعنی انصاف نہیں کرتے

ایضاً

انہاں کواریاں نوں کوئی جا آکھوندی جوبناں دی سداوگسی نہ
جویں ٹھگیاں انہاں ایمان تائیں ابلیس بھی اس طرح ٹھگسی نہ
جدوں عزتاں کل برباد ہوسن کوئی منہ تساڈڑے مگسی نہ
وارث روندڑے رہوگے عمر ساری تک وڈہیا کانگڑے لگسی نہ

تشفی دادن رئیساں کیدورا

پنچاں آکھیا کیدو نوں صبر کرتوں تینوں ماریا تے جھکھ ماریانے
ہائے ہائے فقیر تے قہر ہویا کوئی وڈا کی خون گذارمانے
بہت دے دلاسڑے پونچھ اکھیں کیدو لنگے نوں ٹھگ کے ٹھاریانے
سبھ لڑکیاں نوں جھڑک جھنب دے کے کول کیدو دے کوڑ پساریانے
تیری جھگی نوں پھیر بنادیساں جیہڑی لانبھ ولوں اونہاں ساڑیانے
تینوں پوست افیم تے بھنگ دیساں ہور جو کجھ چاوگاڑیا نے
کیدو آکھدا دھیاں دے ول ہوکے ویکھو دین ایمان نگھاریانے
وارث انھ رلجہ تے بیدادنگری جھوٹھادے دلاسڑا ماریانے

تنبیہ دادن مہر چوچک کیدورا

چوچک آکھیا اکھیں دھا مینوں منڈی لاہ سٹاں منڈے منڈیاں دی
اکے دیاں تراہ میں ترت ماہی ساڈے دیس نہ تھاں ہے گنڈیاں دی
سر دھیاں دے چھک کے الکھ لاہاں اسیں سبھ پرھے ہاں لنڈیاں دی
کیدو آکھیا ویکھ پھڑاوناں ہاں بھلا ماں کہیڑی انہاں لنڈیاں دی
کیدو گل سنکے خبردار ہویا کمر بدھی سو پکڑنے منڈیاں دی!

ایس ہیر دے برچھے دی بھنگ لیہاں سہیلی وسّاں چاک دے جنڈیاں دی
اکھیں ویکھ کے پھر جے نہ ماروتدوں جانساں پر ھے دو بنڈیاں دی
وارشاہ ٹھے کھیڈ پوندی ویکھو بڈھیاں دی اتے منڈیاں دی
دوسری نعمتوں کا تو نام ہی نہ لو باغ تو طوطے اجاڑیں اور کوے پکڑے
جاویں عجب زمانے کی بات ہے مثل مشہور ہے کرے کوئی بھرے کوئی میری
تمہارے ساتھ کیا شراکت ہے میں گاؤں سے گدا کر کے کھاتا ہوں اور تم
دولت مند اور امیر ہو اسلئے انصاف نہیں ہوتا اس شہر میں سکونت نہ کرنی
چاہیے جس کے مقا نات ناہموار ہوں۔

آمدن کیدو نزد ہیر

کیدو مہرتوں لے جواب ٹریا مڑ بھونکدا ہیر تے آیا ای
ایڈا قہر کیتوں نال شہد یاں دے تیرے جیوتے ترس نہ آیا ای
سبھ رخت تے ماں متاں میرا وچہ جھگی دے چا جلایا ای
ہیر آکھیا کیدو نوں پاس تیرے چاچا بھیڑیا آیا ای
اک ہیچ کے کسے نہ انب کھاہدے پھر وانہہ شہوتوت نہ لایا ای
جیہا بیجئے وارتا وڈھ لئی اے وچہ حدیث دے آیا ای

مقولہ شاعر

بولے جھوٹھ تے چغلیاں کرے غیبت راہ فقر دے وچہ نہ آیا ای
پنج تت مارے سوئی فقر ہو دے نہیں گدھے نوں گوڈرا پایائی
شاہی دوہاں جہاناں دی فقر ہیگانی وچہ حدیث فرمایائی
الفقد فخدی والفقد منی حق فقر دے قول جو آیائی
لولاک لما خلقت الافلاک شان نبیؐ دے رب فرمایائی
وارثؔ مگر پویں گلیں وچہ دوزخ تینوں آکھ کھاں کہن پڑہایائی

کلام ہیر باکیدو

ہیر آکھدی قول ایہ حق اوہناں جیہڑے مرد میدان دیدار دے وے
دینہر روزہ تے رات نوں جاگدے نی وچہ بندگی ہین غفار دے وے
ہر ہر دم دے نال اللہ آکھن اوہ جیوندے جگ نوں تار دے وے
جنہاں حرص ہوے وچہ جالی اوہ آدمی کسے نہ کار دے وے
تیرے جیہے بھکھے کے لکھ پرن بھوندے خوار خجل تاں وچہ سنسار دے وے
وارشاہ فقیر بن پھرن جیہڑے وچہ روز قیامت دے ہار دے وے

جواب کیدو

جیہڑیاں دادیاں عادتاں ناہ جاون بھادیں قید رکھو بھاویں چھڈ دیہو
اودوں گلوں انموڑنہ مڑن ہرگز بھاویں وچہ زمین دے گڈ دیہو
بنہوں ڈوہنگڑے بوڑوچہ بوڑ سٹو ڈو نگھاوچہ زمین تڑ ڈیہو
میں تاں پھیر اج گل سناؤنی ئیں میں چوچکے نوں تسیں سدویہو
بیلے جادنوں نہیں جے ہیر رہندی دونویں پرجے اوسدے وڈھر دیہو
وارشاہ بدعادتاں نہیں جوان بھائیوں بھنڈ کے وڈھکے کڈھ دیہو

کلام کیدو

کیدو آکھیا جیوتدبیر کرکے وچہ جوہ دے جاکے کھیڈ دے نی
میرے آکھیاں دھیان نوں کون مارے چڈکون ساڑے خون بھیڈ دے نی
اکھیں ویکھ پرایاں جھگیاں نوں اگ لالنگے ہوری تریڈ دے نی
اچا ویکھ محل نہ ڈگ مریئے چھیڑ چھیڑیئے اپنے جیڈ دے نی
چھنیں تک کے جنگلے وچہ بیٹھا ویکھ برے چالے ٹنگ ڈیڈ دے نی
وارث اہل بہشت دے لوگ سدھے شوق خچریاں نوں بانگ ٹیہڈ دے نی

جستجو کردن کیدو ہیر و رانجھا

وڈی ہوئی اجیر جا چھپیا ای پوہ مانگھ کتا وچہ کنواں دے
ہویا چھاہ ویلا تدوں وچیلے بھیرے آن پئے سی پنواں دے
وچہ بیلے دے دغے تے چھپ سا گھیس وٹ کے وانگ گھسنواں دے
پونا نہر کے رانجھے دے ہتھ ملیا ڈھیر آن لگے رتے چھنوں دے
بیلا لالوہی لال پکار داسی کدیو ہورہیا وانگ کھنواں دے
وارثشاہ فسادی اگ پاون کم ایہ نی صورتاں رانواں دے

باہم خفتن ہیر وارانجھا در چراگاہ

جدوں فعل کچورنیوں کھیڈسیاں سبھے گھروگھری اٹھ چلیاں نے
رانجھا ہیر نیارڑے ہوتے کندہاندی دیاں مہیں نے مایاں نے
پئے ویکھ کے دوہاں کلیاں نوں ٹنگس لنگے دیاں تیز ہوچلیاں نے
پرہے وچہ کیدو آن پگ مارے چلو ویکھ لوگاں اولیاں نے
لنگے رچھ ملاکوفاتی اے نے ویکھو ستیاں کلاں اتھلیاں نے
وارثشاہ میاں جنہاں نیت مینڈی گلاں تینڑاں دیاں سد انگلیاں نے

رفتن چوک در چراگاہ و دیدن ہیر وارانجھا

پرھے وچہ جیزتی کل ہوئی چونتھ وچہ کلیجے دے چسکدی اے
بے شرم ہی ٹپکے سرے چڑھدا بھلے آدمی جی جان دھسکدی اے
چوچک گھوڑے تے ترت سوار ہویا ہتھ سانگ جیوں بجلی لشکدی اے
سنب گھوڑے دے کاڑہی کاڑو جن ہیر سندیاں رانجھے توں کھسکدی اے
اٹھ رانجھیا بابل آؤندائی نالے گل کردی نالے پھسکدی اے
مینوں چھڈ سہیلیاں نس گیاں مکر نال ہولی ہولی رسکدی اے

میں پھیر نہ آوساں کدی اتھے بخشو تسی مینوں پئی ڈسکدی اے
وارشاہ جیوں مورچے بیٹھ بلی ساہ تھٹ جاندی نہیں کسکدی اے

دیدن مہر چوچک ہیر ورا نجھا

مہر ویکھکے دوہاں اکلیاں نوں غصہ کھائیکے ہو یانی رت وناں
ایہ ویکھو اپر ہدخدالے وے بیلے وچہ اکلیاں پھرن رناں
اکھیں نیویاں رکھ کے ٹرک چلی کچھے مار کے چوریدا تھال چھناں
چوچک آکھیا رکھ توں جمع خاطر تیرے سوٹیاں دیاں لنگ بھناں
غیرت گئی سوکھا کلیجڑے نوں نال غضبدے کانپنے وچہ سنھاں
سر وڈھ تیرا کرخون دیساں ایس شوردا پوے گاندبناں
مارر انگا چابکاں رسیاندی مشکاں جوڑ کے تھمیاں ناں نھاں
وارشاہ تیرے ناں کراں ایسی نت روندڑی کرینگی یاد اساں

چپ چاپ دمباز لوگوں کی طرح جھوٹے کپڑے میں کچھ لپٹا ہوا ہونا جیسے چوہے کے بل پر بیٹھ کر بلی دم گھٹ لیتی ہے اور نہ کچھ حرکت کرتی اور نہ بولتی ہے اسی طرح ہیر بھی دم گھٹ کر بیٹھی رہی

عذر کردن ہیر پیش پدر

مہیں چھڈ ماہی اٹھ جاگھریں اوہدے کھانے دی خبر نہ کسے لیتی
بھتا پھیر نہ کسے لیاؤن ائیں اوہدوں پچھلی بابلا ہو بیتی
ہوئی ہوائی توں کر معاف مینوں تیری جائی ہاں بابلا دھی بیتی
موہوں کڈھ کے آپ بدنام ہوناں نہی مہی جی ساؤاں وچہ ریتی
مست ہوئیکے مہر بیہوش کھڑا جویں کسے ابدال نے بھنگ پیتی
کتی لسنوں جھب ویاہ دیئے ایہو مہر نے جیودیو چہ جیتی
کرچپ نہ بول توں بابلا وے جائے کھنڈ جہاں وچہ گل کیتی

وارشاہ عدا قبول تیری جتیاں نقص نہیں وچہ نیک نیتی

مصلحت منودن چوچک بابرادران

چوچک سد بھائی پر ہے لابیٹھا کتے ہیر نوں چاپرنا ئیے جی
آکھورانجھے دینال ویاہ دیواں اکے نبڑے چامنگائیے جی
ہتھیں اپنی کتے سامان کچے جان بجھ کے لیگ نہ لائیے جی
بھایاں آکھیا چوچکا ایہ مصلحت اسیں آکھدے نہ شرمائیے جی
ساڈا آکھیا جیکر من لیں اسیں کھول کے چاسنا ئیے جی
وارشاہ فقیر پریم شاہی ہیرا وس توں پچھ منگائیے جی!

جواب دادن برادران

رانجھیاں نال نہ کدی ہے ساک کیتا نہیں دتیاں اساں کڑمایاں او
کتھوں رلدیاں گولیاں آیاں نوں ملن ایہ سیالاں دیاں جنیاں او
نال کھیڑیاندے ایہ ساک کچے دتی مصلحت سبھناں بھایاں او
بھلیاں ساکاندے نال چاکاک کچے دھروں ایہ جے ہوندیاں آیاں او
کھیڑا ساک چنگا کہیا من ساڈا پچھوں پھر ینگاڈھونڈا دا جایاں او
وارشاہ انگیاریاں بھکدیاں ای کسے وچہ بارود وچاپائیاں او

نوکر۔ ملازم پنجابی کا ماں یعنی کام کرنے والا

ایضاً

کھیڑیاں بھیجیا امانتے اک نائی کراں منتاں چا احسان کچے
بھلے جٹ بوہے اتے آن بیٹھے ایہ چھوکری انہانوں دان کچے

وارثشاہ میاں نہیں کرو آکڑ فرعون جیہاں وال دھیان کچے

مجلس آراستہ کردن چوچک برائے شادی ہیر

چوچک پھیر گنڈھ سدا گھلے آون چوہدری ساریاں چکراں ہے
سند ہوجوئے کھرل سیال آئے چنگے جٹ جوتارڑاں ترگڑاں دے
چیمے چٹھے سیال تے باورے نی ملک آئے نی کھوکھراں ڈگراں دے
سد ہوونیس ہجراوڑائچ چدھڑ پنج چدھڑاں واہلیاں کھوکھراں دے
مان باگرے گل تے ورک آئے ساؤست سارنگ جوڑے وگڑاں دے
ساہیاں گوندلاں ڈوگراں اولکھاں دے بیٹے پنجگرایاں لگڑاں دے
ہور بھائی جیہڑے ساہنجے بنیاں دے ٹرانے سیتی جوباہردیاں نگراں دے
ہتھ دے روپیہ پلے پاشکر سوال پاوندے چھوہراں بکراں دے
کہیا لاگیاں سن توں سن مایا تیر ساک ہویا نال ٹھکراں دے
دھریا ڈھول جٹیاں دین ویلاں چھنے لیاوندیاں دانیاں شکراں دے
اک آوندیاں گاندیاں خوشی بھڑتھو ماردیاں نی نال ہنگراں دے
رانجھے ہیر سنیاں دلگیر ہوئے دونویں دین گالیں نال اکراں دے
اک جوڑیاں جٹ اک نرڑ ہوندے ڈھوڈھکے نے لکھیاں اکھراں دے
کھیڑے سیال کرتوت دے دھنی دونویں وارث جوڑ سرے نانوں نکراں دے
مژدہ دادن کھیڑیاں وخوشنود شدن آں ہا
ملی جادو ہائی جاں کھیڑیاں نوں لڈی مارکے گھنہراں گھتدے نی
چھالاں لان اپھیاں خوشی ہوکے لامجلساں کھیڈ دے وتدے نی
بولن راگ سہاگ دینال خوشی ہور ناچ نچن گتا گت دے نی
اکدوجے نوں دین مبارکاں جی ہور کم جوسون سوتبدے نی
بھلے کرم ملے سانوں شرم والے رجے جٹ وڈے اہل پت نے نی
وارشاہ دی شیرنی منڈیا نے وڈے دیگچے دودھ نے بھتدے نی

(ترجمہ) اے آدمیوں ہم نے تم کو بنایا ایک نہ ایک مادہ سے اور رکھیں تمہاری ذاتیں اور گوتیں تا کہ آپ کی پہچان ہو۔ مقرر عزت اللہ کے ہاں اسکو بڑے جسکو ادب پڑا۔ اللہ سب جانتا ہے ٹر نے سیتی اچھی حیثیت والے دولتمند جوڑیاں جٹ نرد دلہا اور دلہن کی مرضی کیخلاف ناطہ کرنا جسطرں دو بیلوں کو آپس میں خلاف مرضی اوندھا جاتا ہے۔ نرڈنا کہتے ہیں۔ اور ڈھوٹھکنا۔ دولونکا آپس میں چار سے نکاح ہونا یعنی اس تقصیر کا لکھا ہوا پیش آنا۔ یعنی لڑکے اور لڑکی کے والدین آپس میں کڑم ہوتے ہیں

غصہ شدن ہیر با مادر خود

ہیر ماں دینال آلڑن لگی تساں ساک کیتا نال زوردیاں دے
مین تاں نہیں جاناں نال کھیڑیاندے بھاویں لالے زور حضوریاں دے
کدوں منگیا منس میں آکھ تیتھوں دیر کڈھیو نے نال گھوریاں دے
ہن کریں ولا کیوں اساں کولوں ایہ کم نہ ہوندے نی چوریاں دے
جیہڑے ہون معقبیل چالاوندی اٹاں ماڑیاں دیاں وچہ موریاں دے
پہلاں مار کے پچھوں پیار کرنا چپ کرن نائیں نال وریاں دے
چاچغدنوں کونج وا ساک دتو پری بدھیا ای گل ڈھوریاں دے
وارشاہ میاں گنا چکھ سارا مزے وکھ نے پوریاں پوریاں دے

صلاح نمودن ہیر با رانجھا

ہیر آکھیا رانجھیا قہر ہویا ایتھوں چل جے اٹھ کے چلنا ئیں
دونویں اٹھ کے لمڑے راہ پئے کوئی اساں نے دیس نہ مانائیں
جدوں جھگڑے وڑی میں کھیڑیاں دے کسے اساں نوں مول نہ گھلنائیں
ماں باپ نے جدوں ویاہ دتا کوئی اساں دا زور نہ چلنائیں
اسیں عشقدے آن میدان رجھے برا سورمے نوں رنوں بلنائیں
وارشاہ جے عشق قزاق دوڑے ایہ کٹک پھر آکھ کس جھلنائیں

جواب رانجھا

ہیرے عشق نہ مول سودا دیندا نال چوریاں اتے ادھالیاں دے
کڑاں پوندیاں ٹھیاں دیس وچوں قصے سنے نی کھونیاں گالیاں دے
معلوم ہویا تیرے سخن اتوں چالے دینی میں منہ کالیاں دے
کر جان قربان توں ورجنی میں پتر ڈٹھے نی کہناں ہوالیاں دے
ٹھگی نال تیں نہیں چرالیاں ایہ راہ نی رناں دے چالیاں دے
وارثشاہ صراف سبھ جاندے نی عیب کھوٹیان پھٹیاں والیاں دے

تیاری کردن مہر چوچک

چوچک سیال نے قول وزار دتے جدوں ہیر نوں پایاں مایاں نے
کڑیاں جھنگ سیالدیاں دھتبڑ ہو سبھے پاس رانجھے دے آیاں نے
ہن تیری رانجھیٹیا گل کیکوں توں بھی رات دن مہیں چرایاں نے
اوہدے ویاہ دے ساز سامان ہو گئے گنڈھیں پھریاں دیس تے نایاں نے
آوے مور کھا پچھ توں نڈھڑی توں میر ینال کیہاں چایاں نے
ہیرے قہر کیتا تیرے ماپیاں نے سبھے کلو کل چاگوایاں نے
جیتوں انت ایہو پچھا دیونا سی ایڈیاں محنتاں کاہ کرایاں نے
ایہا حد ہیرے تیر ینال ساڈی محل ماہڑ کے پوڑیاں چایاں نے
تینوں وہاہ دے ہار سنگار ہوئے اتے کھیڑیاں گھریں وہایاں نے
کھاہ قسم سوگندتیں گھول پیتی ڈوب سٹیاں پوریاں پایاں نے
اعتبار کرناں قول رن دے تے نہیں کجھ وساہ جنہاں جایاں نے
سانوں ٹھگیوئی ہیرے دغا دیکے جیہیاں کیتیاں سوا اساں پایاں نے
رانجھے سد کے ہیر نوں چاگوشے گلاں سچدیاں چاسنایاں نے
کڑیاں بولیاں پھیر اکٹھ کر کے جیہاں سان تے پگڑ چڑھایاں نے

اساں گل تیری اڑیئے لبھ لئی پٹ سٹیاں سبھ کمایاں نے
تیریاں منیتاں ہوردیاں ہورہویاں گلاں آس امید مکایاں نے
باہوں پکڑ کے ٹور دے کڈھ دیسوں اینویں توڑسیناں جویں لایاں نے
یار مار تھیں جدا کردور ہوئے میرے باپ تقدیر لکھایاں نے
اساں کہیا آس ہے نڈیسے نی جتھے کھیڑیاں زراں وکھایاں نے
وارشاہ ویاہ دی خوشی چڑھی اکھیں سیدے دیاں لال سوایاں نے

چغدا ایک جانور کا نام ہے جسکو الو کہتے ہیں اسکو بہت منحوس سمجھا جاتا ہے کونج ایک پرندے کا نام ہے اگلے زمانے کے قصے میں ٹری قومیں فناہ ہوگئیں یعنی مجھ کو پانا سر قربان کرنیسے روکتی ہے کیا مجھے کوئی کمینہ آدمی خیال کیا ہے بہادر کو میدان سے بھاگنا اچھا نہیں ہوتا۔

جواب رانجھا باہیر

رانجھے آکھیا موہوں کی بولنا ئیں گھٹ وٹکے دکھڑا پیونائیں
میرے صبر دی داد جے رب دتی کھیڑیں ہیر سیال نہ جیونائیں
یوم تشقق السماء بالغمام سارے دیس دے وچہ ایہ تھیو نائیں
یومہ تبدل الارض زمیں پاڑی نوں کس سیونائیں
صبر دلاندے مارجہان پٹن اچی کاہنوں اساں بکیو نائیں!
تسیں کمایاں عشق نہیں واقف نیوں لاو نام دا پیونائیں
اساں صبر تھیں کم جو پاؤنائیں انبر پاٹ پوے صبر سیونائیں
وارشاہ چپ کیتیاں گنج پائیے اچا بولکے کاہ بولیو نائیں

آمدن جلیسان نزد ہیر

رل ہیر تے ایاں فیر سبھے رانجھے یار تیرے سانوں گھلیائی
سونا کملی وجھلی سٹ کے تے اٹھ دیس پر دیس نوں چلیائی

جیتوں انت اوہنوں پچھ دیوناسی اوہدا کلجہ کاسنوں سلیائی
اساں تینی گل معلوم کیتی تیر انکل ایمان ہن چلیائی
بیصدق ہویوں صدق ہار یوئی تیر صدق یقین ہن ہلیائی
اوہدا ویکھ کے حال احوال سارا ساڈا روندماں نیر نہ ٹھلیائی
دغا باز نے دغا کمایکے تے جیو جانا تھیں چا اتھلیائی
جیتوں اوسنوں ایسی جواب دینا عشق اوسدا کاسنوں مایائی
ہیرے لبھ لئی اساں گل تیری تیرا دھرم تے نیم ہن چلیائی
ہیرے قہر کیتوئی میموں ٹھگنیئے نی کدہ دھروہ نہ کسینوں پھلیائی
جے تدھ انت ایہ گھولنا گھولنا سی کاہنوں اوسدا جیوا اوڈلیائی
نراسدی راس لئے عشق کولوں نقاتدیاں بٹیاں نوں چلیائی
دن رات ہیر تیرے عشق پچھے مہناں کل جہان دا جھلیائی
وارث حقدے توں جدوں حق کھتھا عرش رب دا تدوں تھرتھرایائی

زبان کو تیز کرنا اور خوب باتیں کرنا جس دن پھٹ جائیگا آسمان بادل کے ساتھ جسدن بدل جائیگی زمین آسمان پھٹ جائے تو صبر سے سیا جاسکتا ہے (ترجمہ) یہ بات ملتی ہے انہی کو جو سارا کہتے ہیں اور دیہات ملتی ہے اس کو جس کی بڑی قسمت ہے

جواب دادن ہیر

ہیر آکھیا اوسنوں کڑی کرکے بکل وچہ لکالیا یا جے
میری ماں تے باپ توں کرو پردہ گل کسے مہ مول سنایا جے
آہموں سامنے بیٹھ کے کراں گلاں تسیں منصف ہومکایا جے
جیہڑے ہون سچے سوئی چھت جاسن رل جھوٹیاں نوں مہنالایا جے
میں آکھ تھی اوس کملڑے نوں لیکے اٹھ چل وقت گھسا یا جے

میرا آکھنا اوس نہ کن کیتا ہن کاسنوں ڈسکنا لائیا جے
اجے ہے ویلا آکھے لگ جائے تسیں اوسنوں جا سمجھایا جے
وارثشاہ میاں ایہ وقت گھتا کسے پیر نوں ہتھ نہ آیا جے

آوردن دختر ان را نجھا را نزد ہیر

راتیں وچہ رلائیکے ماہیڑینوں کڑیاں ہیر دے پاس لے آیاں نی
ہیر آکھیا آوندے نوں بسم اللہ اج دولتاں میں گھر آیاں نی
لوکاں آکھیا ہیر داویاہ ہوندا اسیں دیکھنے آیاں مایاں نی
سورج چڑھیگا مغبوں روزقیامت توبہ ترک کرکل بریایاں نی
جنہاں مہیں دا چاک ساں سٹے نڈی سوئی کھیڑیاں دے ہتھ آیاں نی
اوسیوقت جواب ہے مالکانوں ہک دھاڑدیاں دے اگے لایاں نی
ایہ سہیلیاں ساک تے سین تیرے سبھے ماسیاں پھپھیاں تایاں نی
تساں وہٹیاں جنن دی نیت بدھی لیکاں حد تے پچکے لایاں نی
اساں کیہی ہن آس ہے نڈھی اے جتھے کھیڑیاں زراں وکھایاں نی
وارثشاہ اللہ نوں سونپویوں نوں سانوں چھڈکے ہوردے لایاں نی

جواب ہیر با را نجھا

نیوں لاکے لج بے لج ہوئی میتھوں کیتڑی نہ کوئی گل جائی
ماں دے دلاسڑے بہت سارے پیوے جھڑکاں دھی نج جائی
اک بھڑ کی تیرے عشق والی دوجیدوتیاں نے میری جان تائی
ہوئی لکھی ضادینال ساڈے نہیں وچہ پریت دے شبہ کائی
جیہڑی ہوونی سی سوئی ہوچکی ایہو خلق ساری سیر بھس پائی
ایس ہوونی شاہ فقیر کیتے راجے بھوج دے مکھ لگام پائی
وڈے دھم دھاری سبھ خاک ہوئیراون تیک رہ گئی اک رائی

جدوں شمس تبریز نے شرع منی رب اوسدی کھل سی چالاہی
جدوں دھروہ سی آن اداس ہویا تدوں رب نے اوسدی داد پائی
وارشاہ پر بلا ددے نال ہوئیسوئی منی تساں رضا آئی
عورتوں کے لباس میں اب کس واسطے رونا شروع کیا ہانک کر چوروں کے
حوالے کردیں ہم کو چھوڑ کر دوسری طرف محبت لگائی مجھ سے کوئی بات نہیں
کی جاتی بیفائدہ کوشش کی دھرو بھگت ایک سادھو کا نام ہے پر ہلا دبھگت بھی
ایک سادھو کا نام ہے۔

جواب رانجھا ہیر

ہیرے ماریا میں تیرے عشق دانی میوں مار کے پگڑ نوایائی
ڈٹھے باجھ نہ رجدے نین میرے گھار سجرا پھیر پہنچایائی
دکھ سکھ میں جھولڑی پائے کیہا مٹھڑی چاٹ لگایائی
وارث عشقدہ ماریا کملیے نی ایتھے آئی کے چاک سدایائی

جواب ہیر با رانجھا

مینوں قسم خدائیدی رانجھیا وے تدھ باجھ نہ لگدا جی میرا
نت پئی حیران میں پھرنیاں وے کچھ ہتھ نہ آوندا مول تیرا
سکھ نال گھڑی نہ میں الیا وے دکھ آپنے مینوں پا گھیرا
وارث اک تساڈڑی سک ساڑے دوجا خیال نہ چھڈوا مول کھیڑا

جواب رانجھا با ہیر

ہیرے کدوں میں مہیں چرایاں سن ایہ دکھ قفیڑے کدوں جالے
ہن نت بیلے وچہ جان میری شینہ کوکدے شوکدے ناگ کالے
سڑبل کے کوئلہ ہوگیا اندر بر ہوں النبڑے آن بالے

وارث لاکے نیوں حیران ہویا دوجے نت الاہڑے ہیر والے

جواب ہیر بارانجھا

ہیر آکھدی رانجھیا قہر ہویا رہی شرم دی لج نہ کامینوں
جوگن ہو بھیوت میں لابیٹھی بھورا مہر نہ آوندی ذرا مینوں
کوہی وانگ دن رات کورلاوندی دے لگا مڈھ کلیجڑے گھامینوں
وارث نہیں محرم کوئی حال دائے رانجھا حال سنادساں جا کینوں

مقرر کردن روز شادی

کھیڑیاں ساہ کڈیایا بہمناں نوں بھلا متھ مہورت وارسیاں
نانویں سا ونوں رات سی ویر والی لکھ گھلیا ایہ زوارمیاں
پھیر رات نوں آن نکاح لینا کرچھڈیا ایہ اقرار میاں
اوتھے کھیڑیاں سبھ سامان کیتے ایدہر سیاں بھی ہوئے تیار میاں
رانجھا ویکھ کے ساز سامان سا راہوبیٹھائی بے قرار میاں
خط لکھیااجو دا آن پہنا چوچک لاگیاں نوں ٹورے دھارمیاں
رانجھے دعا کیتی جنج آوندی نوں پوے غیب دا کٹک تے وہاڑمیاں
وارثشاہ سر بابلوا نال ہویا ہتھ تیر گانا تلوار میاں

بیان خور شہائے شیریں

لگے نگدیاں تے شکر پارے تلن ڈھیر لادتے وڈے کھیوراندے
تلے خوب جلیب تے گل بہشت بوندی لڈوٹکیاں پرے میواندے
میدہ گھنڈتے گھیو پارے جچھی بھابی لاڈلی نال جوں دیوراندے
قلاقند مکھا نیاں سودا مٹھے پکوان کیتے نال تیوراندے
ہورجو جہان دی رسم آہی سبھ جمع ہوئے نال بیوراندے
ٹکا والیاں نتھ جمیل جھانجر بازوبند مالانال تیوراندے

جگر پر زخم ہو گیا کس کو حال سناؤں گی۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔یعنی ایک تو تمہاری آس جلاتی ہے اور دوسرے تمہارا خیال پیچھا نہیں چھوڑتا اس سبب سے میں بہت حیران اور پریشان ہوں اور رات دن بے چین اور بے قرار رہتی ہوں

نگدیاں شکر پارے کھیورے ز قسم مٹھائی یہ کھانوں کے نام ہیں ایضاً

مٹھی ہور کھجور پراکڑی بھی بھرے خوانچے نال سموسیاندے
اندرسے کچوریاں لچی وڑی اتے کھنڈ دے کھیر نیاں کھوسیاندے
پیڑے نال خطایاں گول گپے تے بیدانیاں نال بلوسیاندے
رانجھا جوڑ کے پھرے فریاد کرداو یکھو کھسدے ساک بیدوسیاندے
اسیں چپ کرکے پرہاں ہو بیٹھے وس چلدے نہیں ہن روسیاندے
وارثشاہ نصیب ہن پون جھولی کرم ڈھین ناہیں نال جھوسیاندے

بیان نچتن طعام

منڈے ماس چاول دال دہیں وکھرا ہر ماہیاں پالیاں راہیاں نوں
سبھ چوہڑ ے چیڑ ے رج رہے رکھے جیہڑ ے سانبھلے لوکاندیاں داہیاں نوتوں
اخنی زردے تے ہور پاؤ قبلے شراف امیر سپاہیاں نوں
کامے چاک چور بریرے ڈانگراں نوں دہی مکھ جو دہن ملایاں نوں
دال شوربا تے نال مٹھا منڈا ڈوماں راولاں کنجراں نائیاں نوں

گن ماریندے سبھے ہن وچے ماڑے ماڑیاں تے دکھ پھولدے نی
شاندارنوں کرے نہ کوئی جھوٹھا کنگال جھوٹھا کرڈالدے نی
وارشاہ لتاڑی دے پئے ماڑے مارے خوف دے موہوں نہ بولدیے نی

اقسام برنجہا

مشکی چاولاں دے بھرے آن کوٹھے سوئن پتی تے جھوڑے چھڑی دے نی
باسپتی مسافری بیگمی سن ہرتخچداتے زردے دھڑی دے نی
باریک سفید کشمیر چاول خورش جیہڑے حورتے پری دے نی
مٹھی کرچکا سیولاکرت کتھل میوا پاکے تھال وچہ دھری دے نی
کل بیڈ بارتوا خوب چاول سکھداس نالے پئے چھڑی دے نی
گلاں سچیاں نال ہتھوڑیاندے موتی چون لنبوہیان جڑی دے نی
اتے زیوراں دا کیہہ انت نا ہیں رنگ رنگدے گہنے گھڑی دے نی
وارشاہ ایہ زیوراں گھڑن تائیں پنڈ پنڈ سنیار رٹے پھڑی دے نی

زبردستی اقبال نہیں مل سکتا ڈھونڈ کر جھوٹا کرتے ہیں مسکین لتاڑے جاتے ہیں زیور بنانیکے واسطے ہر ایک گاؤں کے زرگر پکڑے جاتے ہیں یعنی چھینے جاتے ہیں غریبوں بے گناہوں کے ناطے۔

تعریف زیورت

کنگن نال زنجیریاں پنج منیاں ہارنال لونگیر پرایونے
ترگانال کپوارندے جٹ سچے توڑے پاؤنٹے گجریاں پھایونے
پہنچی جگنیاں نال حمیل مالا عطردان بھی نال گھڑایونے
سوہنیاں الیاں نال پازیب پھبے گھنگھرالڑے گھنگھروالایونے
گورکھ دہندا انگوٹھی تے چونپ کلیاں کانپھوں تے ہمسن بنایونے
وارشاہ گہنا ٹھیک چاک آہا سوئی کھڑے چاپوایونے

سکندڑی بنھڑی بیر بلیاں پیل وتڑے جھمکے ساریانے
ہس جھڑے کنگناں نال جگنی ٹکے نال ہی چاسواریانے
چنن ہار لوگا ہنڈیاں نال لوہلاں وڈی ڈول سانیڑے دہاریانے
چھلے کھپلاں نال تیار ہوئے نال داؤنی چاسواریانے
لاگ لاگیاں دے جیہڑے نقد آہے گن گٹ کے چادچاریانے
داج گھت کے ٹونک صندوق بدھے کئی رنگ دا داج رنگاریانے
ونگاں چوڑیاں چوہے زندیاں سن مچھلیاں والڑے ساریانے
بندے آرسی نال انگوٹھیاں دے مہر بچھوئی نال نتاریانے
جیہڑے زیور سبھ تیار ہوئے انگ لاونے ہارسنگاریانے
وارثشاہ میاں اصل داج رانجھا اک اوہ بدرنگ کرماریانے

شمار پارچات جہیز ہیر

لال لنگیاں اتے متاع لاچے کہن کھیس تے ریشم سالاریاں نی
مانگ چونگ پٹاگلاں ڈوریئے سن بوندان ہورنچتانیاں ساریاں نی
چوپ چھالاں تے نالے چارسو ہے چنداں موہراں دے باہنوں جھاریاں نی
رنگ رنگ دے داج تیار ہوئے سبھ جوڑ کے چاسواریاں نی
سالو نبھڑے چادراں بافتے دیاں نال بھوچھناندے پھلکاریاں نی
وارثشاہ چنگے سروپا خاصے پوشکیاں ملدیاں بھاریاں نی

ایضاً

لال گھگرے کاہدویں نال مشرومشکے پگاندینال تسیلوے نے
بوک بندتے انبڑے بادلاسی زری خاصے چوتارر سیلوے نے
دریائی دیاں چولیاں نال پھمن کیخواب تے چنیاں پیلڑے نے

چار خانیے ڈوزیئے ململاں سن چو جھانڑاں بنت سکھیلوے نے
الاہ تے جالیاں جھمیاں سن شیر شکر گلبدن رسیلوے نے
واچ سرخ سفید تے زرد پیلے ہرے اطلسی تے نال نیلوے نے
نینوں خاعد تے کمر خاں تھان سارے اک گوہڑے اک پتیلوے نے
وارشاہ دواوہڈھنی ہیر رانجھا سکے تیلڑے تے بڑے سیلوے نے

(ترجمہ) اے نبی آدم ہم نے تمہارے لئے (ایسا) لباس اتارا ہے جو تمہارے پردہ کی چیز ونکو چھپائے اور (موجب) زینت (بھی ہو) اور پرہیز گاری کا لباس یہ (سب لباسوں نے) بہتر ہے نام اقسام پارچات دوسرے کا لباس ان دونوں کا برا حال تھا

شمار ظروف ہائے جہیز

سرینداناں تھالیاں تھال چھنے لوہ کڑچھ تے نال کڑاہیاں دے
کول گڈو پتیلے تے طبلبازاں تے رکاب برات پروایاں دے
چمچے بیلوے دوہنی تے دیگچے سن نال خوانچے طاسن بادشاہیاں دے
بے حساب بے انت سن واج رتے جگرے پاٹ گئے ویکھ پرایاں دے
گھمیاراں نے مٹاں دے ڈھیر لائے ڈھکے بہت بالن نال کاہیاں دے
مشکاں ماشکی بھرن اروے ہوبو کے سیکرے کھوہ وچہ پایاں دے
خلقت جڑی ہے روٹیاں کھان والی کوئی دارنہ آوندے نایاں دے
کوہن بکرے کرن پلاقلبہ کدے چھالے بہت قصایاں دے
لیا جس وچہ جگدے مہر چوچک خلقت جوڑ دے ہتھ دعایاں دے
دیگاں کھچدے گھت زنجیر رسے توپاں کھچدے کٹک بادشاہیاں دے
رانجھا چھڈے کے مہین بیفکر ہویا جا بیٹھائی وچہ سرایاں دے
وارشاہ میاں چاروپاہ دائے نچے پھرن کھندے منگوماہیاں دے

آمدن مردمان بر شادی کتخدائی ہیر

ڈاراں خوباں دے میلاں دے میل آئے حور پری دے ہوش گواندیانی
لکھ جٹیاں مشک پلٹیاں نی تن پدنیاں وانگ سوہاندیانی
باراں ذات تے ست سنات ڈھکی رنگ رنگدیاں صورتاں آندیانی
اتے بھوچن سن کچھونیئے دے اتے لنگیاں تیڑ جھاندیاں نی
لکھ ٹھیاں دین تے لین گالیں واہ واہ اکے سہرا گاندیاں نی
پری زادجٹیاں نین خونی نال ہیک مہین دے گاندیاں نی
نال آرسی مکھڑ ویکھ سندر کول عاشقاں نوں ترساندیاں نی
اک لاہ کے چادراں کڈھ چھاتی اوپر واریوں جھاتیاں پاندیانی
اک وانگ بساتیاں کڈھ لاٹو دیاراہ دے نال سناندیاں نی
اک تاؤڈی ماردیاں پدیاں نی اک شوہ دیاں گھوڑیاں گاندیانی
اک گانو کے کوٹلاں کانگ ہویاں اک واہ وچہ دوہڑے لاندیاں نی
اک آکھدی مورنہ مار میرا اک وچہ مو لڑا گاندیاں نی!
اک عاشقاندے گیت گاندیاں نی جنے گھنے نوں پیاں سناندیاں نی
وارشاہ جیوں شیر گڑھ پٹن ملکے سنگناں زیارتیں جاندیاں نی

متفق شدن مردمان ہر جنسبر شادی ہیر

جویں پیر نگاہے تیرتن تھمن بھڑ تھومارکے تے رنگ لاندیانی
جیہڑی صدق دینال چل آوندیاں نی قدم چم مرادنھ پاندیانی
کڑیاں جھنگ سیالدیاں میل بنیاں کامن انگ سہاگ دے گاندیاں نی
جوڑے زری تے بادلے ویا ہیاندے ویکھ کواریاں کول شرماندیاں نی
گلیاں جھنگ دیاں میل سہایاں نے تے انداز نیاز بتاندیاں نی
مطرب زادیاں ڈھول وجائیکے نینال چاوڑاں قدم اٹھاندیاں نی

اک عطر امیر چلیل لاون اک وٹنہ انگ ملاندیاں ی
خونی پٹیاں تے ول پائیکے تے دنداسڑے رنگ رنگاندیاں نی
بھڑ تھو مار کے پھمنیاں گھندیاں نی اک آوندیاں تی اک جاندیاں نی
وارشاہ دا چور ما کٹ کے تے دے فاتحہ دنڈونڈاندیاں نی

جیسے بادشاہی لشکر توپوں کو کھینچتے ہیں کمرے باندھی ہوئی لک چناب کی کفیاں ایک گیت ہوتا ہے جس میں دلہا کے گھوڑے پر چڑھنے کی تعریف اور دعا ہوتی ہے

آمدن برات

ڈہاڈے بھگتنے کنجریاں نقلئے سن ڈوم اتے سودو جائیکے جی
کشمیریاں دکھنی نال واجے بھیڑاں تریاں چھنا چھنا ئیکے جی
پیا آن ہنکارسی گھوڑیاں دا اڈی دھرت دی دھوڑ دھمائیکے جی
نیلی شربتی پنجکلیاں کلے چھے پھمنیاں نال سجائیکے جی
مشکی چنبے کمیت عارقئے سن سبزے چنیاں رنگ چمکائیکے جی
نقری تیلئے کے سمند چوہے چلن چال کنوتیاں چائیکے جی
ہک زم گرمے عود رنگ سوہن ہکناں رنگ حلوان سہائیکے جی
برڑے ہک بگے شاہ پسند می جیہڑے چلدے دھرت ہلائیکے جی
ہک پیچ بہوٹیاں وانگ رتے دورول آوندے رنگ چلکائیکے جی
ہک رنگ مرجان عقیق سوہن پاون گج ہنکارسنائیکے جی
ہوئے گھوڑیاں اتے سوار کھیڑے چڑھے گھبرجنج بنائیکے جی
گاون کنجریاں خوب آواز کرکے اتے دسدیاں ہتھ بنائیکے جی
وانگ مور دے پائلان پاندیاں نی ناچ نچدیاں پیر بنائیکے جی
سپروارکبت سن بہت پڑھدے دیندے نک زبان سنائیکے جی
گھوڑی سہراراگ مراسناں دا گوان ڈھولکاں نال سمجھائیکے جی

سونے روپے بلوردیاں ٹھوٹھیاں لاپوست پیوندے بھنگ چھنائیکے جی
کیسر بھنڑے پگاں دے پیچ آہے گھوڑے لوہل جمیل چھنکائیکے جی
کاٹھیاں سرخ بنات دیاں ہتھ نیڑے دا روپی کے دہرگ وجائیکے جی
پھلاں سہریاں طریاں نال لٹکن ٹکے دتے نی لکھ لٹائیکے جی
وچہ چونک دے جنج اتار کیتا صفاں لوریئے دین وچھائیکے جی
مجلس لا بیٹھے دائرے دے پیاون شربت صاف چھنائیکے جی
سونے روپے تے چرم دے لاحقے بدرے بھرتدے چمک چمکائیکے جی
پیچوان چمکائے خوب نیچے سچے تلے دے بندپوائیکے جی
وارشاہ دے مکھ تے بنھ مکٹ سوہن سہرے بنھ بنھائیکے جی

دشنام دادن دختراں مردمان برات

ویکھو جھنگ سیال بہشت بنیاں کڑیاں میلدیاں خوب سہایائی
پہلاں چھتیاں موہنیاں گند کے تے اکو جیڈیاں متاپکایائی
کائی آکھدی اماں مرادیادے تیری بھین دا برت بھنایائی
اماں تیری دا سید یا کھیڑیا دے نال چاک دے عقد نبھایائی
آوے لاڑیا چیک مچیک کیہی ایتھے ماں اچک چکایائی!
بھانویں بھین بھینویں نوں وچ کھاں دے لیکھا ایہو اساں ول پایائی
کائی دے گالیں کائی پانے کا من آپو اپنا ڈھول وجایائی
چوچک مہردیاں گھردیاں بلیاں توں بڑکھیڑیاں دا پڑوایائی
جنج کھیڑیاں دی جدوں آن ڈھکی کڑیاں کامناں تے زور پایائی
جنج نبھندی کرن تیاریاں جی نال موتراں چاولایائی
آوے سید یا تنے سبا بلڑیدیے کیو ہیجڑا نام دھرایائی!
وارشاہ میاں پہلوں سمجھنا سی کیوں جان کے بھار اٹھایائی

بدری فرشی پیچواں حقے کی اقسام ہیں۔ سونے کے سہرے دولہے کے سر باندھے جاتے ہیں

آمدن بران و غمگین شدن رانجھا

جنج آوندی ویکھ کے کھیڑیاندی رانجھا بھجکے وانگ کباب ہویا
خوشی ہیر دی ویاہ دی سیڑے نوں پیتیاں باجہ شراب ہویا
اج کوں پچھے رانجھے چاک تائیں بیگم ہیر تے کھیڑا نواب ہویا
بھلی موت آکھے رانجھا زندگی توں جیون باردے باجہ عذاب ہویا
لوک آکھدی چوچک نے ظلم کیتا ہارے قول ایمان خراب ہویا
رانجھا ہیر پچھے مہیں چارداسی مشہوری وچہ پنجاب ہویا
کیتا جدوں سوال سی کھیڑیاں نے رانجھے سمجھیا سانوں جواب ہویا
وارثشاہ معلوم کرلین آپے روز حشر دے جدوں حساب ہویا

آمدن برات در جھنگ

چڑھی رنگپوروں جنج کھیڑیاں دی ڈھکی شہر سیالاندے آمیاں
لاگی لکھ خوشامدی آکھلے ہتھیں دتے نے سہرے پگڑا میاں
شطرنجیاں گھت وچہ ستھ بیٹھے جوڑے ڈہاڈیاندے کھلے آمیاں
وارثشاہ ڈہاڈی کھلے گاوندے نی کیتی کھیڑیاں نیک ادا میاں

ملاقی شدن سیالان با کھیڑیاں

جانجی کمراں کس کے آن کھلے تدوں تیلیاں آن مثال پھڑی
لکھ لکھ گزاردے شکر انہ جدوں جنج دروازیوں آن وڑی
بھراوا ویکھ سیالاں دا ہوئے کنیں بندے تے سوہندے ہس کڑی
وارثشاہ گی پچھنا ہیر تائیں وانجی چلی جہان توں ہیر کڑی

(ترجمہ) ہم نے دکھائی امانت آسمان اور زمین اور پہاڑونکو پھر سب نے قبول نہ کیا کہ اسکو اٹھادیں اور اس سے ڈر گئے اور اٹھالیا اسکو انسان نے یہ ہے بڑا بے ترس نادان روز اول خود فضولی کردہ داں فضولی خود جہولی کردہ۔ (ترجمہ) تو کہو جمع کریگا ہم سب کو رب ہمارا پھر فیصلہ کریگا ہم سب کے انصاف کا اور وہی ہے انصاف کرنیوالا۔

ایضاً

نائی چاکے تھال پتا سیاں دا ادھر یا کھیڑیاندے اگے آمیاں
پنج روک روپے تے اک لنگی دھریا کھیڑیاں دا سروپا میاں
ملنی کڑماندی ہوگئی پچھا ں چلے لاڑا گھوڑی تے لیا چڑھا میاں
وارشاہ سہابلڑ نال چڑہیا چنگے کرے گا کم خدا میاں

روشن شدن آتشبازی برات

آتشبازیاں چھڈیاں پھلجڑیاں بھوئیں چھٹے تے باغ ہوا میاں
ہاتھی مورتے چکیاں جھاڑ چھٹے تاڑو تاڑ پٹاکیاں پا میاں
ساون بھادروں کیاں چھڈیاں نی ننڈ چوہیاندی کرے تا میاں
مہتابیاں ٹونکے چلوراں سن دین چکیاں وڈے رسا میاں
ہوائین چڑھدیاں طرف آسمان دے جی رنگ دے ہون شعا میاں
تخت جو آنداسی کھیڑیانے وانگ باغ بہشت بنا میاں
مغل ویکھ پھوہارا نارکرے بوہڑاں چھٹیاں ہرن نسا میاں
اک لاکڑی آوندے کھیس لیکے تسبیح ذکردی بہت پھر امیاں
ہرٹ وگن تے ویلنے لکھ پردے داے چکیاں پھر دیاں تا میاں
کوکباں چلن زمین کنبدی سی برج چڑھدے سن طرف سا میاں
دوروں نیڑیوں ویاہ دے دیکھنے نوں آئی پرتھمی ہم ہما میاں

شیر ہرن پئے چھڈے نال خوشی مغل سوٹیاں تے بھڑ تھوپا میاں
لکھ آدماندے خلق آڈھکی رہیا پنڈ نہ وچہ سما میاں
وارشاہ آتشبازی چھٹ گئی ہن اگلی گل سنامیاں

کلام تمسخر نمودن مطربانی!

دومنی کامن پائیکے چھند آکھے دے سٹھنیاں تے کھیڑے ہسدے نی
ویلاں دین ان گنیاں نہ سدھ کائی کھیڑے پئے اتے وڈے گندے نی
بھاون رکھ پر بیٹھے وچہ کھیڑیاندے چاول تھالیاں دیوچہ رکھدے نی
کچھ کھیو تے شکران سدھ نا ہیں کھنڈ چاؤلاندے اتے سٹ دے نی
لاگی دین چھاوڑیاں لاگیاں نوں اتے ہور جورسم سونپ دے نی
وارشاہ میاں کھیڑے کھان کھانا بہت جس ہوئے چوچک جٹ دے نی
آوردن برات ادرون رسمہا بدعت کردن باشوہ
میل میل سیالاں نے جنج آندی لگیاں شکن سبب کروانے نوں
گھت سرم سلائیاں دین گالیں اتے کھڈکنے نال کھڈاونے نوں
منہ کھولکے چھانتی توڑمانے ستھن سینیوں پار لنگھاونے نوں
آبیٹھ کھڈ کنے کھیڈ ملا جعفل لونگ سپاریاں پونے نوں
بنھ تیلیاں پیڑی وچہ بال دیوا آیاں نوشوہ دی بھجاونے نوں
کائی آکھدی اماں مرادیادے نکی آندیانال بٹھاونے توں
تیرے نکے سر بابلیدی اماں ماری سد یواوسنوں پاس بہاونے نوں
گائی دے گلتھ تے دے چھبی اک جھڑکدی دوئی ہٹاونے نوں
اک ہسدیاں کھیڈ دیاں دین موساں پاس بہندیاں لاڈلڈاونے نوں
چھناں تھاں دیوچہ چار کھیو نے پکڑ زور دینال دباونے نوں
دئیں ترت حساب کتاب سانوں چھڈ بیٹھیاں وہلکے لادنے نوں

چیچی نال انگھوٹھے دے کھول چھناں سالیاں کردیان پیار راہ نے نوں
موئیناں نال پھا کھچیا گھبرنوں روڑی لگیاں آن کھاونے نوں
بھری گھڑا گھڑولی تے کڑی نہاتی ایاں پھیر نکاح پڑھاونے نوں
گرد آن ہویاں دوالے سید ڑیدے تیاری کردیان چھند چھاونے نوں
وارشاہ توں بیٹھ کے پچھن گلاں جادو کردیاں سحر لوداونے نوں

گفتگو کردن خسر اچیاں با سید اپسر اجو

بیٹھ منگدیاں سالیاں پچ چھلا دودھ دے کنوارڑی چڑی داوے
دودھ دے توں گھوڑی دا چوجٹا نال وچھنا کھنڈ دی پڑی دا وے
لونگاں منجڑ یدیو چہ کوٹ کردے گھت گھت چھلہ کڑی چڑی دا وے
بناں بلداں دے کھوہ دے گیڑ سانوں ڈھ کھڑکنا کاٹھدا کڑی دا وے
اک کوار مہندی گانا ہتھ والا پیریں نوشہ لال دی تری دا وے
تج چھلا ندی تے یٹوالونگاں والا دسیں بیت بنی کیکوں دری دا وے
تنبوتان دکھا سانوں باجہ تھماں پونچا دیہ کھاں سوئیدی چڑی دا وے
اک منس کسیر یدا کھڑی منگے ہاتھی پا کجے وچہ پھڑی دا وے
چیناں تلکناں تے جویں تیل تھنداو یکھاں ڈلھ پیا کیکن چنی دا وے
انودھ موتی ہارسیاں دا گل انگیاں پائیکے پھڑی دا وے
کوری کڑی نے بافتہ کتیائی جیہڑا شہر تساڈرے انی دا وے
بھیڑی ماؤں تے بھین تے پیو تیرا اوہدا نام چیڑا سنی دا وے
ساڈے پنڈ دے چاک نوں دیہ اماں لیکھا نال تیرے اینویں دریدا وے
سید یا ہس کے بول توں نال ساڈے غزل ایختہ کوئی جوں پڑہی دا وے
بدھی جنج چھڑا توں اپنی دے دنیا بیگدی قید توں پھڑی دا وے
وارشاہ جیجا کھڑیا وانگ پھلاں جویں پھل گلابدا کھڑی دا وے

کلام سیدا

انی سوہنی ایں چھیل ملوک کڑیئے میتھوں اتینا چھیڑ نہ چھڑی وانی
تن سوسٹھ دیوچہ بلقیس رانی ایہ لے چیچ چھلا اوہدی پڑی وانی
چڑھیا ساون تے باغ بہار ہوئی دبھ گھاہ سر کڑا کھڑی وانی
ٹنگیں پارسہ دونی پورکڈھی ایہ لے دودھ کنوارڑی چڑی وانی
چینا کنگنی چوک چمو نیا ندی جیہڑا انت گھمیاراں دے چھڑی وانی
دودھ لیا ہے گھوڑی دا چوکڑیئے ایہ لے پی جے باپ نہ لڑی وانی
سوہیاں سادیاں نال بہار تیری مشک آوندا لونگاندی دھڑی وانی
کھنڈ پوڑی دا وچھنہ ویاں تینوں ٹکہ لال وچہ اوسدے دھری وانی
کس گل توں جیو متلاؤنی ئیں مزہ چکھ بادام تے گری وانی
ہتھے اک دلیل کر بیٹھ کڑیئے ہن چار چوفیر نہ پھری وانی
تنبو تان دتا اساں باجہ تھاں میلہ ویکھ لے دھونکل تے چھڑیدانی
بناں بلداں دے کھوہ بھجادتا اڈھ کھڑکنا کاٹھ دا گھڑی وانی
جھب نہا کے بک بھر چھیل کڑیئے چک کھوہ دانال لے گڑیدانی
ہورکون ہے جیہڑی منس منگے اساں منس آندا جوڑ جڑی وانی
اساں بھال کسیرے دا منس آندا ٹپ جیہڑا اتے چڑھیدانی
چکھاں بوداتے ہندوستان اندر ایسی حکمت پیردی جڑیدانی
آ کنج کواڑیئے ڈریں موئیے جھا پا نہ کنجی دی جھری وانی
جوڑی ہاتھیاندی کجے وچہ پائی ایہ لے ڈاریئے بھیڑے جھڑیدانی
اک منگیوایہ انڈھ کڑیئے پونچا سونے داکتے نہ گھڑی وانی
ہتھیں اپنی لیں سمہال کڑیئے ایہ لے گھرک بلا کڑی چڑی وانی
اک گل بھلی میرے یاد آئی روٹ سکھیا پیر دی تھڑی وانی

چال چلن مرغائیاں ترن تاری بولیاں پھل گلاب دا جھڑی دانی
انیاں لونگاں دے کوٹاں دینال منجا تیرے سون کول لے وڑی دانی
سرمہ سرخی تے لیس دندا سڑاتوں شیشہ صاف وچہ آرسی جڑی دانی
چولی مشک دی لے توں گھرک ترگا مشک سبھ سریر وچہ وڑی دانی
اساں بھال کسیرے دا امنس آندا جیہڑا ساڑیاں مول نہ سڑی دانی
اک چاک دی بھین تے تسی سبھو چلو نال میرے جوڑ جڑی دانی
وارشاہ گھیرا کاہنوں گھتیا ہے جیکوں چند پروار وچہ وڑی دانی

لڑکیاں ایک قسم کا گیت گا رکر اسکا جواب مانگتی ہیں اگلے زمانے کے ایک عالم بادشاہ کا نام ہے۔ بلقیس شہر صبا کی اک ملکہ کا نام ہے جس کی طرف حضرت سلیمان علیہ السلام نے خط لکھا تھا اور وہ مسلمان ہو کر انکی خدمت میں حاضر ہوئی اور اس کا تخت بھی ایک ساعت میں منگوالیا جس کا قصہ قرآن شریف میں ہے۔

دربیان تشریف آوری قاضی شمس الدین برائے نکاح ہیر

قاضی سد بہایا فرش اتے آیا اوہ جو عقد پڑھادے نوں
دوشاہد تے اک وکیل کیتا نیت خیر دے ہتھ اٹھاونے نوں
مسلمانی دے بیچ بنادے کلمہ صفت ایمان پڑھاونے نوں
لاالہ الا اللہ پاک کلمہ اکو کہیا شریعت بتاونے نوں
چھ کلمے تے پنج نمازاں کہیاں مسئلے ہور بنا سمجھاونے نوں
دلوں شک مٹائیکے کہیں بی بی تاں ایجاب قبول کروانے نوں
غصہ کھائیکے ہیر سیال کہندی ناکر جھگڑا جی کھپاونے نوں
میں تاں مکھ نہ موڑساں رانجھنے توں وارشاہ کی قول پھڑاونے نوں

تیرا باپ تجھ سے نہ لڑے گا دھڑی وہ جو شادی پر عورتیں اپنی گوندھی ہوئے زلفوں پر صندل اور زعفران اور قرنفل کا لیپ کرتی ہیں سرخ پیسہ مراد طلائی مہر یہ ایک جگہ ہے

جہاں میلہ لگتا ہے اور قمار بازی حد سے زیادہ ہوتی ہے جس کی مثل مشہور ہے چھڑی مت پھری جو جلانے سے جلتا نہیں۔ یعنے جب تک دل و جان سے عورت اور مرد ایمان نہ لاویں نکاح نہیں ہوسکتا۔

کلام ہیر با قاضی صاحب

پڑھے علم جو عمل نہ کرے بھوراوچہ بادہ دوزخ سٹنا ئیں
جیہڑا حق نوں کرے ناحق میاں ایس جگتوں اوس کی کھٹنائیں
وڈا کھوہ ڈوہنگا وچہ نرک ہیگا رب قاضیاں نوں اوتھے سٹنائیں
زہد بندگی رات دن کرن ناہیں وچہ اگ بریایاں دے گھتنائیں
میں تاں وچہ ایمان دے ہاں ثابت بھلا قاضیا تدھ کی ڈسنائیں
وارشاہ جو قاضیاں برا کیتا وڈے ہنگوے کھوہ وچہ سٹنائیں

رنجیدہ شدن ہیر

قاضی سدیا پڑھن نکاح نوں جی ہیر ویہر بیٹھی بولدی اے
میں تاں منگ رانجھیے دی ہوچکی ماں کفر تے عیب کیوں تولدی اے
نزع وقت شیطان جے دیپانی پئی جان غریبدی ڈولدی اے
اساں منگ درگاہ تھیں لیا رانجھا صدق سچ زبان پئی بولدی اے
مکھن نظر رانجھیے دی اساں کیتا منجی ماں کیوں چھاہ نوں رولدی اے
اساں جان رانجھیے دے پیش کتی لکھ کھیڑیاں نوں چا گھولدی اے
ویکھو محکمے عشقدے اساں کیتے سانوں ماں کیوں افترا بولدی اے
انھی میونی دیوانگ میاں وارث پئی موت وچہ مچھیاں ٹولدی اے

کلام قاضی باہیر

قاضی محکمے وچہ ارشاد کیتا من شرع دا حکم جے جیو نائیں

بعد موت دے نال ایمان ہیرے داخل وچہ بہشت دے تھیونائیں
نال ذوق تے شوق دے نور شربت وچہ جنت العدن دے پیوانائیں
وچہ شرم حیا دے رہیں ثابت اتے خوشی دینال دیہو نائیں!
چادر نال حیا دے ستر کیجے کاہی درز حرام دی سیونائیں
وارثشاہ خوشی ہوسی جگ سارا عمر خوشی دے نال کٹیسونائیں

کلام ہیر با قاضی شمس الدین صاحب

ہیر آکھیا جیو نا بھلا سوئی جیہڑا ہووے بھی نال ایمان میاں
سبھو جگ فانی اکو رب باقی حکم کیتائی آپ رحمان میاں
قول توڑیا ماں اقرار کرکے کوکاں رب دے جادیوان میاں
تیتھے سدا نہ رہسیا مول کوئی اوڑک جاونا چھڈ جہان میاں
کل شی ھالک الا وجھہ حکم آیاہے وچہ قرآن میاں
میرے عشق نوں جان داڈھول باشک لوح قلم تے زمین آسمان میاں
رانجھا چھڈ کے نظر نہ غیر کرساں بھاویں چلکے آوے جہان میاں
میں تاں کدی نہ چھڈ ساں رانجھے نوں بھاویں دور کردن میری جان میاں
میں تاں رانجھا رانجھا کوک سانگی جچر جان دے وچہ تران میاں
وارثشاہ اس زندگی کوڑ دی تے کیوں دیجئے مفت ایمان میاں

(ترجمہ) اے ایمان والو حکم پر چلو اللہ کے اور اسکے رسولؐ کے اور ضائع مت کرو کئے اپنے کو۔ (ترجمہ) وعدہ دیا اللہ نے ایمان والے مرد اور ایمان والی عورتو نکو بہتی نیچے انکے نہریں اور مکان ستھرے رہنے کو باغوں میں اور رضامندی اللہ کی سب سے بڑی ہے مراد ملنی۔ دنیا سب فناہ ہو جائیگی۔ مگر اللہ تعالی کی ذات ہمیشہ رہے گی۔ اسلئے چاہیے کہ انسان نیک اعمال میں کوشش کرے اور خلوص نیت سے کام کرے۔

جواب قاضی صاحب باہیر

جوبن روپ دا کیہہ وساہ ناہیں مان میتے مشک پلٹے نی!
نبیؐ حکم نکاح فرمادتا رب فانکحو امن لے جٹنے نی!
کدی دین اسلام دے راہ ٹریئے جڑ کفر دلے توں پٹے نی
جیہڑے چھڈ حلالا حرام تکن وچہ ہادیئے دوزخ دے سٹے نی!
کیہا من توں ساریاں بھایاں دا قاضی آکھدا روپ پلٹے نی
کھیڑا حق حلال قبول کرتوں وارثشاہ بن ٹپے ڈٹیے نی!

کلام ہیر با قاضی

ہیر آکھدی قاضیا کریں توہ راہ سچ بناں کوئی راہ ناہیں
قلوب المومنین عرش اللہ تعالے قاضی عرش اللہ دا ڈھانا ہیں
جتھے رانجھے دے عشق مقام کیتا اوتھے کھیڑیاندی کوئی واہ ناہیں
آچڑھی گولیر میں عشق والے اوتھے ہور کوئی چارہ لانا ہیں
جے میں جیوندی کاج ایمان وچاں ایہا کون جوانت فنا ناہیں
جیکر پھراں میں اج رانجھیڑے توں روز حشر دے وچہ پناہ ناہیں
جیہار نگڑاں وچہ نہ پیر کوئی اتے لدھراں وچہ بادشاہ ناہیں
وارثشاہ میاں قاضی شرعدے نوں نال اہل طریق دے راہ ناہیں

کلام قاضی

کرن عالماں نال جواب ساہواں نا معقول مجہول مرتد ہیرے
ویکھن عالماں دا زیارت نبی دی اے جیہڑے ہون منکر سوئی ردہیرے
اچا کوٹ ہے شرع محمدیؐ دا لنگ توڑ سیں ٹپ نہ حد ہیرے
آپ غفلتاں دیوچہ ڈبیوں توں کھوہ گھت کے گالیو جد ہیرے

جنہاں نص حدیث توں ترک کیتی اوہ خاصل مرد وداشد ہیرے
شرع نبی توں جان قربان کیتی سیس کٹیا شاہ سرمد ہیرے
شرع نبیؐ ولوں جنہاں منہ پھیرے روز حشر ہوسن شکل بد ہیرے
وارثشاہ کی عمل دکھاویسیں توں پوسی جدوں حضور توں سد ہیرے

کلام ہیر با قاضی

حکم رہدے تے عمل عاشقاندے نافرمانیاں قاضیاں سابدیاں وے
رب کدی نہ انہاننوں توڑ چاہڑے جنہاں ملیاں بے مرادیاں وے
جدوں جگ جہان تے سوگ ہووے تدوں قاضیاں دے گھریں شادیاں وے
اوہ محروم ہوئے رحمت ربدی توں جنہاں وڈھیاں چیریاں کھادیاں وے
شکل مومناں دی کم مودیاں دے ایہ تاں اصل شیطان دیاں وادیاں وے
جس دنے فریب تے لک بدھاڈھوں لاسبھ آدجگادیاں وے
چوری پڑھن نکاح تے زبردستی کدوں لکھیا ایہ ہادیاں وے
وارث عاشقاں نوں کون قید کردا جنہاں بخشیاں رب آزادیاں وے

کلام قاضی باہیر

روزازل دے جنہاندے کرم چنگے من لین فرمایا رب ہیرے
راہ دین اسلام دے ٹرن سدھے کرن شرعدا بہت ادب ہیرے
فرقان وچہ فانکھو ارب کہیا نازل ہویائی شان سبب ہیری
ٹرنا آیا ہے پیروی نبیؐ دی تے چھڈ راہ شیطان کرتب ہیرے
من حکم فرمان رسولؐ دانی ابولہب دے چھڈ کسب ہیرے

جتھے ماں باپ تے اسیں راضی او سے تھاں دا کریں توں لب ہیرے
وارثشاہ دا آکھیا من جائیں نہیں ہوویگی ابو لہب ہیرے

کلام قاضی باہیر

ہیر روئیکے اٹھ کھلوتیائی سن کھاں گل توں نال ایمان قاضی
ماں پیو ایہو سی قول اقرار کیتا ہیر رانجھے دی ہے امان قاضی
اک ویر دے قول توں پھیر پھر ناں کدوں ہویا سی ایہ فرمان قاضی
پہلا قول ہی تول کے بولنا سی ہویا کس نوں ایہ نقصان قاضی
اک ماں تے باپ اجوڑ کردے دوجاتوں ہیں وچہ شیطان قاضی
ایہ شورکس آسمیٹنا ئیں جیہڑا کھنڈیا وچہ جہان قاضی
رانجھے یارتوں مکھ نہ موڑساں میں بچر ہڈاں دیوچہ ہے جان قاضی
وارثشاہ پناہ ہورڈہاہ بیٹھی اکو تکیہ رب رحمان قاضی

کلام قاضی باہیر بے نظیر

قاضی آکھ دا پھیر لاچار ہوکر پیر دکھ توں لکھ کے تھاں ہیرے
کراں خوف خدائیداڈراں موئیے نہیں ڈکرے وڈھ کے کھاں ہوئیے
درے شرعدے ماردھیڑ دیساں کراں عمر خطابؓ دانیاں ہیرے
گھت لکھاں دیوچہ میں ساڑساں تینوں دکھسی پنڈ گراں ہیرے
کھیڑے کریں قول جے خیر چاہیں چھڈ چاک رانجھیئے داناں ہیرے
اکھیں میٹ کے وقت لنگھاموئیے ایہ جاناں بدلاں چھاں ہیرے
میرا آکھنا جے قبول کرلیں شاباہو سیا جگ وچہ تاں ہیرے
وارثشاہ ہن آسرارب دا اے جدوں وڑے باپ تے ماں ہیرے

سورہ محمد (ترجمہ) اور یقین لائے اور کئے بھلے کام اور مانا جو اترا محمدؐ پر اور وہی ہے سچا دین انکے رب کی طرف سے اس نے اتاریں ان کی برائیاں

اور سوارے انکے بال سورہ محمد (ترجمہ) اور جولوگ منکر ہوئے ان کو لگی ٹھوکر اور کھو دیئے انکے عمل یہ اس پر کانبوں نے پسند نہ کیا جو اتارا اللہ نے پھر کھو دیئے ان کے ہیں۔

کلام ہیر با قاضی

ہیر آکھدی سی میاں قاضیا دے کیوں چھیڑ نائیں شرک شراریانوں
درس عشقدی واقفی نہیں تینوں ملا خبر کی پاسپاریاں نوں
رلے دلانوں پکڑ وچھوڑ دیندے بری بان ہے تنہاں ہتھیاریاں نوں
کھاون ڈہیاں نت ایمان وتکن ایہو مارہے قاضیاں ساریاں نوں
راہ سچ دے توں کرکے ترک قاضی کریں کوڑ دے ایڈ پساریاں نوں
جھوٹھ ساڑ دا چا ایمان نوں جے جیہی اگ ساڑے لکھاں ساریاں نوں
نت شہر دے فکر سلطان رہندے ایہو شامت ہے رب دیاں ماریاں نوں
جس توں لیوندے اوس دی گل کردے رب ماریا اہناں ہتھیاریاں نوں
رب دوزخاں نوں بھرے پا بالن کہیا دوس ہے انہاں بیچاریاں نوں
وارثشاہ میاں نبی بہت اوکھی نہیں جان دے ساں انہاں کاریاں نوں

کلام قاضی باہیر

جیہڑے شرعدے حکم تے رہن ثابت گھت وچہ بہشت دے پاہنی گے
جیہڑے ماں تے باپ دا حکم منن اٹھ بہشت بھی انہانوں چاہنی گے
جنہاں ردکیتا قول شرع تائیں اوہ دوزخاں دے وچہ ڈاہنی گے
وارث من توں آکھیا اساں دانی نہیں کھل الٹی تیری لاہنی گے

ایضاً

نزع وقت نہ کسیدے ساتھ رلنا خالی ہتھ تے جیب ہی جھاڑ ینگے

جیہڑے چھڈ کے راہ حلال دے نوں تکن نظر حرام دی مارینگے
قبر وچہ بہا کے مار گرزاں اوتھے پاپ تے پن نتار نینگے
دنیا اتے بھی روسیاہ اسدا عاقبت نوں خوک سوار نینگے
روز حشر دے ایہ گنہگار سبھے گھت اگ دیوچہ نگہار نینگے
وارثشاہ ایہ عمر دے لال مہرے اک روز نوں عاقبت ہارنینگے

کلام ہیر با قاضی

جیہڑے جاہل پر تقصیر قاضی انہاں آسرارب دارکھنائیں
پڑھن علم تے عمل نہ کرن جیہڑے وانگ ڈھول دے بول جوسکھنائیں
جیہڑے سچیاں نوں کرن چا جھوٹھے تنہاں دوزخاں دا ڈکھ چکھنائیں
کھوہے ویل دیوچہ اوہ لاہینگے وڈھ سپ اٹھوہیاں بھکنائیں
ایس ضدوا کجھ سواد ناہیں اینویں خاک وا بک کیوں پھکنائیں
وارثشاہ ایس جگ جہان اتوں اساں عشق دے حرف نوں لکھنائیں

کلام ہیر با قاضی

مینوؤں کس بدہا نکاح تیرا کون شاہد تے کون وکیل ہے نی
بناں شاہداں روانکاح ناہیں ایہ تاں شرعدی خاص دلیل ہے نی
وئیں جھوٹھ دی خبر اگم داہیں نص وقہ دیوچہ دلیل ہے نی
ایہ تاں شرع سر پوش ہے سبھ فرقہ رد ہوئے نوں ناں سبیل ہے نی
شرع پکڑ چڑہا یا چاسول منصور جو مراد صیل ہے نی
رانجھا باجہ نکاح دے بدہیا ندے کون کہے درست تمثیل ہے نی
جیہڑا راہ خدائیدانہ جانے لوک اوسنوں کہن بخیل ہے نی
وارثشاہ کس بدہا نکاح تیرا اوچہ شرعدے جھوٹھ قلیل ہے نی

تھوڑا پڑھا ہوا قرآن مجید کی خبر کیا جانتا ہے ترجمہ (بلی امن) کیوں نہیں

جس نے مایا گناہ اور گھیر لیا اسکو اسکے گناہ نے سو وہی ہیں لوگ دوزخ کے اور اسمیں رہیں گے ان کاموں اور معاملات کو نہیں جانتی تھی اگر تو ہمارا کہنا نہ مانیں گی تو تیری کھال الٹی اتاریں گے یعنی سخت سزا دیں گے ایندھن ڈالکر دوزخ کو بھرنا خالی ڈھول کی طرح ان کی آواز ہی آواد ہے خاک پھانکنا بے عزتی اور خواری کا کام کرنا۔

کلام ہیر با قاضی

اگوں ہیر بولی میاں قاضیا دے تینوں کس استاد پڑھایائی
تینوں شرع شریف دی خبر ناہیں سچ آکھ کیوں رب بھلایائی
موجب شرعدے جھلی منصور سولی شاہ شمس نے چم لہایائی
قاضی مسلیاں توں توں تاں ہیں جھوٹھا تینوں کھول کے آکھ سنایائی
سن قاضیا پتہ نکاح واجی اساں سچ دا سخن الایائی
نیت عین حلال ہے عاشقاندی نقطہ غین دا جنہاں اڈایائی
عین شین تے قاف خبیث میرے نجہاں ہیرا ایمان دیوایائی
قالو الی دے دن نکاح بدہاروح نبیؐ دے آن پڑھایائی
قطب ہوروکیل وچہ آبیٹھا حکم رب نے آپ کرایائی!
جبرائیل مہکائیل" گواہ چارے عزرائیل" اسرافیل" آیائی
اگلا توڑ کے ہور نکاح پڑھنا آکھ رب نے کدوں فرمایائی
وارثشاہ حقیقت دی خبر ناہیں قاضی دنیا دا نام دھرایائی

کلام قاضی باہیر

جنہاں اللہ تے نبی تحقیق جاتا اوہ ذوق دینال ویکھیں گے
جنہاں ناہ ملیاں پچھوں تاونیں گے بڈ گوردیوچہ کویکھیں گے
شرع نال انموڑ اجوڑ کردے بھاہ نرگ دیوچہ ویکھیں گے

حکم نص حدیث دامن ہیرے اساں ہور بھی کم کجھ لگینیں گے
توبہ قسم قرآن چوان تینوں تیراماں تے باپ متیجیں گے
وارثشاہ جہاندے کھیت اندر تہے وڈھینگے جیہے ہنجینیں گے

کلام ہیر با قاضی

جیہڑے عشق دی اگ دے تاتے انہاں خوف نرگدی لاسدائے
جنہا اک دے نام داوردکیتا انہاں فکر اندیشڑا کاسدائے
آخر صدق یقین تے کم پوسی موت چرخ ایہ پتلہ ماسدائے
دوذخ موریاں ملن بے صدق جھوٹے جہناں مال تکیا اس پاسدائے
جھوٹ بولنا کفر تھیں بہت مندا حکم حق فرمایا راسدائے
وارث جدھے تے رب داقہر ہویا اوہ تاں جھوٹھ دے وچہ آپھاسدائے

(ترجمہ) اور جسوقت نکالی تیرے رب نے آدم کے بیٹوں سے انکی پیٹھ سے اور انکی اولاد اور اقرار کرایا ان سے ان کی جان پر کیا میں نہیں ہوں رب تمہارا۔ بولے ہم البتہ قائل ہیں کہینگے قیامت کے دن ہم کو اس کی خبر نہ تھی ایسے ہی گائینگے جیسے بوئینگے

(ترجمہ) اور کام نہیں ایماندار مرد کا اور عورت کا جب ٹھہراوئگے اللہ اور رسولؐ اسکا کچھ کام کرر ہے ان کو اختیار اپنے رب کے کام میں جس پر خدا کا قہر ہوتا ہے وہ جھوٹ میں آ کر پھنس جاتا ہے۔

کلام قاضی باہیر

قاضی آکھدا ہیر نوں ایہ مسئلے امن لئے جے تدھ نوں لوڑ ہے نی!
منے صدق یقین ایمان والا جیہڑا نہ منے سوار نموڑ ہے نی
لکھیا وچہ قرآن کتاب دے جی گنہگار خداد اچور ہے نی
حکم ماں تے باپ دامن لینا ایہا راہ طریق دی تور ہے نی
جو کجھ ماں تے باپ تے اسیں کریئے اوتھے تدھ دا کجھ نہ زور ہے نی

جنہاں منیاں پچھوں تاونگے پیر ویکھ کے جھوردا ہورہے نی
کریں ترک حرام حلال کھائیں ایہو راہ شریعت دا تور ہے نی
ان دھن تے پچھمی رب دیسی وارشاہ نون کاسدی لوڑ ہے نی

کلام ہیر با قاضی

ہیر عرض کیتی ہتھ بنھ کے جی گل سنے جے اصل دی چاہنی ئیں
جیتا ں ہے ایمان تاں چھڈ پچھا مگردوں لہو جے ساہیوں لاہنی ئیں
قاضی ماں تے باپ اقرار کیتا ہیر رانجھے دے نال ویاہنی ئیں
اساں اوسدے نال ہے قول کیتا لب گوردے تیک نباہنی ئیں
انت رانجھے نوں ہیر پر ناہ دینی کسے روزدی ایہ پراہنی ئیں
وارشاہ نہ جاندی میں کملی خورش شیر دی گدھے نے کھائنی ئیں

کلام قاضی با ہیر

قرب وچہ درگاہ دے تنہاں نوں جے جیہڑے حق دینال نکاحنیں گے
ماں باپ دے حکم دیوچہ چلن نال شوق دے اوہ ویاہنیں گے
جیہڑے چھڈ کے حکم بے حکم ہوئے وچہ ہاویہ دوزخ ڈاہنیں گے
جیہڑے حق دینال پیار ونڈ ن اٹھ بہشت بھی انہانوں چاہیں گے
ٹرن فقہ تے پڑھن قرآن جیہڑے گناہ اوسدے ذمیوں لاہنیں گے
کرن عکس جو شرع محمدیؐ دا وانگ چکیاں دوزخوں راہنیں گے
نالے دور گناہ بھی ہون سارے حق نال جیہڑے رغبت چاہنیں گے
جیہڑے نال تکبری کرن آکڑ وانگ عید دے بکرے ڈہاہنیں گے
تن پالکے جنہاں خودردی کیتی آگے اگ دے عاقبت ڈاہنیں گے
وارشاہ میاں جیہڑے بہت سیانے کانگ وانگ وہ پلک وچہ پھاہنیں گے

کلام ہیر با قاضی

ہیر پھیر بولی میاں قاضیا دے توں سنیں نعرے میری آہ دے وے
جیہڑے رب دے نام تے محو ہوئے منظور خدائیدے راہ دے وے
جنہاں صدق یقین تحقیق کیتا مقبول درگاہ اللہ دے وے
جنہاں اک واراہ درست کیتا انہاں ذکر اندیشڑے کاہ دے وے
مشکل راہ ہے عشقہ اقاضیادے تکھے دیدڑے جانیے چادے وے
جنہاں نام محبوب دا وردکیتا اوہ تاں صاحب مرتبے جادے وے
ایس دام دا پتہ کی جیو نے دایہ پتلے تابع سماہ دے وے
رب بخش دیسی اونہاں بندیاں نوں جیہڑے حکم منن بارگاہ دے وے
جیہڑے وڈہیاں کھائیکے حق روہڑن اوہ چوراچکڑے راہ دے وے
ایہ قرآن مجید دے معنے نی جیہڑے قول منیں وارشاہ دے وے
پاؤں دیکھ کرمور افسوس کرتا ہے طعام دولت خوش قسمتی شیر کی خوراک گدھا
کھاویگا یعنی رانجھے کی عورت کھیڑا لیجائیگا (ترجمہ) وہی ہیں جنہوں خریدی
گمراہی بدلے راہ کے اور مار بدلے مہر کے سو کیا سہارا ہے انکو آگ کی عید
کے بکرے کی طرح ذبح کئے جائیں گے تیز چشماں دلدار چاند کی
(ترجمہ) پس جس نے تابع کیا منہ اپنا اللہ کی طرف اور وہ نیکی پر ہے اسی کو
ہے مزدوری اپنے رب کے پاس اور نہ ڈر ہے ان پر اور نہ ان کو غم۔

کلام قاضی باہیر

غیر شرع دے جھگڑے جھگڑنی منیں موہوں بول توں سخن سمہال ہیرے
نچے وقت نماز گذاردی سیں تیرے کپڑے پئی روال ہیرے
دسیں پڑہاں نماز پر تدھ کوہاں لاہ کپڑے سبھ کنگال ہیرے
رانجھا باجہ نکاح دے بدھیاندے تینوں کیونکر ہوگ حلال ہیرے
وچہ دوزخاں پائیکے ساڑنیں گے اوتھے چھٹناں ہوگ محال ہیرے

وارثشاہ دا آکھیا من لئیں ہوئیں عاقبت وچہ نہال ہیرے

کلام ہیر با قاضی

کرنہار کرتارنوں یاد کریئے جیندا نام ہے پاک اللہ قاضی
دوجا نبی دے نام دا آسرائے جیہڑا امتاں دا خیر خواہ قاضی
رضا حق دی عاشقاں من لئی تکی ہور نہ کتے پناہ قاضی
اکھر لیکھ دے لکھے نہ مٹن ہرگز کیوں ہونائیں سمجھ گمراہ قاضی
دس کون ثانی جیہڑا موڑ دیوے کیتے کم اللہ بادشاہ قاضی
جوڑا لکھیا سی میرا بدھ ماتا دنیا وچہ ملیا نال چاہ قاضی
عین شین تے قاف دی چڑھی رنگن جنہاں رنگ دتا واہ واہ قاضی
سانوں آسرا رب رحیم دائے کہندا کوک کے تے وارثشاہ قاضی

کلام قاضی باہیر

قاضی ہیر نوں آکھدا سنی میتھوں گل عشقدی مارلنگہا جاوے
لیکھا کن دے روز دا ہونا سی فیکون ہودرفناہ جاوے
جنہاں شرع رسولؐ دی من لئی راضی تنہاں تے آپ خدا جاوے
جنہاں اپنے حق نوں کنڈ دتی کالا منہ تے رنگ سیاہ جاوے
جنہاں ماں تے باپ دی بک تائی عالی مرتبہ حق داڈہا جاوے
لکھی قلم تقدیر دی کون میٹے حکم رب دا کون مٹاجاوے
رب آپ سبہاں نوں جوڑ دائی اینویں ہوونی دے متھے لاجاوے
حضرت آدمؑ ہشت تھیں کڈھیوسو کیلھوانوں زیور پہناجاوے

ابراہیمؑ نوں چھڑے تے چاہڑیو سو اسمٰعیلؑ قربانی تے آجاوے
حضرت عیسیٰؑ آسمان تے چاہڑیو سو موسیٰؑ سنے کوہ طور اڈا جاوے
آرا رکھ چرایا ذکریئے نوں کیڑے صابر دے تن وچہ پا جاوے
منصور سولی انا الحق پچھے عشق آپ دی حد پہنچا جاوے
قدرت نال طوفان دا حکم ہو یا کشتی نوحؑ دی دھکا آجاوے
عزازیل سجود تھیں سٹیو یونس مچھیاں دے مکھ آجاوے
یعقوبؑ نوں حشر وکھا یوسو یوسفؑ اٹی توں مل وکا جاوے
نہیں بھویں اوہ پنیاں دوستاں تھیں جیہی کرے کوئی تیہی پا جاوے
شاہ شرف نے عشق قبولیا سی وانگر گھوڑیاں دوڑ دوڑا جاوے
کھل لہیکی شمس تبریز وانگوں دینہہ نیزے برابر تے آجاوے
ابوشحمہ نوں عشق رنگین کیتا نال دریاں جان کوہا جاوے
گھسن گھیرو ہیر وچہ پون ٹھا ٹھاں بیڑا پتن نہ کسید الا جاوے
سلیمانؑ نوں تخت نوں سٹیو سودا اوہنوں اپنا آپ وکھا جاوے
عشق شیخ صنعان بے دین کیتا اوہنوں رب رحیم رکھا جاوے
ابراہیم ادھم فقیر ہویا پیالہ شوق دا عشق پوا جاوے
ہووے عدل جے نوشیریواں والا تینوں عشق دالون چکھا جاوے
ناڈہو شاہ دی یہیں توں پوتری نی جگ آکھدا گل شرما جاوے
یہیں جام جمشید دی رائیے توں لوک خوف تھیں اکھ چرا جاوے
جیہی گل صنوبر دے نال ہوئی دھاراں تینوں بھی عشق چنگہا جاوے
انی ہیر کریے متے لگے میرے سر کسے دے خون نہ آجاوے
شریں لئی فرہاد نے جت بازی سر دے کے گل ویاہ جاوے
سسی پنوں نوں عشق خوار کیتا مار تھلاں دیوچہ رلا جاوے

ایس عشق دے بان انوکھڑی اے لیلا مجنوں نوں گھت سندھا جاوے
سوہنی ڈب موئی مہینوال پچھے گھت لمبڑے وہن لوڑیا جاوے
مرزا گھت کلھا نوچہ ساڑیو سوصا حباں سولیاں دے منہ آجاوے
کی جانے توں عشق دے معاملے نوں چند ربدن دے سنگ رلا جاوے
عشق بڑا اولڑا بھوتنائیں ہڈیں وانگ زلیخا دے دہاجاوے
ایس عشق دا سانگ او لڑائی کانی نویں آئین ٹھہرا جاوے
عشق پاکمندتے بند کردانگ گھت نکیل جھوکھاجاوے
عشق سنگ کو سنگ نہ ویکھدائی تیرے کن وچہ بانگ سنا جاوے
دھندو کاراندھیر غبار تینوں خونی شینہہ ہیرے متاں کھاجوائے
سودے عشق دے نوں ہتھ پاونائیں مندروڈے جلالی دی آجاوے
ایہ عشق لوہار دوکان ہیرے کھلاں پھوک کے تادوھا جاوے
کنڈی گھت زنبور فراق والی سول سہنیوں ماس توڑا جاوے
ورمے وانگ کلیجڑا سل جاسی سر آہرن ودان کوٹا جاوے
کنڈی پادوالے دی چھک لیسی وانگر لونیاں انگ نہ لاجاوے
تیرا اوپر سلطان پٹھان وانگ رگل گھٹ کے پار لنگھاجاوے
ملکی ماں تیری ہیرے لج مرسی چوچک باپ تیرا غم کھاجاوے
اجو ویکھ شیریکاں نوں من جاسی تیر کونت بھی مچھ منا جاوے
ٹکا متھیوں ٹٹ سہاگ پوسی مہناں کڑمنہ دے مگر لاجاوے
جوڑا پیر تے ہار حمیل تیرے گھنار ہورن ہ کوئی ہنڈا جاوے
چوڑا نتھ بولے تے ہس کڑیاں والے مرکیاں سبھ سیبھا جاوے
سوہے ساوے تے بانہوں چھاکاری تیرا رنگیار داج پھوکا جاوے
پکاں مشک لا ورتے بوندا اودی سالو آنچلا بھوکا جاوے

لاگی نگ وڈہن تیریاں پاسیاں دا چیمے چٹھے دا نام لوٹھا جاوے
لاگ کمیاں اس امید مٹے ڈوم بہمناں رنگ وٹا جاوے
تیری وراسوئی ساڑ سٹن ساری پلنگ پیڑیاں نوں اگ لاجاوے
دھو تا داغ نہ لہے کواریاں دا سچے موتی دی آب گواجاوے
وارشاہ وانگوں پریشان ہوسیں مٹے ستیاں رین وہا جاوے

کلام ہیر با قاضی

ہیر آکھیا عشق دے راہ پونا نہیں کم ملوانیاں قاضیاں دا
ایس عشق میدان دیاں کٹھیا نوں رتبہ کر بلادیا غازیاں دا
ترت وچہ درگاہ قبول ہووے سجدہ عاشقاں پاک نمازیاں دا
راہ حق دے جان قربان کرنا یہ کم نہ جھوٹھیاں پازیاں دا
کرکے قول زبان تھیں ہار جاناں کم بے ایماناں دھوکے بازیاں دا
عشق سر ہے ذات خدا دی دا عاشق شان ویکھن کار سازیاں دا
رانجھا نال ایمان قبولیا میں قصہ تم کردورازیاں دا
رانجھا چھڈ کے انگ نہ لاں کھیڑا ہوندا گدھے نوں حق نہ تازیاں دا
جدوں کدوں کردا ترس عاشقاں تے مالک رب غریب نوازیاں دا
وارشاہ حقیقی دی لین لذت پہلاں چکھ کے لون مجازیاں دا

کلام قاضی با ہیر

اتمام تحصیل تفسیر ہاں میں جیندے سنے اصول قرآن ہے نی
نامعقول زبان تھیں ہرف بولیں رجل کتے دی وڈی نادان ہے نی
جہاں غیر دلیل تے قدم رکھے بخت نصر تے ہور شیطان ہے نی
شرع نبی دینال نہ بنھ جھیڑا انج کرے نہ کوئی مسلمان ہے نی
ماں باپ دے سامنے بولنی ئیں کسے گھتیا تینوں مسان ہے نی

وارثشاہ استاد نوں نندنی ئیں تینوں لگے گی جن طوفان ہے نی
کلام ہیر
اتمام تحصیل جہاں اندر ابوشحمہ تے ڈوم شیطان ہے وے
انہاں دوہاں وچوں توں تاں نہیں قاضی کوئی جن تے بھوت طوفان ہیں
وے
تینوں نص حدیث دی خبر ناہیں جھگڑے واسطے بڑ حیوان ہیں وے
وارثشاہ شکارنوں پھریں بھوندا وچہ دولتاں بڑ امستاں ہیں وے

ایضاً

قاضی گل سمہال کے بول موہوں جبلگ جان نہ رانجھے توں مڑاں واری
مسئلہ جا سنا توں انہاں تائیں جیہڑی سدیاں تے تیری گل واری
جیوندی جان نہ کراں قبول کھیڑا بھاویں دیہ نصیحتاں لکھ واری
بے پرواہیاں رب دیاں ویکھ میاں کرے لکھ اتوں چالکھ واری
جیون مرن دا خوف نہ عاشقاں نوں جنہاں منی رضا جو ہو نہاری
خالی ہتھ آیا اتے جائے خالی وارثشاہ جو عمل تھیں مڑے واری

کلام چوچک با قاضی

چوچک آکھدا قاضیا سنیں منھیں مینوں تدھ تھیں کون ودھیک میاں
جنج کھیڑیاندی لوہے آن بیٹھی لگی بہت مینوں ایہ تاں لیک میاں
کھڑا پچھدا جگ جہاں سارا اتے باہر دے کل شریک میاں
وارث دیاں تینوں جو کجھ منگسیں گا کریں گل میرے ہن ٹھیک میاں

کلام قاضی باچوچک

قاضی آکھد اچوچکا سنی میتھوں دغے باجہ نہ ہووسی کم تیرا

ایہ تاں جاندی پچ درپچ جڑہاں کوئی کرے نا ہیں سخن دم میرا
زبردست دا راہ نیا رڑائی کردا خوف ہے پیر فقیر جیہڑا
چوری چوری سمجھار وکیل تائیں دتے بازیاں نال چا بھرے بیڑا
جھوٹھ موٹھ دا اقوال اقرار کرکے نہیں عقدتوں چکیا جائے بیڑا
بناں پچھیاں پڑھے نکاح قاضی دسو ہیر نمانی دا دوس کیہڑا
کرن خوف خدادا مول نا ہیں قاضی کھان حرام دا لون بیرا
وارثشاہ نہ رو انماز روزہ حق دارنوں کرے ناحق جیہڑا

کلام ہیر با قاضی

ہیر آکھیا قاضیا دتا کیتو کی وٹنا ایس جہان توں جی
بناں پچھیاں پر ہیں نکاح میرا ایہ فتوی نہیں قرآن توں جی
لیکے رشوتاں کریں خوشامداں توں نہیں سنگدا رب برہان توں جی
جھوٹھی دنیا تے شان گمان جھوٹھا کیوں پھر نائیں آپ ایمان توں جی
جیہا کیتوئی ملک سزا تینوں پاویں بدلہ رب رحمان توں جی
وارثشاہ کجھ عمل کما چنگا اوتر جائیں گا ایس جہان توں جی

کلام قاضی با چوچک

قاضی آکھدا چوچکا جھب ہو توں سد خویش قبیلڑا لیاونائیں
لے سد گواہ وکیل تائیں اساں شرعدا عقد نبھاونائیں!
ڈنگی لکڑی دینال ڈنگ ساڈا اساں ڈنگ توں ڈنگ کڈ باونائیں!
گھڑی ڈھل نہ لاونی پھیرا تھے اساں ترت نکاح پڑھاونائیں
رانجھا نال تقدیر تغیر ہویا ایتھے نواں فوجدار بہاونائیں
فجر ہوندی نوں تخت دیوادینا ڈولی گھت کہارڑاونائیں
جنج ترت تیار چاوداع کرنی ڈوم ڈلڑا پھیر پرچاونائیں

جویں ماں ویرایاں دے نظر آوے ہک دہاڑیاں نے اگے لاونائیں
رانجھا چاک جے کرے خرو دکوئی اوہنوں غضب دے نال جلاونائیں
چھوہری موڑ نہ گھلنی پھیر آتھے وارشاہ نوں چاہیجاونائیں

کلام ہیر با قاضی

غصہ کھائیکے ہیر جواب دتا تینوں رب رحیم کریم پئے
مہندی گھولکے ہتھ نہ لاونئیں اج پین سہاگناں سریں گھئے
چلے نس گواہ وکیل سبھے جویں شیرنوں ویکھ کے اٹھ نٹھے
وارث ہیر دے آن جواب چھٹے جیہے تیر کمان دے تیر چھٹے

(ترجمہ) اورب اللہ نے اقرار کیا کتاب والوں سے کہ اسکو بیان کروگے لوگوں کے پاس اور نہ چھپاؤگے پھر پھینکدیا وہ اقرار اپنی پیٹھ کے پیچھے اور خرید کیا اس کے بدلے مول تھوڑا سو کیا بری خرید کرتے ہیں خوف نہیں کرتا خدا کے برہان یعنی قرآن جیسے تیر کمان سے چھوڑتے ہیں۔

کلام قاضی باہیر

مینوں دس ہیرے کیہڑی پچھے نال چاک محبتاں لایاں نی
گھر بار ناہیں کوئی کھوہ کھلو کتے پنڈ نہ پیڑ نہ جایاں نی
موہڈے گھت بھورا ہتھ ڈانگ پھڑ کے مجھیں کامیاں ہوچرایاں نی
پچھے چاک رولاک بیدید ہوئیں لاہ سٹیاں شرم حیایاں نی
وڈا ادب استاد دا سمجھ ہیرے اتے ماپیاں من رضایاں نی
حکم شرع شرف محمدی تو انہوں منع فرمایا نی!

پوے قہر خدائیدا جھوٹھیاں تے لعنت رب دی اے کاذبین قاضی
موہوں بول اولڑے بولنائیں وے توں ردہوویں مشرکین قاضی
قدر عشق دا عاشقاں صادقاں نوں جھکھ ماردے نے جاہلین قاضی
سچ آکھنے توں عاشق نہیں مڑ دے قول ان کنتم صادقین قاضی
رانجھے رب دے وچہ جے وتھ جاناں درجے عشق دے کویں ڈہین قاضی
حسن چاک دا تے جلوہ ذات ربی ہیر ویکھیا نال یقین قاضی
نقش چاک دے حرف تبارک اللہ خوشخط لکھے خالقین قاضی
رخ یار دا صفحہ قرآن دانی نور نبی ختم المرسلین قاضی
اعوذ باللہ من الشیطان پڑھ کے کیتا رد شیطان لعین قاضی
عقدے بسم اللہ الرحمن کھولے الرحیم تھیں میں صاحبدین قاضی
پوے نظر آکھاں الحمداللہ آوے یاد رب العلمین قاضی
بخش الرحمن الرحیم اللہ روز حشر مالک یوم الدین قاضی
پوچاں صدق توں ایاک نعبدوایاک نستعین قاضی
اھد نا الصراط المستقیم سدھے راہ صراط الذین قاضی
لکھ نعمتاں انعمت علیہم اوپر اہناں جو اہل صفین قاضی
من حکم غیر المغضرب علیہم ہوئی امردی ہیر تلقین قاضی
جنہاں شک کیتا اور گمراہ ہوئے پڑھ کے ویکھ ولا الضالین قاضی
اک دارجے رانجھنا دیدیوے آکھاں مکھ تھیں لکھ آمین قاضی
موہڈے کملی دھری مزملی دی کھونڈی رانگلی ہتھ یسین قاضی
نبی پاک ہویا چھیڑو امتاں دا رانجھے باجھ نہ مہیں چرین قاضی
رانجھا دید شہید حسینؓ مینوں کھیڑا شمر یزید لعنین قاضی
متھا چاک دا خاص محراب مسجد سجدے پئی ہاں نال یقین قاضی

آوے ریہہ سر دتیاں لکھ وٹاں ہووے عشق ولوں آفرین قاضی
پچھے عشقدے موت شہید مینوں حاجت نہیں تجہیز تکفین قاضی
جیوندی جان جے کراں قبول کھیڑا نگھر جاں میں وچہ زمین قاضی
دھو کے بندیاندے رب جانداے نال خیر خیر الماکرین قاضی

اے قبر کے لائق کیوں اس قدر فساد برپا کیے لعنت اللہ علی الکاذبین

سر دینے سے عزت رہ جائے گی تو لاکھ حاصل ہوگا اور عشق سے آفرین ہوگی

سولی چڑہناتے ذرا نہ فکر کرناں مڈھوں عشق دی رمز آئین قاضی
وارث قول زبان توں ہار جاناں نہیں عاشقاندا مذہب دین قاضی

(ترجمہ) اے ایمان والو آگے نہ بڑھو۔ اللہ سے اور اس کے رسولؐ سے اور ڈرتے رہو اللہ سے اللہ خالق ہے جانتا۔

کلام قاضی صاحب بارؤ سار

قاضی پنڈ دے پنچ سدا سارے شطر نجیاں صفاں وچھا بیٹھے
لئے سد گواہ وکیل سارے جھبدے ہوئے نی آنکے سبھ کٹھے
ایس نکاح دوشور فساد پوسی جیہا محکمہ پوندائی وچہ ستھے
وارث ہیر نہ مڑدی اے رانجھنے توں بھاویں چا پہنائیے زری لٹھے

کلام ہیر با قاضی

ہیر آکھدی دس کھاں قاضیا دے کہیا نال ساڈے متھا ڈاہیائی
میں تاں کدی نہ کھیڑیاں نال جاواں ایس کرکے شور مچایائی
دھی اپنی نوں پادیہہ وچہ ڈولی جیکر ترس تیرے من آیائی!
وارشاہ توں قاضیا باز آویں ہیر آکھدی رب فرمایائی

کلام قاضی با ہیر

غصہ کھائیکے قاضی جواب دتا ہوئی بہت ہی جاہ انموڑیئے نی

قدم ویکھ کے زمیں تے رکھیئے نی چکڑ ویکھ کے پیر سنگوڑیئے نی
بھورے کمبلوں چا جواب دیئے ریشم نال دوشالیاں جوڑیئے نی
بھاویں لکھ شناس بیراگ ہووے سید مغل پٹھان بی لوڑیئے نی
چونسی کھدر ان تھان ترسیاندے پنڈے نال نہ مول چموڑیئے نی
اوڑک ذات صفات تے اصل ہوندا گدھے خچر الن نہ گھوڑیئے نی
زری بادلہ خوب پچھان لئے سر نصاف دے بھوچھن جوڑیئے نی
چھڈ شیک مشائخ لنگوٹیاندے وارثشاہ دی واگ نہ موڑیئے نی

کلام ہیر با قاضی

اک ہیر نے پھیر جواب دتا تینوں رب دی مار ہے قاضیاوے
کھائیں وڈھیاں جھوٹھ حرام بولیں تینوں نبی دی مار ہے قاضیاوے
آوے ٹریں نہ ربدیا ماریا وے ساڈے نال کیہا متھا سازیاوے
وارثشاہ خداتوں لین بدلہ جیہا نال ساڈے پھندے سازیاوے

کلام قاضی باچوچک

قاضی آ کھدا اے ایہ جے روڑپکا ہیر جھگڑیاں نال نہ ہاردی اے
لیاؤ پڑھو نکاح منہ بنھ اسدا قصہ کوئی فساد گذاردی اے
نالے لوکانتے ماپیاں قاضیاں نوں نالے پنڈ ایہ سارے نوں ماردی اے
گالیں دیندی اے پیکیاں ساہوریاں نوں رانجھے یار دا نام چتاردی اے
چھڈ مسجداں دائریاں وچہ وڑدی چھڈ بکریاں سوریاں چاردی اے
منہوں باجہ ایجاب دے بنھ ٹوروایہ تاں نڈہڑی کسے نہ کاردی اے
سانوں فکر فساد سمیٹنے دا ایہ ہور کھلا ر کھلا ردی اے
وارثشاہ مدہانی اے ہیر جٹی عشق دہیں دا گھیونتار دی اے

جیسے حضرت منصورؒ نے محبت الٰہی میں سولی منظور کی (ترجمہ) اے اولاد بنی

آدم کی اتاردی ہم نے تم پر پوشاک کہ ڈہانکے تمہارے عیب اور رونق کپڑے پرہیز گاری کے سو بہتر ہیں کینہ سے ہٹکر باعزت کو ملنا چاہیئے کیسا مقابلہ شروع کیا ہے ہمارے ساتھ کیا فریب کیا کپڑا دیکھ کر پاؤں پھیلانے چاہئیں۔

جواب ہیر

ہیر آکھیا قاضیا پازیاوے دھکو دھکی نہ پڑھیں نکاح میرا
پہلے روز میں عشق دے لڑ لگی رب بخشیا کل گناہ میرا
روح چاک دے نوں جچھی ماریا میں جانے رب رسول گواہ میرا
میری گل دی نہیں پریت تینوں شاہد حالدا اے وارثشاہ میرا
نکاح خواندن قاضی ہیر باسیدا بنارا ضی ہیر
قاضی بنھ نکاح تے گھٹ ڈولی نال کھیڑ یاندے دتی ٹورمیاں
تیور بیوراں نال جڑاڈ گہنے دم دولتاں نعمتاں ہورمیاں
ٹھیک نہیں اتے نال اوٹھ گھوڑے گہنا کپڑا تے ڈنگر ڈھورمیاں
زوراوری حرامیاں ظالماں نے ہیر بنھ ٹوری وانگ ڈھورمیاں
اوہ تاں ہیر نوں لیکے وگ ٹرے نال مال پرائے نہ زور میاں
ہیر کھیڑیاں نال نہ ٹرے مولے پیا پنڈ دے وچہ ایہ شورمیاں
شاہ رکن عالم منت دار ہویا ہور لاتھکے سبھی زور میاں
ہیر رونڈی دھوندڑی چڑھی ڈولی ٹری پیر فقیرنوں سورمیاں
کھیڑے ہیر نوں گھنکے رواں ہوئے جویں ماں نوں لے وگے چورمیاں
وارثشاہ میاں حق رانجھنے دے کھیڑے لیکے زور وزومیاں
زاد نالیدن و فریاد کردن ہیر بوقت سواری ہودج
ڈولی چڑھدیاں ماریاں ہیر چیکاں گھمائی رانجھیئیاں سایاں وے

بناں اجل پٹھڑی چھری انہاں قاضیاں وڈقصایاں وے
رہی سدھ نہ کجھہ سہیلیاں دی ٹردی وار نہ گلیں ملایاں وے
رکھیں اج اجوکڑی رات بابل گاون ماسیاں پھپھیاں تایاں وے
بناح روح دے جوین قلبوت ٹریامیرے باب تقدیر لکھایاں وے
اہناں الگیاں لانیاں سکیاں نینال دھکیاں ڈولڑی پایاں وے
اج دولتاں تیریاں لٹ لیاں کرکے کھیڑیاں دشمناں دہانیاں وے
ہویا تخت ہزارہ تے جھنگ سنجاں ملن رنگپور وچہ دوہایاں وے
تینوں اج سیالاں دغے بازاں گنگے دتیاں سبھ چرایاں وے
میرے باجہ لیسی کون خبر تیری رلسیں وچہ اروڑیاں کھایاں وے
ایہ سہیلیاں بھی سو بھا کردیاں سن سراں نال ہی ہون سردایاں وے
کیتی جدا قضا نی ڈاروچوں کونج وانگ میں ہیر کرلایاں وے
جاندی پیش نہ ڈاہڈیاں نال کوئیکوک دتیاں لکھ دہایاں وے
رج ویکھیا نہ تتی مکھ تیرا اکھیں رجھ دے نال سن لایاں وے
لیاں لہنیا لہب سی جھٹ جیہڑا ساری عمر ہن دینیاں آیاں وے
اک گھڑی نہ تدھ توں نکھڑی ساں پیاں لمیاں ایہ جدایاں وے
تیرے نام توں رانجھنا لکھ واری بندی ہیر میں گھول گھمایاں وے
اک گھڑی نہ تدھ توں نکھڑی ساں پیاں لمیاں ایہ جدایاں وے
پھل ڈال دینال سہاوندی ساں ٹٹی گچھیوں کلی کرمایاں وے
وگی وا وچھوڑے دی ڈولیاں میں پتلی لگر دے وانگ جھٹلایاں وے
بندی ہیر کملی مہربان رانجھا شرماں تدھنوں ساریاں وے
مینوں ہور امید سی ہور ہوئی رب کیتیاں بے پرواہیاں وے
میرے بھاوے پیر فقیر سہوں گئے گیاں رانجھیا الٹ خدایاں وے

سنی گئی نہ کوک فریاد میری گلاں رب رسول نے پایاں وے
واٹاں لمیاں لمیاں میلے جیوندیاں دے حرصاں ساریاں دلوں گوایاں وے
اگے پوانگی وس بیگانیاں دے دیس اوپرے واہنڈیاں جایاں وے
ڈاہڈے رب وچھوڑ کے سجناں توں وس ویریاں دوٹیاں پایاں وے
جویں آپ فرات توں کوفیاں نے کھڑیان بیلیاں بنھ ترہایاں وے
رہی چاہ کنعان دی وچہ دلدے رب مصرے دول دھکایاں وے
تدوں پلک دی نہیں کھلیر ہوندی جدوں قسمتاں رب اٹھایاں وے
شالا صبر پوے اینہاں کلیاں نوں دنیا دولتاں جنہاں کمایاں وے
اوہلے اکھیاندے ہوئی محرماں توں اگے وسدیاں سبھ پرایاں وے
اگے وچہ سر ہجدے سجھدیاں نی پچھاڑکیاں بہت سختیاں وے
موہوں ڈریاں بول نہ سکیاں چپ کراں گی نال شرمایاں وے
انہاں نائناں ڈائناں لو بھ پچھے دے دے ملنیاں خوبنوہایاں وے
باہجوں نکیاں داؤنیاں منہ میرے گھیرے گھت کے زردیاں آیاں وے
ویکھ رانجھیا ہار سنگار میرا زلفاں کھلیاں ہک تے آیاں وے
باشک نانگ زمین آسمان حلے والاں لمیاں کیتیاں دہایاں وے
جوڑے سبز سوہے ساوے وہٹیاں نوں میرے انگ سفیدیاں لایاں وے
رکھیں قدم رانجھیٹیا ہیج اتے خاطر شوہ دی ہون وچھایاں وے
زوراوراں سپاہیاں ڈھک بدھی کسے آن نہ مول چھڈایاں وے
دس ایس ویلے مدد کرن کیہڑے جنہاں نیاں آپ رضایاں وے
جی وچہ دہرواس سی رحمتاں دا گھٹاں قہر دیاں رب وسایاں وے
منگاں رب توں رانجھیا خیر تیری رد آفتاں ہون بلایاں وے
لقمے کھان کارن اینہاں جانجیاں نے کلہے مٹھیاں پڑے وچہ پایاں وے

ڈالی چاکہار اولاڑے کڑی چیکدی یرکدیان باہیاں وے
اوتھے رب دے باجھ نہ کوئی ساتھی ماپیاں دیکے داج ویاہیاں وے
میاں اک اکلڑی وداع کیتی کلمہ نبی دے نال ہمراہیاں وے
گلاں دلاں دیاں دلاں دیوچہ رہیاں ہویاں سوئی جورب نوں بھلیاں وے
وارث ہیرے رانجھنے سوگ ہویا خوشیاں کھیڑیاں لاگیاں نائیاں وے

عشق کی دہی سے گھی نکالتی ہے الٹی چھری سے ذبح کیا گائے ذبح کرنیوالے ظالموں نے مجھ کو بے رحمی سے ذبح کرڈالا جو مزہ آتا تھا اڑالیا تمام عمر اس کا بدلہ دینا پڑا

آگے بیگانے نظر آتے ہیں
آنکھوں سے اوجھل محرموں سے ہوجاؤنگی

یعنی ولی شہید جنہوں نے خود راضی بقدیر ہوکر صبر کیا وہ ہماری مدد اس وقت کیا کرسکتے ہیں
کمیاں مراد موچی حجام وغیرہ

مقولہ شاعر

مہیں ٹرن نہ باجھ رانجھیڑ یدے بھوئے ہوئیکے پنڈ پہنچایونے
توڑ جائیکے بوتھیاں اتاں کرکے شوہ گھاٹ تے دھنیل پایونے
مار چنگیاں لوکاں نوں ڈھد مارن بھانڈے بھن کے شور گھتایونے
لوکاں آکھیا رانجھے دی کرو منت پیر ٹب کے آن جگایونے
چشمہ پیر دی خاک والا متھے وانگ سیوکاں سخی منایونے
بھڑ تھوماریو نے دوالے رانجھنے دے لال بیگ دا تھڑ ابچایونے
پکوان تے پنیاں رکھ اگے بھولرام نوں خوشی کرایونے
مگر مہیں دے چھیڑ کے نال شفقت سر ٹمک چاچوایونے

واہو واہ چلے رات ورات کھیڑے دارے جاکے دینہہ چڑہایونے
وارثشاہ کھیڑے بہت خوشی ہوے ڈولاہیر دا جان ہتھ آیونے

آرام کردن برات درراہ

کھیڑے ویکھ کے بہت مکان چنگا اتر گھوڑیاں توں ڈیرہ لایونے
بہت خوشی ہوکے لڈی ماردے نینال شو قدے مجراکرایونے
چھاویں بیٹھ سردایاں گھوٹیاں نے اک دوئے نوں چاپوایونے
وارثشاہ رانجھا پریشان بیٹھا اوہنوں آنھمول منایونے
صید نمودن کھیڑیاں ازروئے خوشی کتخدائی!
کھیڑے پہنچ اوتھے بہت خوشی ہوئے نیت صید شکار دی دہایونے
اکدوئے نوں دسدے ورزشاں تے ترکش تیر کمان سوار یونے
مگر ہر ناندے گھوڑے دوڑایوں نے آپو اپنا زور نتایونے
اک مارن بندوق نشانیاں نوں اک چلے کمان چاچاہڑیونے
ہرن پہڑے نے بہت شکار کیتے نالے لونبڑ دوتن ماریونے
وارثشاہ کباب بھن کھاوندے نے حصہ ہیر دا ترت نتایونے

ملاقی شدن ہیر رانجھا درقحافہ

ہیر ویکھ کے جامکان خالی مئیں رانجھے نوں ترت بلاوندی اے
رانجھے یار نوں وچہ بہارڈولی نال شوقدے انگ لگاوندی اے
کھیڑے ویکھ کے تے قہروان ہوئے ہیر ہارنوں توڑ وکھاوندی اے
منکے چگنے نوں کول سدایاسی ایہ افترا چابنا وندی اے
لائی پھلدی چھٹی جے کسے اسنوں زہر کھامراں ایہ سناوندیئے
وارث کھیڑیاں نے ویکھ چپ کیتی جنج کوچ دا حکم فرماوندی اے
نافرمان ہوکر زور سے واپس آئیں پاؤں سے ہلا کر بیدار کیا سردائیاں

بمعنے گھوڑے منگے چننے کے واسطے بلایا تھا۔
اگر کسی نے اس کو ذرا بھی دھمکایا تو زہر کھا کر مرجاؤں گی۔

باز گفتگو کردن

ہیر آکھیا آکھاں رانجھیا وے گلیں لگ ملیے جاندی واردونویں
نین ترسدے رہنگے عمر ساری کریئے دید نا آخری واردونویں
جیوندے رہے تے ملانگے نال قسمت پھیر رب میلے اک واردونویں
ملے ہیر رانجھا وچہ ڈولڑی دے جپھی گھت کے بانہہ اولاردونویں
جویں نزمدے وقت جدائی کردے روح بت روندے بھباں ماردونویں
ہیر کھول بیٹھی کھاں پچھلیاں نوں رکھن وچہ دلدے یادگاردونویں
ہویاں جدوں ازلت دا حکم نازل اسی روز میثاق دے یاردونویں
روحاں قالو ابلی پکار یاسی کردے آپ وچہ بہت پیاردونویں
آدم حوا وانگوں اسیں دکھ ہوئے کرکے نرے ساں قول قراردونویں
ڈاہڈے نا تقدیر نکھیڑ دتا اسیں رون لگے زاروزاردونویں
دکھ دردانوہ مصیبتاں نوں کٹ جانگے وچہ سنساردونویں
میرا یار ہیں تاں ملیں آپ چیوں رلکے پھیر ہوں ساں چلنہا دونویں
نہیں تے روز نشوردے چل ملسان کرساں رب دا پک دیدار دونویں
دتا پیغام الوادع وارث اکھیں رانجھیدیاں ہویاں بیدار دونویں

روانہ شدن برات کھیڑیاں

جنج رواں ہوکے اوتھوں اٹھ ٹری دولاجائیکے پنڈ لہا یونے
اگوں لین آیاں سیاں وہنڑی نوں جے تدھ آندڑی وے ملاگا یونے
ڈولا جابیٹھا جد کول بوہے گوہڑے روں دے ترت انوایونے
منگے پنج پیسے روک لاگیاں نے تلی ہیر دی بیٹھ نکایونے

آکھن لیف تلایاں ٹنگنے بھی منڈے پنڈ دے منگنے چایونے
کڑیاں وہٹی نوں ڈولیوں کڈھ آندا تیل وچہ دہلیز ڈلہا یونے
پانی وار پیتا س ہیر دی نے شکر رب دا موہوں اکھایونے
اگے رکھ قرآن تے سچ مہراں ترت ہیر دا گھنڈ کھلایونے
کڑیاں وہٹی نوں کڑے تے لے آیاں دوالے ہیر دے جھرمٹ پایونے
پھیر گوت کنالیدا آہر ہویا ترت چوری نوں کٹ بنایونے
وچہ گھت پرات دے گھیو چوری اگے ہیر دے آن دھرایونے
دے کھچڑی تے چوری دیان برکیاں ست نڈھا دیور گود بہایونے
پنج مہراں بھی ہیر دے ہتھ دیکے ترت وہٹی دا گھنڈ لہایونے
ہسیاں سس تے سہتی ناں دونویں نالے دائی نوں کول بہایونے
دائی لاگیاں دی کرنبل خدمت دل رانجھیدا خیال جاں آیونے
سروں لاہ ٹمک جھورا کھس لیا آدم بہشت تھیں چاترا ہیونے
ماں سدیے دی پاس گواہنڈناں تے جھرمٹ آن مبارکاں پایونے
دھن بھاگ تیرے داج پلنگ پہڑا سنے وہڑی ویکھ صلاحیونے
جیہا پت سی رب نے نوہ دتی بوہا اجوداخوب سہایونے
گلاں ہیر دے دل دیاں ہیر جانے کجھ اوسدا بھیت نہ پایونے
رانجھا رونڈرا پچھاں نوں رواں ہویا کوئی وس نہ چلدالایونے
ویکھو ایہ بھی قدرتاں رب دیاں نے بھکھا جنتوں روح کڈھایونے
کھیڑے آکھدے پھیر نہ ملن دیہو ہیر رانجھے توں چا امکایونے
وارشاہ قبیلڑا خوشی سارا رانجھا ہیر دلگیر کرایونے

اگر تو میرا یار ہے تو ایک دفعہ مجھے آ کر وہاں ملنا پھر نکل چلیں گے۔
ایک گیت ہے جو دلہن کی آمدن کے وقت گاتے ہیں ساس ڈولی سے پھرا

کر پانی پیتی ہے یہ ایک رسم ہے۔
بڑے برتن میں گھی کی چوری۔ رسم ہے۔

کلام ہیر با رانجھا

لے وے رانجھیا واہ میں لاتھکی میرے وس تھیں گل بے وس ہوئی
قاضی ماپیاں لاگیاں بنھ ٹوری مینڈی تینڈڑی دوستی بس ہوئی
گھر کھیڑیاندے نہیں وساں میں ساڈے نال انہاں خرخس ہوئی
جاں جیواں گی ملانگی رب میلے حال سال تاں دوستی لس ہوئی
میں روندڑی رہانگی عمر ساری ساڈے دوتیاندے سر بھس ہوئی
قسمت نال مایاں تینوں رانجھیا وے بھاساندے حال گھڑ ہس ہوئی
کہے چند رے وقت سی نیہوں لگا سبھ رسدی بات بیرس ہوئی
وارثشاہ توں پچھ لے لیکھ میرے ہونی ہیر نمانی دی سس ہوئی

جواب رانجھا با ہیر

جو کجھ وچہ رضا دے لکھ چھڈیا موہوں بس نہ آکھیے بھیڑیئے نی
سنجاں سکھناں چاک نوں رکھیائی متھے بھوریئے چندریئے بھیڑیئے نی
جے تاں منتر کیل دانہ آوے اینویں ستڑے ناگ نہ چھیڑیئے نی
اکے یار دے نام توں فدا ہویئے موہرو یکے بکے نبیڑیئے نی
جے ناہ اتریئے پاردے نال پورے ایڈے پٹنے نہ سہیڑیئے نی
دغا دیونا ہووے جس آدمی نوں پہلے روز ہی چاکھیڑیئے نی
اس دینال نہ ہرگز گل کریئے غصے نال چادلوں نکھیڑیئے نی
وارثشاہ پیاس نہ ہووے اندر شیشے شربتاندے نہ چھیڑیئے نی

کلام ہیر با رانجھا

مائیں پئی ساں ہجر دے وچہ تیرے تینوں رانجھیا پاس لاوندی میں
مکھن کھنڈ ملائی تے دودھ چوری ہتھیں اپنی کٹ کھواندی میں
لاواں لینڈی شوق دینال تیرے مہندی گھولکے سیس گندلاوندی میں
چھلے کڑے پنچا نگلاں پاچونکی مہندی گھولکے انگلی لاوندی میں
باہیں لال چوڑا بازوبندناڈاں دھڑی نال سندھوردے لاوندی میں
ٹکا بندلی پھب دے نال لوہلاں وانگر موردے پائلاں پاوندی میں
تیرے شوقدے نال رانجھیڑیا وے نک نتھ سہاگ دی پاوندی میں
دن عید تے رات شبرات ہوندی وارشاہ پھر عیش مناوندی میں

کیسے منحوس وقت یاری لگی۔
لذت کی بات بے لذت ہوگئی۔

مائیں ایک رسم ہے جو شادی سے پہلے دو چار روز لڑکی لڑکے کو کپڑے پہناتی ہیں اور سہیلیاں اسکے ہمراہ رہتی ہیں۔

کلام رانجھا باہیر

کرکے قول زبان جے ہاریوئی تار عشقدی دلوں نہ توڑ میرے
پہلوں نال پیار دے کھیوئی ہن کوڑ کہانی نہ جوڑ ہیرے
جھاک ویکھے باغ بہشت والی سانوں چائیں کلریں چھوڑ ہیرے
کریئے ساتھ تے پار اتار دیئے باہووچہ نہ سٹیئے بوڑ ہیرے
پیڑ ویلنے وچہ کما دوانگوں میرا چلی ئیں رسا نچوڑ ہیرے
آپ پری بنکے اڈنہار ہوئیں سانوں عشق داجن چھوڑ ہیرے
جاکے مانسیں پلنگ وچھایاں نوں ساڈے رلن نوں کنڈ ترے روڑ ہیرے
پہلاں نال محبتاں گلیں لا یوپچھوں کیتوئی مکھ مروڑ ہیرے
آپ چلیں ڈولڑی وچہ بہکے کرکے اساندے نال اجوڑ ہیرے

ہن کیہوئی سنگ کو سنگیاں دا اول روزدے سنگ نوں توڑ ہیرے
پھڑ کے بانہہ نہ پار اتار یوئی نیہوں لانہ چاہڑ یوتوڑ ہیرے
ہیراں وچہ جہاندے لکھ ہوسن اتے رانجھیا ندی نہیں تھوڑ ہیرے
کردے فرق نہ جان گواونے توں جنہاں یار دے ملندی لوڑ ہیرے
کارن یار دے پاک دیدار پچھے عاشق موئے نی سراں نوں پھوڑ ہیرے
بوہے عشق دربار دے سدا کھلے نہیں عاشقاں نوں کدی موڑ ہیرے
وارشاہ تیرے ساڈے حشر میلے انت روحاں تے قالبان جوڑ ہیرے

کلام ہیر بارانجھا

میاں رانجھیا عمر دے پئے جھیڑے دکھ درد میرا کس وٹنائیں
کھیڑے نال نہیں ہوواں جوڑ میرا کرے طلب تے جھاڑنا چھنڈنائیں
پنج پیر تیرے میرے وچہ ضامن جنہاں منہ کے سید ڑلہنڈنائیں
وارشاہ فقیر دا پکڑ پلہ جس نے ٹٹیاں نوں پھیر گنڈھنائیں

کلام رانجھا باہیر

ہیرے حکمتاں نال نہ ہون مٹھے کریئے جتن جے تمیاں کوڑیاں نوں
انت کن لپیٹ کے نسیوں توں حاصل کجھ نہیں پچھوں دوڑیاں نوں
اوڑک اپنا آپ سمہالیوئی چھڈ جھیڑیاں لمیاں چوڑیاں نوں
وارشاہ وانگر تنے خادماں دے ٹریوں چھڈ جنڈیالیاں جوڑیاں نوں

کلام ہیر بارانجھا

توہیں جیوندیاں دئیں یدار سانوں اساں وت نہ جیوندیاں آونائیں
جلدی آویندی کرنی تساں تیاری کوئی بھیس ہی خوب وٹاونائیں
وارشاہ تساں ساڈی خبر لینی نہیں تاں اساں نے روح گواونائیں

مقولہ شاعر

یارو جٹ دا قول منظور ناہیں گوز شتر دا قول رستایاں دا
پتاں ہون اکی جس جٹ تائیں سوئی اصل بھرا ہے بھایاں دا
جدوں پہن اڑدہی تے عقل آوے جویں کترا ہودے قصادیاں دا
سروں لاہ کے چتراں بیٹھ دیندے مزہ آوندا تدوں صفایاں دا
اکبر شاہ توں زور آور جٹ آہے جنہاں کتھا سی بیربل شاہیاں دا
جٹ کرے اپراہدتے پھڑے کوئی مارئیے پت قصایاں دا
کچھر وندیاں گھتکلاں جٹ جانے پیشوا فساد بریائیاں دا
گلا کارتے جھاگڑو جٹ وڈے کھوہندے مال نی جاندیاں راہیاں دا
جٹ غرض دے واسطے بنے متر بھائی بنے ہر قول تے تائیاں دا
جٹ جیڈ نہ کوئی گوارڈھا جوئیں یار نہ کوئی سپاہیاں دا
جٹی جٹ دے سانگ تے ہون راضی پھرے مغل تے دیس کی ایاں دا
دھیاں دینیاں کرن مسافراں نوں وٹچن ہوردے مال جوایاں دا
حصے تیر ہویں دے پنڈوں ہون مالک ونڈ چھتریں ادھ تراہاں یادا
جٹ چوہے دا کھوہ بنا لیندے چلے وس نہ مالکاں ساہیاں دا
موہوں آکھ کڑمایاں کھوہ لیندے منہ کرن کالا پھرنایاں دا
وارشاہ میاں ترے ہی جھوٹھ جانو قول جٹ سینار قصایاں ندا

کلام رانجھا باہیر

رانجھے آکھیا سیاں گل گئے سارے اتے ہیر بھی چھڈ ایمان چلی

سر ہٹھاں نوں کر گیا پھیر چوچک جدوں ستھر وچہ آن کے گل ہئی
دھیاں وچلے قول زبان ہارن تے محراب متھے اتے دھون ڈھلی
یاروں سیاں دیاں داہڑیاں ویکھدے ہو جیہی منگ منگواڑ دی مسر پلی
وچوں کھوٹے تا باہروں صاف سدن گلاں کرن تے جانئے کرم بلی!
وارثشاہ میاں دھی سونی نوں گل وچہ چایا وندے ہین ٹلی!

ایضاً

پنچاں پنڈدیاں سچ توں ترک کیتی قاضی رشوتاں مار کے چور کیتے
پہلے ہورنال قرار کرکے طمع ویکھ داماد چاہور کیتے!
گل کرن ایمان دی کڈھ چھڈ ن پنچ پنڈ دے ٹھگ تے چور کیتے
اشراف دی بات منظور ناہیں چور چوہدری اتے لنڈور کیتے
عالم اہل ایمان دے چپ سارے جاہل مسئلیاں وچہ لاہور کیتے
دنوں دن کجھ ہور دا ہور ہویا گئے وقت زمانیاں ہور کیتے
تدوں فوج ایمان دی نس چلی جدوں حرص تے طمع نے زور کیتے
کاں باغ ویوچہ کلول کردے کوڑ پھولنے دے اتے مور کیتے
پھیراماس تے ہویا شکاریاں دا راکھنے بندیاں دے آدم خور کیتے
بھونڈ بہت ہوئے پھلواڑیاں تے گوہا لد سنگھن اتے مور کیتے
سرسٹ کے غازیاں گھاس وٹی اچی ہینگ کے کھوتیاں شور کیتے
وڑے شیر خدا دے وچہ گھریاں بل بیلیاندے گدڑ کور کیتے
زوراوری ویاہ لے گئے کھیڑے اساں روبہیتڑے شور کیتے
وارثشاہ جو اہل ایمان آہے تنہاں چاڑیر ے وچہ گور کیتے

گرفتاری کسی دوسرے کی ہو ناطہ کہکر چھین لیتے ہیں اور بدنام حجاموں کو کرتے ہیں جھوٹے یعنی بے اعتبار ہو گئے قریب کھیت مونگ مسور کے

جاتے ہیں۔

جواب ہیر بارا نجھا

پچھوں ہیر نے اک جواب لکھیا دغے باز جہان ہے ہورہیا
کہن ہور تے ہور کماوندے نی کئی لوک اس کم وچہ ہورہیا
دغے دارچاچوں نوں کرن سچے حق دار ہے انت نوں رورہیا
سیالاں سچ دے کھیت نہ آب دتا رانجھا حقدی جوگ نوں جورہیا
سچ سخن نوں خلق چاترک کیتا کوڑ سچ دے نال سمورہیا
وچہ مجلساں کوڑ دی فوج دہانی پھیرا سچ دا اک ناں ہورہیا
اوڑک ویکھ کے دم دھی ویچیا جے رانجھا میل مشاہدے ڈہور ہیا
وارثشاہ کی فائدہ جیونے دا جو کجھ ہوونا سی سوئی ہورہیا

کلام رانجھا

یارو ٹھگ سیال تحقیق جانوں دھیان ٹھگنیاں سبھ سکھاوندیے
پت ویکھ سرداراں دے موہ لیندے انہوں مہیں دا چاک بناوندیے
قول ہارزبان دا ساک کھوہن چاپیوندہین ہوردے لاوندیے
داہڑی شیخ دی چھرا قصایاں دا بیٹھ پرہے وچہ پنچ سداوندیے
جٹ چور تے یاردا راہ مارن رنڈیاں موہندے تے راہ لاوندیے
وارثشاہ ایہ جٹ نی سبھ کھوٹے وڈے ٹھگ ایہ جٹ جھناوندیے

مقولہ شاعر

ڈوگر جٹ ایمان نوں وچ کھاندے سنھاں ماردے تے پاڑ لاوندے نی
ترک قول حدیث دی نت کردے چوری یاری بیاج کماوندے نی
جیہے آپ ہوون تیہے عورتاں نے بیٹے بیٹیاں چوریاں لاوندے نی

جیہڑ احور تے رامزن ہووے کوئی اوہدی بڑی تعریف سناوندے نی
موہوں آکھ کڑ مایاں کھوہ لیندے ویکھو موت تے رب بھلاوندے نی
جیہڑا پڑھے نماز حلال کھاوے اوہنوں مہنے متقڑے لاوندے نی
وچہ جگ دے اوہ خوار ہوندے جیہڑے دھیان توں رزق لے کھاوندے
نی

وارثشاہ میاں دور خصم ویندے نال بیٹیاں ویر کماوندے نی
آمدن دختراں برائے کشادن دستیارہ ہیر وسیدا
جدوں گانڑے دے دن پچگئے لسی مندری کھیڈن آیاں نی
پئی دھم کہا اج گانڑے دی پھرن خوشی دے نال سوایاں نی
ہویا سدآواز جٹیئیاں نوں کڑیاں ہم ہما کے آیاں نی!
موتی برگ گلاب رویل چنبہ سریں عطر چھلیل مل آیاں نی!
ہکناں جعفل لونگ کچور پائے اک گھت چھبیلڑی آیاں نی
نواں وقت ویاہندا سجرا سی خوبویاں روز کھنڈایاں نی!
چھٹی آخو شبو بہاردی جی رنگورنگ دے مشک سہایاں نی
گیاں مہک حویلیاں ساریاں نی شالامارداباغ ہوآئیاں نی
بلن وانگ مثال دیوار اتے جیوں چراغیاں بال ٹکایاں نی
مارن حسن دی آب دو چند ہوکے کھنباں دھوبیاں کھنب چڑہایاں نی
کی کہہ کراں تعریف جٹیئیاں دی جیوں خرادیاں ڈبیاں لاہیاں نی
نہیں خوشی جہان دی ہور کوئی وہٹیاں بکھر واں نال کھڈایاں نی

لسی وچہ چاپاندیاں مندری نوں ہتھ ماردیاں نال ادایاں نی
ہتھوں ہٹیاں شوخ ودھیک ہووں ہیر کرے نہ مول آدایاں نی
سگوں سید ینوں ویکھ رنجور ہوئی بزاں بدھیاں پاس قصایاں نی
وہٹی بھروکھولدے کانڑے نوں وانگ ککڑاں کرن لڑائیاں نی
کھڑیاں وانگ رویل چنبیل سبھے پھریاں ہیر دے منہ زوردیاں نی
پگڑ ہیر دے ہتھ پرات پالے باہاں مردیاں وانگ پلمایاں نی!
مندری نہ جٹیٹی دے ہتھ آوے دل ہیر دے نہ صفایاں نی
کڑیاں آکھدیاں کھول توں گانڑے نوں ول وہٹی دے ہور خفایاں نی
گانے ایس بھی مول نہ کھلنا جے باہاں جھولیاں مار گوایاں نی
مینوں قسم ہے ہیر دے پیر دی جی کنہاں جادوآں گھول سکایاں نی
پانی کسے بھی مول نہ ہٹکنائیں نہراں دھروں پہاڑوں جے آیاں نی!
گانا کھولیا لنہا جٹیٹیاں نے جہیڑیاں خوشی دینال ویلہیاں نی
سنیاں سخن جٹیٹیاں ہیر نوں جچی اوسیوقت ہی اٹھ سدہایاں نی
رہی سون سپت جٹیٹیاں دی لسی ڈوہل پرات لے آیاں نی
سانوں آس امید برسات دی سی گھٹاں گڑیدیاں رب وسایاں نی
سبھے اٹھ ٹریاں اوازار ہوکے کسے پھیر نہ مول بہایاں نی!
لگے غم اندوہ فراق بہتے کوڑیاں مارڈہایاں گھریں آیاں نی
کجھ شوق نہسی اسنوں نال سیدے جیوو چہ کلیلیاں کھایاں نی!
متھی ہورسی ہوردی ہور ہوئی شکر کرے جو رب رضایاں نی!
چلیاں اٹھ سوانیاں اگ گھریں کرن سون سپت نہ آئیاں نی
وارشاہ میاں نیناں ہیر دیاں نے وانگ بدلاں دے جھڑیاں لایاں نی

یخدعون اللہ (ترجمہ) دھوکا دیتے ہیں اللہ کو اور ان والوں کو اور نہیں دھوکا دیتے مگر

جانوں اپنی پر اور نہیں سمجھتے بیچ دلوں انکے کے بیماری ہے اللہ زیادہ کرتا ہے بیماری انکی کو واسطے انکے عذاب ہے درد دینے والا جنسے قوال اقرار کیا ہے اسکو پھر وہ توڑے ہیں اپنا اقرار ہر بار اور نہیں ڈرتے یہ اس پر کہا کہ اللہ بدلنے والا نہیں نعمت کا جو دی تھی ایک قوم کی جبتک وہ نہ بدلیں اپنے خیر کی بات (ترجمہ) اور نہ زور کرو اپنی بیٹیوں پر بدکاری کے واسطے اگر وہ چاہیں قید سے رہنا کہ کھانا چاہو اسباب دنیا کی زندگی کا۔

گفتگوئے قاضی با مہر چوچک

قاضی آکھیا چوچکا بھلا بچیوں لتھے اج تگاڑے گلوں تیرے
گھر کھیڑیاندے جدوں ہیر آئی چک گئے تگاڑے اتے جھیڑے
وچہ سیالاں دے اج چپ ہوئی اتے خوشی ہو پھرے دنی سبھ کھیڑے
فوجدار تغیر ہوآن بیٹھا کوئی رانجھے دے پاس نہ پائے پھیڑے
وچہ تخت ہزارے دے ہون گلاں اتے بھابیاں رانجھیدیاں کرن جھیڑے
چھٹی لکھ کے ہیر دے عذر خواہی جویں موئے نوں پچھیے ہونیڑے
تیرے دکھ نے رانجھیا مار سٹیاں نت چمکدی لگڑے گھا تیرے
جیتوں رانجھیا اساں نوں آن ملیں رب کریگا اساندے پار بیڑے
دن رات آرام نہ رانجھنے نوں جیتوں دردفراق دے پائے جھیڑے
وارشاہ میاں ویکھ بھابیاں نے چھٹے پھٹ رنجھیٹے دے پھیر چھیڑے

بکریاں عورتو نکا شوق اور جوش سب جاتا رہا اور نا امید ہو کر واپس ہو گئیں او ر سب رسوم چھوڑ دیں اور سخت ناراض ہو گئیں۔ سوچا تھا کچھ اور ہو کچھ اور گیا۔

جیہڑے پھلدانت توں رہیں راکھا اوس پھانوں توڑلے گئے کھیڑے
جسواسطے پھریں توں وچہ جھلاں جتھے باگھ بگھیلے تے شہہ پیڑے
کوئی نہیں وساہ کواریاں دا ایویں لکو نکڑے کرن جھیڑے
توں تاں محنتاں سیں دن رات کردا ویکھ قدرتاں رب دیاں کون پھیرے
دنے رات خوارسیں وچہ جھلاں تول کواریاں دے ہوئے نال تیرے
کلس زری دا چاہڑیئے چاروزے جسویلڑے آنکے وڑیں دیہڑے
تیریاں منتاں منیاں رانجھیا دے لاویں وچہ ہزاریدے وت ڈیرے
دیگ دیوساں علیؑ دی چھنجہ سکھاں غازی پیر دے چاہڑیئے چاسہرے
اوس جوہ وچہ پھیر نہ پین پانی کھس جاں کھیڑیاں منہ پھیرے
وارثشاہ ایہ نذرسی اساں منہ خوبہ خضر چراغ دے لئے پھیرے

جواب نوشتن رانجھا!

بھابی خراں دی رت جاں آن پہنچی بھور آسریتے پئے جالدے نی
سیوں بلبلاں بوٹیاں سکھیاں نوں پھیر پھل لگن نال ڈالدے نی
اساں جدوں کدروں اینہاں پاس جاناں جیہڑے محرم اساڈڑے حالدے نی
بھابی عشق نوں نسکے اوہ جاندے پتر ہون جو کسے کنگال دے نی
بھابی عاشقاندے دل سچ ہوندا تساں کوڑہے وچہ خیالدے نی
ابراہیم دھم تے حسن بصری پھر ہوئے نہ مالک مال دے نی
نت وحدت دے دریا اندر پیندے مست شراب وصالدے نی
سچیاں عاشقاں نوں کجھ خوف ناہیں آتش وچہ سریر نوں بالدے نی
ایس عشق پچھے لڑن مرن سورکے صفاں ڈوبدے کھونیاں گالدے نی
مارے بولیاں دے گھریں نہیں وڑدے وارثشاہ ہوری پھرن بھالدے نی

موجو چوہدری دا پت چاک لایا ایہ پیکھنے ذوالجلال دے نی
جنہاں سولایاں تے لئے جا جھوٹے منصور ہوری ساڈے نال دے نی
لوکاں کول پیغام چا گھلدے نی ایہ گل کویں مگروں ٹالدے نی
وارثشاہ جو گئے سو نہیں مڑدے لوک اساں توں آون بھالدے نی
گئی عمر تے وقت پھر نہیں مڑدی گئے کرم تے بھاگ نہ آوندے نی
گئی لہر سمندروں تیر چھٹا گئے مزے تے سے نہ آوندے نی
گئی گل زبان تھیں نہیں مڑدی گئے روح قلوبت نہ آوندے نی
گئی جان جہان تھیں چھڈ جسہ کئی ہورسیانے فرماوندے نی
مڑا تینے پھیر جے آوندے نی رانجھے یار ہوری مڑ آوندے نی
اگے واہیوں چا گوایونے ہن عشق تھیں چا گواندے نی
رانجھے یار ہوراں ایہا ٹھان چھڈی کتے جا کے کن پڑاوندے نی
اکے اپنی جند گواوندے نی اکے ہیر جٹی بنھ لیاوندے نی
بھابی وس ناہیں ہن کجھ میرے لوک تساں نوں نہیں سمجھاوندے نی
ایہ جٹ دی ذات ہے وڈی کجھر کوئی جوگ دا سانگ بن آوندے نی
ویکھ جٹ ہن فند چلاوندے نی بن چیلڑے گھون ہوآوندی نی
وارثشاہ میاں سانوں کون سدے بھائی بھابیاں تیر چلاوندے نی

وہی ہوا جو تقدیر میں تھا یعنی سونے کا کلس خانقاہ پر چڑھاویں اس حد میں پھر پانی نہ پینا زبان سے نکلی ہوئی بات پھر واپس نہیں ہوسکتی۔

خط رانجھا بطرف ۔۔ننگہا

خط لکھ کے رانجھے چاہتھ دتا موہوں بولیا بہت سلام کرنا
دانے پانی دے وس نہ وس میرے جو کجھ لیکھ لکھیا سوئی پیا بھرنا
یارو رزق ہوا داس ٹیا چارہ کجھ نہ چلدا موڑ دھرنا!

بھابی وس توں اسیں بیوس ہوئے سانوں پیا ہے عشق دریا ترنا
سن بھابیاں خط خاموش ہویاں کہیا بھابیاں وس نہ مول مڑنا
رب میلسی تدوں اوہ آن ملسی وارثشاہ ہوراں ہن صبر کرنا

صلاح کردن خسر اچیاں ہیر

مصلحت ہیر دیاں ساہوریاں ایہ کیتی مڑ پیکڑے ایہ نہ گھلنی جے
مت چاک مڑ چمڑے وچہ سیالاں ایہ گل کوساک دی ہلنی جے
ماں باپ دے کہے نہ ایہ لگی موہرے فوجاں دے دلاں دے دلنی جے
کدوں ساہوریاں دے حکم وچہ چلی ایہ تاں مڈھ دی جھل ولنی جے
آخر رن دی ذات بیوفا ہوندی چا پیکڑے گھریں ایہ ملنی جے
وارثشاہ دے نال ملن دینی ایہ گل کسے اتھلنی جے

گرفتار شدن ہیر بخانہ خسر اچیان

ہیر ساہورے گھر وچہ قید ہوئی سوندی ہندی طعام نہ کھاندڑی اے
دنوں دن اوہ سکدی جاندڑ ہے باجہ درد نہ سول درماندڑی اے
کسے نال نہ ہس کے بولدی اے منہ کج کے پئی شرماندڑی اے
سانگ وچہ کلیجے دے رڑک دے ئے سینے وچہ کہاڑیاں کھاندڑی اے
دھکی پیکیاں ساہوریاں کھوہ گھتی ڈابو جان لیندی غوطے کھاندڑی اے
دن وچہ دلیلاں دے گذردائے جائے روندیاں رات وہاندڑی اے
بھاہ لاوندی چوڑیاں بٹیریاں توں گہنا کپڑا انگ نہ لاندڑی اے
دم دم رانجھا رانجھا کوکدیئے بیٹھی رات دن درد پکاندڑی اے
صورت رانجھے دی اکھیاں وچہ رکھے سر سیدڑے بھس پاندڑی اے
بیڑی والڑ اقوال سویا دپہلا اک پلک نہ دلوں بھلاندڑی اے
ڈردی سس ننان تے دوتیاں توں چپ کیتڑی وقت لنگہا رندڑی اے

جدوں رانجھے دا ہیر نے نال سنیاں لکھ رب دا شکر منانڈری اے
کدی آ رنجھا ئیں درس مینوں تیری مل خریدڑی باندڑی اے
جدوں ملے بیلی آوے چین مینوں وہی ہو جاوے میری چاندڑی اے
کدی کسے دے کول نہ ڈھک بہندی رہے نت نویکلی باندڑی اے
وارشاہ جھب آ دیدار دیوین نہیں جان ایویں ضائع جاندڑی اے

دیگر

وچہ اکھیں دے عشق دی چنگ پوڑی محرم راز ہووے سوئی آن کڈھے
دھوندے راہ پیاریاں وچہ اوجھڑ جنہاں تے ملک تے محل چھڈے
سہتی بیٹھ کے پچھدی ہیر تائیں کیہی بھائے ندھ نوں سر وگے
دنوں دن تں سکدی جاونیں دسیں ساوڑے پیلڑے رنگ بگے
بدن ہوگیا سک کے کرنگ تیرا ہڑباں نے کنگروڑدے ہڈ وڈے
جمی سکری اے ہوٹھاں تیریاں تے لہو پھنڈا تے پیندے جان چھڈے
ویدن اپنے جیو دے دس مینوں کیہڑے دکھ کھاندے تینوں منہ اڈے
آہیں مارنی ئیں ابھے ساہ لیکے کوئی جمدڑی نوں روگ پیاہڈے
موہوں گھلکے گل نہ کرنی ئیں توں چپ کیتڑے وانگ سجا چڈے
اڑیئے بھائے گل نہ آکھ سکاں بھاویں مٹھڑئیں کسے چھیل نڈ ہے
تیرے طور وچوں ایہو دسدائے چھوٹی عمر تے دکھڑے پئے وڈے
کوئی چاء نہ وہٹیاں وانگ تینوں میں کھتھڑی ٹھڑی وانگ تر ڈے
کامن کسیدے پئے نے زور تینوں دہاگے ریشمی اتے تعویز گڈے
وارشاہ طبیب نوں مرض دسیں تیرے درد تے ویلڑے سبھ کڈھے

کلام ہیر با سہتی

بھیت اولوں آخروں سب قصہ سارا کھولکے ہیر سنایائی

سہتی سندیاں ہیر توں سبھ گلاں وہلی بیٹھ کے کول سمجھایائی
تیرے وانگ پیارئیے بھائیے نی عشق دھا میرے دل آیائی
میں بھی نال مراد بلوچ دے نی تیرے وانگ پریم رچایائی
کسے ہتھ سینہوڑا گل اسنوں اوہ بھی عشق نے ہوگ ستایائی
خط لکھ کے بھیج منگا اسنوں اوویں اوسی جے اس بھایائی
جھب دیگا آن دیدار تینوں خاطر جمع کراساں الایائی
وارشاہ نیوں لائے دی لاج رکھیں عمل کریں جو رب فرمایائی

رفتن سیدا بر چارپائی ہری

اک رات سیدا بہت خوشی سیتی پلنگ ہیر دے تے چاپیر دھردا
ہیر آکھدی اجے نامز پڑھنی سیدا پکڑ کے تے زیروزبر کردا
ہیر یاد کیتا پیر اپنے نوں حاضر ہویکے پچھنا پیر کردا
ہیر کہے امان میں رانجھنے دی پیر سیدے نوں پکڑ ظہیر کردا
ہڈ پیر لیہدے سبھ چور کرکے پیر جنہ مشکاں چا اسیر کردا
وارشاہ سیدا ہتھ جوڑ دائے میں تاں بھل گیا بخش پیر مردا
پشت کی ہڈیاں بولنا چالنا خوش خلقی کسی شکیل جوان پر عاشق ہے درد اور
ویلڑا ویلا اندرونی اگر اسکی خواہش ہوگی فوراً آویگا۔

غسل کردن ہیر

فجر ہوئی تے اٹھ کے ہیر جٹی بیٹھ انگنے وچہ اشنان کیتا
اونہدی پائیکے غم دے وچہ بیٹھی رانجھے یار دیول دھیان کیتا
میں تاں تیری امان ہاں رانجھیا وے دیوچہ اقرار ایمان کیتا
تیرے باجہ نہ انگ نہ نین جوڑاں شاہد حال دا رب رحمان کیتا
کتے رانجھنا نظر نہ آوندائے اوسے وقت ہی جیو غلطان کیتا

ابھا ساہ لیکے صم بکم ہوئی پنڈ اوٹ کے تے سنسان کیتا
ڈبی وچہ دلیل دے کھا غوطہ ہیر جا پتال ڈونگھان کیتا
صورت پیر دے وچہ تصویر ہو کے رجوع رب دی طرف دھیان کیتا
جاتا اک خدا برحق جئی دوئی دور جور د شیطان کیتا
ہویاں سبھ کدروں تاں دوروچوں دل ہیر دا نور نور ان کیتا
پنج پیر ہوئے آن ترت حاضر جدوں رب نے حکم فرمان کیتا
ویکھن پیر سجدے وچہ ہیر ڈٹھی رکھ پٹھ تے ہتھ جگان کیتا
آکھن اٹھ بچی خبردار ہوجا کیہڑے دکھ تینوں پریشان کیتا
دلوں آہوڑی تے ہنجوں ڈاہہ پیاں چپ ہو کے منہ نموجھان کیتا
آکھے جٹ جیہڑا تساں بخشیا سی اوہدے عشق مینوں خفقان کیتا
عشق چاک دے جی اجاڑ دتا میں تاں اپنا آپ ویران کیتا
اوکھے وقت اور پیر دھیر کردے رب تساں تائیں نگھبان کیتا
دسیہن پیار دلا سڑا ہیر تائیں رب پیراں نوں چا مہربان کیتا
آیا جوش تے کشف دا زور کرکے پیراں چاک سگوں حاضر آن کیتا
کر جھولی تے لئیں مراد بچی پیراں جذبیاں نال فرمان کیتا
جھولی ہیر دی رانجھنا پا پیراں پیراں وڑ انام نشان کیتا
ہویا فیض جواوہدیاں رحمتاں دا رب کرم دا دہن روان کیتا
آکھن ظاہر بھی ملے گا جھب تینوں ظاہر باطنی حکم رحمان کیتا
غوث قطب تے پیر اولیا ء اللہ رب فقر سندا اچا شان کیتا
پنجاں پیراں اگے ہیر عرض کیتی نالے حال احوال بیان کیتا
آکھے درد فراق رانجھیڑے دا دن رات میں ورد زبا ن کیتا
دتی ہیر نوں بہت دھرواس پیراں اپیر عشق ظالم پریشان کیتا

وارثشاہ فراق دے نال جٹی باراں ماہ دا ذکر بیان کیتا

احوال دوازدہ ماہ (بیان ماہ ساون)

چڑھیا ساون ماہ عذاب والا جنھ ماپیاں ڈولڑی پایاں منیں
روروہ بہتیر ڑے زور کیتے قاضی کھیڑیاں جنھ دیوایاں منیں
طمع حرص پچھے لنہاں ظالماں نے وہن شوہ دے گھت رہڑایاں منیں
خوشیاں نال کھیڈن کڑیاں سبھ بھاویں تتی غماں دی ہنگھ جھوٹایاں منیں
لنہاں ماسیاں پھپھاں تایاں نے چھج چھانٹی گھت اڈایاں منیں
تتی لکھ ہزار پکار کیتی پے گئی ساں وس قصایاں میں!
چھری عشق دی کٹ کے جگر میرا گھت بر ہوندی دیگ رہنایاں میں
ایس ویلڑے نوں نہیں جاندی ساں ہس رس کے اکھیاں لایاں میں
میرا وس نہ چلدا اک رتی رانجھے یار توں جدا ہوآیاں میں!
وارثشاہ تقدیر ایہ رب دی ئے کونج کانگ دے ہتھ پنایاں میں

گہرے دھیان میں غور کرنے لگی مہینوں کی گنتی اللہ کے پاس بارہ مہینے ہیں اللہ کے حکم میں جسدن پیدا کئے آسمان اور زمین انہیں سے چار ہیں ادب کے۔

ماہ بھادوں

چڑھدے بھادروں روندی ہیر جٹی مینوں رانجھنا نظر نہ آوندائے
راتیں نیند نہ آوندی تیج اتے دنے چرکھڑا مول نہ بھاوندائے
اکھیں نظر نہ آوندایار مینوں میرا روندیاں وقت وہاوندائے
ٹھاٹھاں مار فراق دی کانگ آئی جیوڈھدا تے غوطے کھاوندائے
سرتے بدل آکڑ کدا عشق والانت قہر دی بوند وساوندائے
میرا واس آیا وچہ ویریاں دے کوئی سچ نہ سخن الاوندائے

آپو اپنے شغل مشغول سبھے کوئی ہسدا تے کوئی گاوندائے
کجھ کسیدی کسینوں سار ناہیں آپو اپنی لوک سناوندائے
گڑیاں پنڈ دیاں نت اکاندیاں نے مینوں برہوں فراق ستاوندائے
وارشاہ اللہ بن تاہنگ ناہیں ویکھاں رانجھنا کدوں ملاوندائے

ماہ اسوج

اسوج آس اللہ دی رکھ لئی ہورڈہاہ بیٹھی سبھے ڈھیریاں میں
رانجھنا یار ملاوناں ہک وار ری اوہدے عشق فراق نے گھیریاں میں
تیز چھری پھڑ کے ہتھ عشق ظالم کیتی کٹ کے زبرتوں زیریاں میں
تتی چند دی حاپتوں چاسٹی وچہ اندھ غبار اندھیریاں میں
کیہے تڑے وقت سی نیوں لگا آئی دکھاندے مکھ ودھیریاں میں
اوسیاں پاوندیکانگ اڈاوندی ہاں رانجھنے یار دی حب سہیڑیاں میں
ترکڑ جمدیاں چڑھی ساں عشق والے تلی دکھ دے نال پنسیریاں میں
رونوں صبر نہ آوندا اکھیاں نوں لکھ دتیاں دلوں دلیریاں میں
اوہنوں شوق دینال گل لاوندیساں موہوں آکھدی ساں تری تیریاں میں
وارشاہ قضا چاجدا کیتی عرضاں کیتیاں روہتیریاں میں

ماہ کتک

کتک ماہ دا کٹک ہن زور چڑہیا میری آیا ہے جند مکاونے توں
کیہاں رزق مہاراں نے چل لیاں گلیاں پیکیاں راہ بھلاونے نوں
ایس ماہ دیوچہ سہیلیونی میرا جی چاہے بیلے جاونے نوں
پیکے ہوندے تے بیلے ونجدیاں ساں رانجھنے یار دے انگ لگاونے نوں
رب جھنگ سیال توں کڈھ کے تے سٹی رنگپور خاک رلاونے نوں
سبھو سنگ سہیلیاں دوررہیاں آئی اک نہ جی پر چاونے نوں!

دردخواہ رانجھنے باجھ کون ہووے تتی ہیر دی پیڑ وٹ آونے نوں
تتی ہیر بیمار داوید رانجھا کدوں آوسی روگ گوادنے نوں
کتے سوہنا نظر آوندائے دن چاہوندا نہیں کسے چاہونے نوں
وارشاہ رانجھیے نوں لیکے جاندی ساں جھناتے نہاونے نوں

ماہ مگھر

مگھر ماہ دیوچہ دکھ پئے بہتے دل چاہوندائے ملے آن رانجھا
تیرا بوپڑا مکھ تے نین نمھے وڈی سوہنی ائے تیری شان رانجھا
روز حشر دے نوں دامنگیر ہوساں نبیؐ پاک دے ہیٹھ نشان رانجھا
دین دنی دیوچہ مشہور تیری ہیر آکھ دا جگ جہان رانجھا
کدی جھنگ سیالاں توں کرم ہووے پھیر ازنگپور دے ویڑے پان رانجھا
ڈبی ہیر نمانی نوں تارسایاں کرکے مہر دا اک دھیان رانجھا
کدی آنکے پھیر سمہالنی سی ہتھیں اپنی دھری امان رانجھا
تیر مکھ ڈٹھیاں مینوں جند پوندی میرا توں ہیں دین ایمان رانجھا
سیاں جواناں داتوں بھلا چاک منیا تیری جیہا نہ کوئی جوان رانجھا
وارشاہ کراوندی ہیر جٹی آرلیں نہ کریں گمان رانجھا

ماہ پوہ

پوہ ماہ وچہ کنبدی جان میری میں اکلڑ سیج تے سو ونی ہاں
مینوں روندیاں رات وہاوندی اے فجر ہووے تے اٹھ کھلوونی ہاں
آس پاس خالی کول یار ناہیں پیچ کھاکے جان سگوونی ہاں!
کدی آکے ملنا سی سجنا وے تیرے دکھاندے دھوونے دھونی ہاں
ملہر چگ ملامتاں تہمتاں دا گڈی صبر دی واہ کے ڈہوونی ہاں
داہن جگر دے عشقدیاں لاسیاں جھولی دکھ دے بیجدی بوونی ہاں

سینے درد فراق دی پھیر چکی گلے عشق دے پیہن نوں جھوونی ہاں
سینہ لگن اتے کھیوں پا پانی دے مکیاں میڈڑے گوونی ہاں
جس وقت کوئی گھر نہیں ہوندا تاں میں بیٹھ نویکلی روونی ہاں
رانجھا مول نہ آوندا نظر مینوں وارث ہنجوں دے ہار پروونی ہاں

ماہ مانگھ

چڑھدے مانگ نوں جیوا داس ہویا دل چاہو ندائے زہر کھامریئے
اکے میل سایاں رانجھا چاک مینوں ضائع جان نہ آپ ونجامریئے
سرسیالا نتے کھیڑیاں بھس پاکے سوہنے یاردانام دھیامریئے
چھڈ رنگ محل تے ماڑیاں نوں اگے چاک دے سیس نوامریئے
کسے روز احسن مہمان تیرا سر کسے دے دری چڑھا مریئے
بھٹھ تکنی آس بیگانڑی جے ہتھیں اپنی خیر کما مریئے
کھوہ مہڈیاں مولیاں نگدیاں نوں دھڑی دھونیارزی سواہ لامرلیے
ٹھپ علم کتاب حکایتاں نوں حرف عشق دا سبق پکا مریئے
رہے ولے دے وچہ افسوس نا ہیں یار رج کے گلے لگا مریئے
وارثشاہ نہ ملے درگاہ ڈھوئی جیکر یار توں مکھ بھوامریئے

ماہ پھاگن

پھاگن ماہ دی رت جاں آن پہنچی کھڑے باغ تے خوب بہار ہوئی
سبز بوٹیاں نوں لگے پھل تازے ہر ہر باغدے وچہ گلزار ہوئی
مانن نت بہار دی موج سیاں تتی پئی ہاں جی اوازار ہوئی
تیغ عشقدی باجہ تکبیر کٹھی میری حشر دے تیک پکار ہوئی
بی بی فاطمہؓ خدمت وچہ ہوساں کھلے وال تے حال خوار ہوئی
دکھاں وچہ وہاوندی عمر میری رانجھے باجہ کسے درکار ہوئی!

توں نچ جنیندڑی انبڑیئے نی میری جان نہ پار اورار ہوئی
لوک ہسدے خوشی دینال کھیڈن ساعت اساندی خوشیدی خوار ہوئی
لوک ہسدے وسدے رسدے نی ساڈے بھادی تاں خس خوار ہوئی
وارشاہ رانجھیئے دے باجھ جٹی دنوں دن تاں آن بیمار ہوئی
خوشنما منہ اور چشم جان پڑتی ہے بار بار ہل چلانے کی کھیتی میں جھولی جس
میں بیج ڈالتے ہیں بیگانہ آس رکھتی تن ہے آدمی اپنی بہتری آپ جانتا
ہے۔

ماہ چیت

چڑھدے چیتر ماہ نوں سب سیاں زل بندیاں تلک لگاندیانی
ہتھیں پاکنگن پہن زری زیور پیریں جھانجراں خوب چھنکاندیانی
والیں عطر عنبیر پچلیل لاون نال سد ہر اں سیس گندا ندیاں نی
خاطر خاوند اں ہار سنگار کرکے بن پھب کے نت وکھاندیاں نی
کول سجناندے خوشی رہندیاں نی میرے وانگ نہ کانگ ڈاندیاں نی
آپو اپنے دل دیاں محرماں نوں نال شوق کلاویاں پاندیاں نی
میں تتڑی داماہی کول ناہیں میرے جیوو چہ کاتیاں جاندیاں نی
گھربار وچوں ڈرن آوندائے گلیاں کھیڑیاں دیاں مینوں کھاندیانی
نال شوقدے گھراں دیوچہ جاکے پہلاں رانگلی سیج وچھاندیاں نی
وارشاہ اکلڑی ہیر جٹی ہورکونتاں نوں انگ لگاندیاں نی

ماہ بیساکھ

چڑھدے ماہ بیساکھ نوں ہیر جٹی رانجھے بار دے باجھ حیران ہوئی
زاری روندی تے پلو پاوندیئے کہندی جان بلب میں آن ہوئی
تہمت شہر تاں طعن ملامتاں دا ہیر جگ دے وچہ نشان ہوئی

میری آہ دی شور پکار سن کے تھر تھل زمین آسمان ہوئی
رورو پچھدی پنڈتاں جوگیاں نوں میری ساعت وچہ زیان ہوئی
کدوں نیک ہوسن دن تڑی دے چنتا وچہ میری ادھی جان ہوئی
کسے تڑے وقت دا جرم میرا عمر دکھاں دے وچہ وہان ہوئی
میں تے مڈھ قدیم دی گوڑی ہاں نال صدیق یقین ایمان ہوئی
رانجھا ملے مینوں تاں جیونی ہاں اسدے نام توں میں قربان ہوئی
وارشاہ کیوں اساں توں رس گیا ساتھیں نہیں سی گل بیشان ہوئی

ماہ جیٹھ

چڑھدے جیٹھ مہینے دے بھٹھ لوندے میرا جیوڑا کامل آیائی
ساتھوں ہویا کی ایڈ خطا پیارے تساں دل تھیں چا بھلا یائی
چڑھکے کوٹھیاں تے راہ دیکھنی ہاں نت چت اڈیک تے لایائی
کڑ کے دھپ تے پھولیاں پوندیاں نی میرا تلخیوں جی گھبرایائی
نالے اک فراق دی ساڑ دی اے رت لنبھواں لووَاں اکایائی
کونتاں والیاں مان دیاں سرد کانے اساں تڑا لیکھ لکھایائی
موہوں روئیکے اڈدے بھور تائیں سی وانگ ایہ سخن الایائی
آکھیں دس مخدوم قصور دے دنوں میرے کم نوں کیوں اٹکایائی
میں تاں بندی ہاں دماندے ماجہ تیری تیرے باجہ میں حال ونجایائی
وارشاہ زاری روندی ہیر جٹی تیرے درد فراق ستایائی

ماہ ہاڑ

چڑھدے ہاڑ دے وچہ حیران جٹی بل بل اگ سینے اندر بجھدی اے
بات ولے دی کھول نہ دسدی سی وانگ تیخ کباب دے بجھدی اے
سینے وچہ فراق دی سانگ رڈکے برچھی وانگ اڑیسدے بجھدی اے

نت پچھدی پاہندماں راہیاں نوں کوئی خبر نہ دیں دی بجھدی اے
چھان چھٹ کے عشق نے پیٹھیاں میں جند مہدڑ یوانگ گجھدی اے
کدی آنکے مکھ دکھا رانجھا جان لباں اتے آئی مجھ دی اے
ہویا جیو اداس نہ پاس رانجھا کڑیاں چہ ہ کھیڈدی رجھدی اے
دلوں درد پیارے دے نال کردی مکھوں ہور حکایتاں گجھدی اے
گیا عشق ہڈاں وچہ رچ اوہدے اوتھے زور دی بات نہ پچدی اے
وارشاہ رانجھے باجہ ہیر تائیں کوئی جگدی بات نہ پچدی اے
آمدن زنے پیش ہیر وچیزے پرسیدن ازو
ہویا سال تمیت تے اک جٹی طرف جھنگ سیالاندے تیار ہوئی
کول ہیر دے جاکے بیٹھدی اے کہندی تیرے توں میں نثار ہوئی
کوئی دس سنیہڑا ماپیاں نوں کیوں بیٹھی ایں توں اوازار ہوئی
جو کجھ دسنائیں سوئی دس مینوں تیرے غمازی میں غم خوار ہوئی
میں تاں چلی آن سوہوریاں ول ہیرے گل پچھنے دی روادار ہوئی
وارشاہ جٹی ہیر رون لگی میں تاں رانجھنے باجہ خوار ہوئی
رفتن زنے بطرف جھنگ وپرسیدن پیغام از ہیر
اک وہٹڑی ساہورے چلی سیالیں آئی ہیر تے لین سنیہاں نوں
تیرے پیکڑے چلی ہاں دیہ گلاں کھول قصیاں جیہاں کیوہاں نوں
تیر گھر ونال پیار کیہا وہٹیاں دسیاں نی اساں جیہا نوں
تیریاں ساہوریاں تدھ پیار کیہا گرم کرو سنیہاں بیہاں نوں
ہیر آکھدی اوسدی گل انیویں ویر ریشماں نال جولیہاں نوں
وارث قاف نے لام تے میم بولے ہور کی آکھاں ایہاں تیہاں نوں

پیغام دادن ہیر

ہتھ جنھ کے گل وچہ پاپلا کہیں ویس نوں دعا سلام میرا
مینوں ویر یاندی وس پایونے سیاں چاوساریا نام میرا
مجھواہ وچہ بوڑیئے ماپیاں نوں انہاں نال ناہیں کوئی کام میرا
ہتھ جوڑ کے رانجھے دے پیر پگڑیں اک امتیناں کہیں پیغام میرا
کرو مہربانی تسیں آپ آؤنہیں تے ہوندا جے کم تمام میرا
وارث نال بیوارثاں رحم کیجے مہربان ہوکے آؤ شام میرا

پیغام دادن بسمت رانجھا

ترٹی قہر قلور سر ہیر بدلے تیرے برہوں فراق نے کٹھیاں میں
سنجیں تراٹ کلیجے وچہ دہانی نہیں جیونامردن تے رٹھیاں میں
ہیر درد فراق دے نال بولی گلاں وسدی سبھ نکھٹیاں میں
دن رات قرار آرام ناہیں اوہدے عشقدی آگ نے لٹھیاں میں
ہتھ جھمنی پگڑ کے عشق ظالم پھنڈی وانگ کپاہ دی پھٹیاں میں
ہجر ویلنے ٹینڈیاں وانگ ویلی لٹھیں درددے چاہڑ کے بٹھیاں میں
ترنجن جوڑ ولیلاں دادکھ چھوپے آہیں وٹ کے پونیاں چھتھیاں میں
کوئی وسدا نہیں سندیہے والا رانجھے باجھ رہی ٹٹی کھتھیاں میں
چور پین راتیں گھر ستیاں دے ویکھو ونہہ بازار وچہ مٹھیاں میں
جوگی ہوکے آجو ملیں مینوں کسی انہروں قہر دی ترٹھیاں میں
جند جھوریاں نے وچے وچہ کھاہدی مارے دکھ وچھوڑے دی ہٹھیاں میں
لمی تذا امید دی رکھ دل تے کتن رب دی آس تے جٹیاں میں!
نہیں چھڈ گھر بار اجاڑ ولیاں نہیں دستانے نہیں وٹھیاں میں
وارثشاہ میاں پریم چھٹیاں نے مار پٹھیاں چھٹیاں کٹھیاں میں!
آکھیں رانجھے نوں کدی آملے اوہدے درس دیدار دی بکھیاں میں

روضے حسنؓ حسینؓ شہید غازی بھولی پیر دی سکھناں سکھیاں میں
کسے گھڑی سو لکھنی آرانجھا واناں نت ادیک دی مکیاں میں
کھاہدا ماس سریر دا عشق خونی کا نے وانگ سریر دے سکیاں میں
بھس پانیاں کھیڑیاں کوفیاں نوں سر سید ڑیدے تھکاں تھکیاں میں
وارث باجھ ہووے دردخواہ کیہڑا اگے دشمناں ظالماں ڈھکیاں میں

آمدن عروس درخانہ خسر اچیاں بہ جھنگ

وہٹی آنکے ساہورے وڈی جس دن پچھے چاک سیالاں دا کیہڑا نی
منگو چوچکے دا جیہڑا چارواسی منڈا تخت ہزارے دا جیہڑا نی
روروجھل ولیاں کرے گلاں نت بجرا دکھ نہ بیڑا نی
بھور وچھلی سٹ جنون ہویا کوئیاوس دا کتے نہ ڈیرا نی
جیہڑا عاشقاں وچہ مشہور رانجھا سراوس دے عشق دا سہرا نی
کتے دائرے کتے مسیت رہندا میر اوسنوں دیہو سنیہڑا نی
عشق پٹ کے ترٹیاں گالیاں نی اجڑ گیاں دا ویہڑا کیہڑا نی
وارث عشق داماریا پھرے بھوندا ہیر ویاہ کے لیگیا کھیڑا نی

زخمی کیا اور ذبح کیا جھمنی یعنی کپاس کے صاف کرنے والی لکڑی۔ منہ بند کر کے قید کیا چور رات کو سوتے ہوؤں کو لوٹتے ہیں آسمان سے قہر کی دری ہوئی عشق نے بناہ کر دیا۔ تمام عزت برباد کر دی۔ نہ آباد ہوتی ہوں اور نہ ہوگیع

جواب دختر ان ہمراہ او گوید

کڑیاں آکھیاں چھیل ہے مس بھناں چھڈ بیٹھائی جگدے سبھ جھیڑے
سٹ وچھلی اہل فقیر ہویا جس روز دے ہیر لے گئے کھیڑے
وچہ بیلیاں کوکدا پھرے بھوندا جتھے باگھ بگھیلے تے شہینہ پیڑے

کوئی اوس دینال نہ گل کردا باجہ منتروں ناگنوں کون چھیڑے
بی بی آپ توں گل کر ہونیڑے اوس کلادے کھوہ نوں کون گیڑے
آکھو نال پیار دلاسڑے دے رب لادیسی تیرے ٹانگ بیڑے
چھوہری آکھدی میتھے دواہدی خبر ہیر دی دیوسان جند چھیڑے
اڑیو آکھیو جا رانجھیڑے نوں کتے پاونے آپ توں آپھیڑے
کڑیاں آکھیا جاؤ لیاؤ اسنوں کویں گھیر کے ماندری کرونیڑے
آکھیں وارثا جارانجھیڑ ینوں تینوں سد یا اج محبوب تیرے

آمدن دختران نزد رانجھا

کڑیاں جاولایا رانجھے نوں پھرے دکھ تے دردا لسدیائی
آکھن گھن سنیہوڑا سجناں دا تینوں ہیر پیاری نے سدیائی
سانوں تیرا سنیہڑا ہیر دتا سبھ جیو دا بھیت الدیائی
اہناں دماں دا کجھ وساہ ناہیں عزرائیل چڑھ دھون تے ودیائی
جھب ہو فقیر تے پہنچ میتھے اوتھے جھنڈڑا کاسنوں گڈیائی
باجہ تدھ نہ جیونا ہوگ میرا وچہ سیالاں دے جی کیوں گڈیائی
تیرے واسطے ماپیاں گھروں کڈھی اساں ساہور پیکڑار دیائی
وارثشاہ ایس عشق دی نوکری نے دماں باجہ غلام کرچھڈیائی

آمدن رانجھا پیس ملا

منیں رانجھنے نے ملانوں جا کیہا چٹھی لکھو جی سجناں پیاریاں نوں
تساں ساہورے جا آرام کیتا اسیں ڈھوئے ہاں سول انگیاریاں نوں
پہلے دعا سلام قبول ہووے انہاں دوستاں رب سواریاں نوں
مہر بانگی نال جو یاد کیتا پانی پایا جے بھکھے انگیاریاں نوں
اگ بھڑک کے زمین اسمان ساڑے چالکھیا جے دکھاں ساریاں نوں

توں تاں ٹھگ کے میں چرالیاں رناں سچ تے توڑدیاں تاریانوں
اک ہور بھی گلہ چالکھیو جے ہیرے ماریئے نہیں آواریاں نوں
اکے یار دے نام توں سیس دیئے چھڈیئے ایدوساریانوں
چاک دھو کے فقیر ہووان کیہار ماریواساں بچاریانوں
گلہ لکھ جو یار نے لکھیائی بجن لکھدی جویں پیاریاں نوں
میرا حال احوال تاں سبھ لکھیں ذرا چھڈیں نہ گلہ گذاریاں نوں!
وارثشاہ نہ رب بن تاہنگ کوئی کویں جیئے پانسیاں ہاریاں نوں

مضمون خط

تینوں چاسی وڈا ویاہ والا بھلاہویا جے جھب وہیجی اے نی
ایتھوں نکل گئیں بریاں دناں وانگو انت ساہورے جاپیجی اے نی
رنگ رتی اے ووہٹی اے کھیڑیاں دیئے کیدو لنگے دی گنڈ جھیجی اے نی
چلیاں پایاں نی دکھاں نال پالی کرم سیدے دے ماپیاں دیجی اے نی
سنگ چھڈ کے سنگ کوسنگ رلی اے کیوں سنگ دے بیج نوں بیجی اے نی
کھیڑے ساہورے چابنایو نے سیدے کھیڑے تے پھکے ریجی اے نی
قاصد ہیر نوں آکھدا جائیکے تے خط چاک دا لکھیا لیجی اے نی
وارثشاہ تینوں ہن آکھدائے ٹھگی متراں نال نہ کیجی اے نی

جواب خط روانہ کردن ہیر بطرف رانجھا

رانجھے واسطے بہت اداس ہاں میں ربا میل توں چریں وچھنیاں نوں
بنھ ماپیاں دتی ساں ظالماں نوں لگالون کلچیاں بھنیاں نوں
موت اتے سنجوگ نہ ٹلے منولے کون موڑ دا ای ساہاں پنیاں نوں
جوگی ہو کے آتوں بجناوے کون جان دا جوگیاں منیاں نوں
ویہڑ یوچہ توں آنکے پاچھیرا میں تاں لبھ لواں یاراں منیاں نوں

وارثشاہ اس رب دی مہر باجھوں بھلاکون سہاوندا رنیاں نوں

مقولہ شاعر

قید آب تے خورش نے واگ چھکی کوئل لنکا دے باغ دی گئی دلی
منیالئی بنگالیوں چاک کملے سیدا پیا ازغیب دی آن بلی
چستی اپنی پکڑ نہ ہار ہمت ہیر ناہیوں عشق دے وچہ ڈھلی
کوئی جاکے پکڑ فقیر کامل فقر ماردے وچہ رضا کلی
ہوکے مست ملنگ دیوانڑ اتوں سہلی گوڈری پہن ہو شیخ چلی
وارثشاہ ایہ عشق دریا گھگر ہیر تلہیوں باجہ ملاح ٹھسلی

نامہ نوشتن ہیر بطرف رانجھا

دتی ہیر لکھائیکے ایہ چٹھی منیں رانجھے دے ہتھ لے جاوینی
کتے بیٹھ نویکلا سد ملاں ساری کھول کے بات سناوینی
ہتھ بنھ کے میریاں سجناں نوں روروسلام دعاوینی
مرچکیاں جان بنے نک اتے اکوار جے دیدنال آوینی
کھیڑا ہتھ نہ لاوند منجری نوں ہتھ لائیکے گوروچہ پاوینی
لکھ ہورہیاں غماں نال رانجھا ایہ چنگ لیجا کے لاوینی
پڑھیں آپ جنازہ توں آرانجھا سامی گھت کے زمیں دباوینی
تساں حق حقیقت سمجھنی سی دل اپنے دی سمجھاوینی
میرا یار ہیں تاں میتھے پہنچ رانجھا کن منیں دے تینی پاوینی
میری لیں نشانڑی بانک چھلہ رانجھے یار دے ہتھ پھیڑا دینی
میری دے نشانڑی کہیں اسنوں اتے ہور بھی بات بتاوینی
وارثشاہ میاں اس کملوی نوں ڈہنگ زلف زنجیر دی پاوینی

رسیدن خط ہیر نزد رانجھا دہیرو

اگے چونڈیاں نال ہنڈایائی زلفاں کنڈلاندا رہن ویکھ میاں
گھت کنڈل نانگ سیاہ پلمن ویکھے اوہ بھلا جس لیکھ میاں
مل وٹنا لوہڑ وندا سڑے دانیں خونیاں دے بھرن بھیکھ میاں
احسن دی دید کر دیکھ زلفاں خونی نینا ندے بھیکھ نوں ویکھ میاں
ہوئی ہوائی نوں کرو معاف میوں ہویاں سبھ نے اوس ویکھ میاں
پین مکیاں ہاون کلیجڑے نوں ونھ گئی ہے عشق دی میکھ میاں
دن رات پئی کراوندی اے اوہدے وچہ کلیجڑے چھیک میاں
وارثشاہ فقیر رضا منہ فقر ماردے لیکھ وچہ میکھ میاں

پیغام دادن ہیر قاصد را

ویرا قاصد ارب دا واسطائی آکھیں جارانجھیٹے نوں غم میرے
پئی سکنی ہاں مکھ ویکھنے نوں آرہے نی نک تے دم میرے
آکھیں روندیاں نیر نکھٹ گیا آنسو پین جھولی چھم چھم میرے
تیرے عشق فراق توں ڈولیاں میرں پھیرا پا انگن گھم گھم میرے
سیالاں وچہ میں تت بھر تڑی دے کیتے نجڑے رب جرم میرے
راہ ویکھدیاں اکھیں پک گیاں کدی دیہ دیدار خصم میرے
جھب ملیں پنجاں پیراں دتیاوے سن دکھڑے درد لم میرے
وانگ جھنگ دے آن جوملیں مینوں جھیڑے رنگپورے دہون تم میرے
تیرے باجہ میں انگ نہ نین جوڑاں شاہد حال دے نی دودیں چم میری
جھب بوہڑ مینوں میرے سایاں وے گڈیں دین تے دنی دے تھم میرے
نت کولکدی کانگ اڈآونی ہاں ایہو لکھیا لیکھ کرم میرے
جے تاں جتیاں دی مثل پاؤپیریں کجھ عذر نا ہیں ایس چم میرے

کدی آونائیں وے توں آن ماہی مڑ آزمائیں کیڑے کم میرے
وارشاہ رانجھیے نوں ملاں کیکول تن زور ناہیں پلے دم میرے

رسیدن خط ہیر نزد رانجھا

قاصد آرانجھیے نوں خط دتا نڈہیموئی ہے نک تے جان میاں
کوئی پابھلاوڑآ اٹھگیوئی سر گھتیا چامسان میاں
اک گھڑی آرام نہ آوندائے کیہا ٹھوکیو پریم دابان میاں
نال کھیڑیاندے اوہدا پیار ناہیں لوک لا تھکے سبھ تان میاں
نال سون نہ دیندی اے سیڑے نوں ڈھکی مول نہ اوسدی کان میاں
جس وقت منجی اتے لت دھردا اوسیوقت پیندا شورآن میاں
تیرے واسطے راتنوں گنے تارے کشتی نوح دیوچہ طوفان میاں
موہوں تدھ دا نام جو کڈھ بہندی اوتھے نت پوندی گھمنسان میاں
تیرا نام لے لے نڈھی جیوندی اے بھاویں جان تے بھاویں جان میاں
راتیں گھڑی نہ سیج تے مول سوندی رہے لوک بیتڑا اران میاں
جوگی ہوئیکے نگروچہ پاپھیرا موجاں نال توں نڈہڑی مان میاں
وارشاہ میاں سبھے کم ہوندے جدو رب ہوندا مہربان میاں

خواندن خط ہیر میاں رانجھا

چٹھی نام تیرے لکھی نڈہڑی نے وچہ لکھے سودردفراق سارے
رانجھا ترت پڑھا کے خوشی ہویا دلوں ساہ دی ٹھنڈڑی آہ مارے
ملاں لکھ توں دردفراق میرا جیہڑا انبروں ست دا توڑ تارے
گلہ لکھ جو دلاندے دکھڑے دالکھن پیاریاں نوں جویں یار پیارے
قاصد دیکے خط فراغ ہویا کیتا پھیر خدادا شکر بارے
وارث کم سوئی جیہڑے رکبرسی اوہدیاں قدرتاں توں میں تاں وارے

خط رانجھا بجواب خط ہیر!

لکھیا ایہ جواب رانجھیڑ نے جدوں جیووچہ اوسدے شور پئے
اوسے روز دے اسیں فقیر ہوئے جس روز دے حسن دے چور پئے
پہلے دعا سلام پیاریاں نوں مجھوواہ فراق دے بوڑ گئے
اساں جان تے مال درپیش کیتا تسیں لگڑی پریت نوں توڑ گئے
ساڈی گل نہ پچھدا مول کوئی لکھ یار جدوں گئے موڑ گئے
ساڈاواس آیا وچہ الوواں دے اڈاراداریاں مور گئے
ساڈی ذات صفات برباد کرکے لڑکھیڑیاندے نال جوڑ گئے
آپ ہسکے ساہورامایا جے ساڈے روپ دا رسا نچوڑ گئے
آپ ہو محبوب جا ستر بیٹھے ساڈے نیناندے نیز نکھوڑ گئے
وارثشاہ میاں مایاں واہراں نوں دھڑویل ویکھو زوروزور گئے

مضمون خط میاں رانجھا

ساڈی خیر ہے چاہوندے خیر تیری پھیر لکھو حقیقتاں ساریاں جی
پاک رب تے پیروی مہر بابجوں کٹے کون مصیبتاں بھاریاں جی
موجو چوہدری دا پت چاک ہوکے چوچک سیالدیاں کھولیاں چاریاں جی
دغا دیکے آپ چڑھ جان ڈولی چنچر ہاریاں ایہ کواریاں جی!
سپ رسیاندے کرن مارمنتر تارے دیندیاں جے بیٹھ کھاریاں جی
پیکے جٹاں نوں مار فقیر کرکے لین ساہورے آن گھمکاریاں جی
آپ نال سہاگ دے جارپن پچھے لاجاون پچکاریاں جی
سرداراں دیاں پتراں چاک کرکے آپ مایاں جاسرداریاں جی
جسوقت کوئی اوتھے نظر کردا خوب کردیاں ہارسنگاریاں نی
وارثشاہ کدہاریاں اساں کولوں راجے بھوج تھیں ایہ نہ ہاریاں جی

صلاح کردن رانجھا بدل خود بحضرت دیدار ہیر

رانجھے فکر کرکے تجویز کیتی کویں ہیر دادرشن پالئے
سینہ اگ فراق طوفان تایامل کے یارنوں کویں بجھالئے
دھونسا عشق دانویں سر پھیر گھڑیا دل اپنے نوں سمجھالئے
کھرا کٹھن دریا ہے عشق والا پارلنگھیے تلہا بنالئے
کرماں نال ہے لبھدی ڈھیر دولت طالع ہون چنگے گنج پالئے
رانجھے آکھیا لٹ دی ہیر دولت جرم گالئے تاں بھیت پالئے
رنگ ہوروٹا کے جاوڑیئے نال ہیر دے انگ لگالئے
اوہ رب دے نورداخوان یغما شہدے ہوکے جرم وٹالئے
اک ہوونارہیا فقیر میتھوں ذرا تینا بھی وس لالئے
مکھن پالیا چیکنا نرم پنڈا ذرا سواہ دے وچہ رلا لئے
کسے جوگی توں سکھیئے سحر کوئی چیلے ہوکے کن پڑا لئے
اوتھے خودی گمان منظور ناہیں سر دیجے تاں بھیت پالئے
کتے بیٹھ نویکلا سد گوشے حرف عشق دا ورد سکھالئے
میرے ہون نصیب جے دھروں چنگے یار رج کے گلے لگالئے
اگے لوکاندے جھگڑے بال سیکے ذرا اپنے نوں چنگ لالئے
جدوں رن گھر بارو سار دیئے تدوں جھگڑے دی جاواہ لئے
کنگھی وانگ ہے چیر یا آپ تائیں ہن زلف محبوب دی واہ لئے
اگے جھنگ سیالاندے سیر کیتا ذرا کھیڑیاں نوں جھوک لالئے
کسے جوگی دے نال پیوند پایئے رن لیاونے دا سحر پالئے
وارثشاہ محبوب نوں تدوں پایئے جدوں اپنا آپ گوا لئے

ایضاً

وہیدو ہور دلیل دی غور کیتی اساں پہنچنائیں منزل دوریارو
سر تے بھار فراق دا ندی تارو کویں لنگھیے پہلوے پوریارو
خانے فقر دے عشق دی چال چنگی چلو ایس دکان ضرور یارو
ٹنڈ ٹکڑیاں دی راکا لینی باجھوں معاملے باجھ فتوریارو
صبح شام ویلے وانگ آہدیا ندے حاضر بولنا ہور حضور یارو
نال فکر دے چاہہ نہ تابہتی نہیں جھلکنا بھارتنوریارو
دیکے بانہہ سرہانے تے گھوک سونا پھیر اٹھکے بیٹھنا گھوریارو
وارثشاہ دا بولنا بھیت اندر دانشمندنوں غور ضرور یارو

روانہ شدن رانجھا بخدمت بالناتھ

بجھی عشق دی اگ نوں وانگی ساں آیائی شوق جگاونے دا
بالناتھ دے ٹلے دا راہ پھڑیا متا جگیاکن پڑاونے دا
یار ملے تاں شکر بجالیائیے کیا واعدہ عمر گوارنے دا
یار آکھدے نے بالناتھ جوگی ول جان دا پار لنگھادنے دا
اک روز وچہ پندھ کرگیا سارا ایسا چارسی بیکھ وٹاونے دا
نا امید ہویا دنیا داریاں توں فکرلاہیا سو پھیر مڑآونے دا
نالے آکھدا جے کرامات ہووے نالے آکھ دا کم بناونے دا
پئے نال ملایاں دے نال پالے وقت آیا وقت آیا سور گڑمناونے دا
بندے سونے دے لاہ کے چاچڑ ہیا کن پاڑ کے مندراں پاونے دا
جرم کرم تیاگ کے تھاپ بیٹھا کسے جوگی دے ہٹ وکاونے دا
کسے اسے گوردیویدی ٹہل کرینے سکھنے رن کھسکاونے دا
وارثشاہ میاں لنہاں عاشقاں نوں فکر ذرانہ جند گواونے دا

صدائے نمودن رانجھا برائے فقیر شدن

ہوکا پھرے دیندا پنڈاں وچہ سارے آؤ کسے فقیر جے ہوونا جے
منگ کھاونا کم نہ کاج کرنا نہ کجھہ چارناتے نہ کجھہ چوونا جے
ذراکن پڑا کے سواہ ملنی گور وسارے جگت دا ہوونا جے
نہ دہاڑی نہ کسب روز گار کرنا ناڈھو شاہ پھر مفت دا ہوونا جے
ناہ دینی دوہائی پھر جمنے دی کسی موئے نوں مول نہ روونا جے
منگ کھاونا اتے مسیت سونا نہ کجھہ دیونا تے نہ کجھہ لیوونا جے
نالے منگنا تے نالے گھو رناجی دیندار نہ کسے داہوونا جے
مست لکدے جنگلاں وچہ پھرنا اتے غم نوں کھوہ ڈبوونا جے
باراں دیہاں دے واہیاں نفع ناہیں اک واہ کے رج کھلوونا جے
سدا خوشیدے نال نہال رہنا ہنجوں ڈوہلکے مکھ نوں دھوونا جے
ویکھو چھڑ دیاں پوندیاں جادھامن بھن رات نوں جوگنوں جوونا جے
دھر کے ٹنگ تے ٹنگ نسنگ سونا دکھاں نال نہ جیو وگوونا جے
دلوں میل جہان دی پاک کرنی داغ حرص پلیت دا دھوونا جے
کمر کس کے حاضری نہیں دینی ہنھ ہنھ کے نہیں کھلوونا جے
ہر کسے توں ٹہل کرالینی ولی پیر فقیر سدا ونا جے
خوشی اپنی اٹھنا میاں وارث اتے اپنی نیند رے سوونا جے

ملاقی شدن رانجھا بابا لناتھ

بالناتھ دے دائرے جارانجھا کل تھاں مکان ول نظر کردا
روڑی گڑے دی رکھ کے ٹیک متھا سبھ جوگیاں دے جاچرن پھڑ دا
آسن جوگیاں دے بنے بہت سندر رنگارنگ دا کیتا سی چاپڑدا
کئی سبز سفید تے سوہنی سی ملمعہ پھیر یا چاندی تے ہورزردا

رانجھا ویکھ کے بہت نہال ہویا سبھو وسدا زہد تے جہد کردا
کئی پوتھیاں پڑھن گیان گیتا کوئی بھاگوت بھارتے بیٹھ پڑھدا
سبھو ذکر تے شغل دے فکر اندر بناں رب دے نام نہ ہور کردا
وارشاہ بھی فقر دے نام اتوں جیو جان صدقڑے چا کردا

عرض رانجھا بخدمت بالناتھ

ٹلے جائیکے جوگی تے ہتھ جوڑے سانوں اپنا کرو فقیر سائیں
تیرے درس دیدار دے دیکھنے نوں آیا دیس پردیس میں چیر سائیں
صدق دیار کے نال یقین آیا اسیں چیلڑے تے تسیں پیر سائیں
بادشاہ سچا رب عالماں دا فقر اوس دے ہین وزیر سائیں
بناں مرشداں راہ نہ ہتھ آوے ودھ باجھ نہ رجھدی کھیر سائیں
یادحق دی صبر تسلیم پہنچا تساں جگدے نال کی سیر سائیں
تینوں جوڑ کے ہتھ سلام کردا کہندا بہت ظہیر اسیر سائیں
فقر کل جہان دا آسرائے تابع فقر دی پیرا امیر سائیں
پیر تار کے لاوندے ترب پنے بیڑے ڈبڑے ڈوہنگرے نیر سائیں
حکم نال ربی مردہ کروزندہ میرے لباں تے دم اخیر سائیں
ڈھونڈاں ڈھونڈ کے انت لاچار ہویا کوئی پیش نہ گئی تدبیر سائیں
حکم فقر دا کولدوں جائے ناہیں چلے مڑن تقدیر دے تیر سائیں
میرا ماں تے باپ نہ بھیناں بھائی چاچا تایا تے ساک نہ ویر سائیں
[illegible]

ایضاً

کر آس آیا کوئی زور ناہیں میتھے رب دے واسطے کروویا!
کوئی سکھنا بھریتے آوندائے پھر یا چاہے تے اوس تے کرومیا
میں تاں ماریادکھانتے ہوڑیاں دا تک سانبھ تساڈرلے آن پیا
تیری ویکھ کرامت میں شکر کیتا ایس واسطے آن رجوع تھیا
تیری صفت میں سنی ہے جوگیاں تھیں بالناتھ جگت وچہ ڈہیا
میں غریب سبھے چھڈ کم آیا گوپی چند تے بھرتری جوگ لیا
تیرا مکھ ڈٹھیاں سبھ پاپ جھڑدے ہورنرک دا ناس ہے نال بہیا
وارشاہ جاں فقر دا پوے برقعہ دوہاں عالماں وچہ نہال رہیا

جواب بالناتھ

ناتھ ویکھ کے بہت ملوک چنچل اہل طبع تے سوہنا چھیل منڈا
کوئی حسن دی کان ہشناک سندر اتے لاڈلا مانوں تے باپ سندا
کسے دکھ توں رس کے اٹھ آیا اکے کسے دے نال پے گیا دھندا
ناتھ آکھ دا دس کھاں سچ میتھے توں ناں کیہڑے دکھ فقیر ہندا
تیر طور نہ جوگدا کجھ دسے مال مست دسے توں تان نہیں انڈا
چشماں تیریاں خون گذارناں نی طبع حاکمی نہ غلام بندا
جوگی ہووے اصیل جوکلوں ہووے جوگی ہووے ناہیں جیہڑا چور گنڈا
وارشاہ تساں جیہا چھیل بانکا وچہ مجلساں سو ہندا چھیل منڈا

کلام رانجھا با بالناتھ

بالنا تھ نوں جوڑ کے ہتھ کہندا شربت جوگدا گھول میں پیونائیں
ایہ جگ مقام فناہ دا اے سبھا ریت دی کندھ ایہ جیونائیں

چھا بداں دی عمر بندیاں دی عزرائیل نے پاڑنا سیونائیں
اجکل جہان دا سہل میلا کسے نت نہ حکم تے تھیو نائیں!
بھاویں تخت بہے بھاویں زمیں سویں آخر خاک دے وچہ رولیو نائیں
وارشاہ میاں انت خاک ہونا لکھ آبحیات جے پیو نائیں!

کلام ناتھ

ہتھ کنگناں پہنچیاں پھب رہیاں کنیں جھمکدے سوندے بندڑے نی
مجھ پنڈیاں لنگیاں کھیس اتے سر بھنے چلیل دے بندڑے نی
سر کوچکے باریاں وار چھلے کجل بھنڑے نین نچندڑے نی
کھا پہن پھرن سروں ماپیاندے تساں جیہے فقیر کیوں ہندڑے نی
کھلے وچہ بازاردے لکدے نی چھلاں ہارگلاں وچہ گندرے نی
وارشاہ تساں جیہے چھیل بانکے وچہ مجلساں سوہندے مندڑے نی

یعنی بے اعتبار کمر میں ریشم کی لنگیاں اوپر کھیس اور سر پر خوشبودار زلفیں۔

کلام ناتھ بارانجھا

خواب رات دی جگدیاں سبھ گلاں دھن مال نوں مول نہ جھوریئے جی
پنج بھوت بیگارتے اردہانی نال صبر نستو کھ دے پوریئے جی
کھلے فتح دا باب گیان اندر نال دان تے دھیان سپوریئے جی
ایہ دکھ سکھ اک سمان جاپے جیہی شال مشروتی بھوریئے جی
کھلے فتح دا باب گیان اور نال دان تے دھیان سپوریئے جی
ایہ دکھ سکھ اک سمان جاپے جیہی شال مشروتی بھوریئے جی

بھوگ بھوگنا دودھ تے دہیں پیون پنڈا پالکے رات دن دھوونائیں
کھرا کھٹن ہے فقر دی واٹ جھاگن موہوں آکھ کے کاہ وگوونائیں
واہیں وجھلی تیمتاں نال گھوریں گائیں مہیں والیکے چوونائیں
سچ آکھ جٹا کہی بنی تینوں سولو چھڈ کے کھیہہ کیوں ہوونائیں
ہن ایہوئی آواز ما عقل ساڈی عمر آخری وچہ تساں روونائیں
وارشاہ تینوں نت کہے جٹ ایس فقر وچہ اوکھڑا ہوونائیں

کلام رانجھا بابا لنا تھ

ابراہیم دھم چھڈ راج دتا باتاں حق دیاں چاوساریاں نی
پارس لوہے نوں ملے تے ہووے سونا سن گلاں میں ایہ نتاریاں نی
ناتھا چھڈ دتے راج راجیاں نے فوجاں فقر تے جدوں اتاریانی
کبر غیبتاں جھوٹھ سبھ نس دیندے صفاں فقر نے جدوں کھلاریانی
جوگی چھڈ جہان فقیر ہوئے ایس جگ وچہ بہت خواریانی
لین دین تے دغا اینا ن کرنا لت گھت تے چوریاں پاریاں نی
اوہ پرکھ نرویر پدجا پہنچے پنجے ادریاں جہاں نے ماریانی
جوگ دیگے کرونہال مینوں کیہاں جیوتے گھنڈیاں چاہڑیانی
ایس جٹ غریب نوں ماریوں جویں اگلیاں سنگتاں تاراں نی
وارشاہ میاں رب شرم رکھے جوگ وچہ مصیبتاں بھاریاں نی

کلام ناتھ

ناتھ آکھدا جوگ دا سبق پہلا کرنا مارکے دہی دا ناس جٹا
پنج تت سارے وکھو وکھ کرتے اکوتت دار کھنا پاس جٹا
ذکر عالماں فاضلاں صوفیاں دا سبھے وسدے پاس نقاس جٹا
دس روح تے قلب دے راز مخفی ظاہر باطنی پنج حواس جٹا

چھڈ آسرے جگ جہان والے کو رب دی رکھنی آس جٹا
وارشاہ ایہ زندگی کوڑ دی اے اک دم دا نہیں دہر واس جٹا

تمہارے جیسے فقر کیوں ہوتے ہیں جہان کی سب باتیں خواب ہوتی ہیں۔ آج اندر ونہ وس قوے کس نے معلوم کئے۔ منہ سے کہہ کی کیوں آلودہ معلوم ہوتے ہیں پانچ حواس ظاہری۔

ایضاً

چھڈ دغا دغولیاں بجل کینہ ہوکے حرص ہوا تھیں پاک جٹا
نہ توں اگ رہیں نہ توں رہیں پانی نہ توں ہیں ہوا نہ خاک جٹا
آیوں ویکھ توں حال سر بندہیا ندا نالے خویش قبیلڑا ساک جٹا
چودا طبق چوکوٹ دی سیر کرکے ویکھ ذات خدا دی پاک جٹا
اندر دین دنیا اوہدا نام سچا سارا نور ظہور افلاک جٹا
وارشاہ تاں اپنا آپ جاپے جدوں کریں سریر ہلاک جٹا

ایضاً

مہادیو تھیں جوگ دا پنتھ بنیاں کھرا کٹھن ہے جوگ مہم میاں
کوڑا بکا سوا ہے جوگ سندا جیہی گھوٹکے پیونی نم میاں
جگ سن سادھ دی منڈلی ائے کہیا جھوٹنا رم تے چھم میاں
ادھیان لگائیکے بھسم ہوناں پیش جائے نہ کھرب دھم میاں
لکھا نوچہ کوئی اک چاوندائی بھاری جوگ دی ایڈ رقم میاں
وارثشاہ ایتھے پرکھ سوئی بیٹھے شوق نال روندے ترم ترم میاں

کلام رانجھا بابا لناتھ

تسیں جوگ دا حرف بتاؤ مینوں شوق جاگیا حرف نگینیاں دے
ایسے جوگ دے پنتھ وچہ آن وڑیاں چھپن عیب ثواب کمینیاں دے
حرص اگ تے فقر دا پوے پانی جوگ ٹھنڈ گھتے وچہ سینیاں دے
اک فقر ہی رب دے رہن ثابت ہور تھڑ کدے اہل خرتیتیاں دے
سودے فقر دے گھر اک بھارو کدے اکھیں والیاں اتے نابینیاں دے
کرو نظر میں جٹ غریب اتے جویں چمک یلغار چرمینیاں دے
تیرے دوار تے آن محتاج ہوئے اسیں نوکر باجہ مہینیاں دے
تیرا فقیر میں نگر منگاں چھڈاں واعدے لنہاں روزینیاں دے
اللہ پاک سچا جدوں کرم کردا ہوندے سوئی فقیر یقینیاں دے
تسیں کرم کرو رب فضل کرسی دردو ہوجان رنجینیاں دے
دیدار خدا شفاعت نبیوں کریئے کم کوئی نہ ایتھے دینیاں دے
وارث کرم جے کرو فقیر اتے رنگ خوب ہوون جنم ہینیاں دے

کلام بالناتھ

ایس جوگ دے واعدے بہت اوکھے نادنوں زورو جاونا اوئے
جوگی جنگم گوڑی جٹا دہاری منڈی نرملا بھیکھ وٹاونا اوئے
تاڑی لائیکے ناتھ ول دھیان دھرنا دسیوں دوارہی سانس چڑھاونا اوئے
جے آئے داہر کھ تے سوگ چھڈے نہیں مویان گیاں پچھوں تاونا اوئے
نام فقر دا بہت آسان لینا گھرا کٹھن ہے جوگ کماونا اوئے
نہادھو کے جٹاں نوں دھوپ دینی سدا انگ بھبوت رماونا اوئے
اوہیاں باشی جتی ستی جوگی جھات استری ول نہ پاونا اوئے
لکھ خوبصورت پری حور ہووے ذراجی نوں نہیں بھرماونا اوئے
کند مول تے پوست افیم بچہ نشہ کھائیکے مست ہوجاونا اوئے
تن چوپڑن آرسی نال ویکھن ایتھے ستھرا روڈکراونا اوئے
جگ خواب خیال دی بات جانی ہوکملیاں ہوش بھلاونا اوئے
گھت مدراں جنگلاں وچہ رہنا ہین کنگ تے سنکھ وجاونا اوئے
جگن ناتھ گوداوری گنگ جمنا سدا تیرتھاں جائیکے نہاونا اوئے
میلے ساہد اندے جاوناں دیس چھم نواں ناتھاں دا درشن پاونا اوئے
کام کرودھ تے لوبھ ہنکار مارن جوگی خاک درخاک ہوجاونا اوئے
رناں گھوردا گاوندا پھریں واشی تیتھوں اوکھڑا جوگ کماونا اوئے
ایہ جوگ کم نراسیاں واتساں جٹاں کی جوگ کماونا اوئے
طمع حرص نوں مار فقیر ہوناں اساں حق دا راہ بتاونا اوئے
لوکاں بھانے ایہ جوگ دی بات سوکھی جیوندیجان تے خال سماونا اوئے
وارث جوگ دا جالنا کھرا اوکھا جوگ پاوناں جان گواونا اوئے

مردوہی بیٹھے ہیں جوشوق سے زاروزار روتے ہیں فقر کے گھر ایک نرخ
بکتے ہیں بینا اور نابینا کسی کی پرواہ نہیں بدقسمتوں کے کام سنور جائیں عورت

کی طرف نہ دیکھنا۔

کلام رانجھا بانا تھ

تسیں جوگ دیہوارتے کرد کرپا دان کردیاں ڈھل نہ لوڑیئے جی
تیریاں سبھ گلاں منظور مینوں وچہ جوگ دے کون ہن بوڑیئے جی
میں تاں رن گھربارو سار بیٹھا مڑمڑ گوروجی ناہ ٹکوریئے جی
جیہڑا آس کرکے ڈگے ان دوارے جیواوسدا چانہ توڑیئے جی
ناتھا اوڑک نہیں وگدے جگ ساہے جیکر نال پیار دے ٹوریئے جی
لا تقنطو ادی جیہڑا آس رکھے کیوں اونسوں چاپسوریئے جی
صدق بنھ کے تے جیہڑا چرن لگے پار لائیے وچہ نہ بوڑیئے جی
وارثشاہ میاں جیندا کوئی ناہیں مہر اوس توں نہ وچھوڑیئے جی

کلام بالناتھ

گھوڑا صبر دا جوگ دی واگ دیکے نفس مانا کم بہوں چنگیاں دا
چھڈ زرانتے حکم فقر ہونا ایہ کم ہے ماہنواں چنگیاں دا
عشق کرن تے تیغ دی دھارکپن ایہ کم نہیں بھکھیاں ننگیاں دا
تتھے تھاؤں نابیں اڑنگیاں دا ایہ کم ہے سرانتوں لنگھیاں دا
تیتھوں جوگ کمایا ناہ جاوے میاں فائدہ کی جوگ سنگیاں دا
جیہڑے مرن سو فقر تھیں ہون واقف نہیں کم ایہ مرن تھیں سنگیاں دا
شوق مہر تے صدق یقین باجھوں کیہا فائدہ ٹکڑیاں منگیاں دا
وارثشاہ جو عشق دے رنگ رتے کنڈی آپ ہے رنگ دے رنگیاں دا

کلام رانجھا

رانجھا آکھ دایار دے ملن والا کوئی وس سولڑاراہ ناتھا

گھروں تیریوں کجھ نہیں خرچ ہوندا جوڑا مندراں تے چڑھا سوہ اناتھا
انا انا نت کدوں آکھیا میں کروں آکھیا قالو ابلے اناتھا
کیہا ہوراں دا آیا پیش میرے کیہی چھڑی ایہ بلاناتھا
پہلاں عرش عظیم توں کلے دھکے تھلے بھوئیں تے ماریا چاناتھا
پلے پاپنجیریاں سیر آنا دتا دیس توں باہر کڈھاناتھا
ٹریا وانگ مسافراں دیس چھڈے نہیں دیکھنا ملک نوں آناتھا
ڈگا آن ہن تیریاں وچہ قدماں خیر مہدا جھولڑی پاناتھا
نام یاردانافتھیں صاف نکلے جائے سینیوں ہوہواناتھا
شغل حق دا وچہ وجود گھوکے دسویں دوارتے دیہ چڑہانا تھا
میری عاجزی عجز منظور ہووے کون تدھ باہجوں دردخواہ ناتھا
انجدوآن کے سازوجے ہوجائے ایہ جسم فناہ ناتھا
فناہ فی اللہ دی منتروں لنگھ اگے کراں سیر جا ملک بقاناتھا
وارث دکھ مصیبتاں دور ہوون فضل کرے جے آپ خدا ناتھا

بدن چرب کرتا ہے فقیروں کا دیدار عورتیں دیکھتا پھرتا ہے فقر جان ضائع کرنا ہے سخاوت کرتے دیر نہ ہونی چاہئے فقر میں خواہ مخواہ ڈبونا چاہیئے ناتجربہ کار بہل پیار سے چلتے ہیں محبت جدانہ کرنی چاہیئے عاشق ہونا اور تلوار کی دھار کا ٹنا برابر ہوتا ہے بدمزاجونکی یہاں جگہ نہیں ہے سر برہنہ تعلق مرنے سے ڈرنیوالے۔

کلام ناتھ بارانجھا

جوگ کرن سو مرن تھیں ہوئے استھ جوگ سکھیئے سکھنا آئیائی
نچا دہار کے گوارندی سیو کریئے ایہ بھی جوگیاں دا فرمایائی
نال صفق یقین دے بنھ تقوے اوھنے پتھروں رنبوں پایائی
میل دلے دی دھو کے صاف کیتی ترت گورو نے رب ملایائی

مند آپ نوں جاننا خلق کولوں جے تان جوگ دے پنتھ نوں پایائی
نامے کپڑے ہووندے گورولدھا پاس بیٹھ کے بھیت چھپایائی
بچہ سنوں اسوچہ قلبوت خاکی ہے رب نے تھاں بنایائی
وارشاہ میاں اوست جاپے سرب موئے بھگوان نوں پایائی

ایضاً

مالامنکیاں دی وچہ اک دھاگانویں سرب کے بیچ سمارہیا
ساہ جیوندیاں وچہ ہے جان وانگوں نشہ بھنگ افیم وچہ آرہیا
جویں پتریں مہندیوں رنگ رچیاتویں جان جہان میں آرہیا
جویں رگت سریر وچہ سانس اندر تویں جوت میں جوت سمارہیا
رانجھا بنھ کے خرچ ہی مگر لگا جوگی اپنا زور سبھ لارہیا
تیرے دوار جوگا ہور ہیاں ہاں میں جوگی جٹ نوں گھنا سمجھارہیا
ایس جوگ توں فائدہ کی تینوں تیرا کم آسان ہن آرہیا
توں تاں ظاہر اولی خداوا ہیں تیرا نام لیاں دکھ جارہیا
جرم کرم تیاگ سریر وچوں تیرے درس سے دکھ ہٹارہیا
بھوتا کاس تے نرا کاس ولوں انت چت اکاس میں لارہیا

ایضاً

جوگی آکھیا آجے جانائیں رہیں ایس خیال تھیں باز میاں
سر سختیاں نرمیاں جھلیاں نی نہیں دسنادلے دا راز میاں
جوگ جیوند یجان مرجاونائیں ۃتھے کم نہیں لاڈتے نازمیاں
سدا نفی دے راگ نوں گاونائیں کرکے کرنگ قلبوت داسازمیاں
ذکر شغل تے فکر دے وچہ رہنا ہوہو دانت آواز میاں
ۃتھے اپنے آپ نوں گالنائیں نہیں کھیلئے چرخ تے بازمیاں
کرکے خودی تکبروں ترک توبہ رہنا نیوایاں وچہ نمازمیاں
من وچہ مسیت محراب تقوے صدق فقر دا جاء نماز میاں
ایس جوگ دا جالنا بہت مشکل رنگ رنگدے سوز گرازمیاں
بحر فقر وچہ تلہہ توکلے دا وارث حرص دا روہڑ جہاز میاں

مقولہ شاعر

جوگی ہولاچار جاں مہر کیتی تدوں چیلیاں بولیاں ماریاں نی
چبھاں سان چڑہائیکے گرد ہوئے جویں تکھیاں تیز کٹاریاں نی
دنے جنن ادہوت گوردیوجوگی کرن رات نوں بہت خواریاں نی
وچہ نرگ دے ہووسی واس انہاں چھڈ دینیاں سوریاں چاریاں نی
ویکھ سوہنارنگ جٹیئڑے دا جوگ دین دیاں کرن تیاریاں نی
جوگ دین نہ مول نمانیاں نوں نجہاں کیتیاں محنتاں بھاریاں نی
ٹھرک منڈیاں دے لگے جوگیاں نوں متاں نجہاں دیاں رب نے ماریاں
نی
واشاہ خوشامداں سوہنیاندیاں گلاں حقدیاں نہ نرواریاں نی

کلام رانجھا با مریدان بالناتھ

بالناتھ جیہا تساں جاننا ہاں جیہڑا ہویا ہاں تساں دا خاص بھائی
سبھے دیا کرو میرے حال اتے ہوواں عاقبت وچہ خلاص بھائی
جنہاں مر میں ہر پچھان لیا کم تنہاں دا ہویا سبھ راس بھائی
بدھی آس میں جوگ دے سکھنے دی جدوں ٹریا ساں ہو اداس بھائی
تساں نال میرا کوئی زور ناہیں کیوں چلیا ایڈوسواس بھائی
ویر ساہد دے نال جوساہد کردا ایویں عمر اکار تھا جاس بھائی
عرش رب دا دل عاشقاں دا جیہڑا رنج کردا ہوندا ناس بھائی
فقر سوئی جو دوئی نوں دور کردے وارشاہ توں پچھ لے راس بھائی

کلام مریدان با رانجھا

چیلے آ کھدے منڈیا سنیں ساتھوں اسیں سچ دے بات سناونے ہاں
باراں برس ہوئے سانوں ٹہل کردے تے منگ پن کے نت کھواونے ہاں
جوگ اساں نوں مہر کرنہیں دیندا پئے دن رب دھیاونے ہاں
کدی اگ ہوندا کدی وانگ پانی کوئی ایس دا نت نہ پاونے ہاں
لئے نت چرنا منتاں پیر دھو کے آسن ٹہلدا روز وچھاونے ہاں
ماتا گنگ توں جل نت لیائیکے تے بھر بات اشنان کروانے ہاں
کرسی پیٹھیاں نوں متھا ٹیک کے تے نال صدق دے پیر دھواونے ہاں
وارث کرم سوئی جیہڑے پین جھولی ایویں رائگاں عمر گواونے ہاں

کلام رانجھا با ناتھ و مریدان او

غیب کرن بیگانڑی طاعت اور تے آدمی یہ گنہگار ہوندے
چور کرت گھن نوکر تے چغل جھوٹھالوتی لاوڑا زانی بدکار ہوندے

سادھو ایس زمانے دی چال ایہا کئی پیدل تے کئی اسوار ہوندے
رب بہتیاں تھیں چاکرے تھوڑے اوہ چاہے تے اک تھیں چار ہوندے
اک باجھ امید دے پار لنگھن اک نال امید دے خوار ہوندے
ایہو جیہے معاملے کئی سادھواساں ڈٹھے نی وچہ سنسار ہوندے
اساں جوگوں نہیں گل پہن پہنا تسیں کاسنوں ایڈ بیزار ہوندے
وارث جنہاں امید نہ تانگھ کائی کم تنہا ندے عاقبت پار ہوندے

یعنی جولوگ دن کومست بڑے گورو اور نیک ہوں اور رات کو برے کام کرینگے تو وہ دوزخ میں جائینگے اور انکو سخت عذاب ہوگا اسواسطے ہر ایک انسان کو چاہیے کہ اچھے کاموں کی طرف رجوع کرے جن کا عقل خدا نے گم کردیاں ہے سچ کی باتیں تحقیق نہ کیں بیگانی نوکری گناہ ہے۔

مقولہ شاعر

رل چیلیاں تاکسا کیتا بال نتاھ نوں پکڑ پتھلیا نے
چھڈ دوارا کھاڑ جھنڈار چلے جاراہ تے رند سبھ ملیا نے
ٹوکاں بولیاں نال بے شرم ہوکے بالناتھ دے جگر نوں سلیا نے
غصے نال پکار پکار کردے گورو بولیاں نال پتھلیا نے
سہلیاں ٹوپیاں مندراں چھڈ چلے غصہ جیو دیوچہ اوڈلیا نے
وارث رب بخیل نہ ہووے میرا چارے راہ نصیب دے ملیا نے

کلام رانجھا با مریدان ناتھ

سنجاں لوک نصیب ہے باب مانڈے میرا رب بخیل نہ لوڑیئے جی
کچے غور تے کم بنا دیجے ملے دلاں نوں ناہ وچھوڑیئے جی
ایہ حکم تے حسن نہ نت رہندے نال عاجزاں کرو نہ زوریئے جی
کوئی کم غریب دا کرے ضایع سکواں اوسنوں ہتھ ہوڑیئے جی

بیڑا لدیاہویا مسافراں دا پار لائیے وچہ ناہ بوڑیئے جی!
بھلا کردیاں ڈھل نہ مول کرئے قصہ دور دراز نہ ٹوریئے جی
رنیں نال نہ ماریئے پھیر لنہاں ہتھیں جنہاں نوں چاہڑیئے گھوڑیئے جی
ماں باپ جس دا کوئی نہ وہوے مہراوستوں نہ وچھوڑیئے جی
جیہڑا آس کرکے ڈگے آن دوارے جیواوسدا چانہ توڑیئے جی
وارشاہ یتیم دی غور کریئے ہتھ عاجزاں دینال جوڑیئے جی

کلام بالناتھ با خادمان خود

دھروں ہندڑے کاوشاں ویر آئے بریاں چغلیاں اتے انجیلیاں اوئے
مینوں ترس آیا ویکھ زہد تیرا گلاں مٹھیاں بہت رسیلیاں اوے
پانی دودھ وچوں کڈھ لین چاتر جدوں چھلکے پاوندے تیلیاں اوے
گورو آکھیا مندراں جھب لیاؤ چھڈ دیہو گلاں اٹھکھیلیاں اوے
نا ہیں رن ہن مرن تھیں بھور عاشق جنہاں سولیاں سرانتے جھیلیاں اونے
وارشاہ پھر ناتھ نے حکم کیتا کڈھ اکھیاں نیلیاں پیلیاں اوئے
گلے میں پہن بیٹھا جنے ہمیشہ قائم نہیں رہتا قسمت کے چاروں راہ بند کردیئے
لوگ تیرے حق میں برے نصیب کو معاملہ کرتے ہیں

قبول کردن مریدان فرمان ناتھ

چیلیاں گورو دا بچن پروان کیتا چار سرگدیاں مٹیاں میلیاں نی
سبھ تن سوسٹھ جاں بھوئیں تیرتھ وچہ گوراں دے منتراں کیلیاں نی
نوناتھ بونجرا پیر آہے چوسٹھ جوگنی نال رسیلیاں نی
چھ جتی تے دسے اوتار آہے وچہ آبحیات دے چھیلیاں نی
اک دوئے دے نال نہ بات کردا باتاں پھولیاں سبھ سوہیلیا نی

وارثشاہ نہ طاقت ہے بولنے دی جتھے قدرتاں ربدیاں پھیلیاں نی

جوگی شدن رانجھا

دن چارسکا بنامدراں بال ناتھ دی نذر گذاریانے
غصے نال وگاڑ کے گل ساری ڈردے گورمتوں چارسواریانے
جیہڑے غصے تے کاوڑاں چغلیاں سن سبھ جیوتوں چاتاریونے
انہوں ہویا جناب تھیں جوگ بخشش آپو وچہ ایہ بات وچاریانے
بہت غضب کرو ہدی بات آہی سبھا جیواندر چاماریانے
زوراوراں دی گل ہے بہت اوکھی جان بجھ کے بدی وساریانے
گورو کہیا سوانہاں پروان کیتا نرداں پھیاں تے بازی ہاریانے
گھٹ وٹکے صم بکم ہوئے کائی گل نہ موڑ کے ساریانے
کہنا کیڑا کل تاراج کیتا حسن باؤلی چا اجاڑیانے
لیا استرا گوروے ہتھ دتا جوگی کرن دی نیت حادہاریانے
لیڑے لاہ کے گورو پیار دتا انگ لا بھبوت سواریانے
وارثشاہ ہن حکم دی پئی پھیٹی لکھ ویریاں ٹھگ کے ماریانے

حاضر شدن رانجھا بخدمت بالناتھ

بالناتھ نے سامنے سددیدو جوگ دین نوں پاس بہالیاسو
روڈ بھوڈ ہویا سواہ ملی منہ تے سبھ کوڑمے دا نام گالیاسو
کن پاڑ کے جھاڑ کے حرص حست اک پلک وچہ من دھالیاسو
جیہے پتراں تے باپ مہر کردے جاپے ددھ پواکے پالیاسو
پڑھ کے منتر اپنے گورو والا پھیر رب دا نام سمہا لیا سو
لے کے استرا وردفراق والا اک پلک وچہ روڈ کرالیا سو
سواہ انگ رما سرمن داہڑی پامندراں چانوالیاسو

خبراں کل جہان وچہ کھنڈگیاں رانجھا جوگڑا سازوکھالیا سو
گورو چیلوے داربن اک ہویا پردہ پائیکے دیس نوں ڈہالیا سو
اوہورانجھنا تے اوہوچاک جوگی کھیڑے چھلن نوں سانگ بنالیاسو
ہتھ گھپری سر نانادنگی اسم الکھ دا چاسکھالیا سو
وارشاہ میاں سنیاروانگوں جٹ پھیر مڑ بھنکے گالیاسو

چھلن نوں۔ الو بنانے کے لئے۔ آنکھوں میں دھول ڈال کر ہیر کو لے جانے کے لئے۔

نصیحت کردن بالناتھ رانجھارا

دیوے سکھیا رب دی یادوالی دس راہ جوگوراں دے جائیے جی
سبھ تیاگ فکر اندیشڑے نوں راہ گوراند اگوراں توں پائیے جی
ساڈا آتما جائے پراستری نوں اس طوری جوگ کمائیے جی
ککھ پدمنی چترنی نظر آوے اوتھے جیونوں ناہ ڈولائیے جی
اتے دید نارب دی یاد دسے گورو جوگدے پنتھ نوں پائیے جی
نہا دھوکے چابھبوت ملیئے اتے کسوت انگ وٹائیے جی
سکھی دوارو سے جوگی بھیکھ مانگے دے دعا اسیس سنائیے جی
اسی بھات سونگردی بھیکھ لیکے مست لکلدے دوار کو آئیے جی
سنگی بھاوڑی کھپری ہتھ لیکے پہلے رب دا نام دہیائیے جی
نگرالکھ وجائیکے جاوڑیئے پاپ جان جے ناد گھوکائیے جی
بڈھی ماں نوں جاکے کرو نہچا چھوٹی بھین مثال کرپائیے جی
وارشاہ یقین دی گل چنگی سبھو حق ہی حق ٹھہرائیے جی

کلام رانجھا بابالناتھ

رانجھے آکھیا مگر نہ پو میرے کدی قہر دی واگ ہٹائیے جی

گورومت تیری سانوں ناہ پھبی گل گھٹ کے چالنگھائیے جی
پہلے چیلیاں نوں چاتیز کریئے پچھوں جوگ دی ریت بنائیے جی
اکوار جودسنادس چھڈو گھڑی گھڑی نہ گوروا کائیے جی
ایہ کوہجڑی مت کو مت تیری گھت خندقے وچہ ڈوبائیے جی
لیک لائیکے پچھوندی مت دینی تینوں مت ایہ کس سکھائیے جی
کرتوت جے ایہوسی سبھ تیری منڈے ٹھگ کے لیک نہ لائیے جی
وارشاہ شاگرد تے چیلوے نوں کائی بھلی ہی مت سکھائیے جی

باز نصیحت کردن بالناتھ را نجھارا

کہے ناتھ رانجھیٹیا سمجھہ بھائی سر جالئے جوگ بھروہی نوں
الکھ نادوجائیکے کرو نبچا میل لیاونا مکڑے روہڑی نوں
من ماریئے جوگ نوں پالیئے جیہا ماریئے ناگ رکھ سوہڑی نوں
بچہ نفس شیطان نوں گھٹ ماریں جتے ویکھیس کوارڑی دھمڑی نوں
داغ دنب توں بہت سمہال رکھیں چادر فقر دی چھڑی دھوتڑی نوں
ہتھ پکڑ مطہر یقین والی ماریں نفس شیطان کھوتڑی نوں
حال فقر دے نوں نا ہیں لنگ لائیں دلوں صاف رکھیں نیت کھوہ ینوں
فقر مٹھڑا کھیت کمادوائے چوہاچور لاگو گنے ٹوہڑی نوں
پاسے جوگدے تے کھیڈن جانبازی چلیں سمجھہ کے چال اس گوہ ینوں
خصی بلدوانگوں گائیں وچہ پھرنا نہیں سنگھنا دہڑ کی جھوہ ینوں
ہیس مکھ آلود نہ جھوٹھ بولاں چارلیاونا اپنی کھوتڑی نوں
وڈی مان برابر جانئی میں اتے بھین برابر چھوہڑی نوں
جتی ستی نمانیاں ہوریں رکھیں ثابت ایس لنگوہڑی نوں
ایسیں وڈی نوں ماں ہی جانئے ہاں اتے دھی برابر چھوہڑی نوں

جیکر سامنے آوے تے منہ پھیریں کیسی ناہ ویکھیں اوس موہڑی نوں
وارشاہ میاں لیکے چھری کائی وڈھ دور کریں اس بوہڑی نوں

کلام رانجھا بابا لناتھ

ثابت ہووے لنگوڑی سنیں ناتھا کاہ جھگڑا چا اجاڑ دائیں
ایس عشق تھیں چپ جے رہے میری ایڈے پاڑنے کاسنوں پاڑ دائیں
جیکر شوق ہوندا مینوں رب والا ہوندا مست الست غفار دائیں
مینوں عشق نے مار حیران کیتا ٹھا تخت توں وڈے بہار دائیں
ایس جیونوں نڈھی نے موہ لیانت فقرد نام چتار دائیں
ہور کم نہیں سی جوگی ہوونے دا اک رکھنا ہاں غم یار دائیں
جیو مار کے رہن جے ہووے میرا ایڈے معاملے کاسنوں ہار دائیں
سر روڈ کرا کیوں کن پاٹن جے تاں کبر ہنکارنوں مار دائیں!
جے میں جاندا کن توں پاڑ دینے ایہ مندراں مول نہ ساڑ دائیں
جے میں مست اجاڑ وچہ جاہندا مہیں سیالاندیاں کاسنوں چار دائیں
جے میں جاندا عشق تھیں منع کرنا تیرے ٹلے تے دہار نہ مار دائیں
اکے کن سودے پھیر میرے نہیں گھتوں دھلونت سر کار دائیں
جے توں کرنی سی میں نال ایہ ٹھگی پہلے روز چاولیں اتار دائیں
وارشاہ دینال کوئی گل کردا اوہنوں چاکے زمیں تے مار دائیں

کلام ناتھ

پچھوں تاوندا ہاں کیتی مورکھی میں لکھیں ہتھ نہ آوندا اوہ ویلا
کنیں ایس دے مندراں پا بیٹھا ہویا ٹھگی دا آن کے ایہ ویلا!
ناتھ جھور داسی اوسویلوے نوں کیوں میں جھاگنا سی ایہ جھل بیلا
ساڈے سنگ دے وچہ کو سنگ رلیا جویں سنگ کریر دے نال کیلا

گنج فقر دینوں ایس مفت پایا کیتا خرچ نہ پلیوں اک دھیلا
مطلب پائیکے تے ہویا جٹ یکملا غرض واسطے ریہل بنے لیلا
ہن کراں کیکول ہتھیں بخش چکا حال قال تے کھپری ناوتھیلا
پہلاں وندیاں للک کے جوگ لیا کرکے منتاں زاریاں ہوڈھیلا
جوگ مٹھڑا کھیت کمادواتے ایہ بالکا غیب دا پیاتیلا
پتر کھوتیاندے گھوڑے نہیں ہوندے تھیوے اوٹھ ہ بھیڈ دا جویں لیلا
بوٹے اک دے انب نہ کدی لگن ہووے نہیں انار کریر ڈیلا
کتھوں جٹ میرے گرد آن ہویا گھر بارنوں چھڈ کے ہوویہلا
موڑے مندراں کن بے عیب منگے لا بیٹھائی مارہن جگر سیلا
وارث جیوندی جان اکوار چھٹیاں اگوں کراں گا کسے نہ مول چیلا

ایضاً

کھاہ رزق حلال سچ بولیں چھڈ دیہہ توں یاریاں چوریاں اوئے
توبہ کریں تقصیر معاف تیری جیہڑیاں پچھلیاں صفاں نکھوریاں اوئے
چھڈ چالے گوارپنے والے چنی پاڑ کے کیتیاں موریاں اوئے
پچھا چھڈ جٹا خصماں سانبھلیاں جیہڑیاں پاڑیاں کھنڈ دیان بوریاں اوئے
بداہکاں جوترے لالیاں جیہڑیاں ارلیاں بھنیاں توڑیاں اوئے
دھو دھا کے مالکاں ورت لیاں جیہڑیاں چاٹیاں کتیاں کھوریاں اوئے
چھڈ سبھ بریایاں پاک ہوجانہ کرنال جگت دے زوریاں اوئے
رولے وچہ توں ریہڑیا کم چوری کوئی خرچیاں ناہیوں لوریاں اوئے
تیری عاجزی عجز منظور کیتی تاہئیں مندراں کن وچہ سوریاں اوئے
وارثشاہ نہ عادتاں جاندیاں نی بھاویں کٹیئے پوریاں پوریاں اوئے

کلام رانجھا با جوگی

اسیں جٹ ہاں مطلبی پار پورے داء ڈھنگ کرکے ویلا کڈھنائیں
اک گل توں جان قربان کرنی پردلے دا ہٹھ نہ چھڈ نائیں!
گورو پرتے ربدا نام لیکے جھنڈا رنگپور دے وچہ گڈنائیں
وارث نک سیالاں تے کھیڑیاں دا نال سجدے رگڑ کے وڈھنائیں

کلام ناتھ با رانجھا

سچا وڈھکے پیلیاں حرص دیاں فقر گاہندے نفس کھلواڑیاں نوں
ہل واہنے دی چنگی جاچ تینوں واہ جاننا ئیں گھتھیاں پاڑیاں نوں
ویکھے چڈیاں بکیوئی وسنہیاں نوں ہولاں مار کے چوکھراں ماڑیانوں
وارثشاہ موتو قبل ان تموتوا چھڈ جیوندی جان اکھاڑیاں نوں

کلام رانجھا با ناتھ

ناتھا جیوندیاں مرن کھرا اوکھا ساتھوں ایڈنہ واعدے ہوونے نی
اسیں جٹ ہاں ناڑیاں کرن والے اساں کچکڑے نہ پروونے نی
جیہڑا سخن منظور نہ کریئے کوئی موہوں آکھ کے چواگودنے نی
ایس ٹلے تے آن خوار ہوئے ساتھوں نہیں ہوندے ایڈے روونے نی
اینویں کن پڑائیکے خوار ہوئے سارے عمر دے دکھ وکھوونے نی
رناں نالوں جوورجدلے چیلیاں نوں اوہ گورونہ ونہ کے چوونے نی
ساتھوں کھپری نادنہ سانبھ ہونے اساں انت نوں غھگوے جوونے نی
رناں دین گالیں اسیں چپ کریئے ایڈے صبر دے پیر کس دھووونے نی!
ہتھ گھتنا گھڑیاں بھاریاں نوں پچھوں نیونکے لک نہ ٹوہونے نی
اسیں جھگڑیاں نوں گلوں لاہ بیٹھے جھیڑے لمڑے مول نہ چھووونے نی
غلہ گھت خراس وچہ درڑ کرنا پہن چکیاندے نہیں جھووونے نی
کھچاں رناں لڑاکیاں کرن جھیڑاں گتاں پٹکے جھاڑے کھوہونے نی
ہسن کھیڈنوں تساں چا منع کیتا اساں دھوئیں دے گوہنے نہ ڈھووونے نی
وارثشاہ آکھے اساں آخرت نوں کٹے چوونے تے مٹے ڈھونے نی

کلام ناتھ با رانجھا

چھڈ چوریاں یاریاں دغا جٹا بہت اوکھیاں ایہ فقیر یاں نی
جوگ جالنا سار واتر کلائے ایس جوگ وچہ بہت ظہیر یاں نی
جوگی نال نصیحتاں ہوجاندے جویں اوٹھ دے نک نکیریاں نی
تونبا کھپری سمر ناناوسنگی چمٹا بھنگ نریل رنجیر یاں نی!
چھڈ تریمتاں دے جھاک ہوجوگی فقر نال جہان کی سیریاں نی
وارث شاہ ایہ جٹ فقیر ہویا نہیں ہوندیاں گدھے توں پیریانی

رہے ہوئے زمین کے ٹکڑے ٹانگوں میں دیکر ہل چلانا جیتی جان فساد چھوڑ دے۔
موٹے رسے بٹنے والے یعنے موٹا کام بننے والے ہیں باندھ کر دوہنے والے یعنی لاحاصل بیل جوتتے ہیں۔

کلام رانجھا

اگے ناتھ دے کھلکے عرض کردا صورت یار دی نوں اساں ڈھونڈنائیں
ہیر حق حلال بیشک مینوں ہور غیر دلیل نوں کھرونڈنائیں
ناگ عشق دا بیٹھائی وچہ سینے کنڈل مار جس خون نوں چونڈنائیں
وارثشاہ وانگر ایس ہیر باہجوں ہڈماس ساڈا ہجر چونڈنائیں

ایضاً

سانوں جوگدی رتجھ تدوکنی سی جدوں ہیر سیال محبوب کیتے
چھڈ دیس شریک قبیلوے نوں اساں شرعدے طور عجوب کیتے
دل ہیر دے نال سی عمر جالی اساں مزے جوانی دے خوب کیتے
ہیر چھیتیاں نال میں مس بھناں اساں دوہاں نے نشے مرغوب کیتے
ہویا رزق اداس تاں گل ہلی ماپیاں ویاہ دے چا اسلوب کیتے
دیہاں کنڈدنی بھویں بری داعت نال کھیڑیاندے منسوب کیتے
پیا وخت تاں جوگ وچہ آن پھاتھے ایہ واعدے آن مطلوب کیتے
عشق نال فرزند عزیز یوسف نعرے دردے بہت یعقوب کیتے
ایہ عشق نہ ٹلے پیغمبراں توں تھوتھے عشق نے ہڈ آیوب کیتے
دیہی اپنی ساڑ کے خاک کیتی ایس عشق نے جاغروب کیتے

ہوویں گور وجگت داتائیں سچا جس تے کرم کریں پار لنگھدائے
مینوں ہیر دیہو سانوں طلب ایہا ہیر ہیر میا جی منگدائے
ناتھ سمجھیا نہیں خیال چھڈ دا لگا ایس نوں تیر خدنگ دائے
ناتھ کراشنان بھبوت ملیا تاڑی لائیکے رب توں منگدائے
رانجھا ناتھ اگے ایہو عرض کردا اساں عشق دوہاں رنگ رنگیائے
ناتھا واؤ کولوں جویں ڈرے دیوارتوں ہوراں توں دل سنگدائے
اکھیں میٹ مراقبے وچہ ہویا ہرطرف دھیان کرمنگ دائے
ناتھ میٹ اکھیں درگاہ اندر نالے عرض کرے نالے سنگدائے
دوواں طبق ٹکائے نے تھانو تھائیں کیتا بڑا اوپاتوں رنگدائے
درگاہ لا ابالی ہے حق والی اوتھے آدمی بول نہ ہنگدائے
آسمان زمین داوارثی توں تیرا وڈ اپسار ڈارنگ دائے
رانجھا جٹ فقیر ہو آن بیٹھا لاہ آسرا نام تے ننگ دائے
سبھ چھڈ بریایاں نبھ تقوی لاہ آسرا ساک تے انگ دائے
مار ہیر دیاں نیناں نے خوار کیتا لگا جگر وچہ تیز خدنگ دائے
میرا نام سنکے ٹلے آن چڑھیا کرکے پندھ ہراردے تے جھنگدائے
شوق نال جنگ بیلہ چیر یا سوکیتا خوف نہ شیر پلنگ دائے
لاٹ عشق دی نے تن جالیا سوجویں شمع تے حال پتنگ دائے
گھون مون ہوکے سروچہ سواہ پائی چیر الاہ کے تے سوہے رنگدائے
ایسا عشق دنے مار حیران کیتا سڑگیا سوانگ پتنگ دائے
کن پاڑمناکے سیس داہڑی پی بہے پیالرا بھنگ دائے
کریں فضل تاہیں بیڑا پار ہووے لگے پلک نہ دیر درنگ دائے
سبھ شیخی مشائخی چھڈ کے تے بانا بھد یا فقر نہنگ دائے

توں رب غریب نواز صاحب پردہ ڈھکنا فقر دے لنگ دائے
جوگی ہوکے تے پردیس آیا رزق دور جیوں کونج کلنگ دائے
کیکول حکم ہے کھولکے کہواصلی رانجھا ہوجوگی ہیر منگ دائے
ہویا حکم درگاہ تھیں ہیر بخشی بیڑالادتا اساں ڈھنگ دائے
پنجاں پیراں درگاہ وچہ عرض کیتی دیہو فقر نوں جنم ملنگ دائے
وارشاہ ہن جنہاں نوں رب بخشے تنہاں نال کیہہ محکمہ جنگ دائے

بالناتھ نے آنکھیں بند کرکے تاڑی لگائی جس جوصوفیائے کرام مراقبہ کہتے ہیں اس میں ہمیشہ دلی توجہ خداوند تعالی کی ہوتی ہے اور دوسرے خیالوں سے قطع کیا جاتا ہے اور اس کی طرف سے فیض اور تجلیات کے وارد ہونیکا انتظار کیا جاتا ہے تاکہ فیضان رحمت ہاتھ سے نہ جاوے چنانچہ فرماتے ہیں یک چشم زدن غافل ازاں ماہ نباشی شاید کہلگا ہے کندا گانباشی۔

مژدہ دادن بالناتھ رانجھا را

ناتھ کھول اکھیں کہیا رانجھنے نوں بچہ جاہ تیرا کم ہوئیائی
پھل آن لگا اوس بڑے نوں جیہڑا وچہ درگاہ دے بوئیائی
سنکے خوشی دینال تیار ہویا جٹ جوگدی جوگ نوں جوئیائی
پڑھکے فاتحہ خیر دا گورو صاحب بچن فتحدا مکھ تھیں گوئیائی
ہیر بخش دتی سچے رب تینوں موتی لعل دے نال پروئیائی
چڑھ دوڑکے جت لے کھیڑیاں نوں بچہ شکن تینوں بھلا ہوئیائی
کمر کس اداسیاں بنھ لیاں جوگی ترت تیار ہی ہوئیائی
خوشی ہوکے کرو وداع مینوں ہتھ بھن کے آن کھلوئیائی
کرو مہر مریے مگر لاؤ تھاپی رخصت دیہو ویلا رب ڈھوئیائی
وارشاہ جاں ناتھ نے حکم کیتا ٹردا ٹلیوں پترا ہوئیائی

تیار شدن رانجھا بطرف رنگپور از خدمت بالناتھ

رانجھے ٹردیاں ہویاں وچار کیتی کوئی ہور فریب بنائیے جی
پٹ بوٹیاں ٹلے دیاں پا بگلی دھپے رکھ کے چاسکائیے جی
چو نہ پیس کے بل وچہ پائی اے طباشیر وارنگ وکھائیے جی
اٹ سٹ دیاں جڑاں نوں پٹکے تے جڑھ پان دی آکھ سنائیے جی
چھان کٹ کے پیکے پا بگلی ہوگا ویدگی چادیوائیے جی
کسے فندفریب جے ملے پیارا ٹونے سحر جادو پڑھ جائیے جی
منیں لال شہباز حسین وانگوں ونگا چوڑیاں نتھ چایائیے جی
وچوں مجلسوں اٹھ کے وانگ مجنوں پیر کتیاندے چم آئیے جی
درس یار پیارے دے دیکھنے نوں ویدان جوگیا نداولیس لائیے جی
وارث یار داتدوں دیدار پائیے جدوں اپنا آپ گوائیے جی

حسد بردن مریدان بر جوگ رانجھا

جوگی ناتھ نوں خوشی لے وداع ہویا چھٹا باز جیوں تیز طرار یانوں
فوجدار حضور تھیں کوچ کیتا ڈنکا لگیا چوٹ نقاریاں نوں
اک پلک وچہ کم ہوگیا اسدا لگی اگ پھر چیلیاں ساریاں نوں
اساں ٹہل کریندیاں عمر گذری ڈھل کیتی سو چیلیاں پیاریاں نوں
جوگ دیہو جو آوندے لوک نویں رب جاندا ساڈیاں نعریاں نوں
کدی مہر دی نظر نہ ویکھدے ہو پاویں رب توں کریں جو کاریاں نوں
جٹ کل دے آئے نوں جوگ دتو کہیا مان اساں بیچاریانوں
مڑ کے رانجھنے اک جواب دتا انہاں چیلیاں سبھ ہنسار یاں نوں
بھلے کرم ہوون تاہیں جوگ پائیے ملے جوگ نہ کرماندیں ماریاں نوں
اسیں جٹ انجان ساں پھس گئے کرم کیتا سو اساں نکاریاں نوں

تسیں مدتاندے بیٹھے ٹہل کردے حاصل کجھہ نہ عقل سواریاں نوں
وارثشاہ اللہ جدوں کرم کرد خم ہوندائی نیک ستاریاں نوں

کلام مریدان ناتھ بارا نجھا

توں تاں جوگ لیانال صاحب دے خوشینال گمان دے آء لیتو
بھلے ملدیاں ٹلے تے آن چڑھیوں جوگ ڈآنگ دینال اڑا لیتو
دھن بھاگ سہاگ نصیب تیرے جھب گورو نوں جس جھکا لیتو
کجھ پن نہ دان اشنان کیتا کم گل دے نال بنا لیتو
زہد بندگی تدھ نہ مول کتیی ست گوراں دے بھااٹھا لیتو
اسیں مردے تے ڈردے ہی دور رہیے آ سن تدھ نزدیک وچھالیتو
کوئی بھلا وڑا اٹھگیوئی سر گورو دے جادوڑا پاء لیتو
وارثشاہ توں جوگ والیا دھاڑ اہک اگے توں جوگ نوں لالیتو

مقولہ شاعر

جدوں کرم اللہ دا کرے مدد بیڑا پار ہوجائے نمانیاں دا
لہنا قرض نہیں بوہے جا بہیئے کیہا تان ہے اساں نتانیاں دا
حکم نال جہاد سمندر پھر دا اوتھے کجھہ نہ زور مہانیاں دا
اک جاگ دے رہن محروم کموں ایہ کھیل ہے اوسدے بھانیاں دا
اک ستڑے دے جگا صاحب ضامن کیہڑائی حقدے بھانیاں دا
کھیڑا ہیر پرناہ گھر جا بیٹھا ہویا وارثی حکم ٹکانیاں دا
جیندے ہوٹھ نات تے شکر مارے گلہار وچہ سوار مکھانیاں دا

رانجھا ہوجگوی آیا واہو واہی شوق ہیر دانام دیوانیاں دا
وارثشاہ میاں وڈا ویدرانجھا سردار ہے سبھ سیانیاں دا

عاشق حقیقی کو جلوہ حق تعالی شہادت کے وقت نصیب ہوتا ہے۔

روان شدن رانجھا بطرف رنگپور

جوگی ہوتیار جاں اٹھ ٹریا آیا پنڈ پر پنڈ بھبھوٹرائی
جیہڑے پنڈ وچہ آوے تا لوک آکھن ایہ اتان جوگیڑا بالڑا چھوٹرائی
کنیں مندراں ایس نوں ناہ پچھن اوہدے تیڑ نہ بنے لنگو ٹرائی
کوئی جوگیاں دے نہیں ڈول اوہدی ہڈ پیر ولوں ویکھو موٹرائی
جاگہ مندراں دی سوہن والے ہتھ سوہند رانگلا سوٹرائی
کسے مان متی گھروں چک دتا جیندا لکھیں وکاوندا پوترائی
سانوں ایس جیہا چند ہتھ آوے پہنے زری تے باولہ گوٹرائی
کسے بھاگ بھری ہنہوں جمیا سی ایہ تاں حسن دی کان والوتھڑائی
ست جنم کے ہمیں ہاتھ ناتھ پورے کدی واہیا ناہیوں جوترائی
دکھ بھجن ناتھ ہے نام میرا میں ہاں دھنتر ویدادا پوترائی
ہیرا ناتھ ہے وڈا گوردیو ساڈا چلے اوس کا پوجنے چوترائی
جو کوئی اساں دے نال دم ماردائے ایس جگ توں جائیگا اوترائی
اساں نال ہے رب نے کرم کیتا اساں جوگ نہ لیا سی کھوٹرائی
بالناتھ سچا گورو پایا میں سینہصاف ہے نوردادہوترائی
جھل عشق دا جھاگنا بہت اوکھا بجھ راہبراں راہ داٹوٹرائی
حسنوں عشق دی رمز دی خبر ناہیں بھار ہیٹھ جیوں لدیا کھوترائی
اسیں فقر ہاں ظاہر انانگ کالے کونڈا بغل تے ہتھ بھنگ گھوٹرائی
وارثشاہ جو آگیا لے ساڈی ودھ پتراں دے نال سوترائی

کلام ایضاً

دھایا ٹلیوں رندلی کھیڑ یاندا چلیان مینہ جو آوندا اٹھ اتے
کعبہ رکھ متھے رب یاد کرکے چڑھیا کھیڑیاں دی بجی گھ اتے
موہنڈے پازنبیل نوں پکڑ عاصا جوگ ڈوم دیندے جوں سٹھ اتے
چمٹا کھپری پھار ہوڑی ڈنڈا کونڈا بھنگ پوست چابدھی سو پٹھ اتے
نشے نال جھولا دا مست جوگی جویں ساریاں جھولدے اٹھ اتے
بیراگ شناس جولڑن چلے رکھ ہتھ تلوار دی مٹھ اتے
جوگی خوشی ہوآوندا کھیڑیاں نوں جویں جنج بن آوندی ستھ اتے
واہو واہ دھانا رانجھا کھیڑیاں نوں وگے نیر جو وہن دی سٹھ اتے
اینویں سرک دا آوندا کھیڑیاں نوں جویں فوج چڑھ آوندی لٹ اتے
وارث آن وڑیا جوہ کھیڑیاندی سائیں ہویا رانجھیئے دی پٹھ اتے

تبدیل کردن رانجھا لباس خود

رانجھا بھیس وٹائیکے جوگیاں دا اٹھ ہیر دے شہر نوں دھاوندائے
بھکھا شیر جویں دوڑدا مار تے جویں چوراندٹھ تے آواندائے
سخن یار دے یار نوں چت آئے کدی روندا تے کدی گاوندائے
تتر بول اشگن وسناوندائے من شیرنی پیر مناوندائے
نال چاردے جوگی سی سرک ٹریا جویں مینا نہیری دا آوندائے
دیس کھیڑ یاندے رانجھا جاوڑیا یاوارشاہ ایال بولا وندائے

آن شانک ترہنک جودشمن ہے تیرا۔ درما پیچھے کٹا جو ہماری خدمت کرے
جزالے تیز بادل کی بارش ناوید مشہور ہے کہ چور کا ہاتھ مال پر ہی پڑتا ہے۔

آمدن رانجھا در حدبست رنگپور

جدوں رنگپور دی جوہ جاوڑیا بھیڑاں چارے لیاں وچہ باردے جی
نیڑے آنکے جوگی نوں ویکھ دائے جویں نین ویکھن نین یاردے جی
جھٹ چور تے چغل دی چیہر وانگوں گجھے دیدڑے رہن نہ یاردے جی
چوریار تے ٹھگ نہ رہن گجھے کتھوں چھپن ایہ آدمی کاردے جی
تسیں کیہڑے دیس توں آرہے سخن دس کھاں کھول نروار دے جی
ہمیں گنگ باشی چلے کبھ میلے ہمیں پنچھی سمندروں پار دے جی
باراں برس بیٹھے براں ہسس پھر دے ملن والیاں دی کلاں تاردے جی
وارثشاہ میاں چارے جگ بھوندے ہمیں قدرتاں کو دید ماردے جے

کلام چوپان بارانجھا

پالی آکھدا فقر نہ جھوٹھ بولن فقر سوئی جو جھوٹھ نوں ماردے جی
بنے فقر تے ایتنا جھوٹھ بولیں جھوٹھ دھرم ایمان نوں ساڑدے جی
سچ اللہ دا نام تے فقر دوجاہور جھوٹھ لپارلپار دے جی
پھیر آکھدا ناتھ جی ویکھ تینوں اسیں چال تے ڈول چتار دے جی
سارے ملک تھیں ودھ خچروٹ پالی ٹردے پھر دیاں بھیڑاں نوں چاردے جی
نو حصے کچروٹ وچہ پالیاں دے دسواں حصہ ہے وچہ سنسار دے جی
توں تاں چاک سیالاں دا نام دھیدو چھڈ خچر پوہ گل ہنجارے دے جی
مہیں چوچکے دیاں جدوں چارواسیں جٹی مان دائیں وچہ ماردے جی
تیرا مہنہ ہیر سیال تائیں خبر عام سی وچہ سنسار دے جی
نس جاہ ایتھوں مارسٹنی گے کھیڑے سچ تے جھوٹھ نتادے جی
دیس کھیڑ یاندے ذرا خبر ہووے جان تخت ہزار دے نوں ماردے جی
نسن جاہ کھیڑے متاں لاہد کرنیں پیادے بن لے جان سرکار دے جی

میاں جاہ تیتھوں لیکھا منگنی گے وچہ روز حساب شمار دے جی
کوئی حامی نہ وسی مول تیرا نفسی نفسی ہی سبھ پکار دے جی
مار چور کرسٹن گے ہڈ گوڈے ملک گور عذاب قہار دے جی
آکھے لگ میرے مڑ جاہ ایتھوں کھیڑے گھوڑیاں تے چڑھ تاڑ دے جی
جس وقت ہووے خبر کھیڑیاں نوں او سے وقت تیری جان ماردے جی
وارشاہ جیوں گوروو چہ ہڈ کڑکن گرزاں نال عاصی گنہگار دے جی

کلام رانجھا باچوپان

فقر آکھدا پالیا قہر کیتو ایڈ جھوٹ دا مل کیوں بولیا ای
ڈہانگا پھیر کے ٹچکراں کریں اینویں ایڈا جھوٹھ اپراہد کیوں تولیا ای
ایڑ چاراں کم پیغمبراں دا کہیا عمل شیطان دا تولیوای
بھیڈاں چار کے تہتاں جوڑنائیں کیوں غضب فقیر تے بولیوای
اسیں فقر اللہ دے ناگ کالے اساں نال کی گھولنا گھولیوای
ایالی آکھدا جھوٹھ نہ بول توں بھی مکھن پانیوں کسے نہ رولیوای
تیرا سب احوال معلوم کتیا لقمہ مکھ حرام دا چولیوای
واہی چھڈ کے کھولیاں چاریوں نی ہویوں جوگیڑا جیو جان ڈولیوای
کھیڑے لگے زور بزور تیتھوں روندا پھر نائیں جھوٹھ چابولیوای
سچ منکے پچھا ہٹ جاجٹا کیہا کوڑ دا پھولنا پھولیو ای!
تیری سبھ حقیقت لبھ لئی چلیاہ جاہ مڑ کے قہر تولیوای
وارشاہ ایہ عمر نت کریں ضائع شکر وچہ پیاز کویں گھولیوای

پنچھی۔ پرندہ ملاقات والوں کی مرادیں برلاتا ہوں چار اطراف پھرتے ہیں خدا کی قدرت دیکھتے ہیں طریق فریب چھوڑ کر حقیقت کہہ دے تیرے وطن تک تجھے مارتے جائیں گے آیت شریف (ترجمہ) کہہ دے اے محمدؐ

زمین کی سیر کرو اور دیکھو پرہیز گاروں کی عاقبت کیسی ہوتی

ایضاً

رانجھا آکھدا ملک سزا تینوں جیہا دلوں توں ظن بنا بیٹھوں
ایڈے جھوٹھ اپراہدتوں بولنائیں روز حشر دا اج بھلا بیٹھوں
کس عقل تے غیب دیاں دیں خبراں سر کفر دا بھاراٹھا بیٹھوں
کریئے ودھ کلام نہ مول بھائی کیہا کوڑدا فرش وچھا بیٹھوں
اساں راہ مسافراں پاہندیاں تے کیہا افترا کوڑ بنا بیٹھوں
وارث دین تے دنی دا تدھ تھیسیں نیواں ہو کے عمل کما بیٹھوں

کلام چوپان بارانجھا جوگ

آسنی چاکا سواہ لامنہ تے جوگی ہوکے نظر بھوا بیٹھوں
ہیر سیال دا یار مشہور رانجھا موجاں مان کے کن پڑا بیٹھوں
کھیڑے مار لگئے منہ مار تیرے ساری عمر دی لیک لوا بیٹھوں
تیرے بیٹھیاں ویاہ لگئے کھیڑے داہڑی پر ہے دیوچہ منا بیٹھوں
اوہ ویلوا اہتھ نہ آوندا ای جدوں حق واڈھول مروا بیٹھوں
ہن رونائیں جدیاں سوہریاں نوں ہتھوں لال جاں خاک رلا بیٹھوں
منگ چھڈیئے نہ جے جان ہووے ولی ودھرا چھڈ چھڈا بیٹھوں
جدوں ڈٹھوی دا نہ لگ دا انے بو ہے ناتھ دے انت نوں جا بیٹھوں
ہن وارکی پچھنائیں مور کھاوئے جدوں رڑے تے مون منا بیٹھوں
اک عمل نہ کیتوئی غافلا اوئے اینویں کیمیا عمر گوا بیٹھوں
سر وڈھ تیرا کرن چابیرے جس ویلوے کھیڑیں توں جا بیٹھوں
وارثشاہ تریاق دی تھاں ناہیں ہتھیں اپنی زہر توں کھا بیٹھوں

کلام رانجھا با چوپان

رانجھا آکھدا ملک سزا تینوں ایہ تاں ہویا ای بہت قصور تیتھوں
ایڈے جھوٹھا اپرادتوں بولنائیں لیکھا منگسن روز نشور تیتھوں
اک ودھ دے وچہ چاگھولیوای وڈا ہویا اے ایہ فتور تیتھوں
گلاں والاں چھلاں دیاں ویکھ کے تے ڈرگیا شیطان لنگور تیتھوں
اپنے آپ توں بنیاہیں عقل والا رہیا عقل شعور رہے دور تیتھوں
وارث چاک بنائیں توں جوگیاں نوں سڑ ہویا ہے جیومنور تیتھوں
پانی سے کبھی کسی نے مکھن نہیں نکالا جبتک بدن میں جان ہو (ترجمہ) البتہ
جو یقین لائے اور کی نیکیاں اور عاجزی کی اپنے رب کی طرف وہ ہیں
جنت کے لوگ وہ اسمیں ہمیشہ رہینگے یعنی لوٹ لے گئے تیرے منہ پر مار کر
کیا ہم نے عمر نہ دی تھی تم کو جتنے میں سوچ سکو جسکو سوچنا ہوا اور پہنچا تم پر
ڈرسنانیوالا اب چکمو کہ کوئی نہیں گنہگاروں کا مدد گار۔
(ترجمہ) جو پسند رکھتے ہیں زندگی دنیا کی آخرت سے اور کہتے ہیں اللہ کی
راہ سے اور ڈھونڈتے ہیں اس میں۔

کلام رانجھا

فقر آکھدا پالیاسنی میتھوں دساں جیوڈی سبھ تدبیر میاں
ست جنم کے ہمیں فقیر جوگی نہیں نال جہان دے سیر میاں
اساں سہیلیاں کھیراں نادورتن بھیکھ کھائیکے ہون وہیر میاں
بھلا چاہیں نہ چاک بنا سانوں اسیں فقیر ہاں ظاہر اپیر میاں
نام مہریاں توں سانوں ڈرن آوے رانجھا کون تے کیہڑی ہیر میاں
جتی ستی ہاں ناتھ دے جوگ پورے ست پیہڑیئے جنم فقیر میاں
جٹا چاک بنائیں توں جوگیاں نوں اہیاں جیو آوے سنوں چیر میاں
تھرا تھر کنبے غصے نال جوگی اکھیں روہ پلٹیا نیر میاں

نویں ناتھ چوراسی نے سدھ جیہڑے ہمیں انہاں نکے نال وزیر میاں
ہتھ جوڑ ایال نے قدم پکڑے جوگی بخش لے ایہ تقصیر میاں
میں تاں پھر نہ چھیڑ ساں جوگیاں نوں میری نک دینال لکیر میاں
تسیں پار سمندروں رہن والے بھل گیا چیلا بخش پیر میاں
شکل چاک دی ہیگی سی تیرے جیہی سریاں جیہے بھی ہون سیر میاں
وارشاہ دی عرض جناب اور سن ہونا ہیں دلگیر میاں

کلام چوپان بہ منت پیش رانجھا جوگی

پالی عرض کیتی ہتھ جنہ کے جی قصے سنو حقیقتاں ساریاں دے
تھبے بیلیاں وچہ لیجائے جٹی پہینگاں پینگھدی نال پیاریاں دے
ایہ پریم پیالڑا چکھیو ای نین مست سن نال خماریاں دے
واہیں وچھلی پھریں تے مگر لگی ہانجھ گھن کے نال کواریاں دے
جدوں ویاہ ہویا تدوں وہر بیٹھی ولی چاہڑیانے نال خواریاں دے
دہاراں کھاہنگواں دیاں جھوکاں ہانیاندیاں مزے یاریاں گھول کواریاں دے
موساں نینگراندیاں لاڈ ندھیاں دے مزے ماریاں عشق کواریاں دے
جیڑے ویاہ دتی رہیا رونڈا توں سنجے سکھنے ٹونک پٹاریاں دے
کھیڈن والیاں ساہورے جنہ کھیڑیاں رلن گڈیاں بیٹھ بخاریاں دے
رانجھا وانگ ایمان شرابیاں دے نت پھردائی وانگ ونجاریاں دے
معشوق پیارے جدا ہون کیکول عاشق ہیں بھوچھن پھلکاریاں دے
نالے کرن وظیفہ جہان ٹھگن فند پھب دے نہیں چھلیاریاں دے
نکیاں چھوہراں تے تنہاں پیار آون وانگ دے نہیں نیاریاں دے
وند بھنیاں ڈانناں وانگ بدھے تان چل دے نہیں وچاریاں دے
مولی مہندیاں دے جدوں کھیت مارے لٹ لئے فی ہٹ پیاریاں دے

چوڑے گرنیاں کرن پیار بہتے جتھے بال ویکھن چنچلہاریاں دے
گنڈی رن بڈھی ہوئی ہے حاجن پھیرے مورچھل گرد مزایاں دے
بڈھا ہوکے چور مسیت وڑدا رل پھر دا ای ناں مداریاں دے
پرہاں جاہ جٹا مار چھڈ نینگے ناہیں چھپ دے یار کواریاں دے
کاریگری موقوف کرمیاں چاکا تیھتے ول ہے پاونے جھارماں دے
کوڑے کرن پیار کڑا اڑانیوں ایہ بھی فند فریب پیاریاں دے
وارشاہ فقیر قربان ہووے اہدیاں قدرتاں ویکھ نیاریاں دے

(ترجمہ) نہیں معلوم ہم کو مگر جتنا تو لے کہا یا نو ہی ہے اصل دانا حکمت والا جوگی کو تو رانجھا بناتا ہے جبتک بدن میں جان ہو۔

کلام رانجھا باچوپان وتعریف سگان او

تسی عقلدے کوٹ عیال ہوندے لقمان حکیم دستور ہے جی!
باز بھور بگلا لوہالونگ کالو شاہیں تہنی نال کستور ہے جی
لونگا پشم پستہ ڈبا موت صورت سبزہ ہورشابان منظور ہے جی
پنجے باز جیہے لک وانگ چیتے پہنچا وجیا مرگ سبھور ہے جی
چک شیہنہ وانگوں گج مینہ وانگوں جینوں دندمارن ہڈچور ہے جی
کسے پاس نہ کھولنا بھیت بھائی جو کچھ آکھیو سبھ منظور ہے جی
میں تاں ہولا چار فقیر ہویا کوئی ہیر دا ہووے حضور رہے جی
پردیس وچہ کم آپیا میرا ہیر لئی اگے سر دور ہے جی
شاہ علیؒ نے سر چھپایا سی پردہ پوشی وچہ فقر مشہور ہے جی
وارشاہ ہن بنی ہے بہت اوکھی اگے سجدا قہر قلور ہے جی

تواضع نمودن چوپان با رانجھا

پالی ہس کے مڑوچھا بھورا باہوں پگڑ رانجھیئے نوں بیٹھ گیا
گلاں نال پیار دے کرن لگا مگروں بھیڈاں اٹھ بھگیاڑ پیا
پالی رانجھے نوں چاللکاریا ای رانجھا اٹھ بگھیاڑ دے مگر پیا
وارث کل عیال سمہال لیاں لے لے ست تے بھیڈ اک پاڑ گیا

مقولہ شاعر

رانجھا من سوال عیال واجی نعرہ گج کے کوک پکاریا ای!
کڈھا ایڑوں نہونوں چک دتا وچہ رڑے دے آن نتاریای
مارے خوف دے ترت اوہ اٹھ نٹھا رانجھے نہرنوں چاللکاریای
گھر کی وٹ بگھیا ڑراکھڑا ہویا رانجھے کھپر اکھچ کے ماریا ای
پڑے وانگ زمیں تے ڈیہہ پیارانجھے نال چمٹے ڈھڈ پاڑیای
وارثشاہ ایال دے کول لیایا ویکھ قدرتاں توں بلہاریا ای

کلام چوپان

ایالی سمہال ایہ ہے فقر ثابت کرامات دے نال بھر پور ہے جی
صادق عشق دے وچہ ہلاک ہویا کیتا ذرہ نہ کجھ قصور رہے جی
میر ترت سوال سومن لیا رکھ اکھیاں تے منظور ہے جی
دیچے راہ خدا دے سیس تائیں رکھے دھیان ضرور قبور ہے جی
ہتھ جوڑ ایالی نے پیر پگڑے تیرے کشف انور ظہور ہے جی
وارث ہس کے آکھ دا جاہ بھائی جو کجھ بولیو سبھ منظور ہے جی

کلام رانجھا با چوپان

رانجھے کہیا ایالی نوں بیٹھ بھائی بھیت کسے تھیں مول نہ پھٹ جائے

بھیت دسنا کسے دبھلاناہیں مرد سوئی جو ویکھ دم گھب جائے
ہرگز بھیت ہی کسیدا نہ دیئے مار مار کے تے بھاویں ہٹ جائے
گل جیودے وچہ ای رہے خفیہ کانگ وانگ پنجال سٹ جائے
بھیت دساں کسیدا بھلاناہیں بھاویں پچھ کے لوک نکھٹ جائے
وارشاہ نہ بھیت صندوق کھلے بھاویں جاندا جند راٹھ جائے
عیب ویکھ کر خاموش رہے

کلام چوپان بارانجھا

مارعاشقاندی لج لاہیا ای یاری لائیکے گھن لیجاونی سی
اکے یاری ہی منول نہ لاونی سی اگے ہیر ہی مارمکاونی سی
انت کھیڑیاں ویاہ لیجاونی سی یاری اوس دے نال کی لاونی سی
منگ ویاہ کے لے گئے جیوندے نوں مرجاوناں لیک نہ لاونی سی
لیکے ہیر تائیں کتے نٹھ جاندروں ایڈی دھم کیوں مور کھاپاونی سی
مر جاوناسی دریا دے تے منڈھوں سمجھہ کے پنڈ ایہ چاونی سی
اکے ہیر ہی مار مکا ونی سی اکے اپنی جان گواونی سی!
وارشاہ جے منگ لے گئے کھیڑے واہڑی پر ہے دیوچہ مناونی سی

منع کردن رانجھا چوپان راز گفتگو

رانجھے آکھیا بس کربلیا اوئے تیری گل سنیا دل ہٹ جائے
اساں جوگیاں صبر تھیں کم لینا بھاویں کوئی سانوں مارکٹ جائے
میرا حق کھوہیا انہا ظالماں تے میرا صبر جڑھ سیدے دی پٹ جائے
اکھیں ویکھ کے مرد ہن چپ کردے بھاویں چور ہی جھگڑا الٹ جائے
دیناں نہیں جے بھیت وچہ کھیڑیاندے گل خوار ہووے کھنڈ پھٹ جائے
تو دا کھیڑیاندے بوہے اڈیائی متاں چاک نشانے توں چھٹ جائے

ہاتھی چور گولیر تھیں چھٹ جاندا ایہا کون جو عشق تھیں چھٹ جائے
وارثشاہ میاں پالی سوئی چنگا جیہڑا وچھڑیاں نوں کرد اجٹ جائے

کلام چوپان

پالی آکھدا جوگیا ترس آوے تینوں ویکھ جوان شکیل جیہا
سید اپک دشمن تیری جان دائے جسد اخوف مارے عزرائیل جیہا
جان بجھ تقصیر سہیڑیا ای کبر مارکے تے عزازیل جیہا
نیت صاف سیتی بیڑا پار تیر براکم نہ غیر دلیل جیہا
پھیر دیکھنے وچہ نہ آونائیں تیر چمکدا حسن قندیل جیہا
سوہنا قدسی سرودے وانگ وسدا ہویا جوگیا خشک مغیل جیہا
شہباز ہما دا دبد بہ سی اج الو واں تے مثل چیل جیہا
عاجز ہو کماوندوں اسم اعظم ترت ہوجاندوں اسرافیل جیہا
ہجر یوگی تیکدی صبر کدروں ہوندا قرب تینوں جبرائیل جیہا
تقوی بنھ نمرودی چکہ چڑھدوں ہوندا نارتوں نور خلیل جیہا
گھسا کرو خلیل دا جھل جاندروں ہوندوں ذبح بسمل اسمعیل جیہا
شمع حسن تے وانگ پتنگ سڑیوں رہیا رنگ نہ اوہ رنگیل جیہا
چھنے چوریاں دے کھا کھا غرق کیتے آیوں کھپرا پکر نبیل جیہا
ایس کم نالوں کتے ڈب مردوں ہودوں جٹ جے مرداصیل جیہا
گل سندیاں ناتھ حیران ہویا میٹ اکھیاں تے کھلا فیل جیہا
سد پینڈے دارنگپور جاپدا سی اکے دور ہویا لکھ میل جیہا
گدڑوانگ جاپے اج دس تیری دسیں جناتوں شتر دی ڈیل جیہا
پھر سیں منگ دا پندا خوار ہوندا پچھے ہیر دے ہوذلیل جیہا
پنڈے لابھبوت ابھدت ہونیوں ہویوں رانجھیا سانگ جول بھیل جیہا

دھپے چمک دی گھر انارورگی کا لاکٹ ہویا پنڈا انیل جیہا
میرے آکھنے منداسمجھ ناہیں غصہ کھائے کے ہو کڑیل جیہا
وارثشاہ فقیر نے سچ کہیا گے حق دے جھوٹھ قلیل جیہا
دوستی لگا کر لیجاتی تھی ابتداء سے سوچ کر یہ گٹھڑی اٹھانی تھی ریش محفل
منڈوانی تھی تیری باتیں سننے سے دل تھک جاتا ہے باز مشہور نہ ہوجائے
یعنی جسطرح حضرت خلیل علیہ الصلوۃ والسلام نے نمرود کی بچہ میں صبر کیا تو
آگ گلزار ہوگئی اسی طرح اگر تو بھی صبر کرتا تو مطلب کو پہنچ جاتا۔

ایضاً

ایالی آکھیارن لے جاہ مور کھ سیدا یار نہ ساڈڑی پگدائی
اساں رانجھیا ہس کے گل کیتی جاویکھ لے داجے لگدا ای!
لاٹ دہے نہ جیو دے وچہ لگی ایہ عشق النبڑا اگ داای
جاویکھ معشوق دے نین خونی تینوں نت الاہڑا جگدا ای
اساں دساں چھڈیا وچہ پنڈاں کھادی قسم خدا جوجگدا ای
ساں یار داتے گھسا بازوالا جھٹ چوردا تے داء ٹھگدا ای
لیکے ٹھڑی نوں کھسک جا چاکا سید اساک نہ ساڈڑا لگدا ای
وارث کن پاٹے مہیں چارمویوں اجے تیک وی مہنا جگدا ای

اطلاع نمودن چوپان میاں رانجھا را

جدوں رنگپور دے وچہ جاوسیں اوٗے اوتھے جا الگھ جگاونائیں
ویہڑے کھیڑیاندے تلکن بازیاں نی ذرا سوہد کے قدم ٹکاونائیں
کڑیاں پنڈ دیاں آن کھہیڑ کرسن جھڑک جھنب کے مگروں لاہونائیں
فقران جوگیاں وانگ سجار رکھیں ایس لنگ توں داغ نہ لاونائیں
رناں لچیاں فقراں نوں دین گالیں تینوں خواہ مخواہ پیا ستاونائیں

سہتی نام ہے عقل شعور والی اوس نال تیرے متھا ڈاہونائیں!
شوخی وچہ جہان مشہور اوہدی کویں اوسنوں ٹھنڈیاں پاونائیں
سہتی نام ہے عقل شعور والی اوس نال تیرے متھا ڈاہو نائیں!
چوداں طرح دا علم اوہ جاندی آذرا اوسنوں پتہ چلاونائیں
اوہدا یار مراد بلوچ ہے اوئے اوہنوں رمز دے نال سمجھاونائیں
سیدا خاص دشمن تیری جان دائے ترلے کیتیاں باز نہ آونائیں
ہوندے وس نہ رانجھیا دا ء چھڈیں جیکر سکوں یار نوں پاونائیں
میرے آکھنے تے عمل کریں بھاویں جے تی ہیر نوں گھن سدھاونائیں
وما علینا الا البلاغ ہویاوارثشاہ نوں فرض سمجھا و نائیں!

مقولہ شاعر

مرد باجہ مہری پانی باجہ دھرتی عاشق ڈٹھڑے باجہ نہ رجھدے نی
لکھ سریں اول سول آون یاریاراں توں مول نہ بھجدے نی
بھیڑاں پینڈیاں مردونڈ الیندے پردے عاشقاندے مرد کجدے نی
دا چور تے یار دا اک ساعت ناہیں وسدے مینہ جوگجدے نی
فقر حال باجوں زاہد زہد باجوں عالم علم دے باجہ نہ جچدے نی!
وارث یار دے پاک دیدار پچھے عاشق ویکھ لے جان نوں تجدے نی
مصیبتیں تکلیفیں جوگر جتے ہیں برستے نہیں

کلام چوپان بارانجھا

ایالی آکھیا پھیر رانجھیڑ ینوں نگر کھیڑیاندے جوگی وڑن لگوں!
جاگے بھاگ تیرے میاں رانجھیا اوئے تخت اکبریدے اتے چڑہن لگوں
آکے تخت ہزارے تھیں سوہنیاں اوسیر جھنگ سیالدی کرن لگوں
بدل قہر قلور دے وانگ چڑہیوں جوہ کھیڑیاندی گڑ اورہن لگوں

صورت رب دی نور جمال تیرا کالا منہ شیطان دا کرن لگوں
آکھے لگ ابلیس دے وانگ آدم جان بجھ تقصیر نوں پھڑن لگوں
ابراہیم دیاں سنتاں جان کے تے کیوں پخہ نمرودی چڑھن لگوں
موسیٰ وانگ مثال ہے شکل تیری آپ کم فرعون دا کرن لگوں
یونسؑ وانگ ہووے تیرا رب حافظ ڈھڈ ڈھر ے دیو چہ ترن لگوں
جٹی ہیر دا یار فقیر بنکے ستاں پہیڑیاں نوں ولی کرن لگوں
لوہڑ تخت ہزارے دیاں جھاڑیاں دا اتھے ختن والا بن ہرن لگوں
سنڈاس بیراگ دی فوج لیکے نال کھیڑ یاندے جوگی لڑن لگوں
پیا اک اکلڑا مارینگا اگے داہراں دے کتھے توں اڑن لگوں
اگے پاڑ سیالاندے پاڑ یونی ہن کھیڑیاں تے کارا کرن لگوں
رسا پیڑ کے مٹھڑی جان سند اگھٹ لہو دے دوستا بھرن لگوں
ایس عشق استاد دے درس وچوں حرف وصل معشوق دا پڑن لگوں
دفتر عاشقاں وچہ رانجھیا اوئے ناواں مہر پیغمبر ی جڑن لگوں
رب کرے نصیب مراد مکھن وانگ دودھ دے عاشقا کڑہن لگوں
اشکے بیلیا اوئے تیرے حوصلے نوں جیوندی جند نہ مرں توں ڈرن لگوں
ہتھیں لاہ کے چم جوداتوں دھونسہ اجل دا آپ نوں مڑہن لگوں
کھل عشق دی پھوک رانجھیا اوئے سونا تا قلبوت دا گھڑن لگوں
رب توڑا خیر دے تیک دیوے جیہڑی گل پچھے بیلی مرن لگوں
موہلی درد فراق وجود چنیا گھت اکھلی عشق دی چھڑن لگوں
اصلی وطن قدیم نوں چھڈ ٹریوں پیراوپرے دیس وچہ دھرن لگوں
ویکھ حسن جمال معشوق روشن عاشق وانگ پتنگ دے سڑن لگوں
وارثشاہ اللہ فتح دے تینوں پنڈ ویر یاندے جٹا وڑن لگوں

داخل شدن رانجھا در شہر کھیڑیاں

اٹھ وگیا رب نوں یاد کرکے اونویں آنکے ستھ وچہ دھسیا ای
رونق ویکھ کے پنڈ دی بہک رانجھے یار دا جیوڑا دسیا ای
رانجھے اگے ایال نے قسم کھادی نگر کھیڑیاندے جاکے دھسیا ای
یارو کون سردار گراں کیہڑا اتے لوک کدوکناوسیا ای
اگے پنڈ دے کھوہ تے بھرن پانی کڑیاں نال رانجھا خرسیا ای
یار ہیر دا بھاویں تاں ایہ جوگی کسے لبھیا تے نہیں دسیا ای
اہدا نام ہے رنگپور کھیڑیاندا کسے بھاگ بھری چادسیا ای
پانی پیو ٹھنڈا چھاویں گھوٹ بوٹی سن پنڈ دا نام کھڑہسیا ای
ارے کون سردار ہے بھات کھانے سخی شوم کہیا نام جسیا ای
اجو نام سردار ہے پت سیدا جس نے حق رانجھیے دا کھسیا ای
باغ باغ رانجھیڑا ہوگیا جدوں نام جٹیاں دسیا ای
خوشی عیش نے آن مقام کیتا غم فکر اندیشڑا نسیا ای
اوتھے خوب لباس بنائیکے تے جوگی ہوتیار اٹھ نسیا ای
سنگی کھپری بنھ تیار ہویا لک چا فقیر نے کسیا ای
کوئی کرے جے رب سبب میرا ہویا وس توں کم بیوسیا ای
جھب وچھڑے یار ملاسایاں ہویاں مدتاں جیوتر سیا ای
کدی لے ہولاں کدی جھولدائے کدی روپیا کدی ہسیا ای
وارشاہ کسان جوہون راضی مینہ اوڑدے دیہاں وچہ وسیا ای

جان قربان کردیتے ہیں ژالہ باری کرنے لگا (ترجمہ) بھلا اور کون ہے جو فوج تمہاری تم کو مدد دیگی رحمان کے سوا۔

سیر کردن رانجھا بہ لباس جوگیاں درشہر رنگ پور

پھرن بال کڑیاں مگر جوگیڑے دے خیر مگداسی گھراں ساریاندے
اجو گیا کہیا ایہ دیس ڈٹھو پچھن گھبرو بیٹھ وچہ داریاں دے
اتھے جھول مستانیاں کرے گلاں سخن سنوکن پاٹیاں بھاریاندے
کراں کون تعریف میں کھیڑیاندی پرے پھرن جوطرف کواریاندے
مارعاشقاں دے کرن چابیرے نین تکھڑے نوک کٹاریاندے
دین عاشقاں نوں توڑے نال نیناں نین رہن ناہیں ہریاریاں دے
ایس جوبنے دیاں ونجاریاں نوں ملے آن سوداگریاریاندے
سرمہ پھل وندا سڑا سرخ مہندی لٹ لئے نی ہٹ پیاریاندے
نیناں نال کلیجڑا چھک کڈھن دس بھولڑے مکھ بیچاریاندے
سوہنے سرخ سالو پشیمن جوڑے رنگارنگ سنگارمیاریاں دے
جوگی ویکھ کے آن چوگردھویاں چھٹے پھرن وچہ ناگ پٹاریاندے
اوتھے کھولکے اکھیاں ہس پودا اتے خواب وچہ میل کواریاندے
شاہ پریاں نوں ویکھ حیران ہویا جیہا ملک زادہ وچہ باریاں دے
کدی بول پوے کدی چپ کردا کدی کردائے سخن قراریاندے
آن گردھویاں بیٹھا وچہ جھولے بادشاہ جوں وچہ عماریاں دے
وارشاہ نہ رہن نچلڑیں جہاں تراں نوں شوق نہاریاں دے

مقولہ شاعر

نور فقردا آن ظہور ہویانہیں دولتاں رہن چھپائیاں نی
آس وندخلقت رجوع آن ہوئی آگے فقر چوکوٹ نوائیاں نی
ڈٹھا حال فقیر دا جدوں رناں دوالے ہم ہما کے آئیاں نی
اک درشن لین فقیر آیاں آساں رب نے ترت پچائیاں نی
سبھے نڈھیاں وڈیاں باہر پنڈوں آپو اپنی لوڑنوں آئیاں نی

کئی بالکاں کواریاں بھج آیاں مُیاریاں کجھ ویاہیاں نی
ہوردانیاں سبھ بھردانیاں نی سبھے چل فقیر تے آئیاں نی
کئی بڈھیاں ٹھیریاں اٹھ ٹریاں ہتھ پگڑ ڈنگوریاں دہائیاں نی
جو کجھ ورتیا انہاں دے نال آہا گلاں فقر نوں کھول سنائیاں نی
آپو اپنے کیر نے کرن بہکے رونے روندیاں بہت کرلائیاں نی
کوئی آکھدی رزق دا پیا گھاٹا کوئی سک اولاد سکایاں نی
کوئی آکھدی برا ہے سس سوہرانت کرے ننان لڑائیاں نی
کوئی آکھدی مار کے خصم مینوں گھروں کڈھیا نال خطایاں نی
کوئی درانیاں اتے جٹھانیاں نیکوئی دیواراں بہت ستائیانی
کوئی کہے گوانڈناں نال میرا ایویں کوڑا پراہدیاں چائیاں نی
کوئی آکھدی پت پردیس گیا ڈھلاں اوسنے کاسنوں لایاں نی
کوئی آکھدی گھڑ اروگ مینوں گلاں کردیاں نہیں شرمایاں نی
سینے جمدیاں عشق دی بھاہ بھڑکی چولی چنگ چواتیاں لایاں نی
جیہڑیاں بالکاں کنیاں چھوہزاں سن رانجھے سد کے پاس بہایاں نی
لیاؤ ٹھیکریاں کوریاں تسیں جاکے جیہڑیاں آویاں توں اج لاہیاں نی
رانجھے آکھیا اہناں نہ عذر کیتا پاس آئیکے ڈھیریاں لایاں نی
کولہ قلم دوات بناکے تے لیکاں کھچ کے ہتھ پھڑائیاں نی
کسے آکھدا گلاں دیوچہ رکھو کسے لک دے نال بٹھایاں نی
کسے آکھدا کوٹھے دیوچہ نپو کسے وچہ برونہہ دبائیاں نی
کسے گھڑے وچہ پان دا حکم کیتا سارے بڑاں گھو پولیاں نی
سس سوہراتے دیور مرید ہوکے نند خاوند سب جھکائیاں نی
کسے آکھداتوں خاطر جمع رکھیں تیریاں رب نے پوریاں پایاں نی

رب میلیس چریں وچھنیاں نوں موہوں کرن فقیر دعائیاں نی
کسے آکھد اچرخے دے بنھو دیکے پنھیاں ست بھوایاں نی
وارشاہ فقری نے سبھ رناں ڈھنگ کرکے تے مگروں لاہیاں نی
آمادہ کردن رانجھا کو دکان و دختران رابرائے خبر رسانیدن درخانہا
ماہی منڈیو گھریں نہ جا کہنا جوگی مست کملااک آوڑیا
کنیں مدراں سندراں سہیلیاں نی واہڑی پئے سر بھواں مناوڑیا
دم دم ہے تورودا نام جپ واتھے جوگ داتلک لگاوڑیا
کڑیاں نال نہ کروائی گل کائی گیان پوتھیاں شبد سناوڑیا
کسے نال قدرت بھل جنگلے تھیں کویں بھل بھلاوڑے آوڑیا!
کسے گھریں نہ جا کے آکھناجے جوگی مست بدھوت ہے آوڑیا
دم دم سے نال اوہ ذکر کردا پاک رب دا نام دھیاوڑیا
چیتا نال میرا کوئی جانیو متھے جوگ دا تلک لگاوڑیا
ہر وقت کھڑا کرے وردا اسداک رب دانام لے آوڑیا
ہر گھڑی اوہ گرودا نام لیندا مہادیوتوں دولتاں لیا وڑیا
ذکر کردا ای بیٹھ کے ہوگوشے کہیا سوہنی نال اداوڑیا
کرے وردخفی جلی علیؑ والا نال کسے دے آکھ نہ لاوڑیا
ہویا شوق فقیر دا دیس کیتا دنیا چھڈ کے نام جپاوڑیا
وارث کم سوئی جیہڑا رب کرسی میں تاں اوسدا بھیجا آوڑیا
آمدن دختران خانہ بخانہ واظہار نمودن احوال جوگی پیش مادران خود
کڑیاں ویکھ کے جوگی دی طرح ساری گھریں ہسدیاں ہسدیاں آیاں نی
مائے اک جوگی ساڈے نگر آیا کنیں اوس نے مندراں پایاں نی!
ناہیں بولدا برزبان وچوں بھاویں پچھیا نا ہیوں پائیاں نی

ہتھ کھپری پھاہوڑی موہنڈیاں تے مرگانیاں گلیں پہنایاں نی
ارڑا وندا وانگ جلالیاں دے جٹاں وان گمداریاں چھایاں نی
پریم تتیاں اکھیاں رنگ بھریاں سد اگوہڑیاں لال سوایاں نی
خونی بانکیاں نشے دینال بھریاں نیناں کھیویاں سان چڑہایاں نی
کدی سنگلی سٹ کے شگن بولے کدی سواہ تے اوسیاں پایاں نی
کدی کنگ وجائیکے کھڑار ودے کدی ہسکے ناد گھوکایاں نی
اٹھے پہر اللہ نوں یاد کردا خیر اوسنوں پاندیاں مایاں نی!
نشے باجہ بھواں اوہدیاں تتیاں نی مرگانیاں عجب سہایاں نی
جٹاں سوہندیاں چھیل اوس نڑہڑے نوں جویں چند دوالے گھٹاں آیاں نی
سچ پچھو تے حوصلہ جچھ نا ہیں گلاں کردا ابہت اتایاں نی
نال کوئی مردانہ کسے نال لڑیا نیناں اوسدیاں جھڑیاں لایاں نی
اوہدے حسن دیوانیاں کیتیاں نے گلاں مٹھیاں بہت رسایاں نی
کوئی گورو پورا اس نوں آن ملیا کن پاڑ کے مندراں پایاں نی
کدی رمل نجوم کتاب واچے پرشن قرعہ تے فال کڈہایاں نی
کدی دے چونگی کدی پڑھے تسبیح کدی نہادھو دھوپ دکھایاں نی
نال اوہ منڈیا گودڑی نہ جنگمنہ اداسیاں وچہ ٹھہرایاں نی
کدی ہسدا تے کدی روندائے کدی کوک کے دے دوہایاں نی
جیہڑیاں کھوہ اتے پانی بھردیاں سن ہس ہس کے گھراں نوں آیاں نی
وارشاہ چیلا بالناتھ دائے جھوکاں پریمدیاں کسے نے لایا نی

ملاقات باکرہ عورتوں کی آرام کرکے نہیں بیٹھتے ہیں۔ جن گھوڑوں کی نہاری کی خواہش ہوتی ہے۔

خاوند کے چھوٹے بھائی کی عورت کو درانی اور اسکے بڑے بھائی کی عورت کو جٹھانی کہا

جاتا ہے اور انکے خاوند کو دیوار اور جیٹھ کہتے ہیں۔

بیان کردن خواہر سیدا پیش ہیر از حال جوگی

گھر آنان نے گل کیتی بھابی اک جوگی نواں آیانی
کنیں اوسدے درشنی مندراں نے گل ہینکلا عجب سہایانی
پھرے ڈھونڈ دا وچہ حویلیاندے کوئی اوسنے لال گوایانی
نالے گاوندا تے نالے روندائے وڈا اوس نے رنگ مچایانی
سوہنا چند جیہا قدوانگ سرے وکسی ماں کرمانوالی جایانی
کوئی وڈی مراد دی چھک اوہنوں کسے بھاگ بھری چیک لایانی
ہیرے کسے رجنس دا اوہ پتر روپ تدھ تھیں دون سوایانی
وچہ ترنجناں گاوندا پھرے بھوندا انت اوسدا کسے نہ پایا نی
نیویں نظر پھر دا وچہ کھیڑیاندے متھے چمکدا روپ سوایانی
گل سہیلیاں اتے محراب تھے بانا فقر دا خوب سہایانی
درد نال پکار دا میل سایاں جانی یار کوئی اوس ونجایانی
ابراہیم دھم جیوں جوگ اندر کل مال تے ملک لٹایانی!
حسن بصری جیوں آنکے عشق اندر تن خاک دیوچہ رلایانی
لوہبی وسدائے کسے چیز دانی سانگ جوگیاں دا بن آیانی
مرزے صاحباں نے ویکھو عشق پچھے تن خاک دیوچہ رلایا نی
حضرت یوسف زلیخا دے عشق کارن باراں برس وچہ قید کرایانی
کامروپ تے دوسری کام لٹاں نیوں لا کے نفع کی پایانی
ایس عشق پچھے کیماں کرن قیمہ روڈا وڈھ کے ندی ڈڑہایانی
گورونا تھ دا اوس نے نام لیکے پنڈوڑدیاں نادو جایانی
جتی ستی جوان ہے کاہن صورت گوپی چند جیون جوگ لیایانی

سی ویکھ جو آنکے عشق اندر لالچ نیندی یارونجایائی
کوئی آ کھدیسی رانجھ بھرتری اے راج حکم تیاگ کے آئیانی
پھرے ویکھدااوہٹیاں چھیل کڑیاں من کسے تے نہ بھرمایانی
کائی آکھدی حسن دا چور پھرداتاہیں اوس نے کن پڑایانی
کائی جھنگ سیالاندا آکھدی اے کائی کہے ہزاریوں آیانی
کائی کہے پریم دی چاٹ لگی تاہیں اوس نے سیس منایانی
کائی آکھدی کسے دے عشق پچھے بندے لاہ کے مندراپایانی
کہن تخت ہزارے دا ایہ جوگی بالناتھ توں جوگ لے آئیانی
کوئی کجھ آکھے کوئی کجھ آکھے عاشق اک نہ چت تے لایانی
انہاں لکھ ملامتاں تہمتاں نی جنہاں بھار پریم دا چایانی
کائی آکھدی ایہ تاں نہیں جوگی ہیرواسطے کن پڑائیانی
وارثشاہ ایہ فقر تاں نہیں خالی کسے کارنے دے اتے آئیانی

یعنی طالعمند عورت۔شاہ صاحب کی محبوبہ کا نام بھی یہ تھا۔جو کہ بہادر کے ٹھٹے میں ڈھکوقوم کی ایک عورت تھی اور آپ کو اس سے ازحد محبت ہوگئی تھی۔اسی محبت کے جوش میں آپ نے یہ قصہ تصنیف کیا۔

زاری کردن ہیر ازشنیدن خبر رانجھارا

مٹھی مٹھی ایہ گل نہ کرواڑیو میں تاں سندیاں ہی مرگئی جے نی
تساں ایہ جدوکنی گل کیتی کھلی تھلی ہی میں لڑھ گئی جے نی
گئے ٹٹ تراں نے عقل ڈبی مینوں دھوہ کلیجڑے پئی جے نی
کیکول کن پڑائیکے جویندائیگلاں سندیاں ای جند گئی جے نی
اوہدا دکھڑا رونال جدوں سنیاں مٹھی میٹ کے میں بہہ گئی جے نی
مسو بھنو دا نام جولیندیاں ہو جند سندیاں ای نکل گئی جے نی

کویں ویکھئے اوس مستانڑے نوں جد ہی دھم ترنجنے پئی جے نی
ویکھاں کیہڑے دیس دا ایہ جوگی استوں کون پیاری رس گئی جے نی
اک پوست دھتورہ بھنگ پیکے موت اوس نے مل کیوں لئی جے نی
جسدا ماں نہ باپ بھین بھائی کون کریگا اوس دی سعی جے نی
سوہنا روپ انوپ گوایا سو اوہ مویاتے میں مرگئی جے نی
اہدیاں سہیلیاں توں میں گھول گھتی واردارصدقڑے گئی جے نی
ہائے ہائے مٹھی اوہدی گل سنکے میں تاں نگھڑابوڑہوگئی جے نی
بھاویں بھکھڑاراہ وچہ رہے ڈھٹھا کسے خبر نہ اوسدی لئی جے نی
جیندا چند پتر سواہ لابیٹھا دتا رب داماں سہ گی جے نی
جس دا ویر امیر فقیر ہویا بھین اوسدی جیوندی رہی جے نی
جس نردا کونت فقیر ہویا ترٹی اوسدی چوڑہوگئی جے نی
گلیاں وچہ دیوارزی ہوگی پھردی سینے گھاہ فراق سہہ گئی جے نی
جسدے سوہنے یار دے کن پاٹیاوہ تاں نڈھڑی چوڑہوگئی جے نی
اڑیورمندڑی رہیگی عمر ساری جوگی یار ہویا مرگئی جے نی
ناہیں رب دے خوف تھیں لوگ ڈردے متھے لیکھ دے ریکھ ویہ گئی جے نی
وارشاہ پھر دا دکھاں نال بھریا خلقت مگر کیوں اوسدے پئی جے نی

چندمراد خوبصورت خدا کی تقدیر پر صبر کرگئی جیتی رہی ہے یا مرگئی ہے لوگ اس کو کیوں دکھ دیتے ہیں۔

افسوس کردن ہیر از جوگی شدن رانجھا پیش دختران

رب جھوٹھ نہ کرے جے ہووے رانجھا تاں میں چوڑہوئی مینوں پٹیا سو
اگے اگ فراقدی ساڑ سٹی سڑی بلی نوں مڑکیوں پٹیا سو
میرے واسطے دکھڑے پھردے کردا لوہا تا جیٹھے نال چٹیا سو

نالے رن گئی نالے کن پاڑے آکھ عشق تھیں نفع کی کھٹیا سو
خون جگر دا عشق دے کھیت اندر چھجلی نیناں دی لاکے چھٹیا سو
قدم رکھداسی نال دانیاندے چھج چھانٹی پامینوں چھٹیاسو
ایہ رانجھیڑا پھل گلاب داسی میرے ہجر اندر جوبن لٹیا سو
تیغ عشق دی نال شہید ہویا ویکھ سیدڑے نے سیس کٹیا سو
مہربان ہے رب رسولؐ اس تے جام وصل دالیاں تے چٹیاں سو
جوکوئی ساتھ دیسی نال رانجھنے دے حصہ حور قصور تھیں کھٹیا سو
ثابت قدم ہے عشقدے راہ اتے پیرا گال تے پچھاں نہ پٹیا سو
تیغ صبر تھیں ماریا نفس موذی شرک کفر نوں گردنوں کٹیا سو
ہویا چاک پنڈے ملی خاک رانجھے لاہ ننگ ناموس نوں سٹیاسو
بکل وچہ چوری چوری ہیر روہے گھڑا نیردا چا الٹیا سو
ظاہر نہ روہے دلوں آہ مارے رانجھے ہوجوگی مینوں پٹیا سو
نی میں گھول گھتی سکھیارڑاسی میرے واسطے دکھڑا کٹیا سو
لگا گرہن اس چند دے ٹکڑے نوں کن پاڑسریر کیوں پھٹیاسو
وارثشاہ ایس عشق دے ونج وچوں جفا جال کی کھٹیا وٹیا سو

گفتن ہیر دختر اں را کہ بکسے حیلہ جوگی رابیارید

گلیں پائیکے کویں لیاؤ اسنوں رل بچھی اے کیہڑے تھاؤندانی
کون گوروتے کس کن پاڑے چیلہ کس دا اوہ سداؤندانی
کھیہ لائیکے دیس وچہ پھرے بھوندا تے بھچیا منگ کے کھاؤندانی
ویکھاں کیہڑے دیس دا چوہدری اے اتے ذات دا کون سداؤندانی
ویکھاں ماجھیوں روہویں بیت دلوں راوی دریا دا اکے جھناؤندانی
پھرے ترنجناں وچہ خوار ہوندا وچہ ویہڑیاں پھیریاں پاؤندانی

آیا کس طرفوں کتھے جاونا سوکی نائوں سوباپ تے مائوندائی
وارشاہ پراٹھواہ کاسدائے کوئی ایس دا انت نہ پاؤندائی
صلاح نمودن ہمدگر دختران باہم جلیسان برائے مسخری جوگی
پانی بھردیا آن مٹیارکڑیاں ویکھ جوگڑے نوں کھلی ماریانے
موجاں مانیاں جنہاں کواریاں دیاں ایہ تنہاں دا حال وچاریانے
جنہاں دوس نہ کسے دا کوئی کیتا کن تنہاندے کاسنوں پاڑیانے
ایہ جان دا کسے نہ چاک لدھا کول سد کے اوسنوں جھاڑیانے
ہیر کھیڑیاں نال پیار وڈا اوہنوں آکھ کے اگ لاساڑیانے
ہکاں کھو لکے بکاں ماریونے جگد ھوت اتیت تے دھاریانے
مٹھیں بھرن تے مچلیاں ہو پچھن اوہنوں پلنگ اتے چاچا ہڑیانے
پہلے نال پیار دے جوگیڑے نوں کول سد بہاکے ماریا نے
چینچل ہاریاں کواریاں کن پاڑے ہائے ہائے مٹھی لیک ماریانے
گلاں کرن تے ان کے شوکیاں نی ہمک جوگیدینال سواریا نے
کنگن پہنچیاں لاہ کے دیہہ ٹونہاں ان بھکھیا مکر کھلاریانے
سونے لنگ محبوب ہنونت وانگوں ایویں لائیکے چنگ چاساڑیانے
نالے کرن گلاں نالے ہسدیاں نے صورت ویکھ فقیر ہریاریانے
وارشاہ میاں اینویں پھاہ کے تے انجان ککوہڑا ماریا نے

لوہا گرم کرکے زبان سے چاٹنا زن بھی گئی اور کان بھی پھاڑے گئے بتاؤ کہ عشق سے کیا حاصل ہوا مجھے بہت شرمندہ کیا جنہوں نے کنواری لڑکیوں سے مزے اڑائے۔

رفتن دختراں برائے آوردن جوگ بطرف ہیر

لین جوگی نوں آیاں دھنبلا ہو چلو گل بنا سواریئے نی
سبھے بلویاں جا نمکار جوگی اگوں بولیا سائیں سواریئے نی

ایسے نال کیوں لائیے دوستی نی اوہدا اندروں جی اکھاڑیئے نی
ہوکے نرم گلاں نال ٹھیاندے اوہداہاؤں کلیجڑا اٹھاریئے نی
وڈی مہر ہوئی ایس دیس اتے ویہڑے ہیر دے نوں چلو تاریئے نی
منگ نگر اتیت ہے اجے کھانا باتاں حقدیاں چاوساریئے نی
میلے کنبھ کے ہمیں اتیت چلے نگر جا بیلکے بھیک چتاریئے نی
وارثشاہ تمہیں گھروں کھاآیاں نال چاوڑاں لہو گھمکاریئے نی

افسوس کردن دختر ان بر احوال جوگی

گنڈھیں گلا دیاں شوکیاں چھاتیاں نے ہک جوگی دینال چھوہایانے
ایسے سوہنے مکھ محبوب اتے کیوں دھوئیں دی سواہ رمایانے
اوہدی ماں نمانی دے جگر اندر چھری درد فراق چلایانے
وارثشاہ میاں سوہنی نڈہڑی دی حسن باولی کیوں چاڈھایانے

ایضاً

کوڑیاں ویکھ کے حسن فقیر دے نوں اچی کوک تے شور پکاریانے
ٹھگی نال کتا جوگی نڈہڑینوں کسے جرم دا ویر نتاریانے
ویکھو سندر چودھویں رات دینوں لاگر ہن بھبوت سنگاریانے
والے پہنچیاں لاہ کے دے تو نباوارث بھجیا منگنے چاہڑیانے

عاجزی کدردن دختر ان نزد جوگی

رسم جگ دی کرو اتیت سائیں ساڈیاں سورتاں ول دھیان کچے
اجو مہر دے ویہڑے نوں کرو پھیرا سہتی سوہنی تے نظر آن کچے
چلو سیر کرو نگر کھیڑیاندے جوگ پنتھ دا کجھ گیان کچے
ویہڑا مہر دا چلو وکھالیانی اے ذرا ہیر دی طرف دھیان کچے

سبھے بنھ کے ہتھ کھلوتیاں نی منو عرض اساڈڑی مان کچے
منظور ہے عاجزی رب تائیں اوپر بندگی کجھ نہ شان کچے
نالے کرن عرضاں مسکراندیاں نی نالے کہن دیدار ہی آن کچے
ساڈی بینتی منو فقیر سائیں ایہو عاجزاں نال احسان کچے
چلو ویکھیئے گھراں سرداریاں نوں اجے صاحبو نہیں گمان کچے
وارشاہ میں نہیں کرو آکڑ فرعون جیہا ں ول دھیان کچے

سینے کھول کر ایک دفعہ جوگی کو دکھلائے پھر سر پر کپڑے لئے جس طرح محبوب عورتوں کو ناز دکھانے کی عادت ہوتی ہے۔ بڑا کدو جو جوگیوں کے پاس ہوتا ہے۔ مراد عشق بازی کی باتیں چنانچہ جوگی کے جواب میں ہے رسم جگدی ہمیں نہ جانئے ہاں۔ یہ عورتوں کی بات ہے۔ دنیا کی بات جماع کو کہتے ہیں۔

کلام جوگی بزبان فخریہ درلباس خود

ہمیں وڈے فقیر ست پہیڑیئے ہاں رسم جگ دی ہمیں نہ جانئے ہاں
کندمول اجاڑوچہ کھائیکے تے بنباس لیکے موجاں مانئے ہاں
بگھاڑا ور مرگ تے شیہنہ چیتے ہمیں تنہاندیاں سورتاں جانئے ہاں
تمہیں سندراں سوہنیاں خوبصورت ہیں بوٹیاں باٹیاں جانئے ہاں
نگر بیچ نہ آتما پر چڑھائیے ادھیان بہہ کے تنبو تانئے ہاں
گورو تیرتھ جوگ بیراگ ہووئے روپ تنہا ندا ہمیں پہچان نے ہاں
لوک چھان نے بھنگ تے شربتاں نوں اسیں آدمی نظر وچہ چھانئے ہاں
پری جن تے رن شیطان تائیں پڑھ سیفیاں آنہانوں رانئے ہاں
گل اپنی تے جیہڑا نہ آوے اوہنوں اپنی گل تے آن نے ہاں
وارشاہ میاں یاد رب دے بن ہور خیال نوں کوڑ پچھان نے ہاں

مقولہ شاعر

پچھوں ہور آیاں مٹیار کڑیاں رانجھا ویکھ کے مورچہ گھت ہویاں
اکھیں ٹڈیاں رہیوں نے مکھ بنے ٹنگاں بانہہ وگا بے ست ہویاں
ویکھ جوگیڑینوں دلوں ریجھ پیاں موہوں کہن کیکول راہل پت ہویاں
گھیرا گھتیو نے گرد جوگیڑیدے چھیڑ چھاٹ اتے پنج ست ہویاں
انی آکھاں پچھنے نڈہڑی دا گردے چن وانگوں گھیرا گھت ہویاں
دھپے آن کھلوتیاں دہندیانی مڑھکے ڈبیاں تے رتورت ہویاں
رل گلیاں پچھلیاں دھم پائی گل پچھنے نوں اک مت ہویاں
وارشاہ رانجھیے تے نڈہیاں دیاں گلاں انت حساب تھیں ات ہویاں

تعریف جوگ بزبان دختران

سیو ویکھو نی مست الست جوگی جیندار بدے ول دہیان ہے نی
انہاں بھوراں نوں آسرار بدا ائے گھر بارنوں تان نہ مان ہے نی
سونے ونڑی دیہی نوں خاک کرکے رلن خاک وچہ فقر دی بان ہے نی
سوہنا پھل گلاب معشوق نڈھا راج پتر تے سگو سجان ہے نی
دھن مال سہاگن جمیاسی کوئی حسن خزانے دی کان ہے نی
جنہاں بھنگ پیتی سواہ لا بیٹھے تنہاں ماہنواں نوں کہی کان ہے نی
جویں اسیں مٹیاریاں رنگ بھریاں تویں ایہ بھی اساڈرا بان ہے نی
آؤ پچھیے ایہ کیڑے دیس دائے اتے ایسدا کون مکان ہے نی
اڑیو ایہو سانوں نظر آوندائے ایہ تاں ہیر دی خاص امان ہے نی
وارشاہ نہ چھیڑیئے عاشقاں نوں یاد رب دے وچہ غلطان ہے نی

اس سے پانی بات منواتے ہیں منہ سے کس طرح کہیں کہ صاحب عزت تھیں دھوپ میں کھڑی ہوئیں پسینہ میں ڈوبی ہوئیں سونے کے رنگ کا بدن یعنی چمکتا ہوا۔

اختتام